

MOSTOVI
DZTPS

MOSTOVI

DZTPS

www.mostovi.dztps.si

REVIJA ZA STROKOVNE, ZNANSTVENE
IN TEHNIŠKE PREVAJALCE

JOURNAL FOR PROFESSIONAL, SCIENTIFIC
AND TECHNICAL TRANSLATORS

Glavna urednica ● Editor
Mojca M. Hočevar

Uredniški odbor ● Editorial Board
**Miran Željko, Lidija Šega, Alan McConnell - Duff,
Marjeta Vrbinc, Alenka Vrbinc**

Uredniški svet ● Advisory Board
Boštjan Zupančič, Nike Kocijančič Pokorn

Letnik 41, št. 1–2, leto 2007/08: str. 1–240
Volume 41, Nos. 1–2, Year 2007/08: pp. 1–240

DRUŠTVO ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

UDK 651.926 (05): 5/6, ISSN 0352-7808

Mostovi DZTPS 41, št. (nos.) 1–2, 2007/08

© 2008 Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS)

www.mostovi.dztps.si

Revija za strokovne, znanstvene in tehniške prevajalce
Journal for Professional, Scientific and Technical Translators

Glavna urednica • Editor

Mojca M. Hočevar

Uredniški odbor • Editorial Board

Miran Željko, Lidija Šega, Alan McConnell - Duff, Marjeta Vrbinc, Alenka Vrbinc

Uredniški svet • Advisory Board

Boštjan Zupančič, Nike Kocijančič Pokorn

Lektor in prevajalec za angleški jezik • English Language Editor and Translator

Alan McConnell - Duff

Fotografija na naslovnici • Cover Photograph

Plečnikovo Tromostovje v Ljubljani • Plečnik's Three Bridges in Ljubljana

Nedžad Žujo

Oblikovanje in prelom • Typeset and Design by

Žaba Design

Izdalo in založilo • Published by

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS)

Predsednica društva • The Association President

Maja Merčun

Natisnila • Printed by

Tiskarna Hren, Ljubljana, 2008

Naklada • Circulation

750 izvodov • 750 copies

Cena izvoda 12 €, za člane DZTPS 9 €.

• *Price per copy 12 €, for members of DZTPS 9 €.*

Izhaja enkrat letno kot dvojna številka, ob koncu vsakega študijskega leta.

• *Published as a double issue at the end of each academic year.*

Brez predhodnega pisnega dovoljenja DZTPS je prepovedano kakršnokoli reproduciranje, fotokopiranje, mehan-
sko ali elektronsko prepisovanje oziroma preslikavanje, shranitev v elektronski obliki, distribuiranje, javna priobči-
tev, predelava ali druga uporaba te publikacije oziroma njenih delov.

• No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by
any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise without prior written permission of
DZTPS.

Vse pravice pridržane. • All rights reserved.

O reviji

Mostovi DZTPS so revija Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, namenjena strokovnim, znanstvenim in tehničkim prevajalcem. Obenem so tudi periodična znanstvena publikacija za prevajalska področja uporabnega jezikoslovja. Doslej je izšlo štirideset letnikov glasila oziroma revije, do največ po dve številki letno. Od 41. letnika dalje *Mostovi DZTPS* izhajajo kot dvojna številka v letniku za posamezno študijsko leto.

V *Mostovih DZTPS* objavljamo strokovne članke in znanstvene razprave, predstavitve članov DZTPS in informativne prispevke o prevajanju ter recenzije in kritike strokovne literature, koristne pri prevajanju. Članke objavljamo večinoma v slovenskem in angleškem jeziku ter v vseh drugih modernih jezikih, ki zadevajo slovensko-tujejezično prevajanje strokovnih, znanstvenih in tehniških besedil.

About the Journal

Mostovi DZTPS is the official journal of the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (*Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije*) which is intended for professional, scientific and technical translators. It is also a periodical scholarly publication for translation fields related to applied linguistics. Forty volumes of the journal have been published with a maximum of two annual issues. However, from the 41st volume on, *Mostovi DZTPS* is being published as a double issue in a single volume for each academic year.

The contents of *Mostovi DZTPS* include: professional articles and scientific discussions, presentations of members of DZTPS, informational contributions on translation, and also assessments and critical reviews of professional materials as aids in translating. Articles are published mainly in Slovene, English and all other modern languages relevant to the translation of professional, scientific and technical texts from or into Slovene and foreign languages.

Vsebina • Contents

JEZIK IN PREVAJANJE • LANGUAGE AND TRANSLATION

Rada LEČIČ

Sklanjanje tujih (moških) imen: Večbesedna poimenovanja • Slovene Declension of (Male) Foreign Names: Multi-Word Names	9
--	---

Marjeta VRBINC

Phraseology and Its Lexicographic Treatment • Frazeologija in njena slovarska obravnava	14
---	----

Robert ČAMPA

Prevajanje strokovnih in znanstvenih naslovov • Translating Professional and Scientific Titles	29
--	----

Florence GACON – MARKS

Les prépositions en slovène et en français • Predlogi v slovenskem in francoskem jeziku	45
---	----

Alan McCONNELL – DUFF

You Say EURO, We (Want to) Say EVRO • Vi rečete EURO, mi pa (hočemo reči) EVRO	
60Špela KUTIN	

Tolmačenje in prevajanje v luči predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije • Interpreting and Translating in the light of Slovenia's Presidency of the Council of the European Union	63
--	----

Andrej VEBLE

Sodni prevodi v mednarodnem pravnem prometu • Official Translations in Universal Legal Operations	73
---	----

TERMINOLOGIJA • TERMINOLOGY

Helena DOBRILA

Usklajevanje pravne terminologije s področja varstva okolja v štirih uradnih jezikih Alpske konvencije • Legal Terminology Harmonization in the Field of Environmental Protection in the Four Official Languages of the Alpine Convention	79
---	----

Marjan PIKELJ

Elementos de terminología financiera y bancaria española • Elementi finančnega in bančnega izrazja v španščini	81
--	----

ČLANI DZTPS • MEMBERS OF DZTPS

Novi člani DZTPS • New Members of DZTPS	134
---	-----

Urša GERŠAK

Predstavlja se vam JASMINA MARKIČ • Introducing JASMINA MARKIČ	135
--	-----

DOSEŽKI IN PRIZNANJA • ACHIEVEMENTS AND AWARDS

Mojca M. HOČEVAR

Profesor Janez Orešnik – Zoisov nagrajenec za življenjsko delo • Professor
Janez Orešnik – the Zois Award Winner for Life's Work 148

V SPOMIN • IN MEMORIAM

Alan McCONNELL-DUFF in Lidija ŠEGA

In memoriam Tone Omerza 151

Dušan GABROVŠEK

Ni jih več med nami: Veliki britanski in ameriški leksikografi • Gone But Not
Forgotten: The Great British and American Lexicographers 154

RAČUNALNIŠKA ORODJA IN SPLETNI VIRI • COMPUTER TOOLS AND WEB RESOURCES

Primož JAKOPIN in Mija MICHELIZZA

Besedilni korpus *Nova beseda* • The *Nova beseda* Text Corpus 165

PREDSTAVITVE, OCENE IN STROKOVNI ZAPISI • PRESENTATIONS, REVIEWS AND PROFESSIONAL WRITING

Primož JURKO

Oxford Learner's Thesaurus: Just Another Thesaurus? • Ali je *Oxford Learner's
Thesaurus* čisto navaden tezaver? 177

Alenka VRBINC

Oxford Business English Dictionary for Learners of English: moderni slovar
za učenje poslovne angleščine • *Oxford Business English Dictionary for
Learners of English*: a Modern Dictionary for Learning Business English 187

Janko BERLOGAR

Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar in slovensko vojaško
izrazoslovje • *English-Slovene Military Terminology Dictionary* and Slovene
Military Terminology 190

Melita DJURIĆ

Preverjanje jezikovnega znanja glede na Skupni evropski referenčni jezikovni
okvir • English Language Assessment Considering the "Common European
Framework of Reference for Languages" 196

Zorka JAKOŠ

Položaj angleščine na nejezikovnih univerzitetnih študijskih programih
v Sloveniji • English for Specific Purposes in University Study Programmes
in Slovenia 209

KONFERENCE IN DELAVNICE • CONFERENCES AND WORKSHOPS

Violeta JURKOVIĆ

Posvet ob 10-letnici SDUTSJ:

Jezik stroke in vloga učiteljev tujega jezika stroke v Sloveniji • Conference on the 10th Anniversary of the Slovene Association of LSP Teachers: Language for Specific Purposes and the Role of LSP Teachers in Slovenia 216

Špela VINTAR in Darja FIŠER

Zaključna delavnica mednarodnega projekta eCoLoTrain • Final Workshop of the International eCoLoTrain Project 220

POSLOVNE ZADEVE • BUSINESS MATTERS

Nada PORENTA

Čas za inventuro • Time for Stocktaking 223

O avtorjih prispevkov 227

Notes on Contributors 231

Navodila avtorjem prispevkov 235

Instructions for Contributors 237

Izjava o omejitvi odgovornosti

Izražena mnenja so stališča avtorjev in zanje ne odgovarjamo. Uredniški odbor si pridržuje pravico do ureditve oddanih besedil. Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) in revija *Mostovi DZTPS* ne izražata mnenj v zvezi s točnostjo besedil v tej reviji ter nista pravno odgovorna za morebitne napake ali izpuste. Članki, objavljeni v *Mostovih DZTPS*, ne smejo biti ponovno objavljeni v drugih publikacijah ali medijih brez pisnega dovoljenja uredništva revije.

Disclaimer

Authors are solely responsible for the opinions stated in their articles. The Editorial Board reserves the right to edit all materials submitted. Neither the Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (DZTPS) nor the journal *Mostovi DZTPS* make any representation in respect of the accuracy of the materials in this journal and cannot accept any legal responsibility or liability for any errors or omissions that may be made. The articles printed in *Mostovi DZTPS* must not be published in other publications or media without the Editorial Board's written permission.

Sklanjanje tujih (moških) imen: Večbesedna poimenovanja

■ IZVLEČEK

Prispevek obsega novi natis besedila iz drugega dela članka z naslovom »Sklanjanje tujih imen«, ki je bil objavljen v *Mostovih* 40, št. 1–2, 2006, in ga zaradi motečih tiskarskih napak v razdelku Večbesedna poimenovanja (z začetkom na str. 17) objavljamo na tem mestu v popravljeni in dopolnjeni obliki. Avtorica obravnava tuja moška imena ter pri vsakem od njih navaja oblike za 2. in 6. sklon ter svojilni pridevnik. Končnice in razlike med pisavo in izgovarjavo so tu predstavljene bolj sistematično kot v Slovenskem pravopisu.

KLJUČNE BESEDE: *slovenski jezik, pravopis, tuja imena, sklanjanje*

■ ABSTRACT

Slovene Declension of (Male) Foreign Names: Multi-Word Names

This is the new impression of the section from the second part of the article "Slovene Declension of Foreign Names" which was published in *Mostovi*, vol. 40, Nos. 1–2, 2006; due to some misprints occurring in the section "Večbesedna poimenovanja" (beginning on p. 17) it is here reprinted with corrections and additions. The article deals with foreign male names presented by the forms for the second and sixth case, and by the possessive adjective. The endings and differences between the spelling and pronunciation are more systematically listed here than in the *Slovene Spelling Dictionary*.

KEY WORDS: *Slovene, spelling, foreign names, declension*

VEČBESEDNA POIMENOVANJA

im.	rod.	orod.
Leonardo da Vinci	Leonarda da Vincija	Leonardom da Vincijem
Pier Paolo Pasolini	Piera Paola Pasolinija	Pierom Paolom Pasolinijem

Dvodielna neslovanska imena z vezajem sklanjamo v obeh delih

Jean-Paul Sartre	Jeana-Paula Sartra	Jeanom-Paulom Sartrom
Emile-Felix Fleury	Emila-Felixa Fleuryja	Emilom-Felixom Fleuryjem

Dvodelne slovanske priimke z vezajem sklanjamo v obeh delih

Nikolaj Andrejevič	Nikolaja Andrejeviča	Nikolajem Andrejevičem
Rimski-Korsakov	Rimskega - Korsakova	Rimskim - Korsakovom
Dmitrij Narkisovič	Dmitrija Narkisoviča	Dmitrijem Narkisovičem
Mamin-Sibirjak	Mamina - Sibirjaka	Maminom - Sibirjakom

Dvodelne neslovanske priimke z vezajem sklanjamo v drugem delu

im.	rod.	orod.
Henri de Toulouse-Lautrec	Henrija de Toulouse-Lautreca	Henrijem de Toulouse-Lautrecom
Claude Levi-Strauss	Clauda Levi-Straussa	Claudom Levi-Straussom

Priimke, pisane z nestičnim vezajem, sklanjamo

im.	rod.	orod.
Jovan Jovanović - Zmaj	Jovana Jovanovića - Zmaja	Jovanom Jovanovićem - Zmajem

Kadar je Saint z vezajem del imena ali priimka, sklanjamo drugi del

Louis Antoine Leon de Saint-Just	Louisa Antoina Leona de Saint-Justa	Louisom Antoinom Leonom de Saint-Justom
Antoine de Saint-Exupery	Antoina de Saint-Exuperyja	Antoinom de Saint-Exuperyjem

Pri nekaterih imenih sklanjamo samo en del, zlasti če prvo sestavino občutimo kot pridevnik, ki se ne sklanja z glasovnimi končnicami, ali če ne občutimo samostojnosti sestavin (SP, § 857):

im.	rod.	orod.
Kim Il Sung	Kim Il Sunga	Kim Il Sungom
Mao Cetung/ Mao Zedong	Mao Cetunga/ Mao Zedonga	Mao Cetungom Mao Zedongom
U Tant	U Tanta	U Tantom
Kon Tiki	Kon Tikija	Kon Tikijem
Ibn Batuta	Ibn Batute/Ibn Batuta	Ibn Batuto/Ibn Batutom

Ne sklanjamo tudi nekaterih delov lastnih imen:

im.	rod.	orod.
Dos Passos	Dos Passosa	Dos Passosom
van Wijk	van Wijka	van Wijkom
von Essen	von Essna	von Essnom
de Martino	de Martina	de Martinom
fra Bartolo	fra Bartola	fra Bartolom
Don Carlos*	Don Carlosa	Don Carlosom

Taki izrazi so še O', Los, Las, La, M' ... (SP, § 860)

* Kadar »don« ni sestavni del imena in ga pišemo z malo, ga lahko tudi sklanjamo (don Tico, dona Tica).

V predložnih zvezah sklanjamo navadno prvi del

im.	rod.	orod.
Lago di Como	Laga di Como	Lagom di Como
Santiago de Compostela	Santiaga de Compostela	Santiagom de Compostela

Opomba: Kadar sta obe besedi ženskega spola, drugi del sklanjamo ali pa ne:

im.	rod.	orod.
Palma de Mallorca	Palme de Mallorce/ Palme de Mallorca	Palmo de Mallorco/ Palmo de Mallorca

Nekaterih, zlasti francoskih predložnih zvez ne sklanjamo.

im.	rod.	orod.
Rue de la Bocherie	Rue de la Bocherie	Rue de la Bocherie

Pri dvodelnih neslovanskih imenih sklanjamo samo drugi del

im.	rod.	orod.
Downing Street	Downing Streeta	Downing Streetom
Daily Harald	Daily Haralda	Daily Haraldom
Camp David	Camp Davida	Camp Davidom
Monte Carlo	Monte Carla	Monte Carlom
Cape Kennedy	Cape Kennedyja	Cape Kennedyjem
Castel Gandolfo	Castel Gandolfa	Castel Gandolfom
Palm Beach	Palm Beacha	Palm Beachem
Golden Bridge	Golden Bridgea	Golden Bridgeem
Buenos Aires	Buenos Airesa	Buenos Airesom
New York	New Yorka	New Yorkom

Vse našteje in podobne primere sklanjamo po moški sklanjatvi ne glede na to, kakšnega spola so v slovenščini. Torej: Bil sem na Downing Streetu.

IMENA Z RIO

im.	rod.	orod.
Rio Grande	Ria Grande	Riom Grande
Rio Bravo	Ria Brava/ Ria Bravo	Riom Bravom/ Riom Bravo
Rio de Janeiro	Ria de Janeira/ Rio de Janeira	Riom de Janeirom/ Rio de Janeirom

IMENA NA ST.

im.	rod.	orod.
St. Paul	St. Paula	St. Paulom
St. Vincent	St. Vincenta	St. Vincentom

SAN

im.	rod.	orod.
San Juan	San Juana	San Juanom
San Marino	San Marina	San Marinom

SANTO

im.	rod.	orod.
Santo Domingo	Santa Dominga	Santom Domingom

(MNOŽINSKA) IMENA NA -S

Ne sklanjamo nekaterih tujih večbesednih poimenovanj z netipičnimi končaji:
Pickwick Papers, Ecole des Hautes Etudes ... (SP, § 859)

Izjema so znane in uveljavljene besedne zveze, npr.:

im.	rod.	orod.
Rolling Stones/ Rolling Stonesi	Rolling Stonesov	Rolling Stonesi

ali imena podjetij, ki jih lahko sklanjamo tudi v ednini:

im.	rod.	orod.
General Motors	General Motorsa	General Motorsom

Viri in literatura

- Aubelj, B., 1997. *Antična imena po slovensko*. Ljubljana: Modrijan.
 Del Boca, A., 2007. *Italijani, dobri ljudje?* Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Eco, U., 2003. *Baudolino*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Eco, U., 2005. *Foucaultovo nihalo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Eco, U., 2006. *Skrivnostni plamen kraljice Loane*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Eco, U., 2007. *Otok prejšnjega dne*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Gatto Chanu, T., 2001. *Miti in legende iz Amazonije*. Tržič: Učila.
 Janković, V., 2004. *Kdo je kdo v antiki*. Ljubljana: Modrijan.
 Kocjan - Barle, M., 2003. Normiranje polcitatnih lastnih imen v SP 2001. *Slavistična revija* 51/2. 151–152.
 Lenarčič, S., 2004. *Popravorpis*. Ljubljana: Samozaložba.
 Magris, C., 2003. *Mikrokozmosi*. Ljubljana: Slovenska matica.
 Magris, C., 2006. *Donava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
 Matvejević, P., 2002. *Drugačne Benetke*. Ljubljana: V.B.Z.
 Matvejević, P., 2000. *Mediteranski brevir*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
 Skaza, J., 2003. *Epis – pravopisni priročnik*. Dobrna: eKnjiga.
 Slovenski pravopis, 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
 Štefanec P., V., 1998. *Pariške zgodbe*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Toporišič, J., 2003. Z združenimi močmi nad novi Slovenski pravopis. *Slavistična revija* 51/2. 173–174.

Phraseology and Its Lexicographic Treatment

ABSTRACT

The first part of the article discusses terminological problems connected with phraseology and enumerates types of phraseological units. Subsequently, the inclusion of phraseological units in all five leading British monolingual learners' dictionaries and three specialized dictionaries of idioms is dealt with. Very often, dictionary users complain that it is difficult to find an idiomatic expression in general as well as in specialized dictionaries. That is why problems concerning the arrangement of phraseological units are dealt with. Since phraseological units are difficult to remember and to translate, it is useful to be acquainted with etymological explanation if a phraseological unit can be etymologically explained. Different types of etymological explanation are, therefore, provided at the end of the article.

KEY WORDS: *phraseology, monolingual learner's dictionaries, idioms dictionaries, dictionary treatment of phraseological units*

IZVLEČEK

Frazeologija in njena slovarska obravnava

Prvi del članka se osredotoča na terminološke težave, na katere naletimo pri razpravi o frazeologiji, ter navaja vrste frazeoloških enot. Nato članek obravnava vključevanje frazemov v pet vodilnih britanskih enojezičnih slovarjev za tujce in tri specializirane frazeološke slovarje. Uporabniki slovarjev se zelo pogosto pritožujejo nad tem, da je v splošnih in specializiranih slovarjih težko najti določen frazem. Zato so problemi, povezani z razvrščanjem frazemov, obravnavani v nadaljevanju članka. Ker si je frazeme težko zapomniti in jih prevajati, je koristno, da poznamo etimologijo, če frazem seveda lahko etimološko razložimo. Zato na koncu članka obravnavamo različne vrste etimoloških razlag frazemov.

KLJUČNE BESEDE: *frazeologija, enojezični slovarji za tujce, frazeološki slovarji, slovarska obravnava frazeoloških enot*

1. INTRODUCTION

Ever since Firth (1957) stated 'You shall know a word by the company it keeps', it has been a practice in linguistics to classify words not only on the basis of their meanings, but also on the basis of their co-occurrence with other words. This is a very complex area of lexis which was neglected in the past but is of great importance for foreign language learners as well as for those dealing with the language professionally.

We should, therefore, pay more attention to this area. Besides, we should systematically deal with phraseological units and put theoretical findings into practice, to make them available to a wider audience. These findings are useful in foreign language teaching, writing textbooks, in contrastive lexicography and in compiling mono- as well as bilingual dictionaries.

When analysing phraseological units, we encounter many terminological problems. In English the following terms are used: word combinations, (fixed) phrases, formulae, and phraseological units. Often the term 'idiom' is used as a generic term and the functional equivalent of the term 'phraseological unit'. Although there are several different classifications of idioms (Zgusta 1971, Aisenstadt 1979, Cowie 1978, 1981, Mackin 1978, Weinreich 1980, Alexander 1984), a certain consensus seems to have been reached. That is, three types of lexical combinations are to be recognized: free combinations, idioms and collocations. Free combinations (or free constructions (Cowie 1978) or free phrases (Aisenstadt 1979)) are those whose components are the freest for the purpose of combination with other lexical items. Most lexical combinations belong to this category. Idioms are "relatively frozen expressions whose meanings do not reflect the meaning of their component parts" (Benson 1985: 4). Collocations are loosely fixed combinations somewhere between idioms and free combinations. They are neither totally predictable nor totally opaque as to the meaning.

This article focuses on the problems we are faced with when including phraseological units in a monolingual dictionary for decoding as well as encoding purposes. First, it discusses where they are included in five leading British monolingual dictionaries because these dictionaries are a translator's primary sources. The next problem is how to include them. Should the alphabetical order be observed? If yes, which word in the phraseological unit decides the word order. The second part deals with the etymology because etymology in phraseological units is very useful, since it helps a non-native speaker to understand why "strange" words are used together to form a phraseological unit.

2. PHRASEOLOGICAL UNITS IN A DICTIONARY (OALD)

2.1 General Monolingual Dictionaries

2.1.1 Oxford Advanced Learner's Dictionary

If we take a historical perspective, we should start with the *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, which is the oldest among the learners' dictionaries, since it was first published in 1948, the latest (seventh) edition being published in 2005.

Multi-word lexical items are included in the special idioms section, and the phrasal verbs section. Besides idioms and phrasal verbs, information is provided on prepositions/adverbs and grammatical structures that follow the entry word (grammatical collocations), as well as information on lexical collocations which are printed in bold type in the examples of use, sometimes with extra explanation in brackets.

Phrasal verbs are usually not problematic as far as finding them in a dictionary is concerned, since they are included at the end of the entry for the main verb in a special section. They are listed in alphabetical order of the particles following them. The same treatment can also be found in all other learners' dictionaries.

What about idioms? These are the lexical items that present the most problems as far as their recognition and look-up are concerned. Idioms are multi-word lexical items, and as such they may be included under several entry words. In *Oxford Advanced Learners' Dictionary*, they are included and defined at the entry for the first full word (a noun, a verb, an adjective or an adverb) that they contain. This means that any grammatical words, such as articles and prepositions, are ignored. Idioms follow the main senses of a word, in a special section. Within the idioms section, idioms are given in alphabetical order.

2.1.2 Longman Dictionary of Contemporary English (LDOCE)

The second oldest dictionary among the learners' dictionaries is the *Longman Dictionary of Contemporary English*, whose latest (i.e. fourth) edition was published in 2003. This dictionary was first published thirty years after the first edition of Hornby's famous dictionary (A. S. Hornby was the author of the first edition of OALD). In contrast to OALD7, LDOCE4 does not include idiomatic expressions in a special section following the main senses of the entry word. If we have a look at a dictionary article which abounds with phraseological units, we may wonder about the principles of arrangement. Alphabetical order, which is by far the most user-friendly way of including lexical items in a dictionary, is not observed, because in this dictionary phraseological units are listed together with the other senses of the word in frequency order. This principle of arrangement of phraseological units has its advantages and disadvantages. Among advantages, it has to be mentioned that a commonly used phraseological unit is included at the beginning or at least in the first part of a dictionary entry, and if we are aware of the fact that an average dictionary user does not read the dictionary entry from the beginning to the end but rather picks things from the beginning, this is a good principle. It is certainly more likely that dictionary users will come across a more frequent lexical item than a less frequent one. If, on the other hand, a dictionary user is faced with a less frequent phraseological unit, this

principle is considerably less user-friendly. This non-alphabetical arrangement is especially problematic in long entries, because there is no single criterion, on the basis of which a look-up operation can be performed. In this case, the notion of frequency is vague and is based only on the data obtained from a corpus of texts that are not available to a general dictionary user.

2.1.3 Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary (COBUILD)

1987 saw the publication of a completely new monolingual learners' dictionary, i.e. *Collins Cobuild English Language Dictionary*. The approach adopted in this dictionary differs greatly from that used in OALD and LDOCE and has been used in all subsequent editions published so far. The fifth edition of this dictionary was published in 2006, and since it is the latest edition, we shall pay attention to the treatment of phraseological units in this particular edition. At the beginning of the dictionary, we can find the Guide to the Dictionary Entries, with the graphic presentation of dictionary articles and an explanation of several elements of the entries. Surprisingly, not a single explanation refers directly to phraseological units. The only information concerning multi-word lexical items can be obtained in the front matter under 'Information about collocates and structures'. The explanation focuses on the definition which shows the typical collocates of a word, i.e. the other words that are used with the word that is being defined. Such a theoretical explanation concerning the treatment of such an important part of the vocabulary of English is far from sufficient, let alone satisfactory. A few more indirect references are made in the front matter as to various types of phraseological units, but it is doubtful whether the non-professional user (for whom this dictionary is primarily intended) would really recognize them as such.

If we carefully study dictionary entries, we can, indeed, find a large number of phraseological units but, with the exception of idioms and phrasal verbs, they are included indirectly. Consequently, a dictionary user is unlikely to find them unless he/she is trained in dictionary use. Collocations are included either in definitions or in examples of use but are not typographically distinguished from the rest of the text. Idioms, on the other hand, are listed in the same way as individual senses of the entry word and are printed in bold. If an idiom is treated under another entry, a cross-reference is provided.

2.1.4 Cambridge Advanced Learner's Dictionary (CALD)

In the middle of the 1990s, learner lexicography saw the publication of yet another learners' dictionary: the *Cambridge International Dictionary of English*. The

second edition was published under the title *Cambridge Advanced Learner's Dictionary* in 2003 and the latest, i.e. third edition was published in 2007. In this dictionary, idioms are listed on separate lines. The user is referred to the 'Idiom Finder' at the end of the dictionary, which helps us to find an idiom. The 'Idiom Finder' is a feature unique to CALD3. The lexicographers were well aware of the fact that in most dictionaries there is a problem with finding idioms, especially if we are looking for a long idiom (e.g. 'be like a bear with a sore head' – do we look at 'like', 'bear', 'sore' or 'head'?). The 'Idiom Finder' solves this problem because it lists all of the long idioms included in this dictionary under each lexical word in the idiom. This means that if we look in the 'Idiom Finder' for 'be like a bear with a sore head', we will find it listed under 'like', 'bear', 'sore' and 'head', with the page number in the dictionary where we can find out what the idiom means. The word under which the idiom is treated is always printed in colour (blue) to make it easier to find. The 'Idiom Finder' contains only those idioms that have three or more lexical words. This is because if we want to look for a short idiom, such as 'lose heart', then it is quicker to simply look in the dictionary under 'lose' or under 'heart' (it is included under 'lose'). This is a welcome feature, since it is of great help when trying to locate an idiomatic expression.

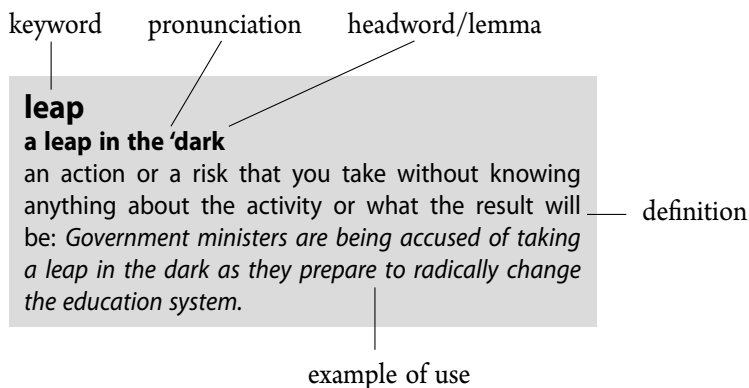
2.1.5 Macmillan English Dictionary for Advanced Learners

Last but not least, we should mention the most recent newcomer to the field of learner lexicography, i.e. *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*, whose first edition was published in 2002 and its latest edition in 2007. As regards the inclusion of phraseological units in this dictionary, we can establish that it closely resembles that of OALD7: collocations are included in the examples of use, idiomatic expressions come after the senses of the entry word and phrasal verbs at the end of the entry for that verb.

2.2 Specialized Monolingual Dictionaries

2.2.1 Oxford Idioms Dictionary for Learners of English

Idioms are included under the first full word it contains. This will be a noun, an adjective, a verb or an adverb. Grammatical words such as articles, prepositions, etc. are ignored. For example, if users want to find **a leap in the dark**, they should look at the keyword **leap**. 'A' does not count as a full word.

If users want to find a plural noun, such as *by leaps and bounds*, it will be at the keyword **leaps**.

leaps

by/in ,leaps and 'bounds

in large amounts or very quickly: *My knowledge of German increased by leaps and bounds when I lived in Germany for a year.* ◇ *Production is going up in leaps and bounds.*

Keywords are arranged in alphabetical order. If a noun and a verb are spelled the same, there will only be one keyword. For example the idioms *face to face* and *face the music* will be at the same keyword **face**. This is also the case with two words that have the same spelling even though they are pronounced differently, for example *a live wire* and *live and let live* are at the same keyword **live**.

If the first full word in an idiom is a verb, and the verb can be used with different subjects or in different tenses, you will find the idiom at the infinitive form of the verb. For example, the idiom *eat like a bird* is defined at **eat**, as you can say *She eats like a bird; I don't know how he stayed alive – he always ate like a bird*, etc.

However, the idiom *be barking up the wrong tree* is defined at the keyword **barking** as it is always used in progressive tenses.

Sometimes it is difficult to know where an idiom begins and ends. For example, if you meet the sentence *They decided to bury the hatchet and be friends again*, you might look up **hatchet**, if that is the only word you do not know. However, the idiom is *bury the hatchet*. To help the user find it, a link to *bury the hatchet* is given at **hatchet**.

style label

hatchet**a 'hatchet job (on sb/sth)** (*informal*)

strong criticism that is unfair or intended to harm sb/sth: *The press did a very effective hatchet job on her last movie.*

bury the hatchet → **bury**

cross reference

One full word of an idiom can sometimes be replaced with another. For example, we can say **beam from ear to ear**, or we can use **smile** or **grin** instead of **beam**. In this case the idiom will be defined at the first full fixed word in it, **ear**, and is shown like this:

ear**be out on your 'ear** (*informal*)

be forced to leave a job, home, etc. suddenly: *You'll be out on your ear unless your work gets a lot better, my lad.*

beam/grin/smile from ear to 'ear

be smiling, etc. a lot because you are very pleased about sth: *I like your graduation photo, with you grinning from ear to ear and your parents looking so proud.*

The user also finds links at each of the verbs **beam**, **grin** and **smile**.

In other idioms, many different words are possible. For example, in the phrase **in great measure**, **great** could be replaced by **large**, **full**, etc. This idiom is given in the dictionary as **in great, large, etc. measure** and you will find it at the first fixed word **measure**.

Some common verbs and adjectives such as **get**, **have**, **bad** and **good** have so many idioms that it is not possible to list them all at those words. Instead there is a note telling you to look at the next noun, adjective, etc.

have

Most idioms containing the verb **have** are at the entries for the nouns or adjectives in the idioms, for example **have (got) an eye for sth** is at **eye**.

Some idioms only contain grammar words, or grammar words and very common verbs, for example **in and out of something** or **have it out with somebody**. The user finds these at the first word in the idiom:

in

anything/nothing/something 'in it

any/no/some truth in what is being said: *'Is there anything in the story that he is leaving the company?'*
'No, I'm sure there's nothing in it.' / *'Yes, I think there's something in it.'*

,in and 'out of sth

(going) in and out of places all the time: *I've been in and out of the travel agency all this week, trying to arrange my holiday.* ◇ *After the accident, he was in and out of hospital for a couple of years.*

2.2.2 Longman Idioms Dictionary

This dictionary is organized by keywords listed in alphabetical order, a large number of which are nouns. If the idiom we are looking for contains one or more nouns, it will be found under the first noun in the idiom. This means that **go bananas** is at **BANANAS**, **cost the earth** is at **EARTH**, and **be a piece of cake** is at **PIECE**. Compound nouns are also found at the first noun. For example, **the acid test** is located at **ACID**. Plural nouns have their own keywords, so for example, **cover all the bases** is found at **BASES** not **BASE**.

If there is no noun in the idiom, the idiom is listed at the first significant word. For example, **thick and fast** is at **THICK** and **where it's at** is at **WHERE**. Generally determiners, prepositions and pronouns are not used as keywords.

For idioms that do not have easily identifiable keywords, and for those that are to be found as variants at other idioms, cross references are provided. For example: **PATH**

- ▶ **lead sb up the GARDEN PATH**
- ▶ **off the beaten TRACK/path**
- ▶ **take the LINE/path of least resistance**

The word in capital letters in the idiom is the keyword under which the idiom will be found. So, for example, **lead sb up the garden path** will be found under the keyword **GARDEN**.

Sometimes a less frequent idiom is given as a variant of a more frequent one. In this case a cross-reference will direct you to the appropriate keyword. For example, under the keyword **ACE** the user will find a cross-reference that looks like this:

- **have/an ace up your sleeve** – see
have/keep sth up your SLEEVE

This tells us that the idiom **have/an ace up your sleeve** can be found at the keyword **SLEEVE** as a variant of the idiom **have/keep sth up your sleeve**.

2.2.3 Collins COBUILD Dictionary of Idioms

To find an idiom in the *Collins COBUILD Dictionary of Idioms* the user is referred to the index at the end of the dictionary. This contains entries for every lexical word in every idiom in the dictionary, and it shows the user under which keyword to search in order to find the idiom that he/she is looking for, by highlighting the word in bold. By using the index first, the user will be able to see immediately if the idiom is covered in the dictionary, what form it is given in, and where to find it in the main text.

The idiom entries in the main dictionary text are each attached to a keyword, which is normally one of the lexical words in the idiom. Keywords are arranged alphabetically to help the user find idioms as easily as possible. For example, the index will tell the user that *spill the beans* is under the keyword **beans**. If the word the lexicographers choose as keyword is a plural noun or a verb participle, then the headword will also be in that form, rather than in the base form of the noun or verb. This is why *spill the beans* is under **beans** rather than **bean**.

Generally, the word the lexicographers chose as keyword is a noun: for example, *rock the boat* is under the noun **boat** as keyword, and *sit on the fence* is under **fence**. If there are two nouns, then the keyword is the first noun: for example, *it's raining cats and dogs* is under the keyword **cats** and *cost an arm and a leg* under **arm**. If the idiom contains no nouns or adjectives, then the keyword will be either a verb or an adverb.

There are four main exceptions to this general rule:

1. the word chosen as keyword is normally a fixed word in the idiom: that is, it never varies. In some cases, the only noun in the idiom varies, and so we have chosen to put the idiom under another word which is fixed. For example, *beat your breast* has a common variation *beat your chest*, and so the user will find the idiom under the verb **beat**.

2. occasionally, the rule the lexicographers chose would mean that two idioms which contain similar words would end up in very different parts of the dictionary. In this case, they put them under the same keyword. For example, they put both *a fair crack of the whip* and *to crack the whip* under the keyword **whip**.
3. if an idiom contains two nouns, but the first noun is a very general word such as 'end' or 'top', then the idiom will be found at the second noun. For example, *the thin end of the wedge* is under **wedge**.
4. finally, similes such as *white as a sheet* and *old as the hills* are always dealt with under their adjectives – **white** and **old** in these cases – rather than under their nouns. This is because they generally reinforce or emphasize the meaning of the adjective.

3. PROBLEMS CONCERNING THE ARRANGEMENT OF PHRASEOLOGICAL UNITS

A monolingual dictionary of word combinations intended for foreign learners must meet the needs of its target public and it must be compiled in such a way that it helps a dictionary user in production (collocations being particularly important) as well as in interpretation (idioms being particularly important). A dictionary must, therefore, incorporate a number of special features which are intended to encourage confident use of idiomatic expressions.

With word combinations the problem is how to order them in a dictionary. In specialized dictionaries of idioms headphrases are arranged in strict alphabetical order to make the location of individual entries as easy as possible. According to common practice, certain words, abbreviations and punctuation marks are ignored for purposes of alphabetical arrangement. Cowie et al. (1983: xxv-xxvii) mention the following:

1. Among words, only **a/an**, **the** and the particle **to** (as used in the *to*-infinitive) are disregarded in determining the order of entries. For example:

lucky at cards, unlucky in love

a lucky dip

(where **at** and **dip** determine the order, whereas the indefinite article **a** is ignored)

the dog days

dog ears/-eared

(where the definite article **the** is ignored)

born to command/rule

born in the gutter

(where the particle **to** is discounted)

When an article etc. serves to distinguish two headphrases which are in other respects the same, it is taken account of, the headphrase with the article being placed second:

in future

in the future

2. The common abbreviations ***sb*** (= *somebody*), ***sth*** (= *something*) and ***sb's*** (= *somebody's*) (also ***one's*** and ***his*** when they stand for one of the full set of possessive adjectives ***my, your, his, her, its, our, their*** as used in example sentences) are also ignored when determining the order of entries. For example:

catch sb napping

catch a packet

catch sb red-handed

(where ***napping, packet*** and ***red-handed*** decide the order)

hold sb's hand

hold hands

(where ***sb's*** is ignored)

When two headphrases are identical except for the presence of *sb's* etc, the one with the possessive is placed second:

heart and soul

one's heart and soul

When two headphrases are the same, except that *sb* occurs in one and *sth* in the other, the spelling of the abbreviations determines order:

according to sb

according to sth

according to/by one's lights

The non-abbreviated words *someone* and *something* can form part of headphrases. If so they are taken account of in the alphabetical arrangement of entries:

someone or other

something/nothing doing

something else again

3. Words in parentheses or following an oblique do not affect the alphabetical order of the headphrases:

plain living and high thinking

(all) plain sailing

mad etc (at/with sb/sth)

mad etc about sb/sth

(in both these pairs of entries words in parentheses are ignored)

Where, however, one headphrase of two which are otherwise alike contains an item after an oblique or in parentheses, that headphrase is placed second:

get sb the sack

get/give sb the sack

A headphrase may have as its first main word a hyphenated compound (e.g. *rose-coloured*). For purposes of alphabetical arrangement the parts of such compounds are treated as separate words, except in the few cases where a part of the compound never appears as a separate word, e.g. *non-*:

a rose by any other name

rose-coloured/rose-tinted spectacles

a rose is a rose is a rose

(the sequence is determined *by*, *coloured* and *is*)

U // non-U

4. ETYMOLOGICAL EXPLANATION OF SOME PHRASEOLOGICAL UNITS

Among phraseological units idioms, quotations, proverbs and catchphrases can be etymologically explained, because of their extra-linguistic origin. When comparing different languages, we find out that the metaphors in idioms and proverbs are the same or similar in different languages. Other phraseological units cannot be etymologically explained (e.g. discourse devices *as a matter of fact* *dejansko*), since their origin does not have cultural, historical or social roots.

If an idiom can be etymologically explained, etymology mostly refers to:

1. mythology: **an/sb's Achilles' heel**, **cut/untie the Gordian knot**)
2. history: **fiddle while Rome burns**
3. literary works: **hope springs eternal** (Alexander Pope: *An Essay on Man*)
 - especially Shakespeare's works: **have/want/demand one's pound of flesh** (Merchant of Venice)
4. the Bible: **be out of the ark**, **an eye for an eye (and a tooth for a tooth)**
5. special situations: **pour oil on troubled water/waters**

6. everyday situations, customs and traditions: **buy/sell a pup, the pot calling the kettle black**
7. from proverbs: **call the tune** from the proverb **he who pays the piper calls the tune**
8. from a specific subject area (e.g. a particular sport): **out for the count**
9. other languages: **time flies**

Information about the origin of idioms can also be included into a dictionary (a specialized dictionary of fixed expressions, since there is not enough space for such information in a general dictionary). The most common way of including etymological explanation is by means of special origin boxes at the end of the dictionary entry:

cannot hold a candle to sb/sth (*informal*)

is not as good as sb or sth else: *She is a good player, but she can't hold a candle to a champion like Jane.*

ORIGIN

Before electricity, a helper would hold a candle for sb who did sth in the dark. Sb who cannot even hold the candle for sb else is no good at all.

OIDLE, p.171

The inclusion of etymological information is useful for a small number of dictionary users, but it is user-friendly, since it follows the entry. If dictionary users want additional information about the origin of an idiom, they can read the etymology and not only the definition explaining its meaning. A dictionary of fixed expressions is a specialized dictionary and consequently the dictionary user expects to find some other information and not only the explanation of the meaning.

5. CONCLUSION

There is no doubt that dictionary reference skills involve highly complicated cognitive skills. Dictionary skills are problem-solving skills: users are trying to solve a particular linguistic conflict by consulting a dictionary. However, it should be emphasized that dictionary use is not as simple as one would imagine. A dictionary abounds with information of various types and very often a dictionary user is not even aware of the wealth of information he/she can find when consulting a dictionary. I strongly

believe that dictionary users should be made aware of the whole range of information included in different types of monolingual as well as bilingual dictionaries, and the strategies of including phraseological units into monolingual learners' dictionaries are no exception. The front matter of each dictionary, where everything necessary for an effective use of each individual dictionary is explained, can be of great help. Unfortunately, many dictionary users never read it, the result being that they cannot be regarded as proficient dictionary users.

It is of great importance to study and analyse phraseological units, since even some non-native speakers with a good knowledge of L2 often have problems when expressing themselves in the foreign language, which is not the consequence of not being acquainted with the topic they are talking or writing about: the problems are (primarily) caused by their insufficient linguistic knowledge. The lack of knowledge of L2 can be traced in all areas of the language from word-formation to the level of text. These areas coincide with the established areas of study of the language (grammar, vocabulary and text) dealt with by the linguists. A special type of mistake that numerous non-native speakers are not aware of is connected with the vocabulary. The study of this part of vocabulary is very important at all levels of teaching and learning a foreign language as well as in writing course books, dictionaries and other handbooks which are used by non-native speakers ranging from pupils, students to teachers and translators.

REFERENCES

Dictionaries

- PARKINSON, Dilys, BEN, Francis** (eds.) 2001. *Oxford Idioms Dictionary for Learners of English*. Oxford: Oxford University Press.
- RUNDEL, Michael**. (ed.) 2007. *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. (Second edition.) Oxford: Macmillan Publishers.
- SINCLAIR, John, SINCLAIR KNIGHT, Lorna, CLARI, Michela** (eds.) 2002. *Collins COBUILD Dictionary of Idioms*. 2nd edn. London: HarperCollins
- SINCLAIR, John, SINCLAIR KNIGHT, Lorna, CLARI, Michela** (eds.) 2003. *Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary*. (Fourth edition.) Glasgow: HarperCollins Publishers.
- STERN, Karen, ENGINEER, Sue, SUMMERS, Della** (eds.). 1998. *Longman Idioms Dictionary*. Harlow, Essex: Addison Wesley Longman Limited.
- SUMMERS, Della** (ed.) 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. (Fourth edition.) Harlow, Essex: Pearson Education Limited.
- WEHMEIER, Sally** (ed.) 2005. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. (Seventh edition.) Oxford: Oxford University Press.
- WALTER, Elizabeth, WOODFORD, Kate** (eds.) 2005. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. (Second edition.) Cambridge: Cambridge University Press.

Other literature

- AISENSTADT, E.** 1979. "Collocability restrictions in dictionaries." in R. R. K. Hartmann (ed.), *Dictionaries and Their Users*. Papers from the 1978 BAAL Seminar on Lexicography (Exeter Linguistic Studies 4). Exeter: University of Exeter Press, 71–74.
- ALEXANDER, Richard J.** 1984. "Fixed expressions in English: Reference books and the teacher." *English Language Teaching Journal* 38 (2), 127–34.
- BENSON, Morton** 1985. "Lexical combinability." *Papers in Linguistics* 18 (1), 3–16.
- BENSON, Morton, BENSON, Evelyn, ILSON, Robert** 1986. *Lexicographic Description of English*. (Studies in Language Companion Series 14) Amsterdam: John Benjamins.
- COWIE, Anthony** 1978. "The place of illustrative material and collocation in the design of a learner's dictionary." in P. Strevens (ed.), *In Honour of A. S. Hornby*. Oxford: Oxford University Press, 127–139.
- COWIE, Anthony** 1981. "The treatment of collocations and idioms in learners' dictionaries." *Applied Linguistics* 2 (3), 223–235.
- FIRTH, John** 1957. "A Synopsis of Linguistic Theory 1930–1955." *Studies in Linguistic Analysis*. Oxford: Philological Society. Reprinted in F. Palmer, ed., 1968, *Selected Papers of J.R. Firth*. Harlow: Longman.
- MACKIN, Ronald** 1978. "On collocations: words shall be known by the company they keep." in P. Strevens (ed.), *In Honour of A. S. Hornby*. Oxford: Oxford University Press, 149–165.
- WEINREICH, Ulrich** 1980. *On Semantics*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- ZGUSTA, Ladislav** 1971. *Manual of Lexicography*. The Hague: Mouton.

Prevajanje strokovnih in znanstvenih naslovov

■ IZVLEČEK

Članek obravnava prevajanje strokovnih in znanstvenih naslovov v nemščino in iz nje. Naslovi so obravnavani po strokovnih področjih, pri čemer je posebna pozornost namenjena parom navidez enakovrednih naslovov, ki označujejo različno zahtevnost izobraževanja. Predstavljene prevodne rešitve poskušajo upoštevati zakonske omejitve glede prevajanja naslovov, različne funkcije prevoda in specifičnosti besedilnih vrst. V nadaljevanju sledi kratka predstavitev sprememb, ki jih na tem področju prinašajo bolonjski študijski programi.

KLJUČNE BESEDE: *strokovni in znanstveni naslovi, sodni prevod, besedilna vrsta, študijski programi, funkcija prevoda*

■ ABSTRACT

Translating Professional and Scientific Titles
The paper deals with translating professional and scientific titles into and from German. The titles are dealt with according to professional area, with a special emphasis given to seemingly equal pairs of titles, which mark a varying degree in the level of education. The presented translation solutions attempt to take into account statutory limitations regarding the translation of titles, different translation functions, and the specific nature of text genres. In continuation there follows a brief presentation of the changes introduced to this area with the Bologna study programmes.

KEY WORDS: *professional and scientific titles, court translation, text genre, study programme, translation function*

UVOD

Problem obravnave strokovnih in znanstvenih naslovov v prevodih je večplasten. Naslovov pogosto namreč ni dovoljeno prevajati, ker zakonodaja predpisuje, da je naslove potrebno navajati v izvirni obliki. Slovenska zakonodaja npr. določa, da mora vsak, ki hoče v Sloveniji uporabljati v tujini pridobljeni naslov, vložiti ustrezno prošnjo na Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT). V vsakem primeru mora v tujini pridobljeni naslov zapisovati v izvirni obliki. Ustrezni nemški predpisi določajo, da je uporaba v tujini pridobljenega naslova dovoljena v originalni obliki brez vložitve posebne prošnje. Za boljše razumevanje je v oklepaju dovoljeno

dodati dobesečni nemški prevod naslova¹. Samostojna uporaba nemškega prevoda strokovnega ali znanstvenega naslova ni dovoljena². Primerljivi predpisi obstajajo tudi v Avstriji³.

Tudi znotraj institucij Evropske unije se strokovni in znanstveni naslovi ne prevajajo, temveč se navajajo v izvirni obliki. Prav tako je tudi v prilogi k diplomu (*Diploma Supplement, Diplomzusatz*), če se izda v tujem jeziku, strokovni naslov vedno naveden v izvirni obliki⁴.

Kljub zakonskim določbam o navajanju naslovov v izvirniku pa se prevajalec zelo pogosto znajde v položaju, ko določene strokovne ali znanstvene naslove kljub temu mora prevajati. Tako npr. pri prevajanju uradnih dokumentov (diplome, potrdila o vpisu ipd.) ali pri tolmačenju na sodnem naroku ne gre za uporabo tujega naslova s strani nosilca, temveč za posredovanje osnovnih informacij, ki jih vsebuje tuji strokovni ali znanstveni naslov, naslovniku prevoda (uradna oseba, sodnik idr.). Tudi za številna strokovna besedila velja, da strokovnih in znanstvenih naslovov pogosto ne moremo ohraniti v izvirniku, sploh če to vpliva na razumevanje besedila in s tem na funkcijo prevoda. Tako mora prevajalec pogosto loviti ravnotežje med zakonskimi predpisi in izpolnjevanjem svojega poslanstva.

V članku predstavljeni prevajalski napotki in predlagane prevodne ustreznice seveda ne morejo rešiti vseh potencialnih prevajalskih problemov. Nenazadnje je način prevajanja nazivov odvisen od sobesedila, od besedilne vrste ter predvsem od funkcije prevoda.

Strokovni in znanstveni naslovi, ki se pojavljajo v umetnostnih in publicističnih besedilih, so z vidika besedilnega namena in funkcije besedila praviloma manj pomembni. Zato jih je v prevodu pogosto mogoče prevajati opisno ali celo dobesečno.

¹ *Führung im Ausland erworbener Grade, Ehrenggrade, Titel und Tätigkeitsbezeichnungen (Sklep konference nemških ministrov za šolstvo z dne 14.04.2000)*: »Ein ausländischer Hochschulgrad, der aufgrund eines nach dem Recht des Herkunftslandes anerkannten Hochschulabschlusses nach einem ordnungsgemäß durch Prüfung abgeschlossenen Studiums verliehen worden ist, kann in der Form, in der er verliehen wurde unter Angabe der verleihenden Hochschule geführt werden. Dabei kann die verliehene Form ggf. transliteriert und die im Herkunftsland zugelassene oder nachweislich allgemein übliche Abkürzung geführt und eine wörtliche Übersetzung in Klammern hinzugefügt werden.«

(*Sklep konference nemških ministrov za šolstvo z dne 21.09.2001*): »Hochschulgrade aus Mitgliedstaaten der Europäischen Union (EU) oder des Europäischen Wirtschaftsraumes (EWR) sowie Hochschulgrade des Europäischen Hochschulinstituts Florenz und der Päpstlichen Hochschulen können in der Originalform ohne Herkunftsbezeichnung geführt werden.«

² Glej izjeme pri Znanstvenih naslovih.

³ ENIC NARIC AUSTRIA

⁴ Pravilnik o prilogi k diplomu, Priloga 2 (Diploma Supplement)

V določenih praktično-sporazumevalnih besedilnih zvrsteh, kot so pisma, dopisi, razna obvestila in navodila pa lahko naslovi v odvisnosti od funkcije besedila že predstavljajo prevajalski problem.

Pri besedilnih zvrsteh kot so spričevala, diplome, izpiski iz uradnih evidenc, potrdila o izobraževanju ipd., ki se skoraj vedno prevajajo za potrebe sodišč ali drugih uradnih organov (sodni prevodi), so naslovi ključnega pomena za funkcijo besedila, zato se prevajanju praviloma ne moremo izogniti.

Praviloma velja, da prevajalec ne sme prevajati strokovnih in znanstvenih naslovov enega sistema (sistema A) v naslove drugega sistema (sistema B) in obratno. Od tod tudi rek, da strokovne naslove »prevajamo in ne tolmačimo«, torej jih prevzemamo čimbolj dobesedno in jih ne razlagamo. To pa prevajalca ne odvezuje odgovornosti, da za ciljnega bralca poišče razumljiv, jasen in predvsem nezavajajoč prevod. Ko za naslov sistema A v sistemu B obstaja »dobesedni prevod«, ki hkrati označuje podobno ali enako trajanje in zahtevnost izobraževanja (in pravice, ki iz njega izhajajo), ga bo prevajalec s pridom uporabil. Ko pa je takšen prevod zavajajoč, ko gre recimo za lažnega prijatelja, bo poskušal najti nezavajajočo oz. nevtralno ustreznico oz. bo prevodu po potrebi dodal opombo. Tako lahko npr. nemški naziv *Diplom-Volkswirt* v slovenščino prevedemo z *diplomirani ekonomist*, kar glede na vsebino izobraževanja sicer ni popolna ustreznica, daje pa bralcu informacijo, da gre za visokošolski študij s področja ekonomije, ki se je zaključil z diplomom. Če gre za sodni prevod, bo naslovnik prevoda (npr. uradni organ ali potencialni delodajalec) vsekakor lahko preveril, za kakšno dolžino in zahtevnost izobraževanja gre. Posebnost sodnih prevodov je namreč prav ta, da jim je dodano izvirno besedilo in torej obstaja možnost neposrednega preverjanja izvirnika. Pri drugih besedilnih vrstah in funkcijah prevodov pa moramo vsakič oceniti, ali je potrebno in smiselno navesti tudi naziv v izvirniku.

SPLOŠNI NAPOTKI

Za razliko od slovenske ureditve nemška oz. avstrijska zakonodaja ne pozna razlikovanja na strokovne in znanstvene naslove, temveč uporablja nadpomenko »akademski naslovi« (*Akademische Grade* oz. *Hochschulgrade*)⁵. Ti se v nemščini vedno pišejo pred imenom in priimkom⁶ (*Janez Novak, dipl. oec.* >> *Dipl.-Ökon. Janez Novak*).

⁵ Zaradi ekonomičnosti je v članku ponekod kot nadpomenka za slovenske strokovne in znanstvene naslove ter nemške *Akademische Grade* uporabljen tudi izraz *nazivi*.

⁶ Ne velja za bolonjske nazive *Bachelor/Master*.

Pri zapisovanju skupaj z imenom in priimkom moramo biti pozorni na nemške in slovenske zakonske določbe, ki prepovedujejo uporabo tujega naziva v prevodu. Pri sodnem prevodu potrdila o izobrazbi bo zapis *Dipl.-Ökon. Janez Novak* verjetno še ustrezen (saj je vedno priloženo besedilo v izvirniku), pri prevodu poslovnega pisma pa bi bil lahko že razumljen kot nezakonita uporaba prevedenega naziva, sploh če je prevod predstavljen kot izvirnik. V tem primeru lahko naziv zapišemo v izvirniku, prevod pa dodamo v oklepaju, npr. *Janez Novak, dipl. oec. (Diplom-Ökonom)*.

Strokovni naslovi za končan študijski program za pridobitev visoke strokovne izobrazbe se v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih (ZSZN) iz leta 1998⁷ v slovenščini tvorijo tako, da se za besedo *diplomirani* doda ustrezno poimenovanje, izvedeno iz študijskega programa, medtem ko se pri strokovnih naslovih univerzitetnih programov doda še prilastek *univerzitetni*. V Nemčiji in Avstriji se nazivi univerzitetnih programov tvorijo brez ustreznega prilastka. Izjema je Bavarska, kjer nazivom dodajajo okrajšavo (*Univ.*), npr. *Dipl.-Ing. (Univ.) Peter Schneider*. Velja tudi poudariti, da se v Nemčiji in Avstriji strokovnim naslovom visokošolskih študijskih programov vedno dodaja kratica (*FH*) (= Fachhochschule)⁸. Iz navedenih razlogov pri prevajanju strokovnih naslovov univerzitetnih programov v nemščino okrajšava (*Univ.*) sicer ni nujna, je pa priporočljiva, saj nemškemu bralcu, ki ne pozna slovenskega izobraževalnega sistema, nudi pomembno informacijo. Pri prevajanju naslovov visokošolskih programov v nemščino pa moramo iz zgoraj omenjenih razlogov nujno dodati kratico (*FH*), saj bi njeno izpuščanje pri nemškem bralca ustvarilo vtis, da gre za univerzitetni program. Pri tem moramo v slovenščini preveriti, ali gre res za visokošolski strokovni program, saj so bili ti programi (in z njimi ustrezna poimenovanja) uvedeni šele leta 1998, pred tem pa so se strokovni naslovi univerzitetnih programov tvorili brez prilastka *univerzitetni* in jih torej od kasnejših visokošolskih programov ni mogoče ločiti.

Ti napotki se ustrezno uporabljajo tudi pri prevajanju iz nemščine v slovenščino: Strokovne naslove univerzitetne izobrazbe, ki se tvorijo z *Diplom-(+strokovno področje)*, lahko prevajamo z *diplomirani (+strokovno področje)*, če je iz sobesedila razvidno, da gre za univerzitetni program, sicer pa predlagam dodajanje pridevnika *univerzitetni* oz. okrajšave (*UN*)⁹. Za strokovne naslove visokošolske izobrazbe pa priporočam obvezno dodajanje okrajšave (*VS*)¹⁰ (= Visoka šola).

⁷ Uradni list Republike Slovenije št. 83/03 – uradno prečiščeno besedilo z dne 22. 8. 2003. Zakon je veljal od 14. 8. 1998 do 14. 6. 2006.

⁸ Za nove študijske programe po bolonjski reformi ta ureditev ne velja več.

⁹ Okrajšava je bila uvedena za označevanje univerzitetnih študijskih programov po bolonjski reformi.

¹⁰ Okrajšava je bila uvedena za označevanje visokošolskih študijskih programov po bolonjski reformi.

SLOVENSKI NASLOV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
univerzitetni diplomirani inženir	Diplom-Ingenieur (Univ.)
diplomirani inženir	Diplom-Ingenieur (FH) (za nazive pred uvedbo visokošolskih strokovnih programov:) Diplom-Ingenieur (Univ.) oz. Diplom-Ingenieur
NEMŠKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
Diplom-Ingenieur	diplomirani inženir /
V Avstriji tudi: DI	univerzitetni diplomirani inženir
Diplom-Ingenieur (Univ.) ¹¹	diplomirani inženir (UN)
Diplom-Ingenieur (FH)	diplomirani inženir (VS)

V nadaljevanju so predstavljene prevodne rešitve po področjih, kot jih navaja ZSZN iz leta 1998. Novi zakon, ki ureja strokovne in znanstvene naslove po bolonjski reformi, je obravnavan na koncu članka.

Strokovni naslovi na tehniških področjih

Najmanj težav pri prevajanju strokovnih naslovov imamo na področju tehnike in naravoslovja, saj se naslovi v obeh jezikih tvorijo podobno in večinoma označujejo primerljivo trajanje in zahtevnost izobraževanja.

Pri nekaterih strokovnih naslovih (npr. *dipl. inženir biologije*¹²), ki se v slovenščini tvorijo z besedo *inženir*, je v nemščini uporaba naziva *Ingenieur* neobičajna ali celo zavajajoča, saj pri nemškem bralcu ustvarja vtis, da gre za tehniško-inženirsko izobrazbo¹³. Zato je priporočljivo, da prevajalec vedno preveri, kakšna je dejanska raba v nemški oz. avstrijski ureditvi.

Na nekaterih študijskih smereh, ki so v preteklosti podeljevale naslov *univerzitetni diplomirani inženir + študijski program*, se strokovni naslovi sedaj tvorijo z besedo *univerzitetni diplomirani + študijski program*, npr.:

- univerzitetni diplomirani inženir kemije >> univerzitetni diplomirani kemik
- univerzitetni diplomirani inženir fizike >> univerzitetni diplomirani fizik

V prvem primerih se za starejše poimenovanje ponuja prevod *Diplom-Chemieingenieur (Univ.)*, ki pa je lahko zavajajoč, saj v nemščini označuje diplomanta študijske

¹¹ Na Bavarskem

¹² Po novem: univ. dipl. biolog/-inja

¹³ Podobno je tudi pri prevajanju slovenskega naziva *tehnik* (npr. ekonomski tehnik, administrativni tehnik): Nemški izraz *Techniker* se uporablja izključno za tehniške poklice.

smeri kemijsko inženirstvo / kemijska tehnologija. Ustrezni slovenski naziv je *univerzitetni diplomirani inženir kemijskega inženirstva*¹⁴ / *univerzitetni diplomirani inženir kemijske tehnologije*¹⁵.

Podobno se pri fiziki za staro poimenovanje zdi najbližja ustreznica *Diplom-Physikingenieur* (Univ.), ki pa je prav tako lahko zavajajoča, saj označuje diplomanta študijske smeri fizikalna merilna tehnika. Pri tem gre za visokošolski strokovni program, na katerem diplomanti pridobijo naziv *diplomirani inženir fizike*.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
univerzitetni diplomirani inženir kemije / univerzitetni diplomirani kemik	Diplom-Chemiker (Univ.)
univerzitetni diplomirani inženir kemijskega inženirstva	Diplom-Chemieingenieur (Univ.)
univerzitetni diplomirani inženir fizike / univerzitetni diplomirani fizik	Diplom-Physiker (Univ.)
diplomirani inženir fizike (<i>visokošolski študijski program fizikalne merilne tehnike</i>)	Diplom-Physikingenieur (FH)
diplomirani inženir fizike (<i>univerzitetni program pred uvedbo visokošolskih štud. programov</i>)	Diplom-Physiker / Diplom-Physiker (Univ.)
diplomirani inženir strojništva	Diplom-Maschinenbauingenieur (FH)
diplomirani inženir strojništva (<i>univerzitetni pro- gram pred uvedbo visokošolskih štud. programov</i>)	Diplom-Maschinenbauingenieur / Diplom-Maschinenbauingenieur (Univ.)
univerzitetni diplomirani inženir strojništva	Diplom-Maschinenbauingenieur (Univ.)
univerzitetni diplomirani inženir arhitekture	Diplom-Ingenieur Architektur ¹⁶ (Univ.) Diplom-Architekt ¹⁷ (Univ.)
diplomirani inženir matematike	Diplom-Mathematiker (FH)
diplomirani inženir gradbeništva	Diplom-Bauingenieur (FH)
diplomirani inženir kmetijstva	Diplom-Agraringenieur
univerzitetni diplomirani inženir rudarstva	Diplom-Bergbauingenieur (Univ.)
univerzitetni diplomirani inženir računalništva in informatike	Diplom-Ingenieur für Computerwesen und Informatik (Univ.)

¹⁴Univerza v Ljubljani

¹⁵Univerza v Mariboru

¹⁶Naziv Architekt je v Nemčiji zakonsko zaščiteno. Uporaba je dovoljena le osebam, ki so vpisane v uradno evidenco arhitektov.

¹⁷Naziv so podeljevali v bivši Vzhodni Nemčiji.

Strokovni naslovi v medicini, dentalni medicini, veterinarstvu in farmaciji

Študentje medicine, dentalne medicine in veterinarstva po končanem univerzitetnem študiju pridobijo strokovni naslov *doktor(ica) medicine / doktor(ica) dentalne medicine / doktor(ica) veterinarske medicine*, kdor je končal univerzitetni študijski program farmacije pa pridobi strokovni naslov *magister farmacije*.

Naziv *doktor medicine / dentalne medicine* je strokovni naslov, ki ga diplomanti pridobijo po zaključku visokošolskega študija (t. i. *Berufsdoktorat*). Pri prevajanju v nemščino za te nazive veljajo enaka pravila kot za druge strokovne naslove. Pri zapisovanju skupaj z imenom in priimkom strokovni naslov navedemo v izvirni obliki ter po potrebi v oklepaju dodamo nemški prevod.

Podobno kot v Sloveniji se tudi v Avstriji po zaključku študija medicine in dentalne medicine podeljuje naziv *Dr. med. univ.*¹⁸ oz. *Dr. med. dent.*, medtem ko se naziv *Dr. med.* v Nemčiji podeljuje po zagovoru doktorske disertacije in je po zahtevnosti približno primerljiv s slovenskim znanstvenim naslovom *doktor znanosti*.¹⁹

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
doktor medicine	Doktor der Medizin (po potrebi s komentarjem ali opombo, da gre za t.i. »Berufsdoktor«)	Doktor der Medizin / Arzt
Janez Novak, dr. med.	Janez Novak, dr. med. po potrebi dodamo: (Doktor der Medizin)	
Zdenka Perušek, dr. med. dent.	Zdenka Perušek, dr. med. dent po potrebi dodamo: (Doktor der Zahnmedizin)	

¹⁸Znanstveni naslov, podeljen na podlagi doktorskega študija se glasi: Doktor/Doktorin der gesamten Heilkunde und der medizinischen Wissenschaft (Dr. med. univ. et scient. med.)

¹⁹ANABIN

NEMŠKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
Dr. med. Peter Altenmüller (Nemčija)	Dr. med. Peter Altenmüller	Dr. med. Peter Altenmüller / dr. Peter Altenmüller, zdravnik
Dr. med. univ. Heinz Schmitt (Avstrija)	Dr. med. univ. Heinz Schmitt	Dr. med. univ. Heinz Schmitt / Heinz Schmitt, zdravnik

Naziv *zdravnik specialist* ni strokovni naslov podiplomskega specialističnega študija, temveč gre za obliko podiplomskega strokovnega usposabljanja, ki se zaključí s specialističnim izpitom, in ki je v pristojnosti Zdravniške zbornice²⁰. Nemška prevodna ustreznica je *Facharzt*.

Za strokovni naslov *magister farmacije* obstaja prevodna ustreznica *Magister der Pharmazie*. Naziv se v Avstriji podeljuje po zaključku primerljivega študijskega programa, medtem ko v diplomanti v Nemčiji pridobijo naziv *Diplom-Pharmazeut*.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
magister farmacije	Magister der Pharmazie	Magister der Pharmazie, Diplom-Pharmazeut, Apotheker

Diplomirana babica / diplomirani babiĉar je strokovni naslov, ki ga pridobijo diplomanti 3-letnega visokošolskega strokovnega študijskega programa babištva na Visoki šoli za zdravstvo. V Nemčiji šolanje na babiških šolah prav tako traja 3 leta, nima pa statusa visokošolskega študija. V Avstriji je bilo šolanje do sedaj urejeno podobno, z bolonjsko reformo pa se uvaja visokošolski strokovni študij babištva (1. bolonjska stopnja).

²⁰Pravilnik o vrstah, vsebini in poteku spec. zdravnikov, Uradni list RS, št. 59/03, 51/04, 15/05, 20/07 in 102/07

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
diplomirana babica / diplomirani babičar	Nemčija: Diplom-Hebamme (FH) / Diplom-Entbindungspfleger (FH) Avstrija: Diplom-Hebamme (FH)	
diplomirana medicinska sestra / diplomirani zdravstvenik	Diplom-Krankenschwester (FH) / Diplom-Krankenpfleger (FH)	

Strokovni naslov *profesor / profesorica*

Pri prevajanju slovenskega strokovnega naslova *profesor / profesorica* se prevajalcu kot domnevna prevodna ustreznica ponuja nemški naziv *Professor*, ki pa je v večini sobesedil zavajajoč. V Nemčiji in Avstriji ne spada med *akademische Grade*, temveč je položajni naziv habilitiranega visokošolskega učitelja, v Avstriji pa se uporablja tudi kot častni naslov (*Berufstitel*) za posebne dosežke v znanosti in umetnosti, ki ga podeljuje zvezni predsednik²¹. Poleg tega se izraz v Avstriji uporablja kot položajni naziv za učitelje na gimnazijah s statusom uradnika (*Beamter*). Sicer je v Avstriji običajno, da se vse učitelje na gimnazijah, podobno kot v Sloveniji, nagovarja z »Herr Professor« oz. »Frau Professor«. To je tudi razlog, da se na avstrijskih univerzah, za razliko od nemških, za univerzitetne profesorje namesto *Professor/Prof.* praviloma uporablja daljši izraz *Univ.-Prof.*

Iz tega sledi, da je naziv *Professor* kontekstualni lažni prijatelj²², da ga torej lahko uporabljamo v določenih sobesedilih, medtem ko je pri prevajanju strokovnih naslovov zavajajoč.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
profesor nemškega jezika	Deutschlehrer, Lehrer für Deutsch Lehramtstudium Deutsch	
profesor matematike	Mathematiklehrer, Lehrer für Mathematik Lehramtstudium Mathematik	

²¹ <http://www.help.gv.at/Content.Node/173/Seite.1730200.html>

²² LIMON, David: *False Friends Revisited*.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
profesor razrednega pouka	Lehrer für den Klassenunterricht, Grundschullehrer, abgeschlossenes Grundschullehrerstudium
Janez Berden, prof.	Janez Berden, Lehrer

Strokovni naslov *specialist oziroma specialistka*

Strokovni naslov se podeljuje po končanem podiplomskem študijskem programu za pridobitev specializacije. Pri prevajanju naletimo v nemščini na referenčno praznino. Prevodne rešitve so lahko opisne ali pa uporabimo kalke.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
specialist za konferenčno tolmačenje	Postgradualer Studienabschluss Konferenzdolmetschen, Spezialist in Konferenzdolmetschen
specialist za mednarodne odnose	Postgradualer Studienabschluss Internationale Beziehungen, Spezialist für Internationale Beziehungen

DRUGI NAZIVI

Nemški Magister Artium in avstrijski Magister

Magister Artium / *Magistra Artium* (M. A.) je naziv, ki se v Nemčiji podeljuje diplomantom družboslovnih oz. humanističnih študijskih programov. Študij je praviloma dvo- ali večpredmeten, pri čemer študentje prvi predmet vpisujejo na filozofski fakulteti, drugi in tretji predmet pa na sorodnih fakultetah. Značilnost študija je, da ne daje izobrazbe za določen poklic, temveč študentom ponuja široko družboslovno izobrazbo ter jih usposablja za znanstveno delo. Možnosti zaposlitve diplomantov so v kulturi, založništvu, medijih in visokem šolstvu.

Magister / *Magistra* je naziv, ki se v Avstriji podeljuje za večino visokošolskih študijskih programov z izjemo tehniških smeri, medicine in dentalne medicine.

Oba naslova se podelujeta po končanem visokošolskem študiju in sta po slovenskem sistemu strokovna in ne znanstvena naslova. Enakovredna sta ravni izobrazbe po 2. bolonjski stopnji (»magister stroke«, pisan za imenom).

Pri prevajanju nemškega *Magister Artium* in avstrijskega *Magister* je primerna ustrezna *magister humanističnih ved* oz. *magister družboslovnih ved*²³. Oba naziva lah-

²³ Zalar, 2005

ko prevajamo tudi z *magister*, če je glede na funkcijo prevoda in sobesedilo zagotovljeno, da ne bo prišlo do zamenjave s slovenskim znanstvenim naslovom *magister znanosti*.

Strokovni naslovi na področju ekonomije

Diplomanti ekonomije v Nemčiji praviloma dobijo naziv, ki vsebuje študijsko smer: *Diplom-Volkswirt* (nacionalna ekonomija), *Diplom-Kaufmann* (poslovna ekonomika – univerzitetni študij) ter *Diplom-Betriebswirt (FH)* (poslovna ekonomija – visokošolski strokovni študij). Poleg tega obstaja še *Diplom-Betriebswirt (BA)*, ki pa ni »akademski naslov« (*akademischer Grad*), ker je pridobljen na poklicni akademiji (BA = *Berufsakademie*).

V Avstriji so diplomantom ekonomije do leta 1975 podeljevali naziv *Diplom-Kaufmann* (okrajšava: *Dkfm.*), zatem pa naziv *Magister rer. soc. oec.* (univerzitetni študij) oz. *Magister (FH)* (visoki strokovni študij).

Za strokovni naslov (*univerzitetni*) *diplomirani ekonomist* obstaja v nemščini generična ustreznica *Diplom-Ökonom (Univ.)*. Za slovenski naziv *ekonomist*, ki praviloma označuje osebo z višjo ali visoko ekonomsko izobrazbo, pa predlagam nemški naziv *Betriebswirt*, ki se v nemščini prav tako uporablja v generičnem pomenu. Pri prevajanju nemških nazivov v slovenščino je v večini sobesedil primerna slovenska ustreznica (*univerzitetni*) *diplomirani ekonomist*, ki jo po potrebi lahko dopolnimo z opisom študijske smeri.

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
ekonomist	Betriebswirt	
univerzitetni diplomirani ekonomist	Diplom-Ökonom (Univ.)	
NEMŠKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
Diplom-Volkswirt	univerzitetni diplomirani ekonomist (nacionalna ekonomija)	diplomirani ekonomist

NEMŠKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
Diplom-Kaufmann	univerzitetni diplomirani ekonomist (poslovna ekonomika)
Magister rer. soc. oec. (Avstrija)	magister družboslovnih ved – ekonomija / (univerzitetni) diplomirani ekonomist
Diplom-Betriebswirt (FH)	diplomirani ekonomist (VS)
Diplom-Betriebswirt (BA)	diplomirani ekonomist (poklicna akademija)

Znanstveni naslovi

ZSZN iz leta 1998 pozna dva znanstvena naslova, *magister znanosti* in *doktor znanosti*. Oba naslova se zapisujeta pred imenom.

Za znanstveni naslov *magister znanosti* predlagam prevod *Magister der Wissenschaften*, da ga tako jasno ločimo od nemškega *Magister Artium* oz. avstrijskega *Magister*.

Za slovenski znanstveni naslov *doktor znanosti* iz enakih razlogov predlagam prevod *Doktor der Wissenschaften*, saj so zahteve za pridobitev naslova v večini primerov nekoliko zahtevnejše od tistih v Nemčiji in Avstriji. Po drugi strani pa to ne pomeni, da je nemški oz. avstrijski *Doktor* enakovreden »le« slovenskemu *magistru znanosti*. V vsakem primeru ga prevajamo z *doktor*. O ustreznosti oz. enakovrednosti slovenskemu znanstvenemu naslovu v postopku priznavanja odloča ustrezeni slovenski organ²⁴.

Pogost pojav je tudi sovpadanje strokovnega in znanstvenega naslova, predvsem v medicini. Nemška oz. avstrijska zakonodaja za znanstvene naslove iz držav članic Evropske unije in Evropskega gospodarskega prostora, ki so bili podeljeni na podlagi doktorske disertacije (= slovenski *doktor znanosti*) izrecno dovoljuje uporabo nemške kratice *Dr.*, ki se zapiše pred imenom brez navedbe strokovnega področja in ustanove, ki je naslov podelila²⁵. To ne velja za strokovne naslove *doktor medicine* /

²⁴Slovenska zakonodaja sicer določa, da mora vsak, ki hoče, da se mu prizna v tujini pridobljeni strokovni ali znanstveni naslov, vložiti ustrezno prošnjo na Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. (Zakon o priznavanju in vrednotenju izobraževanja, Uradni list RS, št. 73/2004 z dne 5. 7. 2004). O priznanju odloča Oddelek za priznavanje izobraževanja na MVZT.

²⁵(Sklep konference ministrov za šolstvo z dne 21.09.2001): »Doktorgrade aus Mitgliedstaaten der Europäischen Union oder des Europäischen Wirtschaftsraums (EWR) (...), die auf Grund eines wissenschaftlichen Promotionsverfahrens verliehen wurden, können in der Form »Dr.« ohne fachlichen Zusatz und ohne Herkunftsbezeichnung geführt werden.«

doktor dentalne medicine, ki jih je treba navajati v originalni obliki in za imenom. Za slovenski znanstveni naslov *magister znanosti* to pravilo prav tako ne velja, zato ga moramo navajati v izvirni obliki:

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA	
	<i>Sodni prevod listin</i>	<i>Opisni prevod, prevod v umetnostnih in publicističnih besedilih</i>
prof. dr. Peter Krajnc, dr. med.	(Univ.) Prof. Dr. Peter Krajnc / prof. dr. Peter Krajnc, dr. med.	
mag. Peter Krajnc, dr. med.	mag. Peter Krajnc, dr. med.	

NEKATERI DRUGI POJMI VISOKOŠOLSKEGA SISTEMA

Opozoriti velja še na pogostnost lažnih prijateljev, ki se pojavljajo pri prevajanju nekaterih pojmov slovenskega visokošolskega izobraževanja.

Absolvent, torej študent v absolventskem stažu, je posebnost slovenskega visokošolskega sistema, ki ga v Nemčiji in Avstriji ne poznajo. V nemščino se lahko prevaja kot *Diplomand*, torej kot študent, ki je pred diplomom. Slovenski *diplomant*, torej oseba, ki je končala študij, pa se v nemščino prevaja kot *Absolvent*. V obeh primerih imamo torej opraviti z lažnimi prijatelji, prevodni ustreznici pa sta ravno obrnjeni.

Nazadnje bi opozoril še na previdnost pri prevajanju slovenskega izraza *akademik*, ki označuje člana najvišje umetniške in znanstvene ustanove. Primerna prevodna ustreznica je *Akademienmitglied*. Izraz *Akademiker* je lažni prijatelj, saj se le redko uporablja v tem pomenu, temveč skoraj vedno označuje osebo, ki ima akademsko izobrazbo, je torej končala visokošolski študij.

Prevodne ustreznice so torej sledeče:

SLOVENSKI NAZIV	PREDLAGANA PREVODNA USTREZNICA
absolvent	Diplomand
diplomant	Absolvent / Akademiker
akademik	Akademienmitglied

Bolonjski študij

Študijski programi, ki so bili oblikovani v skladu z bolonjsko reformo, so bili v Sloveniji prvič vpeljani v študijskem letu 2005/2006, v Nemčiji pa že predstavljajo dobršen del študijske ponudbe.

Pri novih študijskih programih²⁶ je v Sloveniji na prvi stopnji še vedno predvideno razlikovanje med univerzitetnimi študijskimi programi in visokimi strokovnimi študijskimi programi, v Nemčiji in Avstriji pa takšnega razlikovanja ni, saj vsi absolventi dobijo naziv *Bachelor*. Reforma vsaj v tem pogledu zato ne bo pripomogla k popolni primerljivosti študijskih programov²⁷. Pri novih študijskih programih so se v Nemčiji in Avstriji odločili za vpeljavo angleških nazivov²⁸, s čimer so potegnili jasno ločnico med starimi in novimi programi. V Sloveniji pa smo se odločili za nazive v slovenskem jeziku, pri čemer so novi nazivi zelo podobni starim, kar bo najbrž povzročalo težave tudi pri medkulturni komunikaciji. Takšen način poimenovanja je bil sicer že v fazi priprave bolonjske reforme deležen kritik²⁹.

Primerjava med starimi in novimi študijskimi programi:

RAVNI IZOBRAZBE PO DOSEDANJIH PROGRAMIH	RAVEN	RAVNI IZOBRAZBE PO NOVIH "BOLONJSKIH" PROGRAMIH
višješolski programi (do 1994)	6/1	
višješolski strokovni programi		
specializacija po višješolskih programih	6/2	visokošolski strokovni programi (1. bolonjska stopnja)
visokošolski strokovni programi		univerzitetni programi (1. bolonjska stopnja)
specializacija po visokošolskih strokovnih programih	7	magisteriji stroke (ZA imenom) (2. bolonjska st.)
univerzitetni programi		
specializacija po univerzitetnih programih	8/1	
magisteriji znanosti (PRED imenom)		
doktorati znanosti (PRED imenom)	8/2	doktorati znanosti (PRED imenom) (3. bolonjska st.)

²⁶ Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (ZSZN-1), Uradni list RS 61/06.

²⁷ Zalar, 2005

²⁸ V Avstriji se je naziv po 1. bolonjski stopnji do leta 2007 imenoval *Bakkalaureus*.

²⁹ »Popravljanje« starih nazivov je občutljivo vprašanje – doktorji zamerijo, če niso več doktorji, enako je z inženirji in tako naprej. Čim se uvajajo spremembe nazivov, je potrebno to dobro premisliti. V nekaterih državah so to zelo lepo rešili z uvedbo novih nazivov. Sedanja tendenca pa je, da bi starim nazivom pripisali nove pomeni. To je v principu zgrešeno.« Dr. Matjaž Omladič, Intervju za VEČER, 3. julij 2004. (<http://matjaz.omladic.net/vecer-03-07-04.html>)

Pričakovati je, da bo zaradi podobnosti med starimi in novimi nazivi prihajalo do nesporazumov, čeprav se novi nazivi pišejo za imenom³⁰. Tako je diplomant po starih programih prejel npr. naziv *univ. diplomirani inženir* (raven 7), po novem zakonu pa bo zelo podoben naziv prejel diplomant 1. bolonjske stopnje (raven 6/2). Iz istih razlogov obstaja nevarnost zamenjave *magistrov znanosti* za *magistre stroke* (raven izobrazbe 7).

Nekaj primerov navideznih ustreznic:

STARI NAZIVI (RAVEN IZOBRAZBE 7)	NOVI NAZIVI (RAVEN IZOBRAZBE 6/2)
univ. dipl. matematik	dipl. matematik (UN)
univ. dipl. inženir gozdarstva	dipl. inženir gozdarstva (UN)
STARI NAZIVI (RAVEN IZOBRAZBE 8/1)	NOVI NAZIVI (RAVEN IZOBRAZBE 7)
mag. Peter Janežič	Peter Janežič, mag. ekon. ved. (<i>magister ekonomskih ved</i>)

Prevajalec, ki hoče nazive kompetentno prevajati v nemščino in iz nje, mora zaplete okoli novih poimenovanj dobro poznati. Pri prevajanju v nemščino mora vedno biti pozoren na to, ali naziv označuje stari ali novi, bolonjski program. Dodaten problem pri prevajanju predstavlja dejstvo, da se strokovni naslovi v slovenščini vedno tvorijo s poimenovanjem, ki je izpeljano iz študijskega programa, npr. *dipl. ing. kemije*, medtem ko je v nemškem in avstrijskem sistemu predvideno le omejeno število nazivov:

1. BOLONJSKA STOPNJA (IZBOR)	2. BOLONJSKA STOPNJA (IZBOR)
<i>Bachelor of Arts</i> (B.A.)	Master of Arts (M. A.)
<i>Bachelor of Science</i> (B.Sc.)	Master of Science (M. Sc.)
<i>Bachelor of Engineering</i> (B.Eng.)	Master of Engineering (M. Eng.)
<i>Bachelor of Laws</i> (LL.B.)	Master of Laws (LL. M.)
<i>Bachelor of Fine Arts</i> (B.A.F.)	Master of Fine Arts (M. F. A.)
<i>Bachelor of Music</i> (B.Mus.)	Master of Music (M. Mus.)
	Master of Education (M. Ed.)

Kljub temu predlagam, da pri prevajanju v nemščino ohranimo informacijo o študijskem programu, če seveda ne gre za listino, iz katere je vsebina študijskega

³⁰ Nazivi 1. in 2. Bolonjske stopnje se tudi v Nemčiji in Avstriji pišejo za imenom.

programa že razvidna. Drugače pa izberemo naziv, ki je vsebinsko najbližji študijskemu programu v izvirniku.

Pozorni moramo biti tudi na to, da Slovenija z bolonjsko reformo pri nazivih visokošolskih strokovnih programov uvaja dodatek (VS = Visoka šola), medtem ko sta Avstrija in Nemčija opustili kratico FH (=Fachhochschule), ki je bila po starih programih obvezna. Kljub temu predlagam, da to dodatno informacijo v nemškem prevodu ohranimo.

Ker je bolonjska prenova študijskih programov še na začetku, je danes težko napovedati, kakšni problemi se bodo še pojavili pri novih poimenovanjih nazivov in pri njihovem prevajanju. Ko bodo novi programi in nazivi v celoti uveljavljeni in se bodo v praksi pokazali prevajalski problemi, bo to področje mogoče na novo ovrednotiti.

Viri

ANABIN – Informationssystem zur Anerkennung ausländischer Bildungsabschlüsse. Dostopno na: <http://213.157.12.18/> (15.10.2007)

Bolonjska deklaracija. Dostopno na: http://www.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/doc/dokumenti_visokosolstvo/Bolonjski_proces/Bolonjska_deklaracija_slo.pdf (15.10.2007)

ENIC NARIC AUSTRIA. Dostopno na: <http://archiv.bmbwk.gv.at/universitaeten/naric/index.xml> (15.10.2007)

Führung im Ausland erworbener Grade, Ehrenggrade, Titel und Tätigkeitsbezeichnungen. Dostopno na: <http://mwk.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/pdf/internationales/ausl-hochschulgrade2.pdf> (16.12.2007)

Jaklič, Ana, 2004: *Primerjava slovenskega in nemškega osnovnega in srednjega šolstva za potrebe prevajanja.* Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo.

Limon, David: *False Friends Revisited.* Dostopno na: <http://www.dztps.si/slo/glosarji.asp> (16.12.2007)

Pravilnik o vrstah, vsebini in poteku spec. zdravnikov. Dostopno na: <http://www.zdravniskazbornica.si/ozzs.asp?FolderId=397> (20.11.2007)

Pravilnik o prilogi k diplomu, Priloga 2 (Diploma Supplement). Dostopno na: http://www.mvzt.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/visoko_solstvo/ (16.12.2007)

Toporišič, Jože (ur.), Gjurin, Velemir (ur.), 1993: *Slovenska zvrstna besedila.* Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti.

Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (1998) – Uradno prečiščeno besedilo (ZSZN-UPB1). Uradni list RS št. 83/03. Dostopno na: <http://www.dz-rs.si/> (20.11.2007)

Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (2006) (ZSZN-1). Uradni list RS št. 61/06. Dostopno na: http://www.mvzt.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/visoko_solstvo/strokovni_in_znanstveni_naslovi/ (20.11.2007)

Zakon o priznavanju in vrednotenju izobraževanja. Uradni list RS, št. 73/04. Dostopno na: http://www.mvzt.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/visoko_solstvo/ (20.11.2007)

Zalar, Melita, 2005: *Primerjava slovenskega in nemškega visokošolskega sistema.* Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo.

Les prépositions en slovène et en français : Principales difficultés d'emploi et de traduction

RÉSUMÉ

La présente contribution présente les principaux cas où les prépositions utilisées pour exprimer une relation entre les mots diffèrent en slovène et en français. Élaboré à partir des prépositions slovènes et structuré en fonction des relations sémantiques exprimées, ce travail est destiné avant tout au locuteurs slovènes s'exprimant en français ou traduisant du slovène vers le français. Eu égard aux nombreux diplômés de français maîtrisant également une autre langue romane, notamment l'espagnol, les différences entre le français et l'espagnol intervenant dans les exemples proposés sont signalées.

MOTS-CLÉS: *prépositions, langue française, langue slovène, grammaire contrastive*

IZVLEČEK

Predlogi v slovenskem in francoskem jeziku: poglobitve težave pri rabi in prevajanju

Prispevek predstavlja poglobitve primere, pri katerih se za določeno semantično razmerje med besedama uporabljajo različni predlogi v slovenskem in francoskem jeziku. To delo, ki je sestavljeno na podlagi slovenskih predlogov in različnih semantičnih razmerij, ki jih izražajo, je predvsem namenjeno slovensko govorečim bralcem, ki se izražajo v francoskem jeziku ali prevajajo iz slovenščine v francoščino. Upoštevajoč dejstvo, da veliko francoskih govorcev še kakšen romanski jezik, denimo španščino, je avtorica omenila še razlike med francoskim in španskim jezikom, ki se pojavljajo v nekaterih primerih.

KLJUČNE BESEDE: *predlogi, francoski jezik, slovenski jezik, kontrastivna slovnica*

INTRODUCTION

L'utilisation correcte des prépositions est l'un des aspects les plus difficiles de l'expression en langue étrangère. Liée parfois à une conception différente des relations sémantiques unissant deux notions, comme nous le montrent de nombreuses études linguistiques, l'usage de telle ou telle préposition déterminée est bien souvent arbitraire et, de ce fait, difficilement mémorisable.

Les tableaux présentés dans les pages suivantes ont été élaborés sur la base d'une comparaison entre les prépositions slovènes, qui servent ici de point de départ, et leur traduction en français. Leur objectif est d'encourager les Slovénes

s'exprimant en langue étrangère et, plus particulièrement en français, à prendre conscience du caractère souvent arbitraire des prépositions et de la nécessité d'un apprentissage systématique et précis de leur usage.

1. LES PRÉPOSITIONS INTRODUISANT DES COMPLÉMENTS CIRCONSTANCIELS

Bien que leur emploi présente des particularités déconcertantes pour les étrangers, les prépositions introduisant des compléments circonstanciels sont sémantiquement relativement stables. Ainsi, par exemple, les grammaires fournissent des règles concernant l'emploi des prépositions « à » et « en » pour exprimer le lieu et le moyen de locomotion. Le lecteur se reportera à une grammaire de la langue française (par exemple : Jereb, pp. 177–186 ou le petit guide *La Pratique du français de A à Z*, voir bibliographie).

V

Expression du lieu (+ locatif / accusatif) : *en, à, dans*

- v Franciji / v Francijo – *en France* [*en Francia / a Francia*]
- v Parizu / v Pariz – *à Paris* [*en París / a París*]
- v ZDA – *aux États-Unis*
- v Maroku – *au Maroc*
- v Alpah / v Alpe – *dans les Alpes*
- v šoli / v šolo – *à l'école*
- v tujini / v tujino – *à l'étranger* [*en el extranjero / al extranjero*]
- v bližini nečesa – *à proximité de qqch*
- v kali – *en germe*
- *v kalnem ribariti – *pêcher en eau trouble*
- v karanteni – *en quarantaine*
- sardelice v olju – *des sardines à l'huile* [*sardinas en aceite*]

Expression du temps (+ locatif, accusatif) : *en, à, ø*

- v septembru – *en septembre*
- v bodoče – *à l'avenir* ; v prihodnosti – *dans l'avenir, dans le futur*
- v torek – *mardi*

Expression du moyen (+ locatif)

- v gotovini – *en espèces*

Expression de la manière (+ locatif)

- poročiti se v belem – *se marier en blanc* [*casarse de blanco*]

Expression du changement (+ accusatif)spremeniti se v – *se changer en*preobleči se v – *se déguiser en [disfrazarse de]***NA****Expression du lieu (+ locatif / accusatif) : en, à**na Korziki – *en Corse* (exception : *à la Martinique*)na Kubi – *à Cuba* (nom masculin en français)na morju – *au bord de la mer ; en mer*na mizi – *sur la table* (« sur » = sens spatial concret)na Univerzi – *à l'Université*na deželi – *à la campagne*na levi, na desni – *à gauche, à droite*delo na domu – *travail à domicile*na dnu – *au fond*na dežju – *sous la pluie*na soncu – *au soleil*na prostem – *en plein air*iti na počitnice, na lov – *partir en vacances, aller à la chasse**[salir de vacaciones, ir de caza]*na tvojem mestu – *à ta place [en tu lugar]***Expression du temps (+ locatif / accusatif)**na zadnji minuti – *à la dernière minute, au dernier moment [en el último momento]*trikrat na dan / leto – *trois fois par jour / an [tres veces al día / al año]***Expression de la cause (+ locatif) : de**bolan na srcu / na jetrih – *malade du cœur / malade du foie***Expression de la manière (+ accusatif) : à, sur**verjeti na besedo – *croire sur parole*prepisati na čisto – *recopier au propre*prodaja na drobno – *vente au détail*na prvi pogled – *à première vue*na skrivaj – *en cachette / en secret [a escondidas / en secreto]*na pamet – *par cœur / de mémoire / de tête [de memoria]*na glas – *à voix haute [en voz alta]*na tiho / po tihem – *à voix basse [en voz baja]***Expression du moyen (+ accusatif)**mlin na veter – *un moulin à vent [un molino de viento]**boj na nož – *lutte au couteau*

Notons que le slovène et l'espagnol marquent la différence entre le lieu où l'on se trouve et le lieu où l'on va : le slovène utilise deux cas distincts (le locatif et l'accusatif), tandis que l'espagnol change de préposition.

IZ

Expression du lieu (+ génitif) : *de*, *hors de*

iz trgovine – *du magasin*

*iz sebe – *hors de soi*

Expression de la manière / de la cause (+ génitif) : *par*

iz navade – *par habitude*

Expression du matériau, de l'origine (+ génitif) : *en*, *de*, *dans*

iz blaga – *en tissu* (tous les matériaux, sauf de rares exceptions : « poupée de cire », « pantoufle de vair / verre »)

iz lesa rezljati – *tailler dans le bois*

čaj iz kamilic – *infusion de camomille*

iz Italije, iz Kanade – *d'Italie, du Canada* (Canada : nom masculin en français et en espagnol)

Expression de la qualité (+ génitif) : *de*

naloga iz matematike – *un devoir de mathématiques*

IZ ... V ...

Expression du temps (+ génitif... + accusatif...)

iz dneva v dan – *de jour en jour (progressivement)* ; au jour le jour (*sans penser à l'avenir*)

Z

Expression du lieu (+ génitif) : *de*

z morja – *de la mer, de la campagne*

z doma – *de chez soi, de la maison*

z obale – *de la côte*

Expression du temps (+ instrumental)

z dnem – *au petit jour*

Expression de la manière (+ instrumental) : *avec*, *en*

z veseljem – *avec joie*

z drugimi besedami – *en d'autres termes*

z eno besedo – *en un mot*

z besedo in dejanjem – *en paroles et en actes*

Expression de la caractéristique (+ instrumental) : àkamela z eno grbo – *chameau à une bosse (dromadaire)*avto s prikolico – *voiture à remorque*dekle s svetlimi lasmi – *une fille aux cheveux blonds [una chica de pelo rubio]*moški z rdečo kravato – *l'homme à la cravate rouge [el hombre con / de la corbata roja]***Expression du moyen (+ instrumental) : à, en, par, avec**peljati se s kolesom – *se déplacer à vélo*peljati se z avtom – *se déplacer en voiture*z nalivnim peresom / kemičnim svinčnikom, ... – *au stylo (à plume) / au stylo à bille, etc.*plačati s čekom / s kartico – *payer par chèque / par carte***Expression de l'accompagnement**jagode s smetano – *des fraises à la crème [fresas con crema]***OD****Expression du lieu (+ génitif) : de**od doma – *de la maison***Expression du temps (+ génitif) : depuis**od včeraj – *depuis hier***DO****Expression du lieu (+ génitif) : jusqu'à**do naslednje vasi – *jusqu'au prochain village***Expression du temps (+ génitif) : jusqu'à**do polnoči – *jusqu'à minuit***Expression de la conséquence extrême d'une action (+ génitif) : jusqu'à**do blaznosti – *jusqu'à la folie*do razprodaje zalog – *jusqu'à épuisement des stocks***OD ... DO****Expression du lieu (+ génitif) : de... à...**od Pariza do Nice – *de Paris à Nice*od trgovine do trgovine – *de magasin en magasin, d'un magasin à l'autre***Expression du temps (+ génitif) : de... à**od jutra do večera – *du matin jusqu'au soir***Expression des limites inférieure et supérieure d'une mesure (+ génitif) : entre... et...**od dvesto do tristo – *entre deux cents et trois cents*

PRED

Expression du lieu (+ instrumental / accusatif) : *devant*

- pred hišo – *devant la maison* [delante de la casa]
- pred pričami – *devant témoins* [ante los testigos]
- pred očmi – *sous les yeux* [ante los ojos]
- stopiti pred posušalce – *se présenter devant les auditeurs*

Expression du temps (+ instrumental) : *avant, il y a*

- pred petimi dnevi – *il y a cinq jours* [hace cinco días]
- pred vojno – *avant la guerre* [antes de la guerra]

ZA

Expression du lieu (+ instrumental / accusatif) : *derrière*

- za Mestno hišo – *derrière la mairie* [detrás del ayuntamiento]
- za pečjo – *aux fourneaux*
- sesti za mizo – *être assis à table*

Expression du temps (+ instrumental ; génitif) : *après*

- za zimo pride pomlad – *après l'hiver vient le printemps*
- dan za dnem – *de jour en jour / jour après jour*
- za časa (Marije Terezije) – *du temps de ...* [en tiempos de...]

Expression de la cause (+ accusatif) : *de*

- bolan za gripo – *malade de la grippe*

Expression du but, de la destination (+ accusatif) : *pour, de*

- vlak za Maribor – *le train pour Maribor, de Maribor*
- boj za obstanek – *la lutte pour la vie*
- za kratek čas – *pour passer le temps*
- prevleka za blazino – *taie d'oreiller*
- škarje za nohte – *ciseaux à ongles* [tijeras para la uñas]

Expression du champ d'activité (+ accusatif) : *de*

- Fakulteta za družbene vede – *Faculté des sciences sociales*
- Ministrstvo za zunanje zadeve – *Ministère des Affaires étrangères*

Expression de la manière (+ instrumental, accusatif)

- držati za roko – *tenir par la main*
- za nobeno ceno – *à aucun prix*
- za šalo – *pour plaisanter* [de broma]

PO

Expression du lieu (+ locatif) : *sur*

- po morju – *sur la mer*
- po svetu – *dans le monde ; de par le monde* [por el mundo]

Expression du temps (+ locatif) : *au bout de, après*

po dveh dneh – *au bout de deux jours*

po praznikih – *après les fêtes*

Expression de la manière

po dogovoru – *à débattre*

po / v drobcih – *par bribes / par petits bouts*

po svoje – *à sa guise / à sa façon*

po zakonu – *selon la loi*

po uradni dolžnosti – *d'office*

po abecedi – *par ordre alphabétique / dans l'ordre alphabétique*

po nepotrebnem – *sans nécessité*

prepoznati koga po glasu – *reconnaître qqn à sa voix [reconocer alguien por su voz]*

Expression du moyen (+ locatif) : *par*

po telefonu – *par téléphone ; au téléphone [por teléfono]*

po pošti – *par la poste/par courrier [por correo]*

Expression du but (+ accusatif)

iti po vodo – *aller chercher de l'eau [ir por el agua]*

Expression du prix

po 200 tolarjev kilogram – *à 200 tolar le kilo*

POD

Expression du lieu (+ instrumental) : *sous*

pod vodo – *sous l'eau*

Expression de la manière (+ instrumental)

pod ceno – *à prix réduit, avec réduction*

NAD

Expression du lieu (+ instrumental / accusatif) – *au-dessus de*

letalno kroži nad mestom – *l'avion tourne au-dessus de la ville*

biti nad nečim – *être au-dessus de qqch (sens figuré)*

balon se je dvignil nad oblake – *le ballon s'est élevé au-dessus des nuages*

Expression de la mesure (+ instrumental / accusatif) – *au-dessus de ; plus de*

nad resnično vrednostjo – *au-dessus de sa valeur réelle*

nad pričakovanji – *au-delà de toute attente*

tehta nad sto kilogramov – *il pèse plus de cent kilos*

Expression d'une relation incommode (+ instrumental)

zmeraj je nad menoj – *il est tout le temps après moi, sur mon dos*

IZPOD

Expression du lieu (+ génitif) : *de dessous*

stopiti izpod šotora - *sortir de dessous la tente*

[NB : Autre emplois comme synonyme de « pod ».]

IZNAD

Expression du lieu (+ génitif) : *au-dessus de*

sonce prisije iznad gore – *le soleil point au-dessus de la montagne*

vzdigniti glavo iznad knjigo – *lever les yeux de son livre*

IZPRED

Expression du lieu (+ génitif) : *de devant*

Prišel je izpred trgovine – *Il est arrivé de devant le magasin.*

izgini mi izpred oči! – *hors de ma vue !*

Expression du temps (+ génitif)

vino izpred vojno – *un vin d'avant la guerre*

IZZA

Expression du lieu (+ génitif) : *de derrière*

priiti izza hiše – *venir de derrière la maison*

OB

Expression du lieu (+ locatif) : *au bord de, le long de ; contre*

ob reki – *au bord de la rivière, le long de la rivière*

ob zidu – *contre le mur*

Expression du temps (+ locatif)

ob torkih – *le mardi*

ob pravem času – *à temps*

ob lepem vremenu – *par beau temps*

PRI

Expression du lieu (+ locatif) : *chez, à, près de, auprès de*

pri zdravniku – *chez le médecin*

Pri zlatem jelenu – *Au cerf d'or*

pri ognju – *près du feu*

(svetovalec) pri ministru – *(conseiller) auprès du ministre*

pri igri – *au jeu*

Expression du temps (+ locatif) : *en plein(e)*

pri belem dnevu – *en plein jour*

K/H

Expression du de la destination (lieu) (+ datif)

iti k prijateljem – *aller chez des amis*

k vojakom – *(aller) à l'armée, sous les drapeaux*

Expression de la manière

k sreči – *par bonheur*

BLIZU

Expression du lieu (+ génitif) – *près de*

stanuje blizu parlamenta – *il habite près du parlement*

Expression du temps (+ génitif) – *près de*

blizu osmih je – *il est près de huit heures*

MIMO

Expression du lieu (+ génitif) : *à côté de*

peljemo se mimo Celja – *nous passons à côté de Celje ou nous contournons Celje*

NASPROTI

Expression du lieu (+ datif) : *en face de / vis-à-vis de*

vrata nasproti dvigalu – *la porte en face de / vis-à-vis de l'ascenseur*

SREDI

Expression du lieu (+ génitif) : *(au beau) milieu de, en plein(e)*

sredi gozda – *au milieu de la forêt, en pleine forêt*

Expression du temps (+ génitif) : *(au beau) milieu de, en plein(e)*

sredi predavanja – *au (beau) milieu du cours, en plein cours*

sredi belega dne – *au grand jour, en plein jour*

ČEZ

Expression du lieu (+ accusatif) : *de l'autre côté de, sur, par-dessus*

most čez reko – *pont sur la rivière*

Stanuje čez reko. – *Il habite de l'autre côté de la rivière.*

skočiti čez jarek – *sauter par-dessus le fossé, de l'autre côté du fossé*

nositi srajco čez hlače – *porter sa chemise par-dessus son pantalon*

Expression du temps (+ accusatif) : *pendant, dans*

čez eno leto/čez leto dni – *dans un an*

čez leto – *pendant l'année*

čez dan – *de jour, pendant la journée*

čez nekaj časa – *dans quelques temps, un peu plus tard ; quelque temps après*

Expression de l'extrémité (+ accusatif)

meri čez pet kilometrov – *elle mesure plus de cinq kilomètres*
 čez mero – *outré mesure*

Expression de l'opposition (+ accusatif)

drug čez drugega vpijeta – *ils crient l'un contre l'autre*

OKOLI

Expression du lieu (+ génitif) : *autour de*

okoli hiše – *autour de la maison*

ZUNAJ/VEN

Expression du lieu (+ génitif) : *en dehors de, hors de*

zunaj hiše – *en dehors de/hors de la maison*

MED

Expression du lieu (+ instrumental)

med Janezom in Cvetkom – *entre Janez et Cvetko*
 med dvema ognjema – *entre deux feux*
 med njimi – *parmi eux*

(Attention ! med nami – *entre nous* ou *parmi nous*
 med nami rečeno – *cela dit entre nous*
 med nami so vohuni – *il y a des espions parmi nous.*)

ZARADI

Expression de la cause (+ génitif) : *à cause, pour cause, en raison de*

zaradi njega – *à cause de lui*
 zaradi bolezni – *pour cause de maladie*
 zaradi resnih tehničnih težav – *à cause / en raison de graves difficultés techniques*

BREZ

Expression du manque (+ génitif) : *sans*

Odšli so brez njega – *Ils sont partis sans lui.*
 To je človek brez poguma – *C'est un homme sans courage.*

RAZEN

Expression de l'exclusion (+ génitif) : *à part, sauf, à l'exception de, hormis*

nihče razen tebe – *personne à part toi*

vsi so prišli razen Janeza – tous sont venus sauf Janez / à l'exception de Janez / à part Janez / hormis Janez

Aux compléments ci-dessus, il convient d'ajouter les compléments qui, caractérisés par l'emploi d'un cas en slovène, sont introduits par des prépositions en français. De même, certains adjectifs expriment une relation que le français traduit en ayant recours à une préposition.

L'ACCUSATIF SANS PRÉPOSITION

Expression du temps

teden dni – (pendant) une semaine

LE GÉNITIF SANS PRÉPOSITION

Complément de temps

septembra – en septembre

Complément du nom

fant krhkega zdravja – un garçon de santé fragile / à la santé fragile

LES LOCUTIONS ADVERBIALES TRADUITES PAR UN COMPLÈMENT CIRCONSTANCIEL

Expression du lieu

doma / domov – à la maison [en casa]

Expression du temps

danes teden – dans une semaine jour pour jour, (jour de la semaine) + en huit

podnevi – le jour / de jour [de día]

poleti – en été / l'été ; cet été [en verano]

zjutraj – le matin [por la mañana]

zvečer – le soir [por la noche]

LES ADJECTIFS EXPRIMANT LE MATÉRIAU OU LES INGRÉDIENTS

lesena miza – une table en bois [una mesa de madera]

jabolčna pita – une tarte aux pommes [una tarta de manzana]

2. LES PRÉPOSITIONS ACCOMPAGNANT LES VERBES

Très souvent, les verbes slovènes sont suivis de prépositions ou cas correspondant toujours aux mêmes prépositions françaises : la préposition « à » correspond au datif, la préposition « de » au génitif ou à la préposition « od », « s/ z »

à « avec », etc. Cependant, dans certains cas, les verbes slovènes et français se construisent différemment, ce qui est à l'origine de nombreuses fautes. Les choses se compliquent encore lorsqu'on compare les prépositions en français aux prépositions utilisées, par exemple, en espagnol (les faux amis entre les langues romanes sont nombreux dans ce domaine).

Les verbes les plus courants présentant des différences de construction sont:

bedeti pri komu – *veiller qqn*
 čestitati komu – *féliciter qqn*
 čuvati kaj pred čim – *protéger qqn / qqch de qqn / qqch*
 dogovoriti se o + locatif – *convenir de qqch*
 dotakniti se česa / nekoga – *toucher qqch / qqn*
 dovoliti komu, da + complétive – *autoriser qqn à + inf.*
 družiti se s kom – *fréquenter qqn*
 groziti nekomu z nečim – *menacer qqn de qqch*
 igrati + jeu à l'accusatif – *jouer à*
 igrati na + instrument – *jouer de*
 imeti koga za + accusatif – *considérer qqn / qqch comme*
 iti za / zadevati + accusatif – *s'agir de*
 izposoditi si kaj od koga – *emprunter qqch à qqn*
 jeziti se na koga – *être en colère contre qqn*
 jokati nad kom – *pleurer qqn [llorar por alguien]*
 maščevati se nad + instrumental – *se venger de qqn, qqch*
 meniti se za + accusatif : *faire cas de, accorder de l'importance à*
 menjati kaj za kaj – *changer qqch contre qqch [cambiar algo por algo]*
 misliti na koga / kaj – *penser à qqn / qqch [pensar en alguien / algo]*
 navaditi koga na kaj – *habituer qqn à qqch*
 nehati + inf. – *arrêter de + inf.*
 norčevati se iz – *se moquer de qqn*
 obsoditi koga na kaj – *condamner qqn à qqch*
 odreči se česa/čemu – *renoncer à qqch*
 opaziti nekaj – *s'apercevoir de qqch*
 planiti nad + accusatif – *fondre sur*
 podati se h čemu – *aller bien avec*
 pokriti z / s + instrum. – *couvrir de*
 pomagati komu (pri + substantif) – *aider qqn (à + inf.) [ayudar a alguien]*

povabiti koga na kaj – *inviter quelqu'un à qqch* [*invitar a alguien a algo*]
 premakniti/prestaviti za – *déplacer de*
 prevladati nad – *prévaloir sur* [*prevalecer ante*]
 prijeti koga za besedo – *prendre qqn au mot*
 prispevati k + datif – *contribuer à qqch* [*contribuir en algo*]
 prositi koga za kaj – *demandar qqch à qqn*
 prositi za (besedo) – *demandar la parole*
 razmišljati o + locatif – *réfléchir / penser à*
 reagirati na kaj – *réagir à qqch*
 sanjati o kom/čem – *rêver de / à qqn / qqch* [*soñar con alguien / algo*]
 siliti nekoga k + substantif – *contraindre / obliger / forcer qqn à qqch / inf.*
 skloniti se nad + accusatif – *se pencher sur*
 skrbeti za – *s'occuper de / prendre soin de*
 sodelovati pri čem – *collaborer à qqch* [*colaborar en algo*]
 spomniti koga na kaj – *rappeler quelque chose à quelqu'un*
 spomniti se česa – *se souvenir de qqch, se rappeler qqch*
 spotakniti se ob + acc. – *trébucher sur*
 svetovati komu – *conseiller qqn*
 učiti se za (mizarja) – *apprendre le métier de*
 udeležiti se česa – *participer à qqch*
 umreti za čim – *mourir de quelque chose*
 vedeti kaj o kom – *savoir qqch de qqn*
 verjeti komu – *croire qqn*
 verjeti kaj – *croire*
 verjeti v + accusatif – *croire en / dans*
 vladati komu / čemu – *gouverner qqn / qqch*
 vprašati koga kaj – *demandar qqch à qqn* [*preguntar a alguien por algo*]
 vprašati po kom – *demandar des nouvelles de quelqu'un* [*preguntar por alguien*]
 vzdihovati po kom / za kom – *soupirer après qqn*
 začeti + inf. – *commencer de / à*
 zadovoliti koga s čim – *satisfaire qqn par qqch*
 zaljubiti se v kaj / koga – *tomber amoureux de*
 zanimati se za – *s'intéresser à* [*interesarse por*]
 zaupati komu – *se fier à qqn* [*fiarse de*]
 zgražati se nad + instrumental – *se scandaliser de qqch*
 zlorabiti kaj / koga – *abuser de qqch / qqn*
 zmanjšati kaj za – *réduire qqch de*

3. LES PRÉPOSITIONS ACCOMPAGNANT SUBSTANTIFS, ADJECTIFS ET ADVERBES

Les prépositions servent également à relier substantifs, adjectifs et adverbes aux compléments qui les déterminent. Il convient de noter quelques différences d'emploi entre le français et le slovène.

3.1 Les prépositions accompagnant les substantifs

bankovec za + acc. – *billet de*
 dostop do (imeti) – *avoir accès à*
 ljubezen/sovraštvo do (glasbe) – *l'amour / la haine de (la musique) [el amor / el odio a (la música)]*
 potreba / želja po nečem – *besoin / désir de qqch*
 povod za + acc. – *donner lieu à*
 razlog za + acc. – *raison de*
 usmiljenje do (trpečih) – *la compassion envers (ceux qui souffrent)*
 vzrok za + acc. – *cause de*
 zgodba o + loc. – *histoire de*

3.2 Les prépositions accompagnant les adjectifs

alergičen na kaj – *allergique à qqch*
 bogat z + instrum. – *riche en*
 gluhi / slepi za kaj – *sourd / aveugle à qqch*
 ponosen na kaj – *fier de qqch*
 prisiljen / primoran + inf. – *être contraint de + inf.*
 zmožen za (delo) – *capable de (travailler)*

3.3 Les prépositions accompagnant les adverbes

nasprotno od, v nasprotju z / s – *contrairement à [en contra de]*

CONCLUSION

Nombreux sont les cas où le français et le slovène utilisent des prépositions distinctes pour exprimer une même réalité sémantique. À part certains exemples témoignant d'une conception différente de la relation unissant deux mots (par exemple, « *pred očmi* » qui se traduit par « *sous les yeux* »), l'usage des prépositions – notamment dans les locutions verbales – est le plus souvent arbitraire. Avant de s'exprimer en langue étrangère, le locuteur doit donc avoir conscience de la contingence des prépositions dans sa langue maternelle. Seule une remise en question et une vérification systématiques de chaque préposition peuvent garantir la correction de l'expression.

BIBLIOGRAPHIE

- Diccionario de la lengua española - Vigésima segunda edición*, Madrid : Real Academia Española, 2001. Dictionnaire consultable en ligne à l'adresse : <http://buscon.rae.es/draeI/>.
- GAILLARD, Bénédicte : *Pratique du français de A à Z*, Paris : Hatier, 1995.
- JESENIK, Viktor, DEMBSKIJ, Narcis : *Slovensko-francoski slovar*, Ljubljana : DZS (édition sur CD-ROM).
- JEREB, Elza : *Francoska slovnica po naše*, Ljubljana : Cankarjeva založba, 1995.
- JOB, Beatriz : *Grammaire de l'espagnol*, Paris : Le Robert & Nathan, 1997.
- Nouveau Petit Robert*, Paris : Dictionnaire Le Robert / VUEF, 2001.
- RIEGEL, Martin, PELLAT, Jean-Christophe, RIOUL, René : *Grammaire méthodique du français*, Paris : PUF, 1994.
- ZRC SAZU. SSKJ, Ljubljana : DZS (édition sur CD-ROM, 2000).

You say EURO, we (want to) say EVRO

■ ABSTRACT

Although written several years ago, this article (originally commissioned by *The Linguist*) touches lightheartedly upon a serious question which is still relevant to all member states of the European Union: How to preserve the integrity of your mother tongue among so many other languages?

KEY WORDS: *Slovene, EU, transcription, translating, interpreting, loan-words, national identity*

■ IZVLEČEK

Vi rečete EURO, mi pa (hočemo reči) EVRO

Članek, ki je bil že pred leti objavljen v britanski reviji *The Linguist* (kjer so me tudi povabili, da ga napišem), se prostodušno dotika resnega vprašanja, s katerim se še vedno ukvarjajo vse države članice Evropske unije: Kako ohraniti neokrnjenost svoje materinščine med tolikšno množico drugih jezikov?

KLJUČNE BESEDE: *slovenščina, EU, transkripcija, prevajanje, tolmačenje, prevzete besede, narodna istovetnost*

The Slovenian government has given its consent to a solution on the spelling of the EU's currency, according to which Slovenians shall write it as "euro" instead of *evro*. Nevertheless, Slovenians will still pronounce the word as *evro*. The Parliamentary Committee for European Affairs has backed the government in giving the green light to this compromise.

(*The Slovenia Times*, November 2004)

Compromise? Yes, but probably an inevitable one. After all, other countries (Hungary, Latvia, Malta etc) had to bend in the same way to the combined will of Brussels and Strasbourg.

Looking through my records for the period since Slovenia gained independence, in June 1991, I'm struck by how many cartoons I've preserved. They relate mostly to the long, often exasperating, time of waiting; first to join NATO, then the EU. Many use familiar images of waiting, frustration, compromise, Sisyphean labours, missed chances, dashed hopes and variants on the theme of "shifting the goalposts". For instance: waiting for the train that never comes; being sidelined onto the second track; being uncoupled from the EU locomotive; writhing in discomfort outside the ever-closed door of the EU toilet; being served the "bill of fare" in the EU restaurant –

the menu listing the “chapters” that still have to be closed; or tripping over the high hurdles while other contenders sprint blithely past.

The wait is now over and some of the cartoons already look almost quaintly dated. Yet they are not forgotten, least of all by the translators and interpreters who had to deal with the usually thankless task of converting the vital EU documents into Slovene and all Slovenian legislation into (mainly) English. They are the unsung heroines and heroes of Slovenia’s accession to the EU. And their work is none the easier today.

Take the *evro/euro* compromise. Surely the matter now is settled? Only partly. The issue is seen as being representative of a wider concern about external influences on the Slovene language, and, by implication, the need to care for its correctness. The November 2004 issue of one of Slovenia’s most respected literary and cultural journals, *Sodobnost*, devoted a leading article and a lengthy review to foreign expressions and loan words in Slovene.¹ One writer refers to the *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (Dictionary of the Slovene Literary Language)² which “does not recognise any word beginning with –eu...”, and concludes that “the question of whether euro or *evro* is correct ... is therefore not our question. The Slovene language has nothing to do with the euro, since our name for the European currency is the *evro*”.³ Another publication, *Tajnica*, also published a complaint that “we are being forced to accept letters which do not exist in the Slovene alphabet, eg *q*, *x* and *y*.” The article chose as a characteristic example the word “taxi”, concluding that although it is reasonable to use “taxi” as a sign on the vehicle, we cannot use that spelling to create the Slovene derivatives: *taksist(ka)*/taxi-driver, *taksističen*/taxi service, transport etc.⁴

Strolling around old Ljubljana, a visitor to Slovenia would be unlikely to know these hot debates about language. She or he would more likely be struck by the multilingual – often mixed language – shop signs and notices: *Odprto*/Open Non-stop do 22.00; INKOGNITO; Design *in* Consulting (the Slovene *in* means “and”). The graffiti also cannot be ignored. Some have a cheeky charm, “I’m more sexy than my grafit!”. Others do not, “*Hočem dobr stuff*” (I want the good stuff).

At the market, you might also hear the occasional English word: *sori* (sorry, when bumping into someone), *ful kul* (lit. full cool, used by students chatting about a great place for parties etc), *šou* (a show), *kupon* (coupon). But it’s not just English. Words from the four neighbouring countries – Austria, Hungary, Croatia, Italy – are also tossed into the everyday chat, with slight inflectional changes: *servus* (Austrian *Servus*, Hungarian, *szervusz*, “hello”, “goodbye”), *adijo* (from the Italian *addio*, “goodbye”), *ciao*, *tavžent tolarjev* (German *tausend*, 1000 toalars), *porkamadona* (Italian swearword *porcamadonna*), *mojster* (from German *Meister*, “master”), *nimam cajta* (“I’ve no time”; *cajt* = German *Zeit*), *gužva* (Croatian, “a crowd”; in Slovene *gneča*), *šnopec/šnops* (German *Schnapps*, a small brandy), *ja ziher* (German *ja, sicher*, “yes, of course”).

These words are now part of everyday spoken language and, although some expressions may be frowned upon, there are also benefits in accepting loan-words. A good example is the Italian *addio* (Slov. *adijo*). In Slovene, the neutral or semi-formal word for “goodbye” is *nasvidenje*, which can be used on almost any occasion. Yet when speaking, for instance, to my neighbours or to a shopkeeper I know well, I would instinctively use the warmer, less formal *addio/adijo*. These days, *nasvidenje* might even give offence to someone you know well.

I shall not comment here on the great changes brought about by the advance of information technology (IT), since I would expect that they are similar in all the states newly admitted to the EU. Instead, I should like to touch on a question which still concerns – although in different ways – the formerly socialist (communist) countries of east and central Europe: what to do with the language(s) of the past? For Slovenia, this involves both forgetting and recalling. Forgetting much of the convoluted, barely translatable terminology of the “workers’ self-management system” (under which the TV advertisements were cheerfully known as the *ekonomsko-propagandni program*), and getting used to the fact that one’s colleagues – formerly addressed as *tovariš/ica* (comrade) – could now be politely referred to as *gospod/gospa/gospodična* (Mr/Mrs/Ms) as in the pre-war capitalist days. This also means recalling words which, for nearly 50 years, had been almost taboo: *dobiček/korist* (profit), *privatizacija*, formerly *nacionalizacija* (privatisation, nationalisation), *lastnina/lastnik* (property/owner), *delnica/delničar(ka)* (share/shareholder), to mention but a few. Gradually, during the 1990s words such as *verouk/veroizpoved* (religious instruction/belief) became acceptable, even encouraged. Marxism-Leninism was no longer a compulsory subject. Interestingly, when I studied Philosophy at South Africa’s University of Natal in the 1960s, the “apartheid regime” was being approved by parliament and I was forbidden to read the works of Marx or Lenin. Yet my son, who was born in Vojvodina (N. Serbia), was obliged to study Marx at school. I offered him what little help I could.

Recently, an exceptional exhibition was held at the National and University Library (NUK) in Ljubljana. The books on display included not only the oldest extant text in Slovene, the 10th century Freising Manuscripts, but also invaluable works from the 15–16th centuries, such as Jurij Dalmatin’s translation of the Bible. This was matched by a resurgence of interest in writers of the mid-20th century, such as Edvard Kocbek and Srečko Kosovel. At last, their works can be published in full (and are available in translation).

Slovenia has fought long and hard to preserve its language and keep its identity intact. What can one do with the euro/evro question? Let’s just say: It’s part of the *acquis communautaire*.

Tolmačenje in prevajanje v luči predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije

■ IZVLEČEK

Slovenija je bila prva med novimi državami članicami Evropske unije, ki je prevzela predsedovanje Svetu EU. Slovenska vlada se je na ta izziv dobro pripravila s projektno načrtovano izvedbo. V okviru podskupine za logistične priprave je bila ustanovljena Delovna skupina za tolmačenje in prevajanje, ki je sprejela posebne ukrepe za svoje področje. Tolmačenje in prevajanje sta bila med predsedovanjem ključnega pomena, saj sta zadevala vsebino samega predsedovanja. Slovenija je imela med predsedovanjem tudi priložnost za večjo uveljavitev svojega jezika in kulture v mednarodni skupnosti.

KLJUČNE BESEDE: *tolmačenje, prevajanje, Slovenija, predsedovanje, Svet Evropske unije, priprave, izvedba, načela, ukrepi*

■ ABSTRACT

Interpreting and Translating in the light of the Slovenia's Presidency of the Council of the European Union

Slovenia was the first among the recently joined member states of the European Union that took over the Presidency of the EU Council. The Slovenian government prepared for this challenge with a carefully planned project of performance. In the frame of the subgroup for the logistic preparation a Workgroup for interpreting and translating was formed which took special measures for its work field. During the Presidency the role of interpreting and translating was of key importance, since both skills dealt with the contents of the Presidency. Slovenia had also the opportunity to promote its language and culture in the international community.

KEY WORDS: *interpreting, translating, Slovenia, Presidency, Council of the European Union, preparations, performance, principles, measures*

1. UVOD

Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 je predstavljalo za Slovenijo velik izziv, saj je bila Slovenija med novimi državami članicami prva, ki je prevzela to dolžnost. Pri predsedovanju Svetu EU ni šlo le za projekt na področju »evropskih zadev«, ampak tudi za projekt nacionalnega pomena, ki bi lahko prispeval k ugledu naše države v krogu držav članic EU in širše.

Prevzem predsedovanja Svetu Evropske unije je bil po svoji vsebini, organizacijski strukturi in razporeditvi finančnih virov izjemno zahteven nacionalni projekt, saj je zahteval sodelovanje velikega števila državnih uradnikov. Vlada RS je zato začela priprave na predsedovanje, takoj ko je bila sprejeta odločitev Sveta EU, da Slovenija kot prva nova članica prevzame vodenje Sveta EU v prvi polovici leta 2008.

Tako je Vlada RS že 6. januarja 2005 s posebnim sklepom ustanovila Ožjo delovno skupino (ODS) za priprave na predsedovanje Svetu EU, ki jo je vodil predsednik vlade, njeni člani pa so bili minister za finance, minister za zunanje zadeve, minister za javno upravo in državni sekretar za evropske zadeve. ODS je zagotavljala vodenje projekta slovenskega predsedovanja, oblikovala je smernice in prednostne naloge predsedovanja ter nadzorovala potek priprav na predsedovanje.

Za operativno vodenje priprav in izvedbo projekta predsedovanja je ODS imenovala Širšo delovno skupino (ŠDS) za predsedovanje, ki jo je vodil državni sekretar za evropske zadeve, njeni člani pa so bili predstavniki ministrstev in drugih organov, vključeni v pripravo in izvedbo predsedovanja. ŠDS je usmerjala, koordinirala in nadzirala delo posameznih podskupin, od katerih je bila vsaka odgovorna za svoje področje priprav na predsedovanje.

Pri operativnem vodenju tako kompleksnega procesa, kot so priprave in izvedba predsedovanja Svetu EU, je bil uveden projektni pristop. Oblikovane so bile podskupine, odgovorne za pripravo projektnih nalog, v katerih so bile podrobneje opredeljene metoda dela, nosilci nalog, potrebni kadri in roki, do katerih so morale biti posamezne dejavnosti končane. Prvi osnutki projektnih nalog, pripravljeni že v letu 2005, so bili pozneje nadgrajeni, tako v skladu z usmeritvami ODS, kot tudi z dogovori, opredeljenimi na usklajevalnih sestankih vodij podskupin. Upoštevani so bili tudi predlogi Stalnega predstavništva RS pri Evropski uniji v Bruslju (SPBR) ter nove informacije in znanja, pridobljena na delovnih sestankih pri Generalnem sekretariatu Sveta ter ob obiskih pri koordinatorjih in organizatorjih predsedovanja v drugih državah, kjer so že imeli izkušnje s predsedovanjem.

V okviru Podskupine za logistične priprave predsedovanja je bila ustanovljena **Delovna skupina za tolmačenje in prevajanje** v sestavi vodij prevajalskih služb GSV, MZZ, MNZ in MORS ter predstavnice Službe Vlade RS za evropske zadeve, odgovorne za jezikovna vprašanja. Prednostna naloga te delovne skupine je bila priprava izhodišč za določitev režimov tolmačenja med predsedovanjem in za rabo slovenskega jezika.

2. PRIPRAVE NA PREDSEDOVANJE NA PODROČJU TOLMAČENJA IN PREVAJANJA

2.1 Tolmačenje

Ker se Republika Slovenija zaveda težav zaradi pomanjkanja slovenskih tolmačev, usmerja že vrsto let vse napore v usposabljanje čim večjega števila tolmačev. Od leta 2001, ko je bil ustanovljen podiplomski specialistični študij konferenčnega tolmačenja na Filozofski fakulteti v Ljubljani, tako tretjinsko sofinancira ta študij (tretjino zagotovi poleg Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo še FF s šolninami, preostalo tretjino pa skupaj zagotavljata Evropska komisija in Evropski parlament), s tolmači, zaposlenimi v državni upravi, nadalje pomaga pri izvajanju omenjenega študija, promovira poklic tolmača, zagotavlja štipendije za študente tolmačenja in podprla je tudi ustanovitev Oddelka za prevajanje in tolmačenje na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Navsezadnje je prav slovenska država usposobila kadre, ki so danes akreditirani tolmači v Bruslju. Število akreditiranih slovenskih tolmačev (tik pred slovenskim predsedovanjem jih je bilo 47, skupaj z redno zaposlenimi v evropskih institucijah pa 59) seveda ne zadošča, vendar narašča in je primerljivo z nekaterimi starejšimi državami članicami (Danska 47, Švedska 41/podatki ob koncu leta 2008). Ob obisku generalnega direktorja Direktorata za tolmačenje pri Evropski komisiji, gospoda Marca Benedettija, aprila 2007 v Ljubljani se je Slovenija zavezala, da bo finančno podpirala študij konferenčnega tolmačenja tudi v akademskem letu 2007–08 in v prihodnjih letih, ko bo specialistični študij prerasel v magistrskega.

Za učinkovito in uspešno predsedovanje je bilo tolmačenje ne le ena ključnih dejavnosti, ampak tudi izjemno občutljivo vprašanje, pomembno tako z vidika nacionalne države kakor tudi s praktičnih vidikov kadrovske izvedljivosti te storitve. Tolmačenje ob dogodkih v Sloveniji je med predsedovanjem centralno organiziral in izvajal Sektor za prevajanje pri Generalnem sekretariatu Vlade RS (SP GSV) s svojimi notranjimi in zunanjimi tolmači, izbranimi na javnem razpisu. Tako so bili tolmači, akreditirani v institucijah EU, razbremenjeni in so tolmačili le ob dogodkih v Bruslju, v tretjih državah ter ob 12 ministrskih dogodkih v Sloveniji. Pri vseh drugih dogodkih pod ministrsko ravni, ki so potekali v Sloveniji, pa so tolmačili notranji in zunanji tolmači Sektorja za prevajanje pri GSV.

V okviru priprav na tolmačenje so bila sprejeta naslednja načela:

1) Centralna organiziranost storitev konferenčnega tolmačenja

Za dogodke, ki so se odvijali v Sloveniji, je bilo tolmačenje organizirano centralno prek Sektorja za prevajanje GSV. K centralni organiziranosti tolmačenja v času

predsedovanja so pristopila vsa ministrstva, tudi tista, ki imajo svojo tolmaško službo. Ob dogodkih v Sloveniji pod ministrsko ravniyo, katerih nosilci so bila ministrstva ali organi v sestavi ministrstev, so tolmačili tolmači, zaposleni v državni upravi (GSV, MZZ, MNZ, MORS), in usposobljeni zunanji tolmači.

2) Jezikovni režimi za zagotavljanje izvedljivosti tolmačenja, predvsem ob dogodkih v pristojnosti SP GSV

Slovenija se je odločila, da bo pri določanju jezikovnih režimov kar se le da sledila režimom, ki so jih že uporabljale predhodno predsedujoče države. Dogovorjeni režimi tolmačenja ob dogodkih pod ministrsko ravniyo so tako sledili ustaljeni tradiciji jezikovnih režimov v EU, upoštevali so oba jezika sporazumevanja EU ter kadrovske izvedljivosti tolmačenja v Sloveniji. Največji format tolmačenja na ravneh pod ministrsko je bil 3/3 (aktivno tolmačenje slovenščine, angleščine in francoščine). Morebitna odstopanja so bila možna le v primeru izkazane ustaljene prakse in po predhodnem dogovoru s SPEU in Sektorjem za prevajanje GSV. Tako ministrstva kakor tudi drugi organi so morali pri svojih zahtevah za tolmačenje upoštevati realne možnosti za zagotavljanje teh storitev. Razpoložljivost tolmačev je namreč pri zagotavljanju tolmačenja bistvenega pomena.

Izjema so bili dogodki s tradicionalno širšim jezikovnim režimom, za katere je tolmačenje zagotovljeno in organizirano pri evropskih ustanovah, kot so Evropski parlament, Odbor regij, Evropska komisija ali Europol.

Pri določanju jezikovnih režimov so bili upoštevani uveljavljeni standardi in formati tolmačenja tudi v pogledu pasivne oziroma aktivne rabe posameznih jezikov. Praksa tolmačenja razlikuje med **aktivnim** tolmačenjem (npr. ko gre za tolmačenje iz slovenščine v tuji jezik in obratno, pri čemer se govori in posluša v slovenščini) in **pasivnim** tolmačenjem (npr. ko gre za tolmačenje iz slovenščine v tuji jezik, pri čemer se iz tujega jezika ne tolmači v slovenščino – govori se torej slovensko, posluša pa v tujem jeziku). Takšen nesimetrični režim tolmačenja 20/5 pomeni, da se 20 jezikov tolmači pasivno (delegati vseh držav članic govorijo v uradnih jezikih EU), za 5 jezikov pa je zagotovljeno aktivno tolmačenje (tolmači se v 5 izbranih jezikov, navadno v angleščino, francoščino, nemščino, italijanščino in v španščino).

Pri izbranem jezikovnem režimu je bilo treba vztrajati in ne dopuščati njegove razširitve. Izkušnje predhodno predsedujočih držav so pokazale, da se vsaka predsedujoča država sooča s pritožbami posameznih članic EU in njihovim nezadovoljstvom nad izbranimi režimi na vseh ravneh. Če bi Slovenija dopustila

vklučitev nemščine (pričakovati je bilo močan pritisk Avstrije in pri tem podporo Nemčije), bi to sprožilo plaz, ki ga ne bi bilo mogoče ustaviti.

Če pa bi članice vztrajale pri aktivnem in pasivnem zagotavljanju tolmačenja tudi v njihov jezik, bi si morali udeleženci sami zagotoviti tolmača, pri čemer »dodani« jezik ne bi pomenil uradne razširitve jezikovnega režima. S takšnim režimom se je Slovenija poskušala zaščititi pred morebitnimi zahtevami drugih držav.

Vlada RS se je pri načrtovanju jezikovnih režimov posvetovala tudi z Generalnim direktoratom za tolmačenje SCIC pri Evropski komisiji, ki natančno pozna tradicijo formatov in smotrnost širjenja/krčenja formatov.

3) Raba maternega jezika

Rabo maternega jezika in z njim povezanega tolmačenja opredeljujejo pravne podlage (Sklep št. 56/04 Generalnega sekretarja Sveta / Visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko o tolmačenju za Evropski svet, Svet in pripravljalna telesa) ter praksa EU, s čimer je določen jezikovni režim.

Operativna skupina za tolmačenje se je strinjala s predlogom Ministrstva za kulturo, ki je predlagalo **najmanjšo dopustno mero uporabe slovenščine pri vseh dogodkih, povezanih s predsedovanjem Evropski uniji.**

Sklenjeno je bilo, da so morali biti vsi dogodki, povezani s predsedovanjem Slovenije Evropski uniji, pospremljeni s pisnimi gradivi v slovenskem in angleškem jeziku (oziroma tudi drugih tujih jezikih – glede na režim, dogovorjen za posamezni dogodek). Omenjena pisna gradiva s slovenščino na prvem mestu in angleščino na drugem mestu so zajemala npr.:

- plakate oziroma pisna obvestila o dogodku, pritrjena na javnih mestih,
- vabila na dogodek,
- uvodne besede in programe (z dnevnim redom oziroma kazalom) v glavni uradni publikaciji dogodka,
- glavne napise (naslov in/ali geslo) v dvorani in pred stavbo, v kateri je dogodek potekal.

Zaželeno je bilo, da so bila v slovenščini na voljo tudi nekatera druga gradiva, kot so jedilniki, informacije o družabnem delu srečanja ipd., obvezno pa so morala vsa gradiva navesti polno ime dogodka tudi v slovenščini.

Tisti, ki so predsedovali ob dogodkih, za katera tolmačenje ni bilo zagotovljeno, so bili dolžni v uvodnem nagovoru najprej pozdraviti navzoče v slovenščini, za kar so imeli na voljo približno polovico do ene minute časa. Svoj pozdrav so

morali nato izreči tudi v prevodu in v nadaljevanju voditi srečanje v dogovorjenem tujem jeziku.

Za vse dogodke, pri katerih je bila navzoča javnost, je moralo biti tolmačenje zagotovljeno.

Sprejeti ukrepi in dejavnosti za povečanje števila usposobljenih slovenskih tolmačev

Kakor je bilo že v preteklosti ugotovljeno, je pomanjkanje usposobljenih tolmačev v Sloveniji pereče vprašanje. Njihovo število je iz leta v leto sicer večje, a dejstvo je, da slovenske tolmače danes vedno pogostejše najemajo ali celo redno zaposlujejo tudi ustanove EU. Slovenija je pri tem navadno prikrajšana, saj ustanove EU najemajo akreditirane tolmače tudi po več mesecev vnaprej. Tolmači se ustanovam EU prilagajajo, saj imajo tako vnaprej zagotovljeno delo. Rešitev za Slovenijo, ki potrebuje tolmače tudi doma, in ne le v času predsedovanja, je tako v iskanju in usposabljanju bodisi vedno novih, nadarjenih mladih tolmačev, bodisi tolmačev samoukov z izkušnjami, ki se v tehnikah tolmačenja sicer še niso formalno usposabljali.

1. Ugotovitev tolmaških zmogljivosti v Sloveniji, obstoječih pred predsedovanjem

Ugotovljeni so bili naslednji podatki:

- aktivni tolmači, zaposleni znotraj državne uprave: GSV 8, MZZ 3, MNZ 8, MORS 2
- aktivni tolmači na trgu:
 - tolmači, akreditirani pri SCIC: 47
 - tolmači brez akreditacije, a z dolgoletnimi izkušnjami: 34
- tolmači iz vrst študentov dodiplomskega študija (študenti zadnjih letnikov in absolventi) ter podiplomskega specialističnega programa konferenčnega tolmačenja:
 - dodiplomski: 7, od tega 4 že akreditirani pri SCIC
 - podiplomski (ki še niso akreditirani) od 2001 do 2005: 22

2. Povečanje zmogljivosti oziroma števila aktivnih tolmačev v državni upravi in obenem dvig kakovosti tolmačenja za doseg visokega standarda, ki ga za to dejavnost zahteva SCIC (z akreditacijo kot končnim ciljem). Sprejeti in izvedeni so bili naslednji ukrepi:

A) **Uvajalni tečaj usposabljanja v tehnikah tolmačenja** – konsektivno in simultano tolmačenje slov/ang, slov/franc – je potekal od 16. 1. do 7. 2. 2006

v organizaciji in s finančnimi sredstvi GSV: 3-tedenski tečaj je izvedla Filozofska fakulteta – Oddelek za konferenčno tolmačenje, ki je bila izbrana na javnem razpisu GSV, in sicer za potrebe SP GSV. Tečaja se je udeležilo 10 notranjih prevajalcev službe – kandidatov za tolmače, ki še niso tolmačili, so pa bodisi pisni prevajalci z bogatimi delovnimi izkušnjami, ali pa so že kdaj tolmačili in bi se radi podrobneje seznanili s tehnikami tolmačenja.

Po koncu tečaja je bilo 7 udeležencev prepoznanih za kandidate za nadaljnje usposabljanje, ki je steklo septembra 2006 v obliki osvežitvenega tečaja. Medtem je služba z lastnimi aktivnimi tolmači–mentorji poskrbela, da so kandidati za tolmače lahko utrjevali veščine, s katerimi so se seznanili na tečaju, in sicer v obliki simulacij konferenc – slednje so bile organizirane enkrat na štirinajst dni po dve šolski uri. Vaje so bile izvedene ob pomoči Ministrstva za javno upravo (MJU), ki je dalo na voljo tudi konferenčno dvorano v Ljubljani, na Langusovi 4.

- B) Osvežitveni tečaj v tehnikah tolmačenja v organizaciji SVEZ in s financiranjem MJU.** Tečaj za 16 tolmačev iz državne uprave je s pedagoško pomočjo GD SCIC izvedla Filozofska fakulteta (na voljo ima osem kabin), in sicer za tolmačenje v angleški in francoski jezik. Usposabljanje se je začelo septembra 2006 in je trajalo pet mesecev, tako da je potekalo dvakrat na teden po dve jutranji šolski uri.

Izdelani so bili sezname udeležencev. Poleg kandidatov iz SP GSV (glej A) so se osvežitvenega tečaja udeležili tudi tolmači MNZ (6), MZZ (3) in MORS (2). Filozofska fakulteta je za vse udeležence pred tečajem pripravila preizkus tolmaških sposobnosti in jih razporedila po izkušenosti v dve skupini. Vsi udeleženci usposabljanja so se s pogodbo zavezali, da bodo med predsedovanjem tolmačili za državno upravo.

- C) Dopolnilno usposabljanje notranjih tolmačev SP GSV, MZZ, MNZ in MORS v simultani tehniki na intenzivnem tečaju** (trajal je okoli 60 ur), ki je potekal 4–5 tednov po 6 ur na dan (3 ure dopoldne, 2 uri odmora, 3 ure popoldne), in sicer v juliju, avgustu in novembru 2007. Izvajalec usposabljanja je bilo Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije v organizaciji Upravne akademije, finančna sredstva zanj pa je zagotovilo Ministrstvo za javno upravo iz proračuna za pripravo predsedovanja. Udeleženci tečaja so bili razdeljeni v angleško, francosko in tudi v nemško skupino, predvsem zaradi precejšnjega števila kandidatov z nemško jezikovno kombinacijo in glede na predvidene potrebe med predsedovanjem. Vse tri skupine so se usposabljale v obdobju od julija do konca avgusta in v začetku novembra 2007.

D) Smiselno bi bilo pripraviti tudi **usposabljanje za zunanje tolmače**, ki se v tehnikah tolmačenja doslej še niso formalno izobraževali. To velja predvsem za tiste jezikovne kombinacije, ki jih še danes ni na seznamu akreditiranih tolmačev SCIC (npr. pol/slo/pol, madž/slo/madž, rus/slo/rus itd.), jih pa bomo potrebovali pri polnem režimu tolmačenja (npr. ob neformalnih srečanjih ministrov za pravosodje in notranje zadeve JHA) in pri stikih s tretjimi državami.

Žal se ta cilj delovne skupine za tolmačenje ni uresničil. ODS je namreč sklenila, da bo tolmačenje ob dogodkih s tretjimi državami in ob dogodkih s polnim režimom tolmačenja zaradi tradicije in predvsem kadrovske izvedljivosti zagotavljal GD SCIC.

E) V okviru Upravne akademije in s pomočjo evropskih ustanov je v obdobju od 2005 do jeseni 2007 potekalo več seminarjev, na katerih so se udeleženci seznanili z evropskim pravom, zgodovino nastajanja evropskih ustanov in prakso predsedovanja Svetu Evropske unije, ponazorjeno z zgledi posameznih držav. Organiziranih je bilo tudi več seminarjev, namenjenih govornem na konferencah, katerih so se udeleževali tudi slovenski tolmači. Velika pozornost je bila posvečena tehniki dihanja, uporabi glasu in javnemu nastopanju. Seminarji so bili dopolnjeni z vajami iz retorike v vseh jezikovnih kombinacijah, pa tudi s pravili vedenja med visokimi državnimi obiski in podobnim.

3. Priprava in objava javnega razpisa za storitve konferenčnega tolmačenja z veljavnostjo do konca leta 2008, ki je zajemal jezikovne kombinacije 7 aktivnih in 7 pasivnih evropskih jezikov (slovenščina, angleščina, francoščina, nemščina, italijanščina, madžarščina in španščina). Razpis je bil objavljen tudi v Uradnem listu Evropskih skupnosti. Za razpis so bili značilni zahtevni pogoji usposobljenosti in enotne cene. Cilj je bil doseči izbor tolmačev na podlagi usposobljenosti, in ne cenovne konkurence, ki navadno ni v sorazmerju s kvaliteto.

Prispelo je dovolj prijav za vse jezikovne kombinacije, razen za aktivni jezik francoščina, za katerega je tako še vedno primanjkovalo tolmačev.

Slovenija je tolmačenje ob dogodkih predsedovanja Svetu Evropske unije zaupala le usposobljenim in preverjenim tolmačem, ki poleg jezikov, v katere in iz katerih tolmačijo, obvladajo tudi tehnike tolmačenja. Na pritiske držav za razširitev sprejetih jezikovnih režimov ni pristala, saj bi sicer lahko ogrozila tako izvedljivost kot tudi kakovost tolmačenja.

2.2 PREVAJANJE

Glede na pričakovane večje potrebe po prevajanju dokumentov v času predsedovanja, še zlasti dokumentov, povezanih z vsebino predsedovanja, je bila sprejeta odločitev, da se mora vzpostaviti sistem **hitrega** zagotavljanja **kakovostnih** prevodov v slovenščino in tuje jezike, predvsem v angleščino, francoščino in nemščino, pri čemer niso bili izvzeti tudi drugi jeziki. V zvezi s tem so bili v delovni skupini sprejeti naslednji ukrepi in predlogi:

1. **Centralna organiziranost prevajanja** za potrebe predsedovanja, torej na enak način, kot je bilo organizirano tolmačenje. – Centralna točka je bil ustrezno okrepljeni Sektor za prevajanje GSV (SP GSV), s katerim so vsi prevajalski oddelki ministrstev usklajeno timsko sodelovali.

2. **Vzpostavitev skupne prevajalske in terminološke zbirke**

Sektor za prevajanje GSV je v želji po boljšem in krajšem delovnem postopku prevajanja dal državnim organom pobudo za vzpostavitev skupne terminološke zbirke, primerne za program Trados, ki bi bila učinkovita za skupno delo vseh prevajalskih služb v državni upravi. Na podlagi dolgoletnih izkušenj je služba namreč ugotovila, da so temeljna vprašanja, s katerimi se srečujejo prevajalci, naslednja: nedostopnost preverjene terminologije, dolgotrajni postopki medpodročnega usklajevanja in nedosledna uporaba strokovnih izrazov. Z vzpostavitvijo skupne zbirke bi bistveno izboljšali postopek prevajanja vseh prevajalskih služb v državni upravi.

Pogoja za uresničitev tega projekta sta bila **skupen strežnik**, ki bi med seboj povezal vse prevajalske oddelke, in seveda ustrezna **tehnična opremljenost prevajalskih služb** s posebnimi orodji. Upravljanje strežnika vodi Sektor za prevajanje GSV, ki ima ustrezno terminološko, prevajalsko in informacijsko osebje, in podobno delo že opravlja.

Da bi ugotovili, kakšno je zanimanje za ta projekt v prevajalskih službah drugih organov, sta bila vsem ministrstvom in vladnim službam poslana vprašalniki o morebitnem sodelovanju pri projektu ter povabila k dogovoru o nakupu in finančnem deležu zainteresiranih za ta projekt. Odgovore smo prejeli zelo počasi, skoraj obotavljivo.

3. **Sodelovanje z lektorji – domačimi govorniki (>native speakers<)**

Dolgoletno, tako rekoč dnevno sodelovanje s profesorji angleškega, francoskega, nemškega in italijanskega jezika je bilo še formalno potrjeno s podpisom okvirnih sporazumov z lektorji na podlagi javnega razpisa, ki ga je za GSV v mesecu januarju 2006 izvedlo MJU.

Sektor za prevajanje pri GSV je sprejel tudi interna merila za **obvezno lektoriranje** prevodov v tujem jeziku, ki so med drugim zajemala besedila oziroma spletne strani za objavo, sporočila za javnost, govore predsednika države in vlade ter ministrov, programe in vabila, sklepe itd., kar je bilo vse hkrati tudi vsebina predsedovanja.

4. Priprava javnega razpisa za zunanje prevajalce

Potreba po najemanju zunanjih prevajalcev se je pojavila že pred predsedovanjem, kar kaže na intenzivno naraščanje naročil prevodov. Tako je bil izveden tudi javni razpis za prevajalske storitve in ponovni razpis tudi za lektorske storitve, ker je prejšnjemu potekla veljavnost.

Z razpisom za prevajalske storitve je bilo nemalo težav, predvsem zaradi ponavljajočih se zahtev za revizijo postopka, ki so časovno močno zavlekle oddajo javnega naročila.

3. SKLEPNE UGOTOVITVE

Za Slovenijo je bilo predsedovanje Svetu EU ne le velik izziv, ampak tudi velika odgovornost, saj je vplivalo na ugled naše države. Pri tem je bilo tolmačenje in prevajanje ključnega pomena, saj je neposredno zadevalo vsebino samega predsedovanja. Predsedovanje je bilo hkrati tudi velika priložnost za nadaljnje uveljavljanje slovenskega jezika in kulture v Evropi in svetu. K temu sta sicer pripomogla že osamosvojitve Slovenije in članstvo v Združenih narodih, Evropski uniji, Svetu Evrope ter Natu. Slovenski jezik je postal z vključitvijo Slovenije v mednarodne ustanove tudi mednarodni konferenčni jezik, ki je dobil svoje enakovredno mesto med preostalimi uradnimi jeziki omenjenih ustanov, slovenski delegati pa so dobili svojo slovensko kabino in hkrati možnost izražati svoja stališča v svojem maternem jeziku. To je za nas vse velik preobrat, ki kar kliče k nadaljnjemu razmisleku o nalogah za čas po predsedovanju. V resnici bo treba še veliko postoriti na poti uveljavljanja poklica tolmača in prevajalca, za izboljšanje pogojev izobraževanja oziroma specializacije in zaposlovanja, da bo interes za ta pomemben poklic med mladimi večji ter da ne bomo soočeni s takim pomanjkanjem izšolanih in zanesljivih tolmačev in prevajalcev, kakršnemu smo kljub napredku, ki je že bil dosežen tudi na tem področju, priča danes.

Na predsedovanje se je Slovenija dobro pripravila in to sporočilo lahko strnem s mislijo, da bi bilo v danih razmerah težko še kaj več storiti.

Sodni prevodi v mednarodnem pravnem prometu

■ IZVLEČEK

Za univerzalni pravni promet so sodni prevodi življenjskega pomena. Tuij organ lahko brez pogojev sprejme sodni prevod. Zaradi suverenosti države sprejemnice pa lahko nastanejo težave z uporabo le tega. Na voljo je več možnosti. Prvi način je mednarodna overitev prevoda kot javne listine, ki pa je zaradi same narave le tega problematičen. Pravilna je namreč zgolj overitev potrdila, da je prevod opravil sodni tolmač. Rešitev je v potrditvi prevoda s strani notarja, ki je hkrati sodni tolmač.

KLJUČNE BESEDE: *sodni prevod, pravni promet, država sprejemnica, overitev, javna listina, notar, sodni tolmač*

■ ABSTRACT

Official Translations in Universal Legal Operations

For universal legal operations official translations are essential. A foreign state official can unconditionally accept an official translation. Sovereignty of the accepting state could cause troubles. There are some solutions. First is the verification of the official translation as a public document, which could be problematic, because of the legal nature of such translation. Only verification of the certificate, which proves that the translation was made by an official translator, is right. The best solution is notarization by a notary who is simultaneously an official translator.

KEY WORDS: *official translation, legal operation, accepting state, verification, public document, notary, official translator*

1. UVOD

Suverenost je lastnost države, ki ima za posledico, da ima najvišjo oblast odločanja na njenem državnem ozemlju ter v tem smislu vključuje tudi neodvisnost od drugih držav¹. Sodnega tolmača tako imenuje Minister za pravosodje in je zadolžen za prevajanje pred slovenskimi sodišči. Tolmači prevajajo na zahtevo sodišča, državnega organa ali fizične oziroma pravne osebe – 2. člena *Pravilnika o sodnih tolmačih (PST)* (*Uradni list RS št. 49/2002, 75/2003, 71/2007*). Tako za delovanje sodnega tolmača velja tudi načelo teritorialnosti. Ali bo sodni prevod slovenskega tolmača lahko uporabljen v določenem postopku v tuji državi, pa je odvisno od veljavne pravne ureditve v tej državi. Gotovo pa je, da tako notarji, kot tudi sodni tolmači, svojega dela na ozemlju druge države naj nebi opravljali.

¹ Creifelds C., *Rechtswörterbuch*, 10 Auflage, München 1990, stran 1028

2. ŽELJA PO ENAKIH PRAVNIH UČINKIH SODNIH PREVODOV V TUJI DRŽAVI

V mednarodnem prometu s sodnimi prevodi je seveda treba izhajati iz čim manjših omejitev pri uporabi le teh. V kolikor jih država uporabi v konkretnem postopku in jim tako zaupa, je učinek dosežen. Dejanska praksa uporabe slovenskih sodnih prevodov v postopkih tujih držav je vsekakor vzpodbudna. Verjetno k temu prispeva dejstvo, da v tujini ni mnogo sodnih tolmačev za slovenski jezik. Enaki pravni učinki izhajajo iz dejanske možnosti pravne uporabe sodnega prevoda.

Določbe, ki bi govorila o tem, da je sodni prevod javna listina, ni mogoče nikjer zaslediti. Dokazna domneva glede sodnih prevodov zato ne more veljati, ampak v vseh postopkih velja načelo proste presoje dokazov. Sodni prevodi so po svoji naravi enaki izvedeniškim mnenjem. Največ, kar lahko v mednarodnem prometu z sodnim prevodom dosežemo, je uporabnost sodnega prevoda v določenem postopku.

V želji po uspešnem sprejetju sodnega prevoda v tujini je na voljo sistem mednarodnih overitev. Vendar je sodne prevode potrebno razlikovati od javnih listin. Tako je *apostilla* v skladu z *Haaško konvencijo o ukinitvi potrebe legalizacije tujih javnih listin* (HKUL) (Uradni list FLRJ, dodatek, št. 10/62 z dne 27.10.1962, str. 35) na zasebni listini, npr. uradnem prevodu, lahko zelo problematična. Pri uporabi sodnih prevodov kot javnih listin, čeprav to niso, je treba analogno uporabiti način, ki se uporabi pri mednarodnem prometu z notarskimi listinami². Cilj je namreč zasledovati čim večjo pretočnost sodnih prevodov, četudi je njihova uporaba kot javne listine vsekakor zelo sporna. Kljub temu pa je ta cilj utemeljen, saj k praktično vsaki listini v mednarodnem pravnem prometu sodi uradni prevod in so tako univerzalna pravna razmerja lahko ogrožena z administrativnimi ovirami države sprejemnice prevoda.

Pri uporabi sodnih prevodov v tujini je potrebno ubrati določeno mero taktičnosti. Vsekakor sodni prevod najprej predložimo. V primeru, da tuji organ s prevodom ni zadovoljen, ga poskusimo legalizirati ali se sklicevati na določen substitut legalizacije, pri čemer lahko tuji organ vedno zavrne uporabnost sodnega prevoda z očitkom, da ne gre za javno listino³. Očitku, da sodni prevod ni javna listina, se izognemo tako, da sodni prevod overi notar. Nato notarsko listino legaliziramo ali uporabimo substitut legalizacije. Za učinkovit promet z notarskimi listinami, drugimi javnimi listinami in sodnimi prevodi le-teh je zelo koristna povezava funkcij sodnega tolmača in notarja, saj dodatno olajša promet z navedenimi listinami in sodnimi prevodi le teh.

² podrobneje glej Veble Andrej, *Dokazni učinki notarskih listin v mednarodnem prometu*, *Pravnik*, letnik 61/2006, stran 669

³ Glede samega sistema legalizacije in substitutov legalizacije glej 5. poglavje zgornjega citiranega članka

3. KONKRETNE FORMALNE POSEBNOSTI SODNIH PREVODOV MEDNARODNEM PROMETU

Kot sem že nakazal v predhodnem poglavju, je ob upoštevanju sodnih prevodov, kot načeloma nejavnih listin, sistematika legalizacije in substitutov legalizacije enaka kot pri notarskih listinah, potrebno pa je izpostaviti izjeme in rešitve, ki so specifične za sodne prevode.

3.1 Mednarodne overitve podpisa sodnega tolmača

Overitve v skladu s HKUL, ki se bodo uporabljale v državah članicah HKUL, opravljajo Okrožna sodišča in ministrstvo Republike Slovenije za pravosodje – (MP) – 14. člen *Zakona o overitvi listin v mednarodnem prometu (ZOLMP)* (*Uradni list RS, št.64-3467/01*). Ne glede na pristojnost Okrožnih sodišč, lahko podpise in pečate notarjev na listinah, ki se overjajo po tem zakonu, neposredno overi MP⁴. To možnost velja uporabljati posebno takrat, kadar je notar tudi sodni tolmač, saj podpise tolmačev overja izključno MP.

Stranke navadno želijo zadeve pri notarju in sodnem tolmaču čim hitreje ter čim učinkoviteje urediti. Tako pridobitev *apostille* zanje predstavlja dodatno formalnost, ki pa pripravo ustreznih listin lahko časovno podaljša. Iz notarske prakse izhaja, da so zahteve različnih državnih organov posameznih držav⁵ glede legaliziranja oziroma uporabe substituta legalizacije notarskih ter javnih listin in sodnih prevodov različne. Vzrok je v tem, da same ureditve ciljne države nimajo obveznosti legalizacije, da organi uveljavitev pravic omogočijo brez legalizacije, ne glede na njeno zakonsko obveznost – običajno prava ali mednarodne ureditve, ki to določa, pa enostavno ne poznajo.

Kadar notar in sodni tolmač izve, da je listina namenjena uporabi v tujini, stranko opozori, da je treba za določeno državo opraviti legalizacijo ali na zahtevo tujega organa priskrbeti *apostillo*⁶ oziroma, da obstaja bilateralna pogodba, ki ukinja

⁴ 2. odst. 13. člena ZOLMP, podpise sodnih tolmačev v mednarodnem prometu direktno overja MP

⁵ Za javne listine iz Zvezne Republike Nemčije se v postopkih v Sloveniji zahteva *apostilla*, saj je Nemčija podpisnica HKUL. Na drugi strani pa iz prakse izhaja, da nemški organi *apostillo* redkokdaj zahtevajo. Žal temu ni tako zaradi običajne prakse, ampak zaradi ustreznega poznavanja 3. člena HKUL. Zanimiv je tudi primer avstrijskih univerz. Medtem, ko Univerza na Dunaju pozna bilateralno pogodbo, ki ukinja legalizacijo in *apostille* ne zahteva, kandidati za vpis na Univerzo v Gradcu ne morejo opraviti vpisa, če ne zagotovijo *apostill* vseh uradnih dokumentov (originalov spričeval – potrdil, uradnega preвода, notarske overitve-potrdila). V konkretnem primeru so stranke notarju, ki je hkrati opravljal tudi funkcijo sodnega tolmača neutemeljeno očitale, da strank ni opozoril, da je potrebno pribaviti *apostille* ter, da bodo maturantje zaradi tega zamudili vpisni rok.

⁶ V praksi notar to največkrat izve pri overjanju kopij spričeval, če jih kot sodni tolmač hkrati prevaja.

legalizacijo. Stranke se nato pri pristojnem organu ali instituciji pozanimajo, ali se za ureditev njihove zadeve zahteva mednarodna overitev ali *apostilla*. Če se ta zahteva, morajo pri pristojnem organu Republike Slovenije overiti podpis podpisnika javne listine (odločbe, potrdila, spričevala). Predvsem pa je potrebno biti pozoren, kakšno vrsto listine je v ustreznem postopku treba predložiti. Preprost primer so spričevala. Velika večina tujih ustanov pri vpisu zahteva spričevala v izvirniku. Če je zahteva takšna, potem kljub predloženim legaliziranim notarsko overjenim prepisom⁷ stranka ne bo izpolnila vpisnih pogojev. Stranka bo izvornike spričeval morda še potrebovala, zato ne želi, da bi se dodatno poškodovali z vezavo pri uradnem prevodu in navsezadnje bo dokumente ustanovi tudi predložila. Izvirnik spričevala pa mora legalizirati, oziroma zanj mora pridobiti *apostillo* na zahtevo tujega organa. Notar lahko tako naredi overjeni prepis – kopijo predmetne javne listine in mednarodne overitve oz. apostille⁸. Ponovno je treba iti na sodišče oziroma MP, tokrat po mednarodno overitev oz. *apostillo* podpisnika notarske javne listine, tj. notarja, in na MP po potrditev podpisa sodnega tolmača. Takšna overjena kopija je sedaj primerna za uveljavitev pravic v tujini. Ustanova dobi na v vpogled legalizirani izvornik, prevzame pa notarsko overjeno-legalizirano kopijo z mednarodno overjenim prevodom. Opisani primer je navidez preprost, vendar pa odraža različnost situacij cirkulacije javnih listin z mednarodnim elementom⁹.

3.1.1 Dvomi pri izdaji *apostille* za potrditev funkcije sodnega tolmača

a) napačna praksa

Javna listina ostaja javna listina in je zato *apostilla* na zasebni listini (npr. uradnem prevodu) lahko zelo problematična. Prevod sodnega tolmača in izvedeniško mnenje namreč nista javni listini. V praksi zasledimo izdajo *apostille* s potrditvijo funkcije podpisnika kot sodnega tolmača. Takšna praksa je uporabljena tudi na listinah, ki izhajajo iz nekdanje Jugoslavije.

Med listinami, ki jih kot javne listine omenja HKUL, sodnih prevodov ni. Predpisana rešitev, ki velja za uradne prevode, je sporna, saj ne gre za javne listine.

b) pravilna praksa

Ministrstvo za pravosodje (pristojni funkcionar) vsekakor lahko potrdi, da je določeni sodni prevod prevedel sodni tolmač, ki ga je imenoval Minister za

⁷ kot javnih listin – notarskih potrdil

⁸ to je notarska overitev kot taka, sama legalizacija legalizacijske listine oz. apostille ni potrebna

⁹ podrobneje glej Veble A., *Dokazni učinki notarskih listin v mednarodnem prometu*, *Pravnik*, letnik 61/2006, stran 658

pravosodje. Takšno potrdilo je javna listina, ki jo pristojni funkcionar podpiše. K temu potrdilu je v skladu s HKUL mogoče izdati *apostillo* in vse skupaj speti s sodnim prevodom.

Apostilla sodnega tolmača je sporna in kljub temu, da gre za postopek, ki je mogoč samo za javne listine, sodnemu prevodu te lastnosti ne more podeliti, saj je ta že sam po sebi nima. V primeru, ko pa gre za izdajo *apostille* na potrdilo funkcionarja, ki je potrdil, da je določeni sodni prevod prevedel določeni sodni tolmač, pa je javna listina tako ali tako samo zgolj to potrdilo. Možnost pridobitve sodnega prevoda, ki je javna listina, obstaja samo takrat, kadar prevod potrdi notar, ki je hkrati sodni tolmač.

3.2 Potrditev prevoda s strani notarja, ki je hkrati sodni tolmač

Povezava med notarskim delom in delom sodnega tolmača je večplastna. Že same določbe PST o obliki sodnih prevodov nakazujejo na obličnost, ki jo je treba upoštevati pri sestavi notarskih listin, saj se za obličnost sodnih prevodov listin smiselno uporabljajo ustrezne določbe *Zakona o notariatu (ZN)* (*Uradni list RS*, št. 13/94, 48/94, 82/94, 41/95 – odl. *US U-I-344/94-19-odl. US U-II25/95*, 83/01 73/04 in 98/05). Ključno je potrjevanje prevodov s strani notarja, ki je hkrati sodni tolmač. Navsezadnje ni mogoče prezreti procesne vloge notarja pri pridobitvi mednarodnih overitev.

Notar overi skladnost prevoda z izvirnikom, če ima status sodnega tolmača¹⁰. Zanimivo in povsem logično je, da prevod, katerega skladnost z izvirnikom naj notar potrdi, ne rabi biti narejen s strani sodnega tolmača. Ko bo skladnost prevoda notar, ki je hkrati sodni tolmač potrdil, bo izvajal obe funkciji, funkcijo notarja in sodnega tolmača. Listino bo prevedel sam ali pa jo bo natančno pregledal in potrdil šele po tem, ko bo ugotovil, da gre za prepis iste listine in da je prevod ustrezno strokovno preveden. Pri tem gre za vsebinsko overitev, kar je zelo pomembno.

Uporabnosti takšnega prevoda ob uporabi mehanizmov legalizacije oziroma substitutov legalizacije¹¹ ni mogoče preprečiti, saj takšna listina ni več samo sodni prevod, ampak je tudi notarska javna listina, za katero velja dokazna domneva. Pri tem je treba upoštevati pogoj, da gre za prevod javne listine in da je za to listino prav tako izpolnjen pogoj legalizacije ali substituta legalizacije. V primerjavi z overitvijo podpisa ali overitvijo prepisa je overitev prevoda strokovno mnogo zahtevnejša, zato notarju v skladu s PST za to opravilo pripada največ en mesec časa.

¹⁰ 63. člen ZN

¹¹ podrobneje glej Veble A., *Dokazni učinki notarskih listin v mednarodnem prometu*, *Pravnik* letnik 61/2006, stran 669

3.2.1 Procesna vloga notarja

HKUL notarja legitimira, da po pooblastilu stranke zanjo izposluje *apostillo*¹². V Sloveniji ta možnost praktično ni izkoriščena. Tudi sam ZN notarju omogoča, da stranko zastopa v nespornih razmerjih v sodnih ali upravnih postopkih, če so zadeve v neposredni zvezi z listino, ki jo je sestavil¹³, kar posledično velja tudi za pridobitev mednarodnih overitev.

4. SKLEP

Organ tuje države lahko kot dokazilo v postopku sprejme prevod tujega sodnega tolmača. Prav tako lahko sprejme prevod tujega tolmača, ki je bil overjen s strani pristojnega organa (MP), oziroma lahko sprejme prevod, kateremu je priloženo potrdilo s strani pristojnega organa in katero je overjeno v skladu s predpisi.

Tuji organ mora v postopku sprejeti pri notarju overjeni prevod, če je bil ta overjen z upoštevanjem predpisov, kot to določajo konkretni predpisi za uporabnost notarske listine pred tujim organom¹⁴.

Brez omejitev mora sprejeti prevod, ki ga je potrdil konzulat oz. veleposlaništvo ciljne države oziroma sodni tolmač, imenovan v ciljni državi.

V praksi se gotovo lahko pojavi težava, da v državi sodnega tolmača za določen jezik ni. Menim, da tuji tolmač v funkciji sodnega tolmača ne more nastopati pred slovenskim sodiščem.

Po mojem mnenju lahko sodišče kot pričo zasliši kateregakoli strokovnjaka, ki je večš ustreznega tujega jezika, navsezadnje tudi tujega sodnega tolmača, in tako takrat, ko v Sloveniji ni na voljo ustreznega sodnega tolmača za neki jezik, izpelje dokazni postopek.

Literatura, viri:

Creifelds C., *Rechtswörterbuch*, 10 Auflage, München 1990

Veble A., *Dokazni učinki notarskih listin v mednarodnem prometu*, *Pravnik*, letnik 61/2006,

Zakon o notariatu (ZN) (Uradni list RS, št. 13/94, 48/94, 82/94, 41/95 –odl. US U-I-344/94-19 - odl. US U-I125/95, 83/01 73/04 in 98/05)

Zakon o overitvi listin v mednarodnem prometu (ZOLMP) (Uradni list RS, št.64-3467/01)

Haaška konvencija o ukinitvi potrebe legalizacije tujih javnih listin (HKUL) (Uradni list FLRJ, dodatek, št. 10/62 z dne 27.10.1962)

Pravilnik o sodnih tolmačih (PST) (Uradni list RS št. 49/2002, 75/2003, 71/2007)

¹²HKUL, 7. člen, 5. člen - 1. odstavek

¹³S. člen ZN

¹⁴podrobneje glej Veble A., *Dokazni učinki notarskih listin v mednarodnem prometu*, *Pravnik*, letnik 61/2006, stran 669

Usklajevanje pravne terminologije s področja varstva okolja v štirih uradnih jezikih Alpske konvencije: Primer projekta LexALP*

■ IZVLEČEK

LexALP je terminološki projekt usklajevanja pravne terminologije Alpske konvencije v vseh štirih uradnih jezikih, in sicer v nemščini, francoščini, italijanščini in slovenščini. Glavni cilj projekta je za nadnacionalno komunikacijo na področju prostorskega načrtovanja in trajnostnega razvoja definirati, primerjati in uskladiti pravno terminologijo v štirih jezikih in ponuditi vsem, ki so vključeni v čezmejno komunikacijo, na spletu prosto dostopen informacijski sistem, ki spodbuja jasnost in doslednost rabe terminologije v mednarodnih odnosih znotraj alpskih držav.

KLJUČNE BESEDE: *terminologija, pravo, prostorsko načrtovanje, trajnostni razvoj, Alpska konvencija, komunikacija, nemščina, francoščina, italijanščina, slovenščina*

■ ABSTRACT

Legal Terminology Harmonization in the Field of Environmental Protection in the Four Official Languages of the Alpine Convention: Example of the LexALP* Project
LexALP is a terminological project aimed at harmonization of legal terminology of the Alpine Convention in its four official languages, i.e. German, French, Italian and Slovene. The main objective of the project is to define, compare and harmonize the legal terminology in all four languages in the field of spatial planning and sustainable development and to provide all those involved in cross-border communication with a freely available on-line information system, so as to guarantee clarity and consistency of terminology in international relations between the Alpine states.

KEY WORDS: *terminology, law, spatial planning, sustainable development, the Alpine Convention, communication, German, French, Italian, Slovene*

1. UVOD

Glavni cilj je bil zasnovati na spletu dostopen informacijski sistem, ki bi služil kot pripomoček za doslednejšo in ustrežnejšo rabo terminologije mednarodnih institucij, posebno Alpske konvencije. Vsebuje 4-jezično terminološko zbirko, 4-jezični korpus

* Legal Language Harmonization System for Environment and Spatial Planning within the Multilingual Alps)

pravnih besedil, zbirko bibliografskih podatkov in posebna jezikovna orodja.¹ Razlike med različnimi notranjepravnimi in nadnacionalnimi pravnimi sistemi lahko namreč oslabijo učinkovito nadnacionalno komunikacijo. Projekt je proučil in primerjal terminologijo 6 notranjepravnih sistemov² in 3 nadnacionalnih pravnih podlag. Informacijski sistem LexALP je brezplačno dostopen na naslovu: www.eurac.edu/lexalp

Konvencija za varstvo Alp (Alpska konvencija)

Konvencija za varstvo Alp je krovna konvencija za ohranjanje naravnega alpskega ekosistema, za promocijo trajnostnega razvoja na območju Alp in za zaščito gospodarskih in kulturnih interesov prebivalcev v tem območju. Njen osnovni cilj je medsebojno sodelovati in izvajati enotno politiko varstva alpskega prostora na vseh področjih, ki jih zajemajo Protokoli Konvencije.

2. PROBLEMI PRI PRAVNEM SPORAZUMEVANJU V OKVIRU PROJEKTA LEXALP

Nadnacionalno komunikacijo znotraj Alpske konvencije otežujejo različni uradni jeziki držav podpisnic, oviro pa predstavljajo tudi razlike med notranjepravnimi sistemi, kar se odraža v pravni terminologiji posameznega jezika.

2.1 Razlike med pravnimi sistemi

Do razlik lahko prihaja celo med državami z istim uradnim jezikom. Nemški zakon razlikuje med kategorijama močno zavarovanih in posebno zavarovanih vrst, ki jih opredeljuje glede na tip zaščite (*streng geschützte Art* in *besonders geschützte Art*); loči vrste, zavarovane z zakonodajo in dodatno zavarovane vrste, ki so našteje in opredeljene še s posebno uredbo (BArtSchV, čl. 4). Nemška nacionalna zakonodaja torej opredeli različne stopnje zaščite za številne vrste. Avstrija loči na avstrijskem Štajerskem določene vrste, ki so izvzete iz popolne zaščite v določenih obdobjih ali okoliščinah, in tako loči med popolnoma zavarovanimi in delno zavarovanimi vrstami (*vollkommen geschütztes Tier* in *teilweise geschütztes Tier*) (TierartenschutzV, čl.2) (Chiocchetti in Lyding 2006: 505). Konceptualne razlike med nacionalnimi zakonodajami vodijo torej celo znotraj istega jezika do različne terminologije. Do

¹ *Term annotation* za iskanje terminov v danem besedilu in povezavo do le-teh v terminološki zbirki LexALP in *definition finder* za iskanje definicij pravnih pojmov v danem besedilu. <http://217.199.4.152:8080/htdocs2/lexalp/tools/tools.php>

² Razen Monaka in Lihtenštajna so pri projektu sodelovale vse države podpisnice Alpske konvencije.

tega lahko v različnih pravnih sistemih prihaja celo znotraj istega koncepta: nacionalna francoska zakonodaja imenuje službenega psa za specialistično uporabo odkrivanja prepovedanih drog *chien renifleur*, medtem ko je isti koncept v pravu EU poimenovan *chien drogue*. Raba le-tega v evropski zakonodaji je verjetno rezultat jezikovnih vplivov iz drugih jezikov; (prim.: *drug dog*; *Drogenhund*; *cane antidroga*) (Chiocchetti in Lyding 2006: 505). Tudi znotraj istega pravnega sistema pogosto prihaja do sopomenskosti. Slovenska zakonodaja sopomensko uporablja termina *domorodna vrsta* in *avtohtona vrsta* ter *tujerodna vrsta* in *alohtona vrsta* (ZON-UPB2, čl. 11). Pravni jezik teži k temu, da je vsak koncept poimenovan le z enim samim terminom, da bi se čim bolj izognili morebitnim nesporazumom. Slovenija pozna tudi dve kategoriji ogroženih vrst, ki ju ostale alpske države ne poznajo: *premalo znano vrsto* in *neopredeljeno vrsto* (PORasZiv, čl. 3). Notranjeppravna sistema Italije in Nemčije opredeljujeta *gorsko območje* različno: v Italiji se le-to začne na nadmorski višini 600 m, v Nemčiji šele na nadmorski višini 700 m (Schuler et al. 2004).

Do nejasnosti prihaja posebno takrat, ko so besedila prevedena, kar lahko vodi do še dodatnih odstopanj, posebej ko gre za prevode prevodov. Tako pogosto prihaja do številne sinonimije, polisemije in celo neologizmov, kar lahko še dodatno zmanjša učinkovito nadnacionalno komunikacijo.

Nedosledni prevodi so prisotni tudi v besedilih Alpske konvencije: v italijanščini sta v besedilu prisotna dva različna termina za *atlas razširjenosti* (Prot. PNTP). Primerjava s terminom, ki označuje isti koncept v italijanskem notranjeppravnem sistemu dokazuje, da italijanska zakonodaja uporablja le termin *atlante di distribuzione*,³ zato bi se rabi neologizma *atlante di diffusione* morali znotraj Alpske konvencije izogibati, saj lahko vodi do nesporazumov (Chiocchetti in Lyding 2006: 506). Podobno je v slovenščini: besedilo Alpske konvencije enači koncepta *prizadeta vrsta* in *ogrožena vrsta* ter nedosledno rabi oba termina za isti koncept. Vendar slovenska zakonodaja posebej definira tako prizadeto kot ogroženo vrsto in uvršča *prizadeto vrsto* le kot eno izmed mnogih kategorij ogroženih vrst (ZON-UPB2, čl. 80 (1)).

3. POSEBNOSTI PRAVNIH BESEDIL ALPSKE KONVENCIJE

Besedila Alpske konvencije v vseh štirih jezikih veljajo za originalno različico, vendar so bila vsa prevedena iz enega ali drugega jezika. V slovenščini je s terminološkega vidika prisotnih še nekoliko več nesoglasij, saj nobeden od protokolov ni bil sestavljen v slovenščini, vsa slovenska besedila so prevodi.

³ http://www.tesoro.it/DOCUMENTAZIONE/AREEDOC/AREA_POLITICHE_DI_SVILUPPO/relazione_montagna_2000.pdf

S temi nesoglasji se je soočila mednarodna Usklajevalna skupina LexALP. Uskladila je 4-jezične ustreznice za več kot 500 konceptov. Svoje delo je izpeljala na podlagi vnaprej pripravljenega kontrastivnega terminološkega dela. Usklajevanje je upoštevalo predvsem terminologijo notranjepravnih sistemov držav podpisnic, zato je usklajena terminologija Alpske konvencije kolikor mogoče skladna s terminologijo, rabljeno v nacionalni zakonodaji.

3.1 Cilj Usklajevalne skupine LexALP

Usklajevalne skupine je bil uskladiti štirijezične terminološke ustreznice za vsak obravnavan koncept (t.i. štirijezične ekvivalente), s tem preprečiti morebitne napake pri prevodih, izločiti nepotrebne sopomenke in možne nesporazume pri rabi terminologije zmanjšati na minimum. V vsakem od jezikov je bil usklajen načeloma po en sam termin za en koncept.

3.1.1 Pojem koncepta

Najpogosteje je bilo treba izbrati en termin med številnimi sopomenkami. Pri tem so bili kolikor mogoče upoštevani drugi pravni sistemi – predvsem notranjepravni.

- **varstvo Alp** = *ohranitev Alp* = *zavarovanje Alp*
- **krajinsko načrtovanje** = *krajinsko planiranje* = *krajinsko urejanje*

3.1.2 Novo poimenovanje

Pogosto je bil usklajen nov termin, tak, ki ni bil najden v besedilih Alpske konvencije, in sicer:

- ko je bil v določenem kontekstu rabljen očitno napačen termin za določen koncept,
- ko se v prevodu določenega dela besedila termin v enem jeziku sploh ni pojavil,
- ko je bilo zaradi prevajalskih potreb v prihodnosti potrebno dodati nov termin, ki se do zdaj ni pojavljal v besedilih Alpske konvencije, je pa pogosto rabljen v drugih pravnih sistemih.

3.1.2.1 Primeri, ko so bile predlagane nove terminološke rešitve:

- Zelo redko je bil usklajen nov termin zaradi **napačne rabe pravnega termina**: V slovenski različici besedila je prišlo do mešanja terminov *načelo previdnosti* in *načelo preventive*. V Prot. Promet, čl. 2, je definiran koncept *načelo previdnosti*, vendar se

pojavi kot prevod za *principe de précaution* / *principio di precauzione* / *Vorsorgeprinzip* v slovenski različici *načelo preventive*. *Načelo preventive* se pojavi tudi na drugih mestih v besedilu, in sicer kot pravilen prevod za *principe de prévention* / *principio di prevenzione* / *Vermeidungsprinzip*. V obeh primerih je bil usklajen ustrezen termin za vsakega od konceptov: *principe de précaution* / *principio di precauzione* / *Vorsorgeprinzip* → *načelo previdnosti*.

ita		principio di precauzione
fra		principe de précaution
deu		Vorsorgeprinzip
slv		načelo previdnosti
ita		principio di precauzione
fra		principe de précaution
deu		Vorsorgeprinzip
slv		načelo previdnosti
slv		načelo previdnosti
ita		principio di precauzione
fra		principe de précaution
deu		Vorsorgeprinzip
deu		Vorsorgeprinzip
slv		načelo previdnosti

V Prot. VT, čl. 1, se pojavi pravilno prevedeni termin *načelo preventive* za *principe de prévention* / *principio di prevenzione* / *Vermeidungsprinzip*.

Axie created by SDisiena, last modified by EChiocchetti
ID Term: axi.9281704.e

ita		principio di prevenzione
fra		principe de prévention
deu		Vermeidungsprinzip
slv		načelo preventive
ita		principio di prevenzione
fra		principe de prévention
deu		Vermeidungsprinzip
slv		načelo preventive
slv		preventivno načelo
ita		principio di prevenzione
fra		principe de prévention
deu		Vermeidungsprinzip
deu		Vermeidungsprinzip
slv		načelo preventive

- V primeru termina *gospodarjenje krajine* (Alp. konv., čl. 2) gre za **jezikovno neu-streznost**, čeprav je v sobesedilu, kjer se zveza pojavlja, le-ta pomensko razumljiva in je jasno, za kakšen koncept gre. A termin je nenavadno formuliran, zato je bil usklajen novi, *upravljanje krajine*, ki je rabljen tudi v Evropski konvenciji o krajini. V istem konceptu sta ostala oba vnosa – usklajeni in zavrtnjeni – eden ima kvalifi-cator rejected, drugi harmonised. Dodana je bila opomba.

gospodarjenje krajine n.n., [REJECTED], created by HDobrila, last modified by HDobrila ID Term: slv.gospodarjenje_krajine.6037246.e Domain: 1.2 Ohranjanje krajine Definition: [D]elovanje z vidika trajnostnega razvoja, ki naj zagotovi redno vzdrževanje krajine in usmerjanje ter usklajevanje spre-memb, ki jih prinašajo družbeni, gospodarski in okoljski procesi.[.] [Document : EKK 2000, čl. 1, e] Context: Pogodbene stranke bodo za dosego ciljev [...] posegle po primernih ukrepih, še posebno na naslednjih področjih: [...] gorsko kmetijstvo - s ciljem ohranjanja in pospeševanja gospodarjenja tradicionalnih kulturnih krajin ter kraju primerne in okolju znosnega kmetijstva v splošnem interesu. Pri tem se upošteva otežene gospodarske pogoje v alpskem svetu.[.] [Document : Alp. konv., čl. 2] Note: Predlaga se raba ustrežnejšega termina, in sicer "upravljanje krajine", saj je ta termin rabljen in definiran v Evropski konvenciji o krajini.[Author : Dobrila] [Document : EKK 2000]
upravljanje krajine n.n., [HARMONISED], created by HDobrila, last modified by HDobrila ID Term: slv.upravljanje_krajine.8793240.e Domain: 1.2 Ohranjanje krajine Definition: [D]elovanje z vidika trajnostnega razvoja, ki naj zagotovi redno vzdrževanje krajine in usmerjanje ter usklajevanje spre-memb, ki jih prinašajo družbeni, gospodarski in okoljski procesi.[.] [Document : EKK 2000, čl. 1, e] Note: Termin se v besedilu Alpske konvencije in protokolov ne pojavlja. V kontekstu, kjer se v italijanščini, francoščini in nemščini pojavlja "gestione del paesaggio", "gestion du paysage", "Bewirtschaftung der Landschaft" je v slovenščini prisoten izraz "gospodarjenje krajine", ki je nerodno formuliran izraz za termin "upravljanje krajine". Predlaga se raba slednjega.[Author : Dobrila] Harmonisation Note: Predlog Usklajevalne skupine LexALP.

- **Slovenjenje terminov:** usklajen je bil termin *dejanski stroški* in ne *realni stroški*, saj se le-ta pojavlja tudi v slovenski (UNSPZP, čl. 2) in evropski zakonodaji (ured. 1592/2002, čl. 53); *realni stroški* je bil najden samo v Prot. Promet, čl. 14. Podoben primer slovenjenja terminov: *planiranje prometa* → *načrtovanje prometa*.
- **Posamostavljanje glagolskih tvorb:** v številnih primerih so se v nekaterih jezi-kih za določene termine pojavljale enkratne, dolge strukture, ponavadi glagolske. Razumljivo je, da pri prevodih iz štirih oblikoslovno in skladenjsko tako različnih jezikov prihaja do takšnih tvorbo. V sobesedilu so takšni dolgi prevodi nekega ter-mina iz tujega jezika sicer popolnoma razumljivi. Nemški termin *Altlastenverdachtsfläche* je bil najden v Prot. BS, ki je bil primarno sestavljen v nemščini, nato pa preveden v ostale jezike. Zaradi podobne glagolske strukture lahko domnevamo, da je bil slovenski prevod narejen na podlagi fran-coskega. Dolga struktura se namreč pojavlja tudi v francoščini: *Altlastenverdachts-fläche / površine, za katere sumijo, da so ekološko obremenjene / surfaces pour lesquel-les subsistent des soupçons de pollution / area sospetta di essere contaminata*. V obeh jezikih, tako v slovenščini kot francoščini, je bil usklajen samostalniški, na novo formulirani izraz: *domnevno onesnaženo območje / site susceptible d'être pollué*.

- Redko je kak koncept v besedilih Alpske konvencije poimenovan z neustreznimi, številnimi sinonimi in so usklajeni novi termini v vseh jezikih: *Beeinträchtigung/Schaden/Schädigung* / *détérioration/damage* / *compromissione/danno/degrado* / *poškodovanost/poškodba narave/škoda*⁴ → *Umweltschaden* / *dommage environnemental* / *danno ambientale* / *okoljska škoda*.
- Včasih se termini, ki izražajo določen koncept, pojavijo le v nekaterih različicah besedila in ne v vseh jezikih. V jezikih, kjer le-ta ni prisoten, so bile predlagane nove ustreznice.

V italijanski različici Prot. En., čl. 11, se pojavi termin *corpo idrico*: *Le Parti contraenti definiscono, nei progetti di massima, ovvero nelle valutazioni dell'impatto ambientale previsti nel quadro legislativo vigente, le modalità di rinaturalizzazione e di recupero dei corpi idrici, [...]*. Prevodi istega besedila v drugih jezikih navajajo različne in ne pomensko identičnih terminov za *corpo idrico*.⁵ V takšnih primerih smo se kolikor mogoče držali originalne različice besedila, torej italijanske.⁶ Predlagani in usklajeni so bili novi termini: *vodno telo* / *masse d'eau* / *Wasserkörper*. Slovenski termin je bil predlagan na podlagi rabe v ostalih pravnih sistemih – prisoten in definiran je tako v slovenski nacionalni zakonodaji (ZV-1) kot tudi v zakonodaji EU (dir. 2000/60). Tudi nepravilnim prevodom za *corpo idrico* (*milieu aquatique*, *vodni režim*, *Gewässer*) so bile dodane pomenske ustreznice: *milieu aquatique* → *vodno okolje*⁷ / *ambiente acquatico* / *Wassergebiet*. Ustreznice za *vodni režim* in *Gewässer* niso bile predlagane na novo, saj so rabljene na drugih mestih v besedilih v pravih kontekstih.⁸ Podoben primer: v nemški in italijanski različici besedila Prot. GG se pojavita termina *Wassehaushalt* in *equilibrio idrico*. V slovenščini in francoščini se na

⁴ Omenjeni termini v vseh jezikih se večinoma pojavljajo v naslednjih dokumentih: Prot. VNUK, Prot. Energ., Prot. GG.

⁵ Slovensko: *Pogodbenice pri idejnih projektih oziroma pri predvidenih presojah vplivov na okolje v okviru veljavne zakonodaje opredelijo pogoje, pod katerimi morata potekati renaturacija lokacij in ponovna vzpostavitev vodnega režima [...]*. Francosko: *Les Parties contractantes établissent dans les avant-projets et dans les études d'impact environnemental prévues selon les législations en vigueur les modalités de renaturalisation des sites et des milieux aquatiques [...]*. Nemško: *Die Vertragsparteien legen bei Vorprojekten beziehungsweise bei den nach geltendem Recht vorgesehenen Umweltverträglichkeitsprüfungen die Bedingungen fest, unter welchen die Renaturierung der Standorte und die Wiederherstellung der Gewässer [...]*.

⁶ Protokol. Energ. je bil primarno napisan v italijanščini, nato preveden v ostale 3 jezike. Koncept *corpo idrico* se je izgubil v prevodih, gre za pravi termin v italijanščini.

⁷ Tudi v tem primeru je bil slovenski termin *vodno okolje* predlagan na podlagi primerjave terminologije v ostalih pravnih sistemih; prim. Helsinška konv.; dir. 2000/76 in ostali relevantni pravni akti iz evropske in slovenske nacionalne zakonodaje.

⁸ *Vodni režim* / *régime des eaux* / *regime idrico* / *Wasserhaushalt* – Prot. Energ., čl. 7, 3; *Gewässer* / *vode* / *eaux* / *acque* – Prot. Energ., preamb.

tem mestu kot prevoda pojavita *vodni režim* oziroma *régime des eaux*.⁹ Ta protokol je nastal pod predsedstvom Avstrije, torej je bilo besedilo napisano v nemščini in nato prevedeno v ostale tri jezike. Ker sta francoski in slovenski termin enaka, lahko sklepamo, da je slovensko besedilo prevod iz francoščine. Na novo predlagana in usklajena termina v slovenščini in francoščini sta: *Wasserhaushalt* / *equilibrio idrico* → *vodno ravnavesje* / *équilibre hydrologique*.

- Največje težave so nastopile pri usklajevanju terminov, ki označujejo koncepte, ki obstajajo samo v pravnem sistemu ene od držav podpisnic Alpske konvencije. Pojavila sta se dva problema:
 - Kako poimenovati koncept v jeziku, v katerem ne obstaja?
 - Kako definirati koncept, da bo v soglasju z ostalimi nacionalnimi pravnimi sistemi?

Nemški termin *Verbandsklage* (Prot. NatSchLP) označuje koncept, ki obstaja samo v Nemčiji, v drugih državah podpisnicah pa ne.¹⁰ V besedilu se pojavijo naslednji prevodi: *Verbandsklage* → *tožba združenj* / *azione legale intentata da un'associazione* / *droit d'une association d'ester en justice* (Prot. VNUK, dod. 1, 4.3). Usklajeni so bili vsi razen francoskega (novi usklajeni termin: *action en justice d'une association*). Tudi pravni koncept od *Naturschutz-Akademie* (Prot. NatSchLP) obstaja samo v nemški nacionalni zakonodaji. V ostalih treh jezikih so bili predlagani in usklajeni termini, ki bi kar najbolje zajeli koncept iz nemškega prava. V slovenščini je bil usklajen termin *raziskovalni in izobraževalni center s področja ohranjanja narave*. V vseh treh jezikih so bile usklajene dolge, opisne strukture.¹¹

⁹ Prevodi navajanega besedila v štirih jezikih (Prot. GG, preamb.): *Der Bergwald [ist] für den regionalen Klimaausgleich, für die Reinigung der Luft sowie für den Wasserhaushalt unentbehrlich[.]* → *[L]e foreste montane sono indispensabili per l'equilibrio climatico regionale, per la salvaguardia della qualità dell'aria, nonché per l'equilibrio idrico[.]* *[G]orski gozd [je] nepogrešljiv za regionalno podnebno ravnavesje, za čiščenje zraka ter za uravnavanje vodnega režima[.]* *[L]a forêt de montagne est indispensable à l'équilibre climatique régional, à la purification de l'air et à la régulation du régime des eaux[.]*

¹⁰ Gre za tožbo nekega združenja za skupne in ne lastne interese. Npr. okoljevarstvena organizacija lahko toži nekoga (tako pravno kot fizično osebo) zaradi posegov v okolje, pa pri tem ne rabi biti lastnik prizadetega zemljišča, rekoč, da ščiti skupne interese. Taka tožba je zaenkrat mogoča samo v Nemčiji.

¹¹ V francoščini in italijanščini sta bila usklajena termina: *institution pour la recherche et la formation dans le domaine de la protection de la nature* / *centro di formazione in materia di protezione della natura*.

3.2 Pravni vidik

Usklajevanje je potekalo tudi s pravnega vidika. Koncept je moral biti definiran tako, da definicija velja za vse notranjepravne sisteme alpskih držav oziroma da vsaj ni v nasprotju z nobeno od nacionalnih zakonodaj. Definicije so bile vzete iz različnih virov. V idealnem primeru so bile izpeljane iz besedil Alpske konvencije, vendar le-ta ponujajo malo tovrstnih rešitev. Večinoma so bile najdene v drugih pravnih sistemih, pogosto v dokumentih mednarodnega prava, včasih evropske zakonodaje,¹² redko nacionalne zakonodaje ene od držav podpisnic. Definicija koncepta je morala biti v vseh štirih jezikih pomensko enaka – če ni bila vzeta iz večjezičnega vira, je bila prevedena. Po možnosti je bila vzeta iz virov, ki so pravno obvezujoči, torej iz ratificiranih mednarodnih konvencij, zakonodaje EU; če ni bila na voljo v teh virih, smo jo vzeli tudi iz pravno neobvezujočih dokumentov. Osnovni pristop pri terminološkem delu je bil: od osnovnega k specifičnejšemu (t.i. definizione analitica o intensionale (Coluccia 2002: 91)) – najprej smo definirali osnovni koncept, šele nato na osnovi tega izpeljali definicijo za specifičnejši koncept. V terminološki zbirki obstaja torej neka notranja struktura konceptov, ki ni nikjer zapisana in normirana.¹³

4. TERMINOLOŠKA ZBIRKA LEXALP

Je brezplačen, prosto dostopen informacijski sistem, ki naj bi bil na voljo čim širšemu številu uporabnikov.¹⁴ Vmesnik terminološke zbirke LexALP je bil lokaliziran¹⁵ – spletne strani in vmesnik obstajajo v vseh 4 jezikih in tudi v angleščini, čeprav zbirka ne vsebuje pravne terminologije v angleškem jeziku.¹⁶

Osnovni koncept, na katerem temelji terminološka zbirka LexALP, je bil osnovan na osnovi dveh ključnih točk: obsega terminologijo v 4 jezikih in iz 9 različnih

¹²Alpska konvencija je del mednarodnega prava in jo je ratificirala tudi nadnacionalna organizacija, kot je EU, ki je prav tako ena od podpisnic konvencije.

¹³Npr.: najprej smo morali definirati koncept *kmet*, šele nato bolj specifični koncept *hribovski kmet*. Osnovni koncept je tako definiran le enkrat, nova definicija bolj specifičnega, pomensko ožjega koncepta pa definira le tiste posebnosti, ki jih osnovni koncept ne zajema.

¹⁴Za dostop do terminološke zbirke LexALP nista potrebna uporabniško ime in geslo.

¹⁵Vmesnika ostalih dveh informacijskih orodij (korpus in zbirka bibliografskih podatkov) sta na voljo samo v angleškem jeziku.

¹⁶Angleščina ni uradni jezik Alpske konvencije, prav tako ni uradni jezik nobene od držav podpisnic. Temeljni cilj projekta je bil vzpodbujati rabo nacionalnih jezikov in preprečiti ali vsaj zmanjšati vlogo angleščine kot lingua franca v nadnacionalni komunikaciji znotraj Alpske konvencije. Poleg tega bi bilo irelevantno uskladiti terminologijo v jeziku držav(e), v kateri(h) se Alpska konvencija ne izvaja. Zato izdelava terminologije v angleškem jeziku ni bila prednostna naloga projekta LexALP.

pravnih sistemov.¹⁷ Vsak pravni sistem bolj ali manj predstavlja poseben pravni jezik. Celo znotraj istega jezika je smisel določenega pravnega termina odvisen od pravnega sistema, v katerem je rabljen. Glavna razlika med terminološko zbirko LexALP in ostalimi terminološkimi zbirkami je v tem, da terminološka zbirka LexALP izhaja iz koncepta in ne iz termina, zato koncept ne more biti nikoli popolnoma identičen terminu, ki ga zaznamuje.¹⁸ Enak terminološki vnos se v terminološki zbirki LexALP ponovi tolikokrat, v kolikih različnih pravnih sistemih se pojavlja.

Primer: Pomen nemškega termina *Autobahn* variira glede na pravni sistem.¹⁹ Variira tudi njegova forma (prim. *Autobahn* : *Bundesautobahn*). Vsak termin znotraj enega pravnega sistema je prikazan v ločenem terminološkem vnosu. Termin v istem jeziku ima več vnosov, navadno en vnos za vsak pravni sistem. Vsi vnosi sicer označujejo isti koncept, vendar niso pomensko 100% identični: avtoceste v Nemčiji so v principu enake avtocestam v drugih državah, vendar niso popolnoma identične – v Nemčiji na njih ni omejitve hitrosti, v Sloveniji ali Italiji pa je najvišja dovoljena hitrost 130 km/h.

Axie created by W/Dick, last modified by HDobrila
ID Term: axi.1875848.e

deu		Autobahn
fra		autoroute
ita		autostrada
slv		avtocesta
deu		Autobahn
slv		INT avtomobilska cesta
deu		Autobahn
fra		autoroute
ita		autostrada
slv		avtocesta
deu		Bundesautobahn
deu		Autobahn
fra		autoroute
fra		autoroute
ita		autostrada
ita		autostrada
slv		avtocesta

Vsi vnosi, ki zaznamujejo isti koncept, so zbrani v t.i. *axie*.²⁰ Pomeni *konceptualno ekvivalenco*. Vendar pojem *ekvivalenca* ne ustreza popolnoma konceptu *axie* v terminološki zbirki LexALP. Zato raje govorimo o *axie* kot o ekvivalenci.²¹

Vnosi, ki se pojavljajo v isti *axie*, torej niso popolni sinonimi, gre le za ekvivalenčnost konceptov med različnimi pravnimi sistemi. Določen koncept tako ni popolnoma identičen terminom v različnih pravnih sistemih, saj je vsak termin v določenem pravnem sistemu navadno drugače definiran. Nerealno je pričakovati popolno sinonimijo med termini iz različnih pravnih sistemov (izjema: pravni sistem EU).

¹⁷ Alpske konvencije, mednarodnega prava, evropskega prava in 6 notranjopravnih sistemov. O Alpski konvenciji sicer ne moremo govoriti kot o pravnem sistemu v pravem pomenu besede, saj je le-ta del mednarodnega prava, a vseeno gre za samostojen sistem.

¹⁸ Termin ni popolnoma pomensko identičen istemu terminu v drugem pravnem sistemu, vendar vsi formalno enaki termini v različnih pravnih sistemih vseeno označujejo isti koncept. O popolni pomenski pokrivnosti lahko govorimo samo znotraj istega pravnega sistema (npr. termini v štirih jezikih iz zakonodaje EU), nikakor pa ne na ravni nacionalnih zakonodaj, kjer so pojmi definirani v vsaki državi drugače.

¹⁹ Prim. interni priročnik (SDI 2007).

²⁰ Termin *axie* je izpeljan iz francoske besede *acception* (»pomen«). Ta pristop je bolj ali manj v skladu s terminološkim konceptom, ki je tradicionalno rabljen v moderni terminologiji.

²¹ Prim. interni priročnik (SDI 2007).

Primer terminološkega vnosa iz pravnega sistema EU:

avtocesta n.f., [UNKNOWN], created by HDobrila, last modified by HDobrila
ID Term: slv.avtocesta.2209681.e
Domain: 2.2 Cestni promet
Definition: [C]est[a], ki je posebej zasnovana in zgrajena za promet motornih vozil in nima neposrednega dostopa do sosednjih zemljišč ter ima, razen na posameznih odsekih ali začasno, dva vozna pasova za obe smeri prometa, ločena bodisi z vmesnim pasom, ki ni namenjen prometu, bodisi izjemoma na drugačen način; v isti višini ne prečka ceste, železniške ali tramvajske proge ali pešpoti [ter] je posebej označena kot avtocesta.[.] [Document : [dir. 1999/62, čl. 2, a](#)]
Context: Del preizkusa za oceno kandidatovega tehničnega nadzora nad vozilom se lahko opravi na posebnem izpitnem poligonu. Če je mogoče, je treba del preizkusa za oceno vedenja v prometu opraviti na cestah izven pozidanih naselij, na hitrih cestah in avtocestah, kot tudi na mestnih ulicah, kar naj predstavlja različne stopnje težavnosti, s katerimi bo voznik v prometu verjetno soočen.[Document : [dir. 91/439, pril. 2, 13](#)]

Vnos ima slovnični kvalifikator, definicijo, kontekst iz relevantnega pravnega sistema in bibliografske podatke – s klikom nanje imamo dostop do zbirke bibliografskih podatkov – s klikom na KWIC zgoraj desno pa do korpusa.

Vsi slovenski vnosi za ta koncept:

avtocesta n.f., [HARMONISED], created by eurac, last modified by HDobrila
ID Term: slv.avtocesta.2546.e
Domain: 2.2 Cestni promet
Definition: [C]est[a], ki je posebej zasnovana in zgrajena za promet motornih vozil in nima neposrednega dostopa do sosednjih zemljišč ter ima, razen na posameznih odsekih ali začasno, dva vozna pasova za obe smeri prometa, ločena bodisi z vmesnim pasom, ki ni namenjen prometu, bodisi izjemoma na drugačen način; v isti višini ne prečka ceste, železniške ali tramvajske proge ali pešpoti [ter] je posebej označena kot avtocesta.[.] [Document : [dir. 1999/62, čl. 2, a](#)]
Context: [C]este višjega reda [so] vse avtoceste in večpasovne, izvennivojske ali po učinkovitosti prometa podobne ceste.[.] [Document : [Prot. Promet, čl. 2](#)]

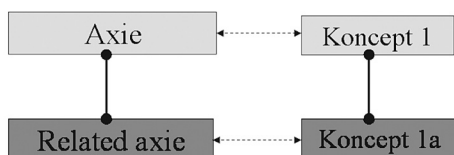
avtocesta n.f., [UNKNOWN], created by HDobrila, last modified by HDobrila
ID Term: slv.avtocesta.2209681.e
Domain: 2.2 Cestni promet
Definition: [C]est[a], ki je posebej zasnovana in zgrajena za promet motornih vozil in nima neposrednega dostopa do sosednjih zemljišč ter ima, razen na posameznih odsekih ali začasno, dva vozna pasova za obe smeri prometa, ločena bodisi z vmesnim pasom, ki ni namenjen prometu, bodisi izjemoma na drugačen način; v isti višini ne prečka ceste, železniške ali tramvajske proge ali pešpoti [ter] je posebej označena kot avtocesta.[.] [Document : [dir. 1999/62, čl. 2, a](#)]
Context: Del preizkusa za oceno kandidatovega tehničnega nadzora nad vozilom se lahko opravi na posebnem izpitnem poligonu. Če je mogoče, je treba del preizkusa za oceno vedenja v prometu opraviti na cestah izven pozidanih naselij, na hitrih cestah in avtocestah, kot tudi na mestnih ulicah, kar naj predstavlja različne stopnje težavnosti, s katerimi bo voznik v prometu verjetno soočen.[Document : [dir. 91/439, pril. 2, 13](#)]

avtocesta n.f., [UNKNOWN], created by HDobrila, last modified by HDobrila
ID Term: slv.avtocesta.2206386.e
Domain: 2.2 Cestni promet
Definition: [D]ržavna cesta, ki je namenjena daljinskemu prometu motornih vozil in ki je sestavni del avtocestnih povezav s sosednjimi državami; njen sestavni del so tudi posebej zgrajeni priključki nanjo.[Document : [ZJC-UPB1, Ur. l. RS, št. 33/2006, čl. 14 \(1\) tč. 5.](#)]
Context: Vlada Republike Slovenije lahko kot cestninsko cesto določi državno cesto, ki je kategorizirana in označena kot avtocesta ali hitra cesta in ki izpolnjuje [...] [določene] prometno tehnične pogoje.[.] [Document : [ZJC-UPB1, Ur. l. RS, št. 33/2006, čl. 11.a \(2\).](#)]

avtomobilska cesta n.f., [UNKNOWN], created by PGrobelnik, last modified by HDobrila
ID Term: slv.avtocesta.2620617.e
Domain: 2.2 Cestni promet
Definition: Označuje cesto, ki je posebej namenjena in zgrajena za promet motornih vozil, katere ne uporabljajo lastniki posesti ob cesti in: ki je, razen na posameznih mestih ali začasno, sestavljena iz posebnih vozišč za promet iz nasprotnih smeri, ločenih med seboj z zemljiškim pasom, ki ni namenjen za promet, ali izjemoma ločenih kako drugače; ki se ne križa v istem nivoju z drugo cesto, z železniško ali tramvajsko (cestnoželezniško) progo ali s potjo za pešce; ki je posebej označena za avtomobilsko cesto.[.] [Document : [MKCP 1968, čl. 1, j](#)]
Context: Vozniki, ki zapeljejo na avtomobilsko cesto, morajo: če ni pospeševalnega podaljška dovozne ceste, pustiti mimo vozila, ki vozijo po avtomobilski cesti.[.] [Document : [MKCP 1968, čl. 25, 2a](#)]

4.1 Axie – Related axie

Nekatere axie so med seboj povezane, govorimo o t.i. *navezujoči se axie* (related axie). Tekom terminološkega dela so bili včasih v različnih pravnih sistemih najdeni koncepti, ki niso rabljeni v Alpski konvenciji, vendar so vseeno smiselno povezani s tistimi, ki so. Zbrani so v t.i. related axie. Tehnično gledano so vsi ti termini shranjeni v ločenih vnosih, ki so med seboj povezani v nove, related axie.²² Axie in related axie bi lahko ponazorili s shemo:

Primer 1: axie zavarovana vrsta

Axie created by EChiocchetti, last modified by EChiocchetti ID Term: axi..1432634.e		
deu		rechtlich geschützte Art
fra		espèce protégée
ita		specie protetta per legge
ita		specie protetta
slv		pravno zavarovana vrsta
slv		zavarovana vrsta
fra	INT	espèce protégée
slv	INT	zavarovana vrsta
deu		geschützte Art
fra		espèce protégée
ita		specie protetta
slv		zavarovana vrsta
deu		geschützte Art
fra		espèce protégée
ita		specie protetta
slv		zavarovana vrsta

Related to axie :	deu		streng geschützte Art
Related to axie :	deu		besonders geschützte Art
Related to axie :	slv	INT	zavarovana rastlinska vrsta
	slv		zavarovana rastlinska vrsta
Related to axie :	slv	INT	zavarovana živalska vrsta
	slv		zavarovana živalska vrsta
	slv		živali zavarovanih vrst
Related to axie :	deu		vollkommen geschütztes Tier
Related to axie :	deu		teilweise geschütztes Tier

Related axie *kmetijska dejavnost* je pomensko povezan z osnovnim konceptom *kmetijstvo*. *Kmetijska dejavnost* je pomensko **skoraj** identičen konceptu *kmetijstvo*, je

²² Terminologi nismo nikoli dosledno definirali, kaj točno naj bi spadalo v related axie in kakšen naj bi bil odnos med osnovno in related axie. Če bi se preveč togo držali pravil o tem, kaj je lahko in česa ne sme biti v related axie, bi bilo veliko terminov iz terminološke zbirke izločenih. A se nam jih je zdelo smiselno vključiti v terminološko zbirko, četudi so pogosto vnosi v related axie le enojezični. V related axie smo torej dali vse, kar je imelo kakršnokoli pomensko zvezo s konceptom, obravnavanim v osnovni axie: kvazisinonime, podpomenke, nadpomenke, protipomenke ...

njegov **kvazisinonim** (skorajšnji sinonim). Dokaz za to, kako močno sta pomensko povezana oba koncepta, je v nemščini, in sicer na ravni Alpske konvencije: v obeh primerih – v smislu *kmetijstvo* in tudi *kmetijska dejavnost* se v nemški različici besedila Alpske konvencije pojavlja termin *Landwirtschaft*. Za oba koncepta se torej pojavlja isti termin. Zato je bil za *kmetijska dejavnost* v nemščini na novo usklajen termin *landwirtschaftliche Tätigkeit*; zanj je bil narejen novi vnos in dodan v related axie.

Primer 2: kmetijstvo : kmetijska dejavnost

Axie created by RCrisoi, last modified by PGröbelnik ID Term: axi...8728243.e		Related to axie :	
deu	Landwirtschaft	deu	Landwirtschaft
fra	agriculture	deu	landwirtschaftliche Tätigkeit
ita	agricoltura	fra	activité agricole
slv	kmetijstvo	ita	attività agricola
fra	INT agriculture	slv	kmetijska dejavnost
ita	INT agricoltura	fra	INT activité agricole
deu	Landwirtschaft	ita	INT attività agricola
fra	agriculture	deu	landwirtschaftliche Tätigkeit
ita	agricoltura	fra	activité agricole
slv	kmetijstvo	ita	attività agricola
deu	Landwirtschaft	slv	kmetijska dejavnost
deu	Landwirtschaft	deu	landwirtschaftliche Tätigkeit
fra	agriculture	deu	landwirtschaftliche Tätigkeit
ita	agricoltura	fra	activité agricole
slv	kmetijstvo	ita	attività agricola
		slv	kmetijska dejavnost

4.2 Potek terminološkega dela

Kot osnova za terminološko delo so služili iz besedil Alpske konvencije izvlečeni termini v vseh štirih jezikih, ki so bili vneseni v terminološko zbirko. Vnesli smo vse prevodne različice določenega termina v vsakem od štirih jezikov. Termini so bili vneseni v bazo že razvrščeni v axie in tudi v določena poglavja.²³ Potrebno je bilo poiskati ustrezen kontekst za vsak termin in ga tudi definirati. Kontekst je moral kar najbolje ponazarjati rabo termina v besedilu, hkrati pa tudi izražati njegov pomen. Izbrali smo celotne zaključene enote, ki niso bile krajše od ene povedi. Včasih so bili

²³ Terminologija v terminološki zbirki je razdeljena na naslednje glosarje: 1.1 Varstvo narave, 1.2 Ohranjanje krajine, 1.3 Zavarovana območja, 1.4 Zavarovane rastlinske in živalske vrste, 1.5.0 Okoljska politika, 1.5.1 Varstvo tal, 1.5.2 Odpadki, 1.5.3 Onesnaževanje, 1.6 Varstvo voda, 1.7 Presoje vplivov na okolje, 2.0 Prometna politika, 2.1 Železniški promet, 2.2 Cestni promet, 2.3 Letalski promet, 2.4 Morski promet, 2.5 Celinski rečni promet, 2.6 Kombiniran promet, 2.7 Potniški promet, 2.8 Prevoz blaga, 2.9 Prometno omrežje, 2.10 Prometna varnost, 3.5 Turizem, 4.1 Kmetijstvo, 4.2 Gozdovi, 4.3 Zootehnika, 4.4 Lov, ribištvo in gojenje rib.

termini prisotni npr. samo v naslovu pravnega akta ali člena – v takem primeru nismo mogli vnesti konteksta, ampak smo vnesli le vir dokumenta, v katerem se termin pojavlja. Še zahtevnejše je bilo ustrezno definirati koncepte na ravni Alpske konvencije. Na ostalih ravneh smo definicijo vnesli v primeru, če je bil koncept definiran v pravnem sistemu, v nasprotnem primeru je nismo oblikovali, saj je bila prioriteta projekta definirati pojme na ravni Alpske konvencije. Komparativno terminološko delo z ostalimi pravnimi sistemi je služilo izključno iskanju rešitev na ravni Alpske konvencije, in sicer:

- za razumevanje koncepta v različnih pravnih sistemih, kjer/če le-ta obstaja → kot pomoč pri iskanju definicij
- za primerjavo morebitne rabe drugih (istopomenskih) terminov v drugih pravnih sistemih (posebno v nacionalni zakonodaji) → kot pomoč pri iskanju terminoloških rešitev

V določenih primerih sta bili terminološkim vnosom dodani še opomba ali opomba za usklajevanje, če je bilo to potrebno.²⁴ Terminološko-raziskovalno delo je večinoma temeljilo na pravnih dokumentih iz korpusa LexALP.

4.3 Kvalifikatorji v terminološki zbirki LexALP

4.3.1 Phraseological unit

V to kategorijo so uvrščeni vsi »nepravi« termini, prevodne enote, ki se pojavljajo v besedilih Alpske konvencije in so lahko koristne za uporabnike, še posebej za prevajalce. Navadno se pojavljajo samo v besedilih Alpske konvencije, ni pa nujno – velikokrat so ti izrazi najdeni tudi v drugih pravnih sistemih. Ker ne gre za prave termine, le-ti niso definirani v nobenem pravnem sistemu in so večinoma brez definicije, so bili pa vseeno usklajeni. Raje kot *frazeološke enote* bi jim v slovenščini rekli *prevodne enote* ali *nestalne besedne zveze*. Frazeološka enota je v slovenskem jezikoslovju namreč povsem drugače definirana (Jakop 2006: 16-18). Terminologi se nismo zedinili glede tega, kako poimenovati to kategorijo, poimenovanje *frazeološka enota* je nastalo predvsem na podlagi francoske *phrase* (»stavek«), saj gre pri tej skupini izrazov pogosto za glagolske strukture.

²⁴ Opomba se navadno nanaša na slovnične posebnosti, rabo ali pomen termina v določenem pravnem sistemu, opomba za usklajevanje pa vsebuje informacije o procesu usklajevanja.

Primer:

skupni ali dopolnitveni programi za sistematično opazovanje n.m. pl., <i>phraseological unit</i>, [HARMONISED], created by eurac, last modified by HDobrila ID Term: slv.skupni_ali_dopolnitveni_programi_za_sistematično_opazovanje.1290.e Domain: 1.5.0 Okoljska politika Context: Pogodbene stranke se [na določenih področjih] [...] dogovorijo, da bodo [...] [med drugim] razvile skupne ali dopolnitvene programe za sistematično opazovanje.[Document : Alp. konv., čl. 3] Note: Programi opazovanja s področja posredovanja v okviru Alpske konvencije, ki jih skupaj pripravijo in izvajajo vse države pogodbenice Alpske konvencije ali pa le nekatere od njih.[Author : Usklajevalna skupina LexALP]
gemeinsame oder einander ergänzende Programme zur systematischen Beobachtung n.n. pl., <i>phraseological unit</i>, [HARMONISED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: deu.gemeinsame_oder_einander_ergänzende_Programme_zur_systematischen_Beobachtung.1288.e Domain: 1.5.0 Umweltpolitik Context: Die Vertragsparteien vereinbaren, [...] Forschungsarbeiten und wissenschaftliche Bewertungen durchzuführen und dabei zusammenzuarbeiten, [...] gemeinsame oder einander ergänzende Programme zur systematischen Beobachtung zu entwickeln, [...] Forschung und Beobachtung sowie die dazugehörige Datenerfassung zu harmonisieren.[Document : AlpenK, Art. 3] Note: D.h. Pläne sowie bestimmte Ziele und Maßnahmen aller Mitgliedsländer der Alpenkonvention oder zusätzliche Pläne, Ziele und Maßnahmen einzelner Vertragsparteien mit dem Ziel, Phänomene zielgerichtet und ausführlich zu erfassen und zu bewerten.[Author: LexALP Harmonisierungsgruppe]
programmes communs ou se complétant mutuellement pour une observation systématique n.m. pl., <i>phraseological unit</i>, [HARMONISED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: fra.programmes_commun_ou_se_complétant_mutuellement_pour_une_observation_systématique.1286.e Domain: 1.5.0 Politique environnementale Context: [L]es Parties contractantes conviennent [...] d'effectuer des travaux de recherche, des évaluations scientifiques et d'y travailler en collaboration, [...] d'élaborer des programmes communs ou se complétant mutuellement pour une observation systématique, [...] d'harmoniser les recherches et les observations ainsi que la saisie de données y afférente.[Document : Conv. alp., art. 3] Note: Programmes d'observation dans les domaines d'intervention envisagés dans la Convention alpine, et qui sont élaborés et mis en œuvre en commun, en mode intégré, par toutes les Parties contractantes de la Convention ou par certaines d'entre elles.[Author : Groupe d'Harmonisation LexALP]
programmi comuni o integrati di osservazione sistematica n.m. pl., <i>phraseological unit</i>, [HARMONISED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: ita.programmi_comuni_o_integrati_di_osservazione_sistematica.1284.e Domain: 1.5.0 Politica ambientale Context: [L]e Parti contraenti convengono [...] di effettuare lavori di ricerca e valutazioni scientifiche, collaborando insieme, di sviluppare programmi comuni o integrati di osservazione sistematica, di armonizzare ricerche ed osservazioni, nonché la relativa raccolta dati.[Document : Conv. Alpi, art. 3] Note: Programmi di osservazione degli ambiti e settori d'intervento contemplati dalla Convenzione delle Alpi, elaborati ed attuati in comune in modo integrato da tutti o alcuni delle Parti contraenti della Convenzione.[Author : Gruppo di Armonizzazione LexALP]

Ni nujno, da dobijo ta kvalifikator termini v vseh štirih jezikih. Včasih je glagolska struktura, ki nastane pri prevodu, posledica jezikovnih in skladenjskih razlik med jeziki. Pogosto je bila pri procesu usklajevanja zavrnjena in namesto nje usklajena neglagolska.

Primer: oznako *phraseological unit* sta dobila le termina v slovenščini in francoščini. Slovenski je bil potrjen, francoski zavrjen, usklajen je bil neglagolski izraz. Ker gre v tem primeru za koncept, ki je izražen s pravimi termini v treh od štirih jezikov, ga je bilo mogoče tudi definirati.

škodljivi vplivi, ki se jim da izogniti n.m. pl., <i>phraseological unit</i>, [HARMONISED], created by eurac, last modified by HDobrila ID Term: slv.skodljivi_vplivi_ki_se_jim_da_izogniti.1114.e Domain: 1.5.0 Okoljska politika Definition: Vpliv nekega posega (ukrepa, projekta, itd.) na naravno ravnotežje in krajino, ki se ga lahko in mora preprečiti z ustreznimi preventivni ukrepi.[Document : Prot. VNUK, čl. 9, 1/Kerin] Context: Rezultat [...] [določene] presoje je treba upoštevati pri izdajanju dovoljenj za [...] [določene] ukrepe in projekte oziroma njihovi izvedbi. Pri tem je treba še posebej zagotoviti, da ne pride do škodljivih vplivov, ki se jim da izogniti.[Document : Prot. VNUK, čl. 9, 1]

vermeidbare Beeinträchtigung n.f., [HARMONISED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: deu.vermeidbare_Beeinträchtigungen.1113.e Domain: 1.5.0 Umweltpolitik Definition: Auswirkung eines Eingriffs (Maßnahme, Vorhaben usw.) auf Naturhaushalt und Landschaftsbild, die durch geeignete Vorbeugungsmaßnahmen verhindert werden kann und muss.[Document : Prot. NatSchLP, Art. 9, 1/Di Siena] Context: Die Vertragsparteien schaffen die Voraussetzungen dafür, daß für private und öffentliche Maßnahmen und Vorhaben, die Natur und Landschaft erheblich oder nachhaltig beeinträchtigen können, die direkten und indirekten Auswirkungen auf den Naturhaushalt und das Landschaftsbild überprüft werden. Das Ergebnis der Prüfung ist bei der Zulassung beziehungsweise Verwirklichung zu berücksichtigen. Dabei ist insbesondere sicherzustellen, daß vermeidbare Beeinträchtigungen unterbleiben.[Document : Prot. NatSchLP, Art. 9, 1]
atteinte évitable n.f., [HARMONISED], created by SDisiena, last modified by ACitron ID Term: fra.atteinte_qui_peut_être_évitée.9756736.e Domain: 1.5.0 Politique environnementale Definition: Impact d'une intervention (mesure, projet, etc.) sur l'équilibre naturel ou les paysages, qui peut et doit être évité par la prise des mesures préventives nécessaires.[Document : Prot. PNEP, art. 9, 1/Randier] Context: [Author : Groupe d'Harmonisation LexALP] Harmonisation Note: Proposition du Groupe d'Harmonisation.[Author: Groupe d'Harmonisation LexALP]
atteinte qui peut être évitée n.f., <i>phrasological unit</i>, [REJECTED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: fra.atteintes_qui_peuvent_être_évitées.1112.e Domain: 1.5.0 Politique environnementale Definition: Impact d'une intervention (mesure, projet, etc.) sur l'équilibre naturel ou les paysages, qui peut et doit être évité par la prise des mesures préventives nécessaires.[Document : Prot. PNEP, art. 9, 1/Randier] Context: Les Parties contractantes établissent les conditions nécessaires à l'examen des impacts directs et indirects sur l'équilibre naturel et sur les paysages des mesures et projets, de nature privée ou publique, susceptibles d'entraîner des atteintes importantes ou durables à la nature et aux paysages. Le résultat de cet examen est à prendre en considération lors de l'autorisation ou de la réalisation de ces mesures et projets. Dans ce cadre, on fera notamment en sorte que les atteintes qui peuvent être évitées ne se produisent pas.[Document : Prot. PNEP, art. 9, 1]
compromissione evitabile n.f., [HARMONISED], created by eurac, last modified by ACitron ID Term: ita.compromissioni_evitabili.1111.e Domain: 1.5.0 Politica ambientale Definition: Impatto di un intervento (misura, progetto ecc.) sull'equilibrio naturale e sul paesaggio che può e deve essere impedito tramite adeguate misure di prevenzione.[Document : Prot. PNTP, art. 9, 1/Rampino] Context: Le Parti contraenti creano i presupposti affinché, nei casi di misure e progetti di carattere privato o pubblico, suscettibili di compromettere in modo rilevante o duraturo la natura e il paesaggio, siano valutati gli effetti diretti e indiretti sull'equilibrio naturale e sul quadro paesaggistico. Il risultato della valutazione è da considerare nell'autorizzazione e/o nella realizzazione delle opere, assicurando in particolare che non si verifichino compromissioni evitabili.[Document: Prot. PNTP, art. 9, 1]

4.3.2 Short Form – Full Form

Nekateri termini se v pravnih besedilih sopomensko pojavljajo v dolgih in kratkih oblikah; dodali smo jim kvalifikator *Short form* ali *Full form*.

Protocole d'application de la Convention alpine de 1991 dans le domaine du tourisme n.m., [HARMONISED], created by eurac, last modified by Lavault ID Term: fra.Protocole_d_application_de_la_Convention_alpine_de_1991_dans_le_domaine_du_tourisme.3551.e Domain: 3.5 Tourisme ShortForm: Protocole Tourisme Definition: [Protocole d'application de la Convention alpine dont l'objectif] consiste à contribuer, dans le cadre institutionnel existant, à un développement durable de l'espace alpin par un tourisme respectueux de l'environnement grâce à des mesures spécifiques et à des recommandations qui tiennent compte des intérêts de la population locale et des touristes.[Document : Prot. Tour, art. 1]
Protocole Tourisme n.m., [HARMONISED], created by eurac, last modified by Lavault ID Term: fra.Protocole_Tourisme.3550.e Domain: 3.5 Tourisme FullForm: Protocole d'application de la Convention alpine de 1991 dans le domaine du tourisme Definition: [Protocole d'application de la Convention alpine dont l'objectif] consiste à contribuer, dans le cadre institutionnel existant, à un développement durable de l'espace alpin par un tourisme respectueux de l'environnement grâce à des mesures spécifiques et à des recommandations qui tiennent compte des intérêts de la population locale et des touristes.[Document : Prot. Tour, art. 1]

4.3.3 Accronym

Terminološka zbirka LexALP omogoča tudi iskanje po akronimih.

DOP n.f., [UNKNOWN], created by prampino, last modified by prampino ID Term: ita.DOP.12650887.e Domain: 4.1 Agricoltura FullForm: denominazione d'origine protetta Context: Per beneficiare di una denominazione d'origine protetta (DOP) o di un'indicazione geografica protetta (IGP), i prodotti devono essere conformi ad un disciplinare.[Document : reg. 2081/92, art. 4, 1]
denominazione d'origine protetta n.f., [UNKNOWN], created by prampino, last modified by prampino ID Term: ita.denominazione_d_origine_protetta.12650372.e Domain: 4.1 Agricoltura Acronym: DOP Definition: Attestazione rilasciata dalla Comunità europea che garantisce e tutela il livello qualitativo di un determinato prodotto agricolo-alimentare, comprese le bevande vegetali, le acque minerali, le birre ed i prodotti di panetteria; è escluso [...] il vino.[Document : DELG 2000:179] Context: La Comunità [...] per garantire la genuinità dei prodotti provenienti da determinate regioni dell'Europa ha istituito due marchi di qualità: denominazione d'origine protetta (DOP) [...] [e] indicazione geografica protetta (IGP)[...][Document : VERR 2003:556-557]
zaščitena označba porekla n.f., [UNKNOWN], created by HDobrila, last modified by PGrobelnik ID Term: slv.zaščitena_označba_porekla.12660802.e Frequency: common Domain: 4.1 Kmetijstvo Acronym: ZOP Definition: [O]značuje proizvod, katerega proizvodnja, predelava ali priprava potekajo na določenem geografskem območju s priznanim in določenim postopkom.[Url : www.europarl.europa.eu (2007/11/25)] Context: Glede na obstoječe prakse bi bilo treba opredeliti dve različni kategoriji geografskih opisov, in sicer zaščitene geografske označbe ter zaščitene označbe porekla.[Document : ured. 510/2006, preamb.]
ZOP n.m., [UNKNOWN], created by HDobrila, last modified by PGrobelnik ID Term: slv.ZOP.12660146.e Domain: 4.1 Kmetijstvo FullForm: zaščitena označba porekla Context: Kmetijski proizvod ali živilo mora biti v skladu s specifikacijo proizvoda, da je lahko upravičeno do zaščitene označbe porekla (ZOP) ali zaščitene geografske označbe (ZGO).[Document : ured. 510/2006, čl. 4, 1]

4.3.4 Variant

Nekateri termini se pojavljajo v besedilih v več različicah. V takem primeru je bil narejen vnos za termin, ki se pojavlja bolj pogosto, drugi termin je bil dodan v kvalifikator »variant« kot različica osnovnega termina. Iskalna funkcija omogoča le iskanje osnovnega termina, variante pa ne.

hribovito območje n.n., [HARMONISED], created by JGlavač, last modified by HDobrila ID Term: slv.hribovito_območje.11305041.e Variant: hribovsko območje Definition: [Območja], na katerih je možnost rabe zemljišč znatno omejena in stroški dela opazno večji zaradi: bodisi zelo težkih podnebnih razmer, odvisnih od nadmorske višine, zaradi katerih je rastna sezona bistveno krajša, bodisi prestrmih pobočij po večjem delu zadevnega zemljišča na nižji nadmorski višini, zaradi katerih ni mogoča uporaba strojev ali pa je potrebna zelo draga posebna oprema, bodisi kombinacije teh dveh dejavnikov, če je ovira, ki izhaja iz vsakega posebej, manj akutna, če je obravnavana ločeno, kombinacija obeh pa ima za posledico enakovredno oviro.[Document : ured. 1257/1999, čl. 18] Context: Pogodbenice soglašajo, da je kmetijstvo, zlasti na hribovitih območjih, v stoletjih izoblikovalo krajino in ji dalo njeno zgodovinsko podobo ter kulturno vrednost.[Document : Prot. HK, čl. 4] Note: V besedilu Alpske konvencije se pojavljata termina "gorsko območje" in "hribovito območje", vendar se glede na naslov Protokola Hribovsko kmetijstvo in rabe pridevnikov "hribovski"/"hribovit" v besedilih Alpske konvencije predlaga v slovenščini termin "hribovito območje" in ne "gorsko območje".[Author : Grobelnik]
--

5. KORPUS LEXALP

Korpus je bil zasnovan predvsem v pomoč terminološkemu delu in rabljen za iskanje pravnih terminov, definicij in kontekstov, ki so bili vneseni v terminološko zbirko LexALP. Služil je kot vir za pravno terminologijo, na kateri je temeljilo kontrastivno terminološko delo. Korpus zajema pravna besedila v vseh štirih uradnih jezikih Alpske konvencije. Vanj smo uvrstili samo celotna besedila (ne npr. le posameznih odstavkov ali odsekov). Zajema besedilo Alpske konvencije (okvirne konvencije) in njenih protokolov, besedila nacionalne zakonodaje vsake od držav podpisnic,²⁵ evropske zakonodaje in mednarodnih konvencij. V korpusu so torej vsi pravni akti, relevantni za tematiko projekta, ne pa celotna zakonodaja.²⁶ Ta področja so sicer v vsakem pravnem sistemu drugače razvrščena, vendar so v korpusu razdeljena na poglavja, kot so opisana v Prot. UPTR, čl. 9. Pravna besedila, ki le v manjši meri zadevajo izbrano tematiko, niso vključena v korpus, čeprav so bila nekatera od teh besedil vključena v terminološko delo. Korpus vsebuje le besedila, ki so terminološko relevantna (npr. besedila, ki vsebujejo le sezname imen, števil itd. niso bila vključena²⁷) (Chiocchetti in Lyding 2006: 507).

Korpus in zbirka bibliografskih podatkov sta medsebojno povezana, korpus omogoča enostaven dostop do bibliografskih podatkov dokumentov. Z iskalnim vmesnikom je mogoče natančno iskanje po korpusu, kar je bilo v veliko pomoč pri terminološkem delu. Vsi korpusni dokumenti so shranjeni v elektronski obliki in se lahko po njih brska preko spleta. Iskalna funkcija nam omogoča iskanje:

- termina (popolno ali nepopolno ujemanje, t.i. »exact match« in »fuzzy search«),
- besedilne enote (npr. stavki, naslovi, odstavki ...),
- tipa besedila (omejeno iskanje glede na bibliografske podatke besedil in na meta podatke na splošno, npr. samo vsi dokumenti v pravnem sistemu EU, samo regionalna zakonodaja, ...).

²⁵ Avstrije, Nemčije, Francije, Slovenije, Italije, Švice, ne vsebuje pa zakonodaj Monaka in Lihtenštajna.

²⁶ V korpusu so izbrani primarni viri v najširšem smislu. Iz notranjepravnih sistemov smo vključili besedila iz primarne zakonodaje, iz pravnega reda EU pa tudi sekundarne vire, saj so tudi ti pravno obvezujoči, še posebej pa terminološko relevantni. V korpusu so pravni akti, ki so bili v času izbora besedil (od junija do avgusta 2005) najnovejši za določeno področje. Korpus je bil zamišljen kot sinhroni korpus, ki odseva stanje zakonodaje v času izbora besedil (Chiocchetti in Lyding 2006: 507). Kar zadeva slovenske notranjepravne akte, so v njem praktično vsi hierarhično najvišji in najpomembnejši: Ustava Republike Slovenije in zakoni ter uredbe s posameznih za projekt relevantnih področij. Vsebuje skupno 3129 pravnih besedil oziroma okrog 19 milijonov besed. Pravni dokumenti so razdeljeni na ista poglavja kot terminologija v terminološki zbirki (glej opombo št. 23).

²⁷ Ta besedila terminološko niso zanimiva in nismo želeli zasičiti korpusa z za terminološko delo nerelevantnimi podatki.

Korpus ima 2 iskalni funkciji: navadno iskanje posameznih besed (kjer se lahko omejimo tudi na pravni sistem in poglavje) in iskanje KWIC (Key Word In Context).

Za zahtevnejše iskanje je potrebno poznati nekaj pravil²⁸:

(NB: The search operators “~” and “aA ~” allow for regular expression searches. Refer to the following table to learn about regular expressions.

regular expression	meaning	example search word	example output
^	beginning of word	^cos	cosa, cose, costituzione, BUT NOT <u>qual</u> cosa
\$	end of word	cos\$	Platyrhyncos, BUT NOT <u>cosa</u>
.	any character	c.s	caso, necessità, costituzione, BUT NOT <u>causa</u>
[abcABC]	any character out of the set	c[ae]s	caso, necessità, BUT NOT <u>costitu</u> zione,
*	zero or more occurrences	cess*	necessità, successivo, undicesimo, BUT NOT <u>concerto</u>
+	one or more occurrences	cess+	necessità, successivo, BUT NOT <u>undicesimo</u>
?	zero or one occurrence	ces?	concerto, successivo, <u>undicesimo</u>
{1}	exactly 1 occurrence	ces{1}	<u>undicesimo</u> , BUT NOT <u>successivo</u> , concerto

Primeri ukazov iskanja po LexALP korpusu:

~ besed

Najde vse zadetke, ki vsebujejo -besed-, tudi vse pridevnike, prislove itd., izpeljane iz tega korena, npr. *besedilo*. Ta ukaz je dokaj priporočljiv za slovenščino, ki je morfološko zelo razgiban jezik, saj tako dobimo vse zadetke, ki vsebujejo določen sklop črk na začetku, sredini ali na koncu besede.

~ B[aä]um

Najde vse zadetke, ki vsebujejo sredi besede a ali ä, npr. *Baum*, *Bäume*; ti iskalni kriteriji pridejo v poštev pri morfološko ne zelo razgibanih jezikih, kjer lahko predvidamo določene slovnične oblike (npr. ~ are[ae]; ~ Wasserf[aä]ll; ~ sch[uü]tz ; isto velja za iskanje besednih zvez²⁹: ~ zon[ae] rural[ei]; ~ trasport[oi] di person[ae]).

~ besed...?\$

Najde vse zadetke, ki vsebujejo *besed* in naprej še obvezno en znak, naslednji pa je fakultativen; npr. najde *besed-ah*, *besed-il*, *besed-en*, *besed-e*, *medbesed-en*... To je najpriporočljivejši ukaz iskanja za slovenščino, saj omogoča kar največje število zelenih zadetkov. Enako pri iskanju besednih zvez: ~ cest...?\$ promet.???\$; ~ proizvodnj...?\$ električ...?\$ energij.??\$.

²⁸Tabela je iz internega priročnika: Lyding (2007): „Access to corpus and KWIC (Key Word In Context) search“.

²⁹Iskalna funkcija omogoča iskanje največ 3-besednih besednih zvez.

Iskanje KWIC (Key Word In Context) omogoča iskanje le posameznih besed in ne besednih zvez ter je namenjeno raziskovanju jezikovnih posebnosti, predvsem skladenjskih. Npr. pri iskanju *metodo* se nam izpiše le najbližji kontekst, ki vsebuje iskani izraz, in s tem posredno omogoča tudi iskanje npr. besednih zvez (*metodo di ...*), hkrati pa priča o skladenjskih posebnostih v italijanskem jeziku (npr. o rabi predloga *di* v vlogi rodilniške končnice v slovenščini). S klikom na »details« imamo dostop do zbirke bibliografskih podatkov in s tem do bibliografskih podatkov pravnega akta, s tem pa tudi do celotnega besedila v LexALP korpusu.

6. ZBIRKA BIBLIOGRAFSKIH PODATKOV

Vsebuje bibliografske podatke o vseh dokumentih v korpusu in bibliografske podatke vseh ostalih dokumentov, ki so citirani v terminološki zbirki in niso del korpusa. Vključuje tudi podatke knjig, priročnikov, dokumente precedenčnega prava, vse, kar je bilo pri vnosu podatkov v terminološko zbirko citirano kot vir.

Omogoča več iskalnih možnosti, in sicer:

- znotraj vsakega pravnega sistema – možno je iskati več bibliografskih podatkov znotraj istega pravnega sistema;
- iskati dokumente v različnih pravnih sistemih naenkrat;
- najti bibliografske podatke o knjigah, priročnikih, precedenčnem pravu.

Uporabniki imajo dostop do celotnih bibliografskih podatkov dokumentov, citiranih v terminološki zbirki; dostop do celotnega besedila v korpusu (s klikom na »doc in cache« je možen dostop do celotnega besedila v korpusu – seveda samo v primeru, če je le-to del korpusa);³⁰ dostop do dokumenta na internetu (s klikom na »doc in www« je možno avtomatično iskanje dokumenta na spletu); uporabnik ima na voljo možnosti za omejeno iskanje glede na različne kategorije.³¹

Viri in literatura

www.eurac.edu/lexalp

<http://www.convenzionedellealpi.org/>

Chiocchetti, Elena in Verena Lyding (2006): »Multilingual Corpus for Terminology Work: The LexALP Corpus of Legal Texts.« V: Abel, Stuffleger, Putz (2006): *Mehrsprachigkeit in Europa: Erfahrungen, Bedürfnisse, Gute Praxis. Tagungsband. - Plurilinguismo in Europa: esperienze, esigenze, buone pratiche. Atti*

³⁰Zaradi avtorskih pravic je za dostop do celotnega besedila v korpusu potrebno geslo, dostop imajo le sodelavci projekta LexALP in ne zunanji uporabniki.

³¹Vmesnik bibliografske zbirke podatkov je v angleščini; navodila za iskanje se uporabniku odprejo v posebnem okencu s klikom na ? *help* na dnu vmesnika.

- del convegno. - Multilingualism across Europe: Findings, Needs, Best Practices. Proceedings.* 24.–26.08.2006, Bolzano/Bozen. Bozen: Eurac. 505-513.
- Coluccia, Stefania (2002): »La definizione in terminologia e terminografia«. V: Magris, Musacchio, Rega, Scarpa (2002): *Manuale di terminologia. Aspetti teorici, metodologici e applicativi*. Milano: Hoepli. 83-98.
- Jakop, Nataša. 2006. *Pragmatična frazeologija*. Ljubljana: ZRC.
- Schuler, Martin, Erwin W. Stucki, Oliver Roque in Manfred Perlik (2004): Mountain Areas in Europe: Analysis of mountain areas in EU members states, acceding and other European countries. NORDREGIO – Nordic Centre for Spatial Development. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/montagne/mount9.pdf
- Interni priročnik: Lyding, Verena (2007): »Access to corpus and KWIC (Key Word In Context) search. User guide for the LexALP corpus«. http://217.199.4.152:8080/htdocs2/lexalp/elearning/DE/main_corpus_de.html
- Interni priročnik: Lyding, Verena (2007): »Bibliographic database and access to full text corpus documents. User guide for the LexALP Bibliographic database«. http://217.199.4.152:8080/htdocs2/lexalp/elearning/IT/main_bibbase_it.html
- Interni priročnik: SDI, München (2007): »Introduction to the LexALP Term Bank. Information for LexAlp trainers«. http://217.199.4.152:8080/htdocs2/lexalp/elearning/material/2_Training_Sessions/05_TS_Introduction_LexALP_Termbank_train-the-trainer_EN.doc
- Alp. konv.: Konvencija o varstvu Alp (Salzburg, 07.11.1991)
- Prot. Promet: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 na področju prometa (Luzern, 31.10.2000)
- Prot. VT: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 na področju varstva tal (Bled, 16.10.1998)
- Prot. VNUK: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 o varstvu narave in urejanju krajine (Chambéry, 20.12.1994)
- Prot. Energ.: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 na področju energije (Bled, 16.10.1998)
- Prot. GG: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 na področju gorskega gozda (Brdo, 27.02.1996)
- Prot. UPTR: Protokol o izvajanju Alpske konvencije iz leta 1991 o Urejanju prostora in trajnostnem razvoju (Chambéry, 20.12.1994)
- Prot. PNTP: Protocollo di attuazione della Convenzione delle Alpi del 1991 nell'ambito della protezione della natura e della tutela del paesaggio (Chambéry, 20.12.1994)
- Prot. En.: Protocollo di attuazione della Convenzione delle Alpi del 1991 nell'ambito dell'energia (Bled, 16.10.1998)
- Prot. BS: Protokoll zur Durchführung der Alpenkonvention von 1991 im Bereich Bodeschutz (Bled, 16.10.1998)
- Prot. NatSchLP: Protokoll zur Durchführung der Alpenkonvention von 1991 im Bereich Naturschutz und Landschaftspflege (Chambéry, 20.12.1994)
- BArtSchV 2005: Verordnung zum Schutz wild lebender Tier- und Pflanzenarten (16.02.2005) http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bartschv_2005/gesamt.pdf
- TierartenschutzV: Verordnung der Landesregierung vom 6. Dezember 1988 über den Schutz freilebender Tierarten (17.10.1989)
- ZON-UPB2: Zakon o ohranjanju narave (Uradno prečiščeno besedilo), Ur. l. RS, št. 96/2004.
- PORasZiv: Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam, Ur. l. RS, št. 82/2002.

ZV-1: Zakon o vodah, Ur. l. RS, št. 67/2002.

UNSPZP: Uredba o nadomestilu dela stroškov za prevoze, raziskave in naložbe prevoznikom, ki opravljajo določene prevozne storitve v železniškem prometu, Ur. l. RS, št. 108/2000.

EKK: Evropska konvencija o krajini (Firenze, 20.10. 2000)

Helsinška konv.: Konvencija o zaščiti in uporabi prekomejnih vodnih tokov in mednarodnih jezer (Helsinki, 17.03.1992)

ured. 1592/2002: Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1592/2002 z dne 15. julija 2002 o skupnih predpisih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Evropske agencije za varnost v letalstvu

dir. 2000/60: Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike

dir. 2000/76: Direktiva 2000/76/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. decembra 2000 o sežiganju odpadkov

Elementos de terminología financiera y bancaria española

RESUMEN

Este papel fue preparado para la conferencia dada en un seminario sobre la terminología financiera y bancaria española organizado por la Asociación de Traductores Científicos y Técnicos de Eslovenia con el objeto de familiarizar a los socios con este vocabulario técnico tan particular. Comprende tanto una presentación general de la esfera económica en general como un glosario más detallado de términos técnicos.

PALABRAS CLAVE: *economía, sectores economicos, empresas, sociedades, sector bancario, banca, marco regulador, informacion financiera, principios contables, informes (estados) financieros*

IZVLEČEK

Elementi finančnega in bančnega izrazja v španščini

Ta prispevek temelji na gradivu, ki je bilo pripravljeno za predavanje na seminarju o finančnem izrazju v španskem jeziku, ki ga je Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije organiziralo za svoje člane. Namen seminarja je bil seznaniti prevajalce z izrazjem tega tako specifičnega področja. Prispevek sestavljata tako splošna predstavitev gospodarskega sektorja, kakor tudi obsežnejši glosar strokovnega izrazja.

KLJUČNE BESEDE: *gospodarstvo, sektorji gospodarstva, podjetja, družbe, bančni sektor, bančništvo, zakonodajni okvir, računovodsko poročanje, računovodska načela, računovodski izkazi*

No se puede llegar a comprender el mundo sin la economía. Todos los estados se rigen por sus designios. Pero, en vez de introducción, me permito citar aquí un breve extracto de la obra «La economía de la vida cotidiana» (Economics of Everyday Life) por Getrude Williams:

¿Qué es la economía?

La economía trata de las cosas de la vida diaria: cómo nos ganamos la vida y por qué algunas veces obtenemos más y otras menos. En nuestros días todo el mundo es consciente del importante papel que juegan en sus vidas los factores económicos, porque nada parece permanecer estable durante más de unas cuantas semanas seguidas. Los precios varían sin

cesar; generalmente hacia arriba, y apenas nos felicitamos por estar un poco más desahogados cuando contemplamos cómo perdemos todo lo que hemos ganado a causa de tener que pagar más por todo lo que deseamos. El volumen de industrias tales como las minas de carbón y los ferrocarriles, que hemos considerado como parte natural del entorno, está disminuyendo, mientras otras, completamente nuevas, como la electrónica, los plásticos, etc., ocupan su lugar como grandes campos de empleo; y estos cambios de volumen afectan directamente a las vidas de cientos de miles de familias.

Aquellos de entre nosotros que tengamos hoy ya cierta edad podemos recordar el choque sufrido durante la guerra, cuando la escasez de tantos bienes que necesitábamos en nuestra vida cotidiana puso de relieve vívidamente cuánto dependemos de las cuatro esquinas del mundo para todas las cosas que utilizamos diariamente sin pararnos a pensar, por lo general, ni por un momento, en sus orígenes.

Hubo un tiempo en que cada familia en realidad producía por sí misma la mayor parte de las cosas que necesitaba en la vida cotidiana. En el mundo moderno, la relación entre el trabajo y las necesidades es mucho menos directa que antes, puesto que la mayor parte de nosotros empleamos nuestro tiempo en hacer cosas para venderlas y no para nuestro propio uso. Esta especialización, que es la característica de la economía moderna, nos permite disfrutar de cosas con las que nunca soñaron nuestros abuelos: automóviles, bicicletas y aviones, aspiradoras y frigoríficos, tejidos de rayón de plástico, alimentos más variados y toda clase de otros bienes; pero esto hace al mundo también mucho más complejo.

Hay cuatro **sectores económicos** fundamentales:

- producción/industria manufacturera
- venta al por mayor
- venta al por menor
- servicios

Los **operadores económicos** son los siguientes:

- personas físicas (individuos, particulares)
- compañías (empresas, firmas, sociedades)

y desempeñan una actividad económica.

Hay varios tipos de **compañías**:

- compañías/sociedades comerciales
- compañías financieras/institutos financieros
- bancos e instituciones de crédito
- compañías de seguros/reaseguros

Las compañías/sociedades pueden tener diversos tipos de organización:

- sociedad anónima (por acciones) (S.A.)
- sociedad de arrendamiento financiero
- sociedad colectiva
- sociedad comanditaria, sociedad en comandita
- sociedad comanditaria por acciones
- sociedad por acciones
- sociedad de responsabilidad limitada
- empresa individual, sociedad unipersonal

Hay que distinguir entre el término «empresa individual» y el término «sociedad personal»:

- **Empresas individuales**

En este tipo de empresas, una persona es responsable de la provisión del capital, de la gestión y del riesgo. Es el único propietario, y el único que obtiene beneficio o soporta las pérdidas.

- **Sociedades personales**

Son asociaciones de personas. La sociedad personal se define como la relación que subsiste entre dos o más personas que llevan negocios en común con objeto de obtener beneficios. El número de socios no debe sobrepasar 20.

Hay dos categorías de sociedades personales. En una sociedad colectiva, todos los socios son responsables de las deudas de la empresa.

En una «sociedad en comandita», los comanditarios no son responsables más que hasta el importe de su propia contribución financiera, y no toman parte activa en la gestión del negocio. Pero, como nos encontramos en el campo de las «asociaciones de personas», debe haber, al menos, un socio general cuya responsabilidad por las deudas de la sociedad no es limitada. Puede ser llamado para pagar tales deudas hasta el límite de sus bienes.

- **El sector bancario**

Las tendencias globalizantes de la economía mundial están suscitando profundos cambios en la banca a nivel internacional. En este contexto, surge la *Banca Universal*, institución que de conformidad con lo establecido en la ley general de bancos y otras instituciones financieras, puede realizar todas las operaciones que pueden efectuar los bancos e instituciones financieras especializadas como bancos comerciales, bancos hipotecarios, bancos de inversión, sociedades de capitalización, arrendadoras financieras y fondos de mercado monetario.

La banca universal tiene por objeto las operaciones siguientes:

- financiar capital de trabajo
- otorgar créditos al consumo
- recibir depósitos a la vista y a plazo
- otorgar créditos hipotecarios
- emitir títulos hipotecarios
- financiar proyectos de inversión de mediano y largo plazo
- intervenir en el mercado de capitales
- celebrar contratos de capitalización
- efectuar operaciones de arrendamiento financiero
- vender al público títulos o valores en fondos de activos líquidos, fondos fiduciarios, etc.
- otorgar fianzas
- abrir cartas de crédito
- intermediar en el mercado cambiario

La banca universal se propone realizar las operaciones características siguientes:

- Ampliar su oferta de instrumentos financieros para la capitalización de recursos, pudiendo recibir depósitos tanto a corto como a largo plazo, bajo distintas modalidades.
- Poder realizar operaciones de intermediación financiera en distintos plazos.
- Prestar bajo una misma figura, los servicios que individualmente ofrecen en distintos plazos.
- Prestar bajo una misma figura, los servicios que individualmente ofrecen las instituciones financieras especializadas.
- Operar con una estructura departamental variada, especializada e integrada, tanto en su aspecto organizacional como operativo, debido a la magnitud y diversidad de negocios que manejan.
- Mantener niveles de capitalización superiores a los de la banca especializada

La institución de la banca universal tiene las siguientes ventajas:

- Estimula la eficiencia y la competitividad por la vía de la reducción de costos. No solo a nivel de operaciones, sino también de mercadeo, informática, infraestructura y recursos humanos.
- Pone a disposición del usuario, en una sola institución una amplia gama de productos y servicios.
- Facilita el desarrollo económico, al canalizar una mayor cantidad de recursos al financiamiento a largo plazo y permitir el diseño de instrumentos de crédito con características y necesidades de financiamiento de cada actividad económica.

- Brinda flexibilidad a la institución para adaptarse a cambios en el entorno macroeconómico y financiero, dado los últimos plazos en los que puede operar y los distintos sectores que puede atender (mayor diversificación de riesgos).
- Reduce el riesgo de liquidez ocasionado por la insuficiencia de captaciones a largo plazo para financiar operaciones a largo plazo.

Clases de bancos

Según el origen del capital las clases de bancos son:

- **Bancos públicos:** El capital es aportado por el estado.
- **Bancos privados:** El capital es aportado por accionistas particulares.
- **Bancos mixtos:** Su capital se forma con aportes privados y oficiales.

Según el tipo de operación:

- **Bancos corrientes:** Son los más comunes con que opera el público en general. Sus operaciones habituales incluyen depósitos en cuenta corriente, caja de ahorro, préstamos, cobranzas, pagos y cobranzas por cuentas de terceros, custodia de títulos y valores, alquileres de cajas de seguridad, financiación, etc.
- **Bancos especializados:** Tienen una finalidad crediticia específica.
- **Bancos de emisión:** Actualmente se preservan como bancos oficiales.
- **Bancos Centrales:** Son las casas bancarias de categoría superior que autorizan el funcionamiento de entidades crediticias, las supervisan y controlan.

Tipos de bancos

• Bancos centrales

Los bancos centrales tienen por función principal la aplicación de la política monetaria del país.

Los bancos centrales son los únicos autorizados para emitir billetes.

El banco central es el banco del gobierno: éste puede pedir prestado al banco central cuando necesita dinero.

El banco central es encargado de custodiar las reservas de oro del país.

El banco central es un banco de bancos» y todos los demás bancos tienen depositadas en él grandes sumas de dinero. Las utilizan para compensar las transacciones entre ellos.

El banco central regula los flujos de capitales que entran y salen del país.

El banco central regula el montante del crédito disponible en el país; uno de los instrumentos utilizados a estos efectos es el tipo de descuento, que es el tipo de

interés aplicado por el banco central a los depositantes y prestamistas. Este tipo influirá, evidentemente, en el aplicado a los préstamos para todas las demás instituciones y organizaciones financieras y comerciales.

- **Bancos comerciales**

Proporcionan todos los servicios ofrecidos por los bancos a individuos y empresas.

- **Bancos de negocios**

Proporcionan servicios financieros a las empresas: fusiones y adquisiciones, ofertas públicas de compra, salidas a Bolsa, préstamos a medio plazo, financiación a la exportación, leasing, etc.

- **Cajas de ahorro**

Reciben cuentas de depósito y pagan un interés a los depositantes. En general, los tipos de interés varían en función del plazo de aviso previo estipulado para la retirada. Los depósitos a plazo fijo – para los que el plazo de aviso es mayor – perciben tipos de interés más elevados.

Servicios bancarios

Los bancos prestan los servicios siguientes:

- gestión de cuentas corrientes
- gestión de cuentas de depósito
- préstamos
- préstamos sobre descubiertos (autorización de descubierto)
- descuento de letras
- emisión de letras bancarias
- emisión de cheques de viaje
- pagos regulares (cuotas de clubs, pólizas de seguros, etc.)
- provisión de dinero líquido (a las empresas para pago de nóminas)
- custodia de títulos de propiedad y objetos de valor
- cajas nocturnas
- operaciones de valores bursátiles y asesoramiento a inversiones
- actuación como ejecutores testamentarios
- informes financieros (dando información al banco de una empresa sobre la situación financiera de otra empresa que hace negocios con la primera)
- venta de divisas a los clientes
- financiación y asesoramiento en el campo del comercio exterior

Los órganos de gobierno de las sociedades

Los órganos de gobierno de las sociedades constan del

- Consejo de Administración/de Directores
- Consejo de Supervisión
- Comité Asesor
- Asamblea/Junta (General) de Accionistas

Perfil de la empresa

Se trata de una presentación concisa de la empresa como, por ejemplo, en los informes anuales, etc. Incluye los elementos básicos siguientes:

- denominación/razón social
- domicilio social
- tipo de organización/status legal
- capital social
- consejo de administración/de directores
- principales ejecutivos
- comités del consejo de directores
- indicadores financieros
- empleados

Marco regulador

El marco regulador que rige las actividades de las sociedades comprende las normas siguientes:

- Ley de sociedades (comerciales)
- Normas contables
- Informes de prácticas contables
- Requisitos para cotización oficial en bolsa
- Normas internacionales de contabilidad (NIC)
- Principios de contabilidad generalmente aceptados
- Normas internacionales de información financiera

Información financiera

Se trata de la obligación de las entidades de presentar sus informes (estados) financieros. Cada entidad debe preparar tres informes (estados) financieros claves:

- balance/balance de situación/balance general/estado de situación patrimonial
- cuenta de resultados/cuenta de resultados
- estado de flujo de caja

Están intencionados a:

- accionistas
- acreedores (prestamistas)
- empleados
- analistas y asesores
- socios
- gobierno
- público en general

Principios contables

Toda empresa debe llevar la contabilidad de sus negocios conforme a las prescripciones legales (marco regulador), observando los siguientes principios contables:

- principio de entidades separadas
- principio de medida monetaria
- principio de gestión continuada (de negocio/empresa en marcha)
- principio de uniformidad
- principio de prudencia
- principio del devengo
- inversiones en gastos de explotación y gastos de mantenimiento (costes laborales, costes de materiales, gastos generales/costes indirectos)
- inversiones en activos fijos/bienes de capital (terrenos y edificios/construcciones, planta y maquinaria/instalaciones y bienes de equipo, vehículos/automóviles, instalaciones y accesorios/enseres)
- amortización
- contabilidad a costes históricos

Informes (estados) financieros

Pueden ser presentados por separado como también incorporados en el informe anual. El informe anual suele tener la estructura siguiente:

INFORME (MEMORIA) ANUAL

[banco]

1. INDICADORES FINANCIEROS
2. CARTA DEL PRESIDENTE
3. INFORME DEL CONSEJO DE DIRECTORES
4. PRINCIPALES ACTIVIDADES
5. ESTADOS FINANCIEROS
6. NOTAS A LOS ESTADOS FINANCIEROS
 - Resumen de las principales políticas contables
 - Base(s) de presentación
 - Uso de estimados
 - Inversiones en valores
 - Inversiones en subsidiarias
 - Provisión para prestaciones laborales
 - Moneda en que se expresan las cifras
 - Provisiones para cuentas de dudoso cobro
 - Propiedades y equipos y amortización (depreciación)
 - Impuesto sobre la renta

Prácticas contables que difieren de principios de contabilidad

Cambios en política contable (en subsidiarias)

Otras inversiones

Saldos y transacciones con entes relacionados

Propiedades y equipos

Otros activos

Documentos por pagar

Ingresos no devengados

Utilidad integral

Patrimonio

Capital pagado

Reserva legal

Salarios y beneficios a empleados

Impuestos sobre la renta

Activos y pasivos en moneda extranjera

Plan de pensiones

Actividades no monetarias

Compromisos y contingencias

Transacciones no recurrentes

Futura aplicación de normas contables

DIRECTORIOS

COMITES DEL CONSEJO DE DIRECTORIOS

También hace parte del informe (memoria) anual el **informe de los auditores independientes**. En términos generales, auditar es examinar y verificar información, registros, procesos, circuitos, etc., con objeto de expresar una opinión sobre su bondad o fiabilidad. La auditoria de estados financieros es el examen y verificación de los estados financieros de una empresa con objeto de emitir una opinión sobre la fiabilidad de los mismos. Se verifican cuentas anuales (documentos contables denominados en la práctica como estados financieros). También se denomina auditoria de cuentas anuales, auditoria contable o auditoria externa.

Se intenta verificar si, razonablemente, los estados contables se han realizado más o menos bien. Puede haber errores, pero no puede haber un grave error.

El objetivo de un examen de los estados financieros de una compañía, por parte de un auditor independiente, es la expresión de una opinión sobre si los mismos reflejan razonablemente su situación patrimonial, los resultados de sus operaciones y los cambios en la situación financiera, de acuerdo con los principios de contabilidad generalmente aceptados y con la legislación vigente.

Los estados financieros auditados interesan y son útiles a una variedad de personas y organismos por las razones siguientes:

- a) A los directivos y administradores, porque es una forma de asegurarse de que la dirección, el manejo y el control del negocio se han llevado de forma y de acuerdo con las políticas y procedimientos establecidos, permitiéndoles manejar datos fiables a efectos de análisis y planificación.

Es una forma de garantizar la honestidad de la gestión llevada a cabo. Los directivos y administradores querrán o no que se audite según si tienen algo que esconder o no, pero también según el coste de la auditoria.

- b) A los accionistas o propietarios, porque les muestra el rendimiento obtenido y la forma como se maneja y conserva su patrimonio.

Como la mayor parte de los accionistas o propietarios delega la facultad de administrar en terceras personas, el dictamen del auditor les sirve de elemento de juicio para valorar la eficacia de esta administración.

El informe del auditor sirve de base para tomar decisiones respecto a la conveniencia de aumentar el capital, contratar créditos, distribuir dividendos, etc.

- c) A los inversores, porque para invertir en acciones u obligaciones de la compañía o estimar el valor de compra-venta deberán obtener información digna de confianza que les permita conocer los rendimientos y situación financiera. Y, una vez realizada la inversión, desearán recibir, de una forma regular, estados financieros auditados, mientras mantengan dicha inversión en la empresa.

- d) A las entidades de crédito, porque cuando reciben solicitudes de crédito de importancia necesitan conocer datos fiables con respecto a la solvencia de la empresa, resultado de sus operaciones, capacidad de pago, etc., a la hora de decidir la concesión del crédito con un grado razonable de riesgo.
- e) A las autoridades fiscales, porque el dictamen involucra la expresión de la buena fe del contribuyente, en cuanto a que los estados financieros auditados reflejan en forma razonable el cumplimiento que ha dado a sus deberes fiscales.
- f) A los analistas financieros, porque todo su trabajo de organización, estudio y análisis estará basado en unas cifras homogéneas, comparables y fiables.
- g) A los acreedores, proveedores y terceros en general, porque en caso de tener que vender mercancías, ofrecer servicios, sobrevengan quiebras, suspensiones de pago, etc., contarán con información veraz que les permitirá conocer el riesgo que tienen implícito en la sociedad.
- h) A los trabajadores, porque la situación de la empresa les afecta de cara a negociaciones, participación en rendimientos, etc.
- i) A los gobiernos, porque cualquier programa de política económica y social debe fundamentarse en datos reales y veraces que permitan obtener variables macroeconómicas precisas.
- j) Al público en general, porque al enterarse de los estados financieros auditados pueden juzgarlos en la forma debida y tomar las decisiones pertinentes.

Modelo del informe de los auditores independientes:

INFORME DE LOS AUDITORES INDEPENDIENTES

A los accionistas y Consejo de Directores

Compañía, S.A.:

Hemos efectuado la auditoria del balance general no consolidado adjunto de la Compañía, S.A. al 31 de diciembre del 2004 y de los estados conexos no consolidados de resultados y flujos de efectivo por el año terminado en esa fecha. Estos estados financieros son responsabilidad de la administración de la Compañía, S.A. Nuestra responsabilidad es expresar una opinión sobre estos estados financieros con base en nuestra auditoria.

Excepto por lo expresado en el párrafo siguiente, efectuamos nuestra auditoria de acuerdo con Normas Internacionales de Auditoria. Esas Normas requieren que planifiquemos y realicemos las auditorias para obtener una seguridad razonable acerca de si los estados financieros están libres de errores significativos. Una auditoria incluye examinar, sobre una base selectiva, la evidencia que respalda los montos y revelaciones

en los estados financieros. Una auditoría incluye evaluar, tanto los principios de contabilidad utilizados y estimaciones significativas hechas por la administración, como la presentación en conjunto de los estados financieros. Consideramos que nuestra auditoría ofrece una base razonable para nuestra opinión.

Tal y como se indica en la nota 2.14 a los estados financieros no consolidados, durante el año 2004, la Compañía, S.A. rebajó del renglón de capital adicional pagado su participación en un ajuste a la provisiones para activos riesgosos, que fue registrado por la subsidiaria X.X. en sus estados financieros contra este mismo renglón siguiendo instrucciones de la Superintendencia de Bancos del <país>. En nuestra opinión este monto debió de rebajarse de los beneficios acumulados.

La Compañía, S.A. no determinó el impacto, si alguno, en los estados financieros del año 2003 que pudiese haber ocasionado el cambio en la política contable indicada en la nota 2.14 a los estados financieros. En consecuencia la gerencia decidió no presentar los estados financieros comparativos con los del año 2003, tal y como es requerido por las Normas Internacionales de Información Financiera.

En nuestra opinión, excepto por el efecto de la presentación del renglón de patrimonio en el estado de situación financiera del asunto indicado en el tercer párrafo y de la no presentación de los estados financieros del 2003 según se menciona en el cuarto párrafo, los estados financieros no consolidados antes mencionados presentan razonablemente, en todos sus aspectos importantes, la situación financiera de la Compañía, S.A. al 31 de diciembre del 2004 y los resultados de sus operaciones y sus flujos de efectivo por el año terminado en esa fecha, de conformidad con Normas Internacionales de Información Financiera.

KPMG

Madrid, 15 de abril del 2005

• Opinión favorable

Cuando un auditor ha efectuado un examen que considera conforme a las normas de auditoría generalmente aceptadas, y los estados financieros del cliente han sido preparados de acuerdo con principios de contabilidad generalmente aceptados aplicados sobre una base uniforme respecto a la del año anterior, poniendo en evidencia todos los hechos que él considera importantes y habiendo quedado totalmente satisfecho del alcance de su examen y de la razonabilidad de los estados financieros, está en condiciones de emitir un informe favorable, sin salvedades.

• Opinión con salvedades

Un auditor independiente podrá emitir un informe con salvedades cuando está lo suficientemente satisfecho con la razonabilidad de los estados financieros como para no considerar necesario emitir un dictamen adverso. (En el ejemplo arriba presentado es lo escrito en cursiva).

• Opinión desfavorable

Cuando los efectos de las salvedades producidas por no aplicar los principios de contabilidad correctamente o ser aplicados sin uniformidad son tan significativos

que distorsionan realmente la situación patrimonial de la compañía y el resultado de sus operaciones, el auditor deberá emitir una opinión desfavorable.

A continuación están presentados algunos ejemplos de **informes financieros**:

ESPAÑOLA, S.A.
BALANCE DE SITUACIÓN AL 31 DE DICIEMBRE DE XXX
(Antes de la aplicación del saldo de Pérdidas y Ganancias)

ACTIVO [Millones de euros]

INMOVILIZADO	7,269
Material	6.361
Inmaterial	46
Financiero	141
Gastos amortizables	721
EXISTENCIAS	5.805
DEUDORES	6.023
CUENTAS FINANCIERAS	786
SITUACIONES TRANSITORIAS DE FINANCIACIÓN	313
AJUSTES POR PERIODIFICACIÓN	10
RESULTADOS	1.180
	21.386
CUENTAS DE ORDEN Y ESPECIALES	2.663

PASIVO [Millones de euros]

CAPITAL Y RESERVAS	6.178
SUBVENCIONES EN CAPITAL	430
PREVISIONES	153
PROVISIONES	37
DEUDAS A PLAZOS LARGO Y MEDIO	525
DEUDAS A PLAZO CORTO	13.115
AJUSTES POR PERIODIFICACIÓN	948
RESULTADOS	-
	21.386
CUENTAS DE ORDEN Y ESPECIALES	2.663

ESPAÑOLA, S.A.

BALANCE DE SITUACIÓN AL 31 DE DICIEMBRE DE XXX
(Antes de la aplicación del saldo de Pérdidas y Ganancias)

ACTIVO [Millones de euros]

INMOVILIZADO	7,269
Material	6.361
Terrenos y bienes naturales	212
Menos: provisión por depreciación	(10)
Edificios y otras construcciones	2.665
Maquinaria, instalaciones y utillaje	7.278
Elementos de transporte	2.017
Mobiliario y enseres	643
Equipos para procesos de información	130
Repuestos para inmovilizado	393
Otro inmovilizado inmaterial	12
Instalaciones complejas especializadas	3.516
Menos: amortización acumulada del inmovilizado material	(10.507)
Inmovilizaciones en curso	12
Inmaterial	46
Concesiones administrativas	6
Propiedad industrial	32
Otros conceptos	12
Menos: amortización acumulada del inmovilizado inmaterial	(4)
Financiero	141
Títulos en cotización oficial	60
Títulos sin cotización oficial	87
Otras participaciones en empresas	8
Menos: desembolsos pendientes por acciones y participaciones	(2)
Préstamos	12
Fianzas y depósitos constituidos	22
Menos: Provisión por depreciación de inversiones financieras permanentes	(40)
Menos: Provisiones para insolvencias	(6)
Gastos amortizables	721
De constitución y primer establecimiento	52
De emisión de obligaciones y bonos y de formalización de préstamos	27
Otros gastos amortizables	642

EXISTENCIAS	5.805
Comerciales (mercaderías)	40
Productos terminados	1.797
Productos semiterminados	1.301
Subproductos y residuos	16
Productos y trabajos en curso	483
Materias primas y auxiliares	2.091
Elementos y conjuntos incorporables	83
Materiales para consumo y reposición	32
Embalajes y envases	10
Menos: Provisiones por depreciación de existencias	(48)
DEUDORES	
Clientes	4.905
Anticipos a proveedores	270
Otros deudores por operaciones de tráfico	125
Clientes y deudores de dudoso cobro	1.021
Menos: Provisiones para insolvencias	(1.021)
CUENTAS FINANCIERAS	786
Títulos con cotización oficial	4
Títulos sin cotización oficial	67
Menos: desembolsos pendientes sobre acciones	(6)
Préstamos a corto plazo	22
Otras inversiones financieras temporales	189
Menos: Provisiones para depreciación de inversiones financieras temporales	(19)
Menos: Provisiones para insolvencias	(8)
Dividendo activo a cuenta	17
Caja	30
Bancos e Instituciones de Crédito	490
SITUACIONES TRANSITORIAS DE FINANCIACIÓN	313
Accionistas desembolsos pendientes por suscripción de acciones	40
Acciones propias en situaciones especiales	5
Obligaciones y bonos emitidos pendientes de suscripción	168
Obligaciones y bonos emitidos y recogidos	100
AJUSTES POR PERIODIFICACIÓN	10
Pagos anticipados e ingresos diferidos	10
RESULTADOS	1.180
Pérdidas y Ganancias (Pérdidas)	1.180
	21.386
Cuentas de orden y especiales	2.663

PASIVO [Millones de euros]

CAPITAL Y RESEVAS	6.178
Capital social	1.870
Capital amortizado	10
Prima de emisión de acciones	27
Plusvalía por revalorización de activo	9
Cuenta de Regularización (Ley xx/xxxx)	1.318
Reservas legales	374
Reservas especiales	6
Reservas estatutarias	804
Reservas voluntarias	1.972
Fondo de reversión	159
Remanente	15
Menos: resultados negativos ejercicios anteriores	(386)
SUBVENCIONES EN CAPITAL	430
Subvenciones concedidas	430
PREVISIONES	153
Para riesgos y para diferencias de cambio	31
Autoseguro	12
Por aceleración de amortizaciones	110
PROVISIONES	37
Para reparaciones y obras extraordinarias	21
Para responsabilidades	16
DEUDAS A PLAZOS LARGO Y MEDIO	525
Obligaciones y bonos en circulación	430
Préstamos	32
Acreedores	52
Fianzas y depósitos recibidos	11
DEUDAS A PLAZO CORTO	13,115
Proveedores	4.714
Anticipos de clientes	11
Hacienda pública y otras entidades públicas, por conceptos fiscales	282
Organismos de la Seguridad Social	124
Otros acreedores por operaciones de tráfico	385
Préstamos recibidos	7.205
Acreedores no comerciales	394
AJUSTES POR PERIODIFICACIÓN	948
Pagos diferidos e ingresos anticipados	948
RESULTADOS	
Pérdidas y Ganancias (Beneficios)	–
	21.386
Cuentas de orden y especiales	2.663

Banco Popular Español, S.A.**Balances antes de la distribución de beneficios**

(Datos en miles de €, 31 de diciembre)

ACTIVO	2004	2003
1. Caja y depósitos en bancos centrales:		
1.1. Caja		
1.2. Banco de España		
1.3. Otros bancos centrales		
2. Deudas del Estado		
3. Entidades de crédito:		
3.1. A la vista		
3.2. Otros créditos		
4. Créditos sobre clientes		
Pro memoria: Entidades de contrapartida central		
5. Obligaciones y otros valores de renta fija:		
5.1. De emisión pública		
5.2. Otros emisores		
Pro memoria: títulos propios		
6. Acciones y otros títulos de renta variable		
7. Participaciones:		
7.1. En entidades de crédito		
7.2. Otras participaciones		
8. Participaciones en empresas del grupo:		
8.1. En entidades de crédito		
8.2. Otras		
9. Activos inmateriales:		
9.1. Gastos de constitución y de primer establecimiento		
9.2. Otros gastos amortizables		
10. Activos materiales:		
10.2. Otros inmuebles		
10.3. Mobiliario, instalaciones y otros		
11. Capital suscrito no desembolsado:		
11.1. Dividendos pasivos reclamados no desembolsados		
11.2. Resto		
12. Acciones propias:		
Pro memoria: nominal		

13. Otros activos	
14. Cuentas de periodificación	
15. Pérdidas del ejercicio	
Total	

PASIVO	2004	2003
1. Entidades de crédito:		
1.1. A la vista		
1.2. A plazo o con preaviso		
2. Débitos a clientes:		
2.1. Depósitos de ahorro:		
2.1.1. A la vista		
2.1.2. A plazo		
2.2. Otros débitos:		
2.2.1. A la vista		
2.2.2. A plazo		
Pro memoria: Entidades de contrapartida central ..		
3. Débitos representados por valores negociables:		
3.1. Bonos y obligaciones en circulación		
3.2. Pagaré y otros valores		
4. Otros pasivos		
5. Cuentas de periodificación		
6. Provisiones para riesgos y cargas:		
6.1. Fondo de pensionistas		
6.2. Provisiones para impuestos		
6.3. Otras provisiones		
6. bis. Fondo para riesgos bancarios generales		
7. Beneficios del ejercicio		
8. Pasivos subordinados		
9. Capital suscrito		
10. Primas de emisión		
11. Reservas		
12. Reservas de revalorización		
13. Resultados de ejercicios anteriores		
Total		

CUENTAS DE ORDEN	2004	2003
1. Pasivos contingentes:		
1.1. Redescuentos, endosos y aceptaciones		
1.2. Activos afectos a diversas obligaciones		
1.3. Fianzas, avales y cauciones		
1.4. Otros pasivos contingentes		
2. Compromisos:		
2.1. Cesiones temporales con opción de recompra		
2.2. Disponibles por terceros		
2.3. Otros compromisos		

Banco Popular Español, S.A.

Cuentas de resultados

(Datos en miles de €)	2004	2003
1. Intereses y rendimientos asimilados:		
De los que: de la cartera de renta fija		
2. Intereses y cargas asimiladas		
3. Rendimientos de la cartera de renta variable		
3.1. De acciones y otros títulos de renta variable		
3.2. De participaciones		
3.3. De participaciones en el grupo		
a) Margen de intermediación		
4. Comisiones percibidas		
5. Comisiones pagadas		
6. Resultados de operaciones financieras		
b) Margen ordinario		
7. Otros productos de explotación		
8. Gastos generales de administración		
8.1. De personal		
– de los que: sueldos y salarios		
– cargas sociales		
– de las que: pensiones		
8.2. Otros gastos administrativos		
9. Amortización y saneamiento de activos materiales e inmateriales		
10. Otras cargas de explotación		
c) Margen de explotación		

15. Amortización y provisiones para insolvencias (neto) ...
16. Saneamiento de inmovilizaciones financieras (neto) ...
17. Dotación al fondo para riesgos bancarios generales
18. Beneficios extraordinarios
19. Quebrantos extraordinarios
- d) Resultado antes de impuestos**
20. Impuesto sobre beneficios
21. Otros impuestos
- e) Resultado del ejercicio**

Modelos de informes financieros en forma de glosario esloveno-español, basados en las Normas Eslovenas de Contabilidad:

BALANCE DE SITUACIÓN AL 31 DE DICIEMBRE DE XXXX

SREDSTVA		ACTIVO
A. STALNA SREDSTVA		Activo fijo (activo inmovilizado)
I.	NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA	Inmovilizado inmaterial (activo fijo intangible)
1	Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	Gastos de explotación (costes de operación) diferidos a largo plazo
2	Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	Gastos de desarrollo diferidos a largo plazo
3	Dolgoročne premoženjske pravice	Concesiones, patentes, licencias, marcas registradas y derechos y activos semejantes
4	Dobro ime	Fondo de comercio
5	Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	Anticipos (pagos a cuenta) sobre inmovilizado inmaterial (activo fijo intangible)
II.	OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	Inmovilizado material (material tangible) (inmovilizaciones materiales) (activos fijos tangibles) (propiedades, planta y equipo)
1	Zemljišča in zgradbe	Terrenos y edificios (terrenos y construcciones)
	a Zemljišča	a Terrenos
	b Zgradbe	b Edificios (construcciones)

2	Proizvajalne naprave in stroji	Instalaciones y equipo (planta y equipo) (instalaciones y maquinaria) (planta y maquinaria) de fabricación
3	Druge naprave in oprema	Otras instalaciones y equipo
4	Osnovna sredstva, ki se pridobivajo	Inmovilizado material en el proceso de adquisición
	a) Predujmi za pridobitev osnovnih sredstev	a) Anticipos para la adquisición de activo fijo
	b) Opredmetena sredstva v gradnji in izdelavi	b) Inmovilizado material en construcción (en curso)
III.	DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	Inversiones a largo plazo
1	Deleži v podjetjih v skupini	Participación en compañías del grupo
	Dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih	Cuentas a cobrar a largo plazo a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas (vinculadas)
2	Deleži v pridruženih podjetjih	Participación en compañías afiliadas (vinculadas)
3	Dolgoročne finančne terjatve do pridruženih podjetij	Cuentas a cobrar a largo plazo a las compañías afiliadas (vinculadas)
4	Drugi dolgoročni deleži	Otras participaciones a largo plazo
5	Druge dolgoročne finančne terjatve	Otras cuentas a cobrar a largo plazo
6	Lastni deleži	Participaciones propias
B.	GIBLJIVA SREDSTVA	Activo corriente (circulante)
I.	ZALOGE	Existencias
1	Material	Materias
2	Nedokončana proizvodnja	Productos en curso (trabajos en curso)
3	Proizvodi in trgovsko blago	Productos y mercancías (mercaderías)
4	Predujmi za zaloge	Anticipos para existencias
II.	POSLOVNE TERJATVE	Cuentas a/por cobrar de explotación (de operaciones) (operativas)
A.	DOLGOROČNE POSLOVNE TERJATVE	Cuentas a/por cobrar de explotación (de operaciones,) (operativas) a largo plazo
1	Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev	Deudores por operaciones de tráfico a largo plazo, clientes; Clientes, cuentas y efectos comerciales a/por cobrar a largo plazo
	Dolgoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij	Cuentas a/por cobrar a largo plazo a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas (vinculadas)

2	Dolgoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	Cuentas a/por cobrar a largo plazo a las compañías afiliadas (vinculadas)
3	Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	Cuentas a/por cobrar a largo plazo a los demás organismos
4	Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital	Capital exigido (pero) no desembolsado a largo plazo
B. KRATKOROČNE POSLOVNE TERJATVE		Cuentas a/por cobrar de operación (de operaciones) (operativas) a corto plazo
1	Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	Deudores por operaciones de tráfico a corto plazo, clientes; Clientes, cuentas y efectos comerciales a/por cobrar a corto plazo
	Kratkoročne poslovne terjatve do podjetij v skupini razen do pridruženih podjetij	Cuentas a/por cobrar a corto plazo a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas (vinculadas)
2	Kratkoročne poslovne terjatve do pridruženih podjetij	Cuentas a/por cobrar a corto plazo a las compañías afiliadas (vinculadas)
3	Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	Cuentas a/por cobrar a corto plazo a los demás organismos
4	Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital	Capital exigido (pero) no desembolsado a corto plazo
III. KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE		Inversiones a corto plazo
1	Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih	Participaciones a corto plazo en compañías del grupo excepto en compañías afiliadas (vinculadas)
2	Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	Participaciones a corto plazo en compañías afiliadas (vinculadas)
3	Lastni deleži	Acciones propias
4	Kratkoročne finančne naložbe do drugih	Inversiones a corto plazo en los demás organismos
IV. DOBROIMETJE PRI BANKAH, ČEKI, GOTOVINA		Saldos de caja y bancos y cheques
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE		Pagos anticipados e ingresos diferidos (Cuentas de periodificación del activo y gastos anticipados)

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	PASIVO
A. KAPITAL	Capital
I. VPOKLICANI KAPITAL	Capital exigido (solicitado)
1 Osnovni kapital	Capital social
2 Nepoklicani kapital (kod odbitna postavka)	Capital social no exigido
II. KAPITALSKA REZERVA	Reservas no distribuibles; reservas de capital
III. REZERVE IZ DOBIČKA	Reservas disponibles
1 Zakonske rezerve	Fondo de reserva legal; reserva(s) legal(es)
2 Rezerve za lastne deleže	Reservas para acciones propias
3 Statutarne rezerve	Reservas estatutarias
4 Druge rezerve iz dobička	Otras reservas disponibles
IV. PRENESENI ČISTI POSLOVNI IZID	Beneficio/pérdida (resultado) ejercicios anteriores
V. ČISTI POSLOVNI IZID POSLOVNEGA LETA	Beneficio/pérdida (resultado) neto del ejercicio
VI. PREVREDNOTOVALNI POPRAVKI KAPITALA	Ajustes por revalorización del capital
1 Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	Ajustes generales por revalorización del capital
2 Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	Ajustes especiales por revalorización del capital
B. REZERVACIJE	Provisiones (Previsiones)
1 Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti	Provisiones (previsiones) para jubilaciones y pensiones
2 Rezervacije za davčne obveznosti	Provisiones (previsiones) para impuestos
3 Druge rezervacije	Otras provisiones (previsiones)
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	Obligaciones financieras y de explotación
A. DOLGOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	Deudas financieras y de explotación a largo plazo
1 Dolgoročne obveznosti na podlagi obveznic	Deudas financieras a largo plazo por bonos
2 Dolgoročne finančne obveznosti do bank	Deudas con bancos largo plazo
3 Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	Deudas operativas a largo plazo por anticipos

4	Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	Proveedores, cuentas y efectos comerciales a pagar a largo plazo
5	Dolgoročne menične obveznosti	Letras a pagar a largo plazo
6	Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do podjetij v skupini	Cuentas a/por pagar a largo plazo a a las compañías del grupo
7	Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	Cuentas a/por pagar a largo plazo a a las compañías afiliadas (vinculadas)
8	Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	Cuentas a/por pagar a largo plazo a los demás organismos
B.	KRATKOROČNE FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	Deudas financieras y de explotacion a corto plazo
1	Kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic	Deudas financieras a corto plazo por bonos
2	Kratkoročne finančne obveznosti do bank	Deudas con bancos a corto plazo
3	Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov	Deudas operativas a corto plazo por anticipos
4	Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	Proveedores, cuentas y efectos comerciales a pagar a corto plazo
5	Kratkoročne menične obveznosti	Letras a pagar a corto plazo
6	Kratkoročne obveznosti do podjetij v skupini	Cuentas a/por pagar a corto plazo a las compañías del grupo
7	Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do pridruženih podjetij	Cuentas a/por pagar a largo plazo a a las compañías afiliadas
8	Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih	Cuentas a/por pagar a largo plazo a los demás organismos
D.	PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	Pagos diferidos e ingresos anticipados (Cuentas de periodificación del pasivo e ingresos anticipados)
	Izvenbilančne postavke	Activo y pasivo fuera del balance

CUENTA DE RESULTADOS PARA EL EJERCICIO FINALIZADO EL 31 DE DICIEMBRE DE XXXX

1	Čisti prihodki od prodaje	Ventas netas
2	Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	Variación de existencias de productos terminados y productos en elaboración (productos en proceso)
3	Usredstveni lastni proizvodi in storitve	Productos propios capitalizados
4	Drugi poslovni prihodki	Otros ingresos operativos
5	Stroški blaga, materiala in storitev	Costes (costos) de mercaderías, materiales y servicios
a)	Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala	Costes (costos) de mercaderías y materiales vendidos (coste de ventas) y costes de materiales utilizados
b)	Stroški storitev	Costes (costos) de servicios
6	Stroški dela	Costes (costos) laborales; Coste (costo) de personal
	Stroški plač	Costes (costos) de remuneraciones
	Stroški socialnih zavarovanj	Costes (costos) de seguridad social
	Drugi stroški dela	Otros costes (costos) laborales
7	Odpisi vrednosti	Gastos de amortización
a)	Amortizacija in drugi prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	Amortización y otros gastos operativos por revalorización (revalúo) de activos intangibles y tangibles
b)	Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	Gastos operativos por revalorización (revalúo) de activo circulante
	Drugi poslovni odhodki	Otros gastos operativos
	Poslovni izid iz poslovanja	Resultado de explotación, resultado operativo
9	Finančni prihodki iz deležev	Ingresos por (procedentes de las) participaciones
a)	Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini razen v pridruženih podjetjih	Ingresos por participaciones en compañías del grupo excepto en las compañías afiliadas (vinculadas)
b)	Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih	Ingresos por participaciones en compañías afiliadas (vinculadas)
c)	Drugi finančni prihodki iz deležev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)	Otros ingresos por participaciones (con ingresos de revalorización (revalúo))

10	Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	Ingresos por a/por cobrar a largo plazo
a)	Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini razen v pridruženih podjetjih	Ingresos por cuentas a/por cobrar a largo plazo a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas
b)	Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij	Ingresos por cuentas a/por cobrar a largo plazo a las compañías afiliadas (vinculadas)
c)	Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)	Otros ingresos por cuentas a/por cobrar a largo plazo (con ingresos de revalorización (revalúo))
11	Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	Ingresos por cuentas a/por cobrar a corto plazo
a)	Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini razen v pridruženih podjetjih	Ingresos por intereses y cuentas a/por cobrar a largo plazo a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas (vinculadas)
b)	Finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij	Ingresos por intereses y cuentas a/por cobrar a corto plazo a las compañías afiliadas (vinculadas)
c)	Drugi finančni prihodki iz obresti in kratkoročnih terjatev (s prevrednotovalnimi finančnimi prihodki)	Otros ingresos por intereses y cuentas a/por cobrar a corto plazo (con ingresos de revalorización (revalúo))
12	Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	Gastos (egresos) por eliminaciones de inversiones a largo y a corto plazo
a)	Prevrednotovalni odhodki pri finančnih naložbah v podjetja v skupini razen v pridružena podjetja	Gastos (egresos) por revalorización de inversiones en las compañías del grupo excepto en las compañías afiliadas (vinculadas)
b)	Prevrednotovalni odhodki pri finančnih naložbah v pridružena podjetja	Gastos (egresos) por inversiones en las compañías afiliadas (vinculadas)
c)	Drugi prevrednotovalni finančni odhodki	Otros gastos (egresos) por revalorización (revalúo)
13	Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	
a)	Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do podjetij v skupini razen v pridruženih podjetjih	Gastos financieros y gastos por otras obligaciones a las compañías del grupo excepto a las compañías afiliadas (vinculadas)

b)	Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti do pridruženih podjetij	Gastos financieros y gastos por otras obligaciones a las compañías afiliadas (vinculadas)
c)	Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	Otros gastos financieros y gastos por otras obligaciones
	Poslovni izid iz rednega delovanja	Beneficio/pérdida de las actividades ordinarias
14	Davek iz dobička iz rednega delovanja	Impuesto sobre beneficios de las actividades ordinarias (de actividades típicas)
15	Čisti poslovni izid iz rednega delovanja	Beneficio (resultado) neto de las actividades ordinarias (de actividades típicas)
16	Izredni prihodki	Ingreso (beneficio) extraordinario
17	Izredni odhodki	Gastos extraordinarios
a)	Izredni odhodki brez prevrednotovalnega popravka	Gastos extraordinarios sin ajuste por revalorización (revalúo)
b)	Izredni odhodki za prevrednotovalni popravek kapitala	Gastos extraordinarios por revalorización de capital
	Poslovni izid zunaj rednega delovanja	Beneficio/pérdida de las actividades extraordinarias
19	Davek iz dobička zunaj rednega delovanja	Impuesto sobre beneficios de las actividades extraordinarias
20	Drugi davki, ki niso izkazani v drugih postavkah	Otros impuestos no presentados en las demás partidas
21	Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	Beneficio (resultado) neto del ejercicio
22	Preneseni dobiček (Prenesena izguba)	Beneficio/pérdida del ejercicio anterior
23	Zmanjšanje (sprostitve) kapitalskih rezerv	Desafectación de reservas no distribuibles
24	Zmanjšanje (sprostitve) rezerv iz dobička ločeno po posameznih vrstah teh rezerv	Desafectación de reservas disponibles
25	Povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička ločeno po vrstah teh rezerv	Asignación a las reservas disponibles separadamente por tipos de reservas
26	Bilančni dobiček/Bilančna izguba	Beneficio/pérdida acumulada

ESTADO DE FLUJO DE CAJA

A	FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU	FLUJO DE CAJA DE ACTIVIDADES DE EXPLOTACIÓN (FLUJOS ORIGINADOS POR ACTIVIDADES OPERACIONALES) (FLUJO DE CAJA OPERACIONAL)
a)	Pritoki pri poslovanju	Entrada (de fondos)
	Poslovni prihodki	Ingresos de explotación
	Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje	Ingresos extraordinarios de explotación
	Začetne manj končne poslovne terjatve	Cuentas a/por cobrar de explotación iniciales menos finales
	Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve	Pagos anticipados e ingresos diferidos (Cuentas de periodificación del activo y gastos anticipados) iniciales menos finales
b)	Odtoki pri poslovanju	Salida (de fondos)
	Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij	Gastos operativos excluyendo amortizaciones y provisiones (previsiones) a largo plazo
	Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje	Gastos extraordinarios de explotación
	Davek iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	Impuesto sobre beneficios y otros impuestos no incluidos en gastos operativos
	Končne manj začetne zaloge	Existencias finales menos existencias iniciales
	Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve	Pagos diferidos e ingresos anticipados (Cuentas de periodificación del pasivo e ingresos anticipados) iniciales menos finales
c)	Prebitek pritokov pri poslovanju (ali prebitek odtokov pri poslovanju)	Total flujos de explotación (operacionales)
B	FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU	FLUJO DE CAJA DE ACTIVIDADES DE INVERSIÓN (FLUJOS ORIGINADOS POR ACTIVIDADES DE INVERSIÓN)
a)	Finančni pritoki pri naložbenju	Entrada (de fondos)
	Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje	Ingresos de inversión

	Izredni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje	Ingresos extraordinarios de inversión
	Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev	Disminución neta del inmovilizado inmaterial (activo fijo intangible)
	Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev	Disminución neta del inmovilizado material (material tangible) (inmovilizaciones materiales) (activos fijos tangibles)
	Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb	Disminución neta de inversiones a largo plazo
	Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb	Disminución neta de inversiones a corto plazo
b)	Odtoki pri naložbenju	Salida (de fondos)
	Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje	Gastos de inversión
	Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje	Gastos extraordinarios de inversión
	Pobotano povečanje nepredmetenih dolgoročnih sredstev	Aumento neto del inmovilizado inmaterial (activo fijo intangible)
	Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev	Aumento neto del inmovilizado material (material tangible) (inmovilizaciones materiales) (activos fijos tangibles)
	Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb	Aumento neto de inversiones a largo plazo
	Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb	Aumento neto de inversiones a corto plazo
c)	Prebitek pritokov pri naložbenju (ali prebitek odtokov pri naložbenju)	Total flujos de inversión
C	FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU	FLUJO DE CAJA DE ACTIVIDADES FINANCIERAS (FLUJO DE CAJA DE FINANCIACIÓN) (FLUJOS ORIGINADOS POR ACTIVIDADES DE FINANCIAMIENTO)
	Pritoki pri financiranju	Entrada de fondos
	Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje	ingresos de financiamiento (ingresos por financiamiento)
	Izredni prihodki, ki se nanašajo na financiranje	Ingresos de financiamiento extraordinarios
	Povečanje kapitala	Ampliación de capital
	Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij	Aumento neto de provisiones (previsiones) a largo plazo

	Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov	Aumento neto de obligaciones financieras a largo plazo
	Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov	Aumento neto de obligaciones financieras a corto plazo
b)	Odtoki pri financiranju	Salida (de fondos)
	Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje	Gastos de financiamiento
	Izredni odhodki, ki se nanašajo na financiranje	Gastos de financiamiento extraordinarios
	Zmanjšanje kapitala	Reducción del capital
	Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij	Disminución neta de provisiones (previsiones) a largo plazo
	Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov	Disminución neta de obligaciones financieras a largo plazo
	Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov	Disminución neta de obligaciones financieras a corto plazo
	Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička	Reducción de dividendos a pagar
c)	Prebitek tokov pri financiranju (ali prebitek odtokov pri financiranju)	Total flujos de financiación
D	Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	Caja y equivalencias de/a caja al final del período (efectivo y efectivo equivalente) (saldo final de efectivo y efectivo equivalente)
	FINANČNI IZID V OBDOBJU	SALDO FINAL DE EFECTIVO Y EFECTIVO EQUIVALENTE

N.B.: Los términos puestos entre paréntesis representan una solución alternativa pero no menos adecuada.

GLOSARIO de términos principales utilizados por orden de apariencia en el texto:

sector económico	gospodarski sektor, sektor gospodarstva
operadores económicos	gospodarski subjekti
compañía, sociedad comercial	gospodarska družba
sociedad anónima (por acciones)	javna delniška družba /katere delnice lahko vsakdo kupi na borzi/
sociedad de arrendamiento financiero	liziška družba, družba, ki se ukvarja s finančnim lizingom (najemom)
sociedad colectiva	javna trgovinska družba, družba z neomejeno odgovornostjo (družbeniki jamčijo z vsem svojim premoženjem)
sociedad comanditaria, sociedad en comandita	komanditna družba
sociedad comanditaria por acciones	komanditna delniška družba
sociedad po acciones	delniška družba
sociedad de responsabilidad limitada	družba z omejeno odgovornostjo
empresa individual, sociedad unipersonal	samostojni podjetnik
sociedad personal	osebna družba
banca universal	univerzalno bančništvo
banco comercial	komercialna/poslovna banka
banco hipotecario	hipotekarna banka
banco de inversion	investicijska banka
sociedad de capitalización	kapitalska družba
mercado monetario	denarni trg
capital de trabajo	obratna sredstva, obratni kapital
título hipotecario	hipotekarna obveznica
mercado de capitales	trg kapitala
capitalización	povečanje kapitala, dokapitalizacija
arrendamiento financiero	finančni najem/zakup/lizing
carta de crédito	akreditiv
mercado cambiario	devizni trg
capitalización de recursos	kapitalizacija/usredstvovanje/aktiviranje virov (sredstev)
intermediación financiera	finančno posredništvo
diversificación de riesgos	porazdelitev, razpršitev tveganj
riesgo de liquidez	likvidnostno tveganje
captaciones a largo plazo	dolgoročno zbiranje vlog (depozitov)

banco público	državna banka
banco privado	zasebna banka
banco mixto	banka z mešanim kapitalom
banco especializado	specializirana banka
banco de emisión	emisijska banka
banco central	centralna (nacionalna) banka
cobranza	inkaso
custodia de títulos y valores	hramba vrednostnih papirjev
caja de seguridad	sef
banco de negocio	trgovinska/komercialna/poslovna/ gospodarska banka za financiranje veletrgovine in mednarodne trgovine
fusiones y adquisiciones	združevanje podjetij, koncentracija
caja de ahorro	hranilnica
plazo de aviso (depósito)	odpovedni rok (pri depozitu)
tipo de interés	obrestna mera
cuenta corriente	tekoči račun
cuenta de depósito	depozitni račun, račun za vezana sredstva
descubierto	prekoračitev, limit
préstamo sobre descubiertos	kontokorentni kredit
descuento de letras	eskontiranje menic
pago de nóminas	izplačilo plač
títulos de propiedad	dokument o lastninski pravici
caja nocturna	nočni trezor
asesoramiento a inversiones	investicijsko/naložbeno svetovanje
informe financiero	bonitetno poročilo (poročilo o finančnem stanju gospodarskega subjekta)
perfil de la empresa	predstavitev (»osebna izkaznica«) družbe
denominación/razón social	ime podjetja/firma
domicilio social	sedež družbe
tipo de organización/status legal	pravna oblika
capital social	osnovni/delniški kapital
consejo de administración	upravni odbor, uprava
principales ejecutivos	vodilni/vodstveni delavci
indicadores financieros	finančni kazalniki/kazalci
órganos de gobierno	organi upravljanja
consejo de supervisión	nadzorni odbor/svet

comité asesor	svetovalni odbor
asamblea/junta (general) de accionistas	skupščina delničarjev
información financiera	finančno/računovodsko poročanje
balance de situación/balance general/ estado de situación patrimonial	bilanca stanja/izkaz stanja
cuenta de resultados	izkaz poslovnega izida
estado de flujo de caja	izkaz denarnega toka
marco regulador	pravni/regulativni okvir
ley de sociedades	zakon o gospodarskih družbah
normas contables	računovodski standardi
prácticas contables	običajni računovodski postopki
cotización oficial en bolsa	uradna kotacija na borzi
principios de contabilidad generalmente aceptados	splošno sprejeta računovodska načela
normas internacionales de infoación financiera	mednarodni standardi računovodskega poročanja
principios contables	računovodska načela
principio de entidades separadas	načelo ločenosti knjigovodenja po posameznih subjektih
principio de medida monetaria	načelo vrednostnega izražanja
principio de gestión continuada	načelo delujočega podjetja, načelo permanentnosti podjetja (>going concern«)
principio de uniformidad	načelo doslednosti
principio de prudencia	načelo previdnosti
principio del devengo	načelo računovodskega evidentiranja ob nastanku poslovnega dogodka
amortización	amortizacija
contabilidad a costes históricos	načelo/sistem računovodstva z vrednotenjem sredstev/premoženja po nabavnih cenah; obračunavanje po izvirnih vrednostih
informe/memoria anual	letno poročilo
informe de los auditores independientes	revizijsko poročilo, poročilo revizorjev
dictamen/opinión de auditoría	revizijsko mnenje
opinión favorable	pritrdilno mnenje (pozitivno, brez pridržkov)
opinión con salvedades	mnenje s pridržki
opinión desfavorable	odklonilno mnenje
abstención de opinión	odklonitev izdaje mnenja

Novi člani DZTPS ● New Members of DZTPS

SOPHIE BERARD BROZINA, francoščina, angleščina in italijanščina ● French, English and Italian

PAULA BRAGA ŠIMENC, romunski, francoski, angleški in španski jezik ● Romanian, French, English and Spanish

MOJCA CEFERIN, angleščina in nemščina ● English and German

PETRA FINŽGAR, nemščina in angleščina ● German and English

PETER GEČ MRAVLJE, nemški jezik ● German

PLISKA GUGULOVSKA, ruščina, makedonščina, bolgarščina in srbščina ● Russian, Macedonian, Bulgarian and Serbian

GAŠPER HRIBERŠEK, angleški jezik ● English

VESNA JEVREMOVIČ, angleški jezik ● English

MARTINA PIKELJ BRATUŽ, italijanščina ● Italian

HELENA PINTAR, francoski in nemški jezik ● French and German

MESELINA PONIKVAR VERHOVŠEK, angleščina ● English

POLONA RAMŠAK, angleščina ● English

DAVID RAVNJAK, nemški in angleški jezik ● German and English

NUŠA ROZMAN, angleščina ● English

VITO SMOLEJ, nemščina in angleščina ● German and English

SERGIO SOZI, italijanščina in angleščina ● Italian and English

NIVES SULIČ DULAR, angleški jezik ● English

SANDRA ŠKOFCA, nemščina ● German

JURE ŠKORJANC, angleški in nemški jezik ● English and German

KRISTINA ŠUŠTAR, italijanščina ● Italian

BRANKO TANŠEK, nemški jezik ● German

ANILA ZAIMI, albanski in italijanski jezik ● Albanian and Italian

TINA ZAVASNIK, angleški in nemški jezik ● English and German

Iskalnik po članih društva najdete na društveni spletni strani: www.dztps.si.

Members of DZTPS can be contacted online at Association's website www.dztps.si.

Predstavlja se vam Jasmina Markič

■ IZVLEČEK

Pogovor z dr. Jasmino Markič, izredno profesorico na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, prevajalko in konferenčno tolmačko, nas popelje po njeni zanimivi življenjski poti in jo predstavi kot osebo z mnogoterimi zanimanji ter kot eno najpomembnejših slovenskih strokovnjakinj za španski jezik. Pogovor je stekel o ljubezni do jezikov, o spominih, čarih in pasteh tolmačenja, o glagolu in izzivih pri sestavljanju slovarja ter o pisanju prve slovenske slovnice za španski jezik.

KLJUČNE BESEDE: *Jasmina Markič, španščina, Latinska Amerika, jeziki, tolmačenje, prevajanje, konsektivno, simultano, slovar, slovnica, glagol, profesorica, univerza*

■ ABSTRACT

Introducing Jasmina Markič

This conversation with Jasmina Markič, Associate Professor at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, translator and conference interpreter, leads us along her fascinating life path and presents her not only as a person of many interests, but also as one of the foremost Spanish language experts in Slovenia. The conversation ranged over her love of languages, the delights and pitfalls of interpreting, as well as verb forms, and the challenges of compiling a dictionary and writing the first Slovenian grammar of the Spanish language.

KEY WORDS: *Jasmina Markič, Spanish, Latin America, languages, interpreting, translating, consecutive, simultaneous, dictionary, grammar, the verb, Professor, university*

Foto: Polonca Kocjančič

Profesorica in prevajalka Jasmina Markič novembra 2006 na izletu v bližini Granade

Jasmina Markič beleži v letu 2008 že trideseto leto članstva v DZTPS-ju. Njena zanimiva in bogata življenjska pot sega na številna področja, ki jih družijo ljubezen do jezikov in raznolikih kulturnih okolij, predvsem španskega. Rodila se je v diplomatski družini, zato se je veliko selila in v mladosti šolala v tujini. Danes je izredna profesorica za španski jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Je tudi prevajalka in konferenčna tolmačka (tolmači v španščino in v slovenščino, občasno tudi v portugalsščino, ter iz

španščine, slovenščine, portugalščine, francoščine, angleščine, srbščine in hrvaščine). Je tudi sodna tolmačka za španščino in portugalščino. Pred kratkim je pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani izdala knjigo o španskem glagolu, pri Cankarjevi založbi iz Skupine Mladinska knjiga pa je v njenem soavtorstvu izšel še učbenik *Španska slovnica po naše*. Kot strokovna urednica in ena od avtoric je sodelovala pri pisanju špansko-slovenskega in slovensko-španskega slovarja, ki je izšel najprej l. 2005 v manjši izdaji, v zbirki Modernih slovarjev, l. 2007 pa še v razširjeni izdaji, v zbirki Splošnih slovarjev. Je članica številnih strokovnih združenj, avtorica znanstvenih in strokovnih člankov ter vabljen predavateljica. Številna področja, s katerimi se ukvarja, zanimivo in dinamično življenje, ki ga živi, so naju ujeli v dolg pogovor, ki želi predstaviti in razkriti predvsem Jasminino osebno plat. Rada pove, da ima časa vedno premalo. Pri najinem pogovoru je bilo, na žalost, premalo papirja in nekatere misli so ostale neulovljive.

Večkrat praviš, daносиš s seboj vonj Venezuele, Brazilije, Kolumbije, kjer si živela kot otrok. No, v Kolumbiji si bila kasneje zaradi magistrskega študija. Kakšen je ta vonj? Po čem diši?

Ojoj! Kako naj to opišem? Venezuela, Brazilija in Kolumbija dišijo po Južni Ameriki. V Ljubljani sem hodila vonjat Trnovo, tam sem našla poseben vonj in tako podoživljala svoje otroške dni. To je vonj mojega otroštva v Ljubljani in v Venezueli, vonj mojega odrasčanja v Braziliji in vonj mojih tridesetih let v Kolumbiji ... Vonj je zame kot neka Proustova magdalena. Venezuela, Brazilija, Kolumbija dišijo po tropskih sadežih, po vlagi, po tropih ... Zanimivo pa je, da se tudi spominjam vsega. V Venezuelo sem se vrnila po tridesetih letih in se natančno spomnila, kje smo stanovali, kam sem hodila v šolo. Spomnila sem se svoje sošolke, ki je mimogrede tudi sodna tolmačka, njene mame, njunega stanovanja. Vsega.

Kakšno pa je življenje otroka diplomata?

Najprej si malo izgubljen. Vpišejo te v šolo, kjer govorijo v jeziku, ki ga ne poznaš. Pa nikogar ne poznaš. Potem pa se dva meseca zelo, zelo močno učiš, si priden, delaš in poslušаш in vsrkavaš z vsemi antenami. Tako prideš na zeleno vejo in začneš uživati. In ko odhajaš, je spet hudo, ker moraš zapustiti veliko prijateljev. Na vsakem kraju pustiš del sebe. Nekateri otroci so imeli težave, ker so jih tako »premetavali« iz ene šole v drugo, ampak pri naju s sestro je bilo ravno obratno. Meni je bilo krasno. Naučiš se jezika, stikov z ljudmi, strpnosti, se spoprijateljiš z mnogimi ljudmi, sprejemaš različne rase, kulture, ljudi ... Kot družina smo veliko potovali. Moj oče je hotel vse spoznati in videti, tako smo prepotovali dežele, kjer smo živeli.

V latinskoameriških državah si bila privilegiran otrok glede na revščino, ki tam vlada v določenih slojih. Si to kot otrok občutila?

Niti ne. Seveda imaš kot diplomat določen status in živiš v tistih delih mesta, kjer so rezidence veleposlaništev, ambasade, kjer je lepo in bolj varno. Obiskuješ dobre šole. Vendar smo se v naši družini vedno poskušali vživeti v življenje dežele, kjer smo bili nastanjeni. V Venezueli je moj oče izrecno želel, da grem v venezuelsko šolo. Moram reči, da v Venezueli, kjer sem obiskovala osnovno šolo od 1. do 5. razreda, nisem občutila ali videla tako velikih socialnih razlik, morda zato ker sem bila še otrok, pa tudi zato, ker je šlo takrat Venezueli dobro. Kasneje, v Braziliji in Kolumbiji, pa je bilo drugače. V Kolumbijo sem prišla starejša, skupaj z obema otrokoma in možem. Spoznala sem deželo in njene probleme, razmišljala o vzrokih težav te prelepe države ... Kar me je najbolj pretreslo prav v Bogoti, so *gamines*, brezdomni otroci, zapuščeni, nagnani iz revnih četrti, barakarskih naselij, ki živijo na cesti. Stari so od pet do najstniških let, živijo na ulici, preživljajo se z beračenjem, malimi krajami ... Ko odrastejo, če seveda preživijo, jih zanese v prostitucijo, kraje, preprodajo mamil. Iz teh skupin trgovci z mamili in druge kriminalne združbe črpajo svoje »vojake« oziroma morilce plačance, imenovane *sicarios*. To so grozljive stvari. Ampak Latinska Amerika ni samo to. Ima veliko lepih in dobrih plati. Kolumbija je čudovita država, ena sama naravna lepota ... Vse imajo, od hribov do dolin, od ravnine do Amazonije, dve morji, pacifiško in karibsko obalo, otoke, reke, celo nekaj puščave. Ljudje so strahšno simpatični. Brazilija je danes eno od najhitreje razvijajočih se gospodarstev. Latinskoameriške države dajo veliko tudi na svojo kulturo, na umetnost, šport, glasbo, literaturo ..., ne moremo jih enačiti samo s temnimi platni v njihovih družbah ... Socialne razlike so res velike, da težko razumeš, zakaj je tako. Niso pa značilnost samo latinskoameriških držav.

Študirala si francoščino in angleščino v Ljubljani, v Zagrebu pa španščino. Sodna tolmačka si tudi za portugalsščino. Dobro verjetno obvladaš tudi srbsščino. Si doktorica iz španskega jezikoslovja. Kaj ti pomeni vsak od teh jezikov, tebi osebno?

Meni se zdijo vsi jeziki lepi in zanimivi. Osebno so mi najljubši romanski jeziki. Nanje sem čustveno navezana. Španščina, ki sem se je naučila kot otrok, portugalsščina in francoščina, ki sem se ju naučila kot najstnica. Iz portugalsčine nimam diplome, sem pa v Braziliji hodila v francosko-brazilski licej in se kasneje izpopolnjevala v Lizboni. Angleščino sem študirala, ker študija španščine takrat v Ljubljani še ni bilo, pa mi ni žal, da sem se поблиže spoznala tudi s tem, danes tako koristnim in bogatim jezikom. Zato sem španščino diplomirala v Zagrebu. Dve leti sem študirala tudi italijanščino v Ljubljani ...

Pozabila sem na italijanščino.

Nekaj časa sem zelo dobro govorila italijansko. Rojena sem v Milanu, poletne in zimske počitnice ter praznike sem preživela v Italiji tudi takrat, ko sem študirala v Ljubljani, oče pa je delal na veleposlaništvu v Rimu. Vendar sem se kasneje bolj usmerila v španščino, ker so bile potrebe večje po španščini, italijanščino pa sem nekako pustila ob strani in študija nisem nadaljevala.

Kdaj si se začela ukvarjati s prevajanjem?

Po končanem študiju sem bila nekaj časa v svobodnem poklicu. Najprej sem začela z znanstveno-tehničkim prevajanjem za različna podjetja, ki so sodelovala z Latinsko Ameriko ali z Afriko. Lek je imel npr. zelo močne stike z Angolo. Takrat sem veliko prevajala iz španščine in portugalsčine v slovenščino ter v obratni smeri. Tudi še potem, ko sem bila konferenčna tolmačka. Prevajala sem vse mogoče stvari, od turističnih prospektov, poslovnih besedil, navodil za pralne in pomivalne stroje ter hladilnike do tehničnih besedil o žerjavih in turbinah, ne nazadnje do farmacevtskih, kemičnih in zdravstvenih besedil. Ta so mi bila še najbolj pri srcu. Morda zato, ker mi je bila kemija všeč in sem bila v gimnaziji v Braziliji prepričana, da bom postala inženirka kemije. Najmanj pa so mi bila pri srcu tehnična, strojna besedila. In to ni bilo tako kot danes, ko greš na internet, poiščeš navodila v tujem jeziku, jih dobiš in si z njimi lahko zelo veliko pomagaš. Brskali in iskali smo po splošnih slovarjih. S potovanj smo si domov prinašali navodila in jih spravljali. Vem, da sem imela celo zbirko raznih navodil, kako je treba inštalirati pralne stroje v španščini in portugalsčini. Veliko smo prevajali tudi ekonomska in politična besedila. Zanimivo je bilo tudi zaradi sistema samoupravljanja, ki se je razlikoval od sistema v državah, s katerimi so potekala trgovanja in povezovanja. Tako smo si naredili poseben glosar s samoupravnimi termini v tujih jezikih, o takratnih oblikah organizacij, o TOZD-u, SOZD-u ... To imam še nekje spravljeno.

Ukvarjaš se tudi, v manjši meri, z literarnim prevajanjem. Na primer, prevedla si Tunel argentinskega pisatelja Ernesta Sabata.

To je tista moja ljubezen, ki je ostala na stranskem tiru zato, ker ni bilo nikoli časa in ker sem na začetku, ko sem začela prevajati, v literarnih prevajalskih krogih začutila neko pomanjkanje volje, nenaklonjenost. Morda zato, ker nisem hodila v slovenske šole, vsaj ne vsa leta, ali zato ker nisem poznala pravih ljudi. V španščino se takrat ni veliko prevajalo. Pa še do sebe sem bila zelo samokritična. To je bilo nekoč, danes je drugače, tega nikakor ne občutim več, ravno obratno. Nekaj prevodov sem le naredila (Ernesta Sabata, Octavia Paza, Lorco, več prevodov slovenskih avtorjev v španščino

in portugalsčino). Zelo uživam, to je nekaj, kar bom mogoče delala v pokoju, če ne bom kaj drugega. Danes pa se precej ukvarjam z recenzijami prevodov iz španščine in portugalsčine v slovenščino ter v obratni smeri.

Kakšna je zate razlika med literarnim in tehničkim prevajanjem? Kako se ju lotiš?

Zanimivo je, da se enih in drugih besedil lotevam kot pri tolmačenju. Torej, takoj prevedem vse. No, najprej seveda preberem. Nato pa začnem prevedeno predelovati, popravljati. Zdaj je to krasno, ker imamo računalnike. Prej smo delali na roke in natipkali šele končno različico. Neverjetno!

V prevajalskih krogih, tudi v drugih deželah, se danes veliko pritožujejo nad nelojalno konkurenco, nad dumpinškimi cenami, nad slabo kolegalnostjo. Kako ti vidiš ta problem v primerjavi s prej?

Na področju prevajanja tega prej nisem čutila, razen morda, kot sem omenila, pri književnem prevajanju. Zdaj tudi tega ne čutim, ker prevajam zelo malo in od prevajanja ne živim. Našla sem drugo pot.

Malo bolj poznam tolmačenje in nelojalna konkurenca se mi zdi zdaj večja, kot je bila. Nekoč je bilo tolmačev samo peščica. Združeni smo bili v društvu, ki se danes imenuje Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije. Sodelovali smo s tolmači iz drugih jugoslovanskih republik in si porazdelili delo. Cena in pogoji dela so bili določeni. Danes pa je ogromno agencij in »psevdotolmačev«. Ni toliko preverjanja kakovosti, agencije plačujejo manj, ker velik delež zadržijo same. Lojalne konkurence skoraj ni več. Res pa je, da tudi naročnika ne zanima vedno kakovost, ampak čim prej dobiti koga za čim manj denarja. Na področju tolmačenja obstaja močno mednarodno združenje tolmačev, AIIC, ki se trudi, da bi obdržali cene in seveda tudi kakovost in dobre pogoje dela. Strokovna združenja so vedno dobrodošla. Na področju znanstvenega in tehničnega prevajanja si za to pri nas prizadeva DZTPS, ki organizira tudi vrsto seminarjev, priporoča cene, omogoča medsebojno komunikacijo med prevajalci, nekako »poskrbi« zanje. Na področju književnega prevajanja pa je zelo aktivno Društvo slovenskih književnih prevajalcev.

Vseskozi se dotikava tolmačenja, to je eno tvojih močnih področij. Tolmačenje si študirala v Londonu.

Kmalu po končanem študiju so mi ponudili stipendijo vlade SRS. Takratni šef protokola je bil vizionarski glede tolmačenja, saj je menil, da so šolani tolmači za Slovenijo

pomembni. V tolmaške vode pa me je usmerila kolegica Marjola Zdravič. Zaradi svojevrstne kombinacije jezikov so me s štipendijo poslali v London na PCL ali *Polytechnic of Central London* na specialistični študij konferenčnega tolmačenja, torej konsekvativnega in simultane (danes je ta študij mogoč v okviru Westminsterke univerze). Eno leto so nas pripravljali in »mučili«. Bilo je zelo naporno. Predvsem prve tri mesece. Zdaj je sistem drugačen. Študente skušaš motivirati, si z njimi prijazen. Takrat je bilo prav nasprotno. Poskušali so nas utrditi tako, da so ustvarili čimbolj strogo in napeto ozračje, in tisti, ki pritiska niso zdržali, so šolo zapustili, ker niso bili dovolj močni za ta poklic. Po treh mesecih pa so se popolnoma spremenili in nas imeli za kolege. Cilj Patricie Longley, direktorice šole ter znamenite tolmačke pri UNESCO in drugih mednarodnih organizacijah, je bil, da izobrazijo dobre tolmače. Po opravljenem končnem izpitu si moral biti tako dober, da te je lahko vzela k sebi v kabino in si z njo tolmačil.

Spomnim se tvojega tolmačenja na Tednu španskega filma v Kinoteki, ko je bil pri nas prvič predvajan film Pedra Almodóvarja Kaj sem storila, da sem si to zaslužila. Ta del tolmaškega poklica je verjetno malo znan. Sedela si sama v kabini in tolmačila film. Na koncu je vsa dvorana gromko ploskala. In čeprav je film odličen, je ploskala tolmačenju. To je naslednji dan potrdila tudi pohvala v časopisu. Ne verjamem, da ti je to dala londonska šola.

Veš, vse se prepleta. Londonska šola mi je dala ogromno urjenja in me naučila tehnike tolmačenja. Zanimivo je, da nismo delali posebnih vaj za urjenje spomina. A ker smo se toliko urili, sem si na koncu brez težav zapomnila imena, številke. Ko sem se sprehajala po Londonu sem vadila španščino tako, da sem vse brala v španščini. Vse, kar je bilo angleščina, je bilo zame španščina. Dala mi je tudi iznajdljivost. V šoli smo morali sami iskati podatke za številne referate, ki smo jih predstavili ustno o temah, o katerih nismo imeli pojma, na primer o gospodarstvu Burundija in Ruande. Spet poudarjam, takrat ni bilo interneta. Vse si moral lastnoročno in »lastnonožno« poiskati po knjižnicah, veleposlaništvih, časopisnih hišah, fakultetah, muzejih ... Dala mi je potrpljenje. V tem poklicu ga moraš imeti veliko. Dala mi je hitrost.

Po drugi strani pa sta Almodóvar in španščina moj drugi jaz. Ne vem, ali sem takrat sploh imela besedilo, mislim, da ne in da filma prej nisem videla oziroma sem ga tik pred uradnim predvajanjem. Včasih se vržeš na glavo v vodo, ne da bi vedel, kako je globoka (v prenesenem pomenu seveda), ali pa se znajdeš v takem položaju, da moraš splavati. To je bilo tolmačenje filmov. V nekaterih dvoranh so imeli še tak smešen sistem, da si imel mikrofon in si tolmačil direktno v dvorano. Zdaj se tega ne dela več in tudi jaz ne tolmačim več filmov. Pri Almodóvarju pa mi je bil všeč film in strašno sem se živela. Tolmač se mora živeti. Tudi to pridobiš med šolanjem in iz

prakse, da se vživiš v človeka, ki govori. Film je še bolj zahteven. Gre za igro, govorijo moški, ženske, uporabljajo pogovorni jezik, vsa mogoča besedila, žargon in so seveda hitri. Španci govorijo zelo hitro. Kar padla sem noter, se skoncentrirala, vživela v like, poskušala modulirati glas, da ni bilo vedno enako. Tolmač mora biti malo igralca.

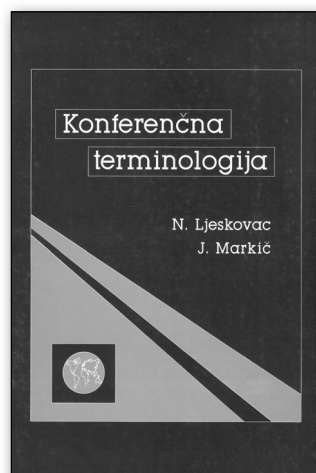
Simultano velja, no, to se zdaj spreminja, je veljalo za težje od konsektivnega tolmačenja.

Mogoče je težje, ker je hitrejš. Moraš biti hiter. In ker nimaš konteksta, ne veš, kam bo govorec v svojem govoru zavlil. Če je zelo hiter, če bere in ima veliko podatkov, je težko. Ne vem, če je eno ali drugo ravno težje, vsaka oblika ima svoje značilnosti. Danes se tolmači bojijo konsektivnega tolmačenja, meni pa je bilo zelo všeč. Dolgo časa sem imela celo raje konsektivno od simultane tolmačenja, in to predvsem daljše govore, ker sem govorcu sledila, ga ujela v razmišljanju, njegovih sprehodih okoli glavne teme in načinu, kako se je nanjo vrnil. Sem tolmač, ki si razmeroma veliko zapisuje, ker si tako že strukturiram prevod. Res je, da si pri protokolarnih konsektivnih tolmačenjih zelo izpostavljen, si še bolj pod stresom, moraš se znati obnašati, velikokrat stojiš in si zapisuješ. Moraš biti tudi v dobri telesni formi, ker tolmačenja včasih trajajo (so trajala), če si na obisku s kakšno delegacijo, tudi od 12 do 15 ur, in to v obe smeri. A meni je bilo všeč. Izveš veliko stvari in si v središču dogajanja. Morda je res bolj osebno. A tudi to se spreminja. Danes je te osebne note veliko manj, vse postaja neosebno. Tolmač mora biti čim manj viden, kar je tudi prav, saj to ustreza naravi njegovega dela. Na uradnih kosilih, na primer, sedi zadaj, ne več ob mizi kot nekoč, ko so ti celo postregli s hrano.

Veliko si prevajala na visokem nivoju. Ozriva se samo na dve tolmaški obdobji v tvojem življenju, tolmačenje za neuvrščene ali tolmačenje danes, v Bruslju, za sodišče in parlament. Razlike so velike, morda glede kakovosti, načina, naročnika.

Seveda, časi se spreminjajo. Ne morem reči, da je razlika v kakovosti. Vedno se je, vsaj na visoki ravni, zahtevala odlična kakovost. Mogoče je ena od razlik ta, da so pravila bolj jasno postavljena. Tolmač dela za točno določeno število ur in točno določeno plačilo. Čeprav so pravila veljala tudi nekoč in smo se zanje vedno borili. Vedno pa je bilo to zelo naporno delo. Morda je razlika tudi v tem, da smo se prej več družili in tudi

tolmačili raznolike teme. Danes nehaš tolmačiti in greš domov. Nimaš časa. Tolmačenje na srečanjih neuvrščenih držav je bilo povezano tudi s potovanji. Srečanja so prirejali na različnih koncih sveta, v Afriki, Aziji, Latinski Ameriki. To je bilo res zanimivo. Ena od ministrskih konferenc je potekala v Zimbabveju. Dežela je bila zelo zanimiva. Takrat me je že v letalu presenetilo to, da so bili ljudje ali povsem temnopolti ali pa čisti blondinci, bele polti. Ni bilo mešanih. Verjetno se je to zdaj spremenilo. Na kongresu smo tolmačili zanimive razprave in po koncu konference smo si nekateri tolmači ogledali del države. Šli smo na Viktorijine slapove, na ogled narodnih parkov, spomnim se, da smo bežali pred slonom, pa po reki Zambezi smo se vozili. Veliko je bilo kulturnega stika, stika z ljudmi. To je morda tisto, kar je drugačno od prevajanja v institucijah Evropske unije. Saj spoznaš ljudi, kolege iz drugih dežel, ampak ni tako pristnega človeškega stika kot nekoč. Vedno bolj smo številke, ampak to je splošna težnja dandanes. Prvič, ko sem prišla delat v stavbo Evropskega parlamenta v Strasbourgu, sem mislila, da sem v Kafkovem romanu. To, da izveš in najdeš, kdaj delaš, kje delaš, kako si razporejen, je na začetku cela znanost. Naučiti se moraš tudi hoditi po parlamentu, ki je pravi labirint. Prvič sem prišla eno uro prej, vseeno pa sem našla svojo kabino šele v zadnjih petih minutah in popolnoma preznjena od iskanja, ker sem se izgubila. To je bilo takrat, ko se je Slovenija pridružila Evropski Uniji, in vseh kažipotov in navodil ter napisov v jezikih novih članic na kabinah še ni bilo – čas, ko smo se navajali drugi na druge.

Pri določeni starosti je glede na znanje in razgledanost verjetno zelo težko samo tolmačiti besede koga drugega. Velikokrat so tolmači zelo razgledani ljudje, včasih bolj kot sam govorec. Ali te kdaj prime, da bi koga popravila ali kaj dodala?

Hja. Tega ne smeš, seveda ne, to vsi tolmači vemo. Zavezuje nas etika našega poklica. Nas pa prime, po moje vse po vrsti. Če je kakšen govorec nemogoč... Kako pa premagati občutke, ko bi koga rad popravil ali ko se z njim ne strinjaš? Res je, z leti postaja vedno težje. Vendar moraš vzeti tolmačenje kot poklic in tolmačiti tisto, kar slišiš, pa če se s tem strinjaš ali ne. Včasih je ta poklic za koga frustrirajoč, oziroma to postane. Vedno si v ozadju, si le senca govorca. Najti si moraš še kako drugo dejavnost, ki ti napolni dušo.

Se spomniš kakega državnika, ki ti je ostal v spominu kot dober govorec ali človek?

Koga bi omenila, da ne bi drugih izpustila? Dober govorec je bil portugalski predsednik Jorge Sampaio. Enkratna sta bila španski kralj in kraljica. Sta zelo preprosta, zelo razgledana. Z zanimanjem sta sledila temu, kar so jima naši ljudje razlagali. Veš, pogosto na ministrskih obiskih na visoki ravni naletiš na zanimive ljudi.

Kakšen poseben dogodek?

Ja, na vrhu neuvrščenih v Beogradu. Takratni predsednik predsedstva Jugoslavije je bil Janez Drnovšek. Bilo je obdobje začetka vzpona Miloševića. Vrh se je odvijal v centru Sava in je bil pravo doživetje. Na primer, Gadafi je vkorakal v dvorano obdan s štirimi osebnimi stražarji oziroma stražarkami, ki so bile lepe, odločne in oborožene ženske. Na Dedinjah si je postavil šotor, ker ni hotel spati v hiši. S seboj je pripeljal kamele, ker pije kamelje mleko. In take stvari.

Sama zagovarjam pravico tolmača, da se nekako oddalji od govorca, govorim o skrajnih primerih, če ta poseže v tolmačeve človeške vrednote, če je diskriminacijski, hujskaški ...

Na srečo nisem imela tovrstnih izkušenj. Že vnaprej veš približno, kaj boš tolmačil. In sprejmeš ali ne. Jaz bi v takih primerih odklonila sodelovanje. V Evropskem parlamentu, na primer, je stvar predsedstva, tistega, ki vodi sejo, da tovrstno obnašanje prepreči. Kot tolmač imaš nalogo, da raztolmačiš to, kar slišiš.

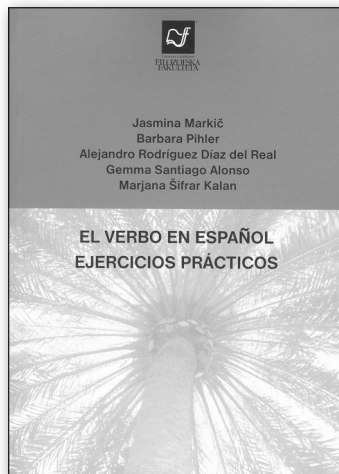
Kaj pa podcenjevanje, opolzkosti ...

To je zelo težko. So pa bili tudi taki primeri. Predvsem po končanih uradnih pogovorih so si gospodje radi začeli pripovedovati vice, žaljive predvsem do žensk. Takrat lahko tolmačenje zavrneš, rečeš, da vicev ne boš prevajal(a), ker si bil najet za tolmačenje pogovorov. Ena od možnosti je seveda tudi ta, da začneš tolmačiti v tretji osebi, kajti vedno se tolmači v prvi osebi (jaz), da se poistovetiš z govorcem. V tem primeru se distanciraš.

Predavaš na Filozofski fakulteti, na Oddelku za romanske jezike in književnosti, v Sekciji za španski jezik in književnost, in sicer teme iz španskega jezikoslovja. Doktorirala si in si strokovnjakinja predvsem za časovnost in aspektualnost glagola ter za glagolske perifraze. Je morda to, kar se rado izmuzne in je neoprijemljivo, povezano s prevajanjem in tolmačenjem? Tudi prevajanje je velikokrat »lovljenje« neoprijemljivega.

Kaj je glagol? Res je velikokrat nekaj neulovljivega. Ni dovolj, da znaš spregati, ga pravilno

uporabljati ... Ravno z glagolskimi perifrazami, z glagolskimi časi, z izražanjem aspektualnosti, temporalnosti, s pragmatičnimi vrednostmi poveš veliko več, kot pove glagol sam po sebi. Predvsem je to vidno pri literarnem prevajanju, saj je zelo pomembno, da ujameš tisto, kar lahko glagol izrazi v okviru celotnega besedila. Zato se z aspektualnostjo in časovnostjo ukvarjam vedno na podlagi besedila.

Pri doktoratu so bila to dela Gabriela Garcíe Márqueza.

García Márquez začne *Sto let samote* s stavkom¹, kjer je glagolska perifraza *haber de + nedoločnik*, ki ne izraža samo prihodnosti. Ima tudi modalno vrednost obveznosti in hkrati pridih usodnosti. Roman začne namenoma z omenjeno glagolsko perifrazo, saj z njo sproži *flash back* spominov za nazaj, in cela zgodba se nato odvija po drugi časovni poti. Raziskave s področja glagola mi pomagajo celo pri tolmačenju. Rojeni govorec v diplomatskem ali političnem jeziku včasih namenoma uporablja kakšne glagolske čase, naklone ali glagolske perifrize, da ne pove samo tega, kar bi glagol sam po sebi lahko izrazil, pač pa doda še druge pomene, predvsem konotativne. Ker ni isto, na primer, če rečeš *comienzo a correr* ali *me echo a correr*. Eno je bolj silovito, drugo manj, je bolj nevtrarno, ni slogovno obarvano. Španščine se ni težko naučiti do neke stopnje, da dosežeš osnovno komunikacijo. Potem postane težka, ker ima toliko odtenkov, toliko možnosti. Osnovna slovnična pravila imajo veliko izjem.

Torej lingvistika ni suhoparna?

Ne, ne, ne! Absolutno ne. Odvisno, kako jo gledaš. Če jo gledaš kot kakšen normativni slovničar, dojemaš jezik samo kot pravila, potem je lahko suhoparna, če pa jezik opazuješ v rabi, v raznih komunikacijskih situacijah, ustnih in pisnih, postane čisto nekaj drugega. Jezikoslovje je izredno bogato področje, res. Kljub temu, da večkrat rečem, da imam nekakšen »dvojni jaz«, da sem tako profesorica španščine kot tudi tolmačka in prevajalka, se obe področji prekrivata, dopolnjujeta. Tolmačenje in prevajalstvo bogatita jezik, samo raziskovanje španskega jezika pa spet bogati tolmačenje in prevajanje. In če znaš to preplesti, in pri tem ne postaneš »razcepljena osebnost«, je to super.

¹ *Muchos años después, frente al pelotón de fusilamiento, el coronel Aureliano Buendía había de recordar aquella tarde remota en que su padre lo llevó a conocer el hielo.* (García Márquez, G. (1967/1986), *Cien años de soledad*, Bogotá: Editorial La Oveja Negra. P. 9)

Jasmina, veliko člankov imaš objavljenih, knjig ..., za sabo imaš veliko predavanj. Ni dovolj časa, da bi se vsega dotaknili, a naj omenim še špansko-slovenski in slovensko-španski slovar, ki smo se ga projektno lotile in kjer si bila soavtorica in strokovna urednica, če lahko tako rečem.

Upam, da so vse črke notri ...

Pravzaprav je bil kar pogumen in na nek način »pionirski« projekt. Kaj pomeni delo na slovarju? Kako si ga doživljala?

Kot avtorski projekt. Moram priznati, da sem najprej mislila, da je to veliko bolj suhoparno delo, pa sploh ni. Zdi se mi enkratno. Edino čas, ta večni problem ... Rabile bi še malo časa. Ampak saj vem, enkrat je bilo treba končati. Samo delo se mi je zdelo res lepo. Avtorice smo se lepo ujele in delo je bilo konstruktivno, veliko smo razpravljale, izmenjavale mnenja in to nas seveda bogati. Na koncu sem slovar skušala poenotiti, če lahko tako rečem. Edini špansko-slovenski in slovensko-španski slovar, ki je obstajal pred našim, je bil Gradov slovar. Bil je krasen za neko obdobje in dobro, da smo ga imeli. Čas pa ga je prerasel in bilo je nujno potrebno narediti špansko-slovenski in slovensko-španski moderni slovar. Nismo delale po korpusni metodi, ki je zelo pomembna v sodobnem slovaropisju. S korpusi smo si le pomagale, pregledovale pogostost besed, primerov in podobno. Večinoma smo si pomagale z že obstoječimi slovarji, Gradovim, Oxfordovim, Collinsovim, Clavejem, Marijo Moliner, da smo sestavile besedišče, nabor gesel, predvsem pri špansko-slovenskem delu. Velik delež pri tem je imelo naše znanje. Slovensko-španski del je bil morda pri sestavljanju besedišča, razmišljanju, kaj vključiti in česa ne, nekoliko lažji, ker smo lahko izhajale iz že objavljenih slovarjev za druge jezike iz družine modernih slovarjev. Res je, da smo se zelo zavzele in da je bila potreba po slovarju velika, saj je nastal za to zbirko zelo debel slovar, ki se ga je prijel vzdevek »Bajsi«. Tudi zato, ker smo želele vključiti veliko primerov rabe. Januarja 2007 je tako pri Cankarjevi založbi iz Skupine Mladinska knjiga izšel še obsežnejši slovar v zbirki Splošni slovar. Narejen je po enaki metodi, kar ni nujno slabo. Najbolje je združiti obe metodi. Samo korpusna je včasih premalo. Me pa smo izhajale tudi iz lastnih izkušenj, tudi iz potreb v praksi. Kaj potrebujejo srednješolci, kaj prevajalci, vključile smo sodobne sintagme, neologizme ...

»*Pionirski*« je tudi učbenik, ki je izšel nedavno, *Španska slovnica po naše*.

Ja, ker je prva slovnica španskega jezika, ki ni le prevedena iz drugih tujih jezikov in prirejena za slovenski trg, ampak sva jo napisali slovenski avtorici in je namenjena predvsem slovenskim učencem španščine v najširšem pomenu besede. Knjiga se pridružuje slovnici s sorodnim naslovom (*Angleška slovnica po naše, Nemška slovnica po naše, Francoska slovnica po naše, Ruska slovnica po naše*), ki izhajajo v zbirki jezikovnih priročnikov pri Cankarjevi založbi, Skupina MK, v Ljubljani. Napisali sva jo skupaj z asistentko za španski jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, **Barbaro Pihler**. Zajeli sva vsa najpomembnejša slovnična poglavja: abecedo, izgovarjavo, naglaševanje, pravopis, besedne vrste (samostalniška in pridevniška beseda, določevalniki, samostalniški zaimki, glagol, prislov, predlog, veznik, medmet), oblikoslovje in skladnjo. Vse slovnične teme so ponazorjene s primeri in ustreznimi prevodi v slovenščino.

Pogosto zate velja malce zloben, malce hudomušen, malce pa tudi resničen stavek »Jasmina je neulovljiva«, kar pomeni, če dovoliš, da ti pretolmačim, da nimaš časa. Kako usklajuješ vse svoje dejavnosti? Res je, da sta otroka že velika, a vseeno.

Prej, ko so bili otroci manjši, nisem toliko delala. Seveda pa tolmačenje pomeni veliko potovanj, prilagajanj, odsotnosti od doma. Takrat je bil z otroki mož Stane, ki ni imel take službe, da bi moral toliko potovati. Veliko je bilo usklajevanja, veliko organiziranja ...

Ja, ampak danes tudi nimaš časa.

Ne, danes imam čas, da se z vsem tem ukvarjam, ker sta otroka odrasla in ni več treba, da sem jima nenehno za vratom. Vnukov pa še nimam. Mogoče preveč stvari delam hkrati. Na prvem mestu so predavanja, profesorski del, ki je moj poklic. Včasih tudi tolmačim. Tudi zato, da ne bi izgubila stika s tolmačenjem, če že predavam teorijo in vaje iz tolmačenja. To še kar nekako usklajujem. Kar pa se tiče učbenikov in knjig, aktivnega sodelovanja na strokovnih in znanstvenih kongresih, pisanja člankov, se mi zdi, da to spada k pedagoškemu in znanstvenemu delu na univerzi. Potem, ko

enkrat narediš doktorat, verjetno od tebe pričakujejo, da napišeš kak učbenik, imaš predavanja, in če vidiš, da je potreba po slovarju, bila pa je velika, pri tem strokovno sodeluješ. Veš, česa pa res ne maram? Birokratskih zadev, izpolnjevanj obrazcev, pisanja poročil in lovljenja rokov, tako imenovanih *deadlinov*. Rada predavam, rada tolmačim in tudi rada prevajam, če le imam čas. Ne maram pa delati pod prevelikim stresom. Takrat delo (mislim na prevajanje in tolmačenje) raje zavrnem. Tudi NE moraš znati reči. Ni pa lahko reči NE.

Kaj Jasmina še rada počne?

Rada hodim okoli po hribih, smučam, noro rada plavam, in to v morju, jezerih. V naravi, ne v bazenih. Plavam lahko ure in ure. Pa rada grem v gledališče in kino gledat dobre filme in predstave, obiščem kakšno dobro razstavo. Tudi potujem rada, pa berem ...

Kako pa Jasmina lenari?

Jasmina lenari tako, da hodi v hrib in se popolnoma preznoji.

Ne, ne, LENARI, se ne premika ...

Joj, ne da bi se premikala? To pa je težko. Včasih gledam kakšno zanimivo nadaljevanje, najraje kakšno dobro angleško kriminalko. Takrat se ne premikam, čeprav se mi zgodi, da zaspim pred televizijo. Pa saj to je tudi lenarjenje, a ne? Pojem udobja in lenarjenja je zame poletni čas, ko se pod kakšnimi borovci zibam v *hamaci* (viseči mreži), gledam, kako mineva čas, in berem dober roman ... To je čudovito ...

Profesor Janez Orešnik – Zoisov nagrajenec za življenjsko delo

■ IZVLEČEK

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Republike Slovenije je 21. novembra 2007 podelilo Zoisovo nagrado za življenjsko delo prof. dr. Janezu Orešniku. Akademik Janez Orešnik, predstojnik Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, je mednarodno priznani znanstvenik na področju skandinavskih jezikov ter germanskega primerjalnega in splošnega jezikoslovja. Prof. Orešnik je mnogim slovenskim prevajalcem germanskih jezikov predaval predmete iz zgodovine in teorije jezika.

KLJUČNE BESEDE: *Janez Orešnik, Zoisova nagrada, življenjsko delo, skandinavski jeziki, germanski jeziki, primerjalno jezikoslovje, splošno jezikoslovje*

■ ABSTRACT

Professor Janez Orešnik – the Zois Award Winner for Life's Work

In 2007, Prof. Dr. Janez Orešnik received the Zois Award for Life's Work, granted to him by the Ministry of Higher Education, Science and Technology of the Republic of Slovenia. Janez Orešnik, member of the Slovenian Science and Arts Academy, is also the Head of the Department of Comparative and General Linguistics at the Faculty of Arts, Ljubljana University, and is an internationally recognised scientist in the fields of Scandinavian languages and Germanic Comparative and General Linguistics. Prof. Orešnik is known to many Slovenian translators of Germanic languages as their lecturer in subjects from the history and theory of language.

KEY WORDS: *Janez Orešnik, the Zois Award, life's work, Scandinavian languages, Germanic languages, Comparative linguistics, General linguistics*

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Republike Slovenije, ki podeljuje državne nagrade s področja znanosti, je v letu 2007 namenilo Zoisovo nagrado za življenjsko delo red. prof. dr. Janezu Orešniku. Prof. Orešnik je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu. Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je redni profesor in predstojnik Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje. Je tudi gostujoči profesor na številnih evropskih in ameriških univerzah, mentor nekaterim zdaj že uveljavljenim slovenskim jezikoslovcem, predsednik znanstvenega sveta

Inštituta za slovenski jezik ter mednarodno priznani pisec znanstvenih del na področju germanskega primerjalnega in splošnega jezikoslovja. Akademik Orešnik je leta 2004 prejel tudi Zlati red za zasluge na področju znanosti, visoko državno odlikovanje, ki mu ga je podelil predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek.

Profesorja Orešnika gotovo poznamo tudi številni prevajalci in prevajalke, ki smo na Filozofski fakulteti študirali germanske jezike. Kot študentka anglistike sem pri njem v 80. letih prejšnjega stoletja poslušala Uvod v germansko primerjalno jezikoslovje, Uvod v zgodovino angleščine, Angleško historično slovnico pa tudi Teorijo prevajanja, tako da sem bila ob novici o njemu podeljenem visokem državnem priznanju tudi sama na to zelo ponosna.

Spominjam se, kako je nekoč v zvezi s prof. Orešnikom med študenti zaokrožila vest, ki je sprožila precejšnje presenečenje. Čudili smo se ob spoznanju, »kako pri nas sploh ne vemo, da je Orešnik zunaj velika zvezda, da veliko objavlja v tujini, predvsem o islandščini, in da so mu celo neko knjigo izdali v Hamburgu«.

Dandanes je znano, da je profesor Orešnik poleg omenjene knjige z naslovom *Studies in the Phonology and Morphology of Modern Icelandic*, ki je l. 1985 izšla pri založbi Buske v Hamburgu in za katero je avtor l. 1987 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, objavil še kakih 30 jezikoslovnih prispevkov v skandinavskih publikacijah. Veliko je prispeval k razvoju študija skandinavskih jezikov v Sloveniji ter si glede slovenščine prizadeval uveljaviti ustrezno jezikovno politiko, tudi s predstavitvijo skandinavskih uradov za jezik v knjigi *Uradi za jezik v Skandinaviji* (SAZU 1995).

Morda bi opozorila še na neko lastnost, ki smo jo študentje pri profesorju Orešniku zelo cenili: malokdo na fakulteti je namreč podajal svojo snov na tako urejen, razumljiv in sistematičen način. Spomnim se, kako smo se med pripravami na enega od njegovih izpitov pogovarjali o študiju in pri tem soglašali, da si je mogoče Orešnikovo izpitno snov dokaj hitro zapomniti, ker je zelo pregledna in sistematična. Čeprav se takrat žal nihče od nas ni posebej zanimal za zgodovino jezika, smo se zavedali, da so nam bile vsebine o razvoju germanskih jezikov ter o njihovem medsebojnem vplivu prav zaradi profesorjevega zanimanja, ki se je prenašalo na študente, prijazno in dostopno približane. Pozneje seveda hvaležni ugotavljamo, da smo se ob študiju seznanili z razvojno podobo različnih in obenem sorodnih jezikovnih sistemov, kar nam vsekakor koristi pri prevajanju.

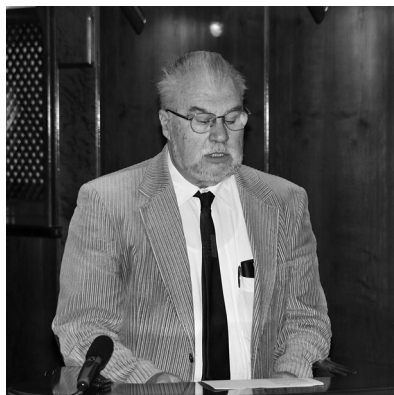

Foto: ZRC SAZU

Sicer pa se akad. prof. Orešnik od srede 80. let dalje znanstveno posveča predvsem generativni slovnici, ki velja za vodilno jezikoslovno šolo, in t.i. naravnemu jezikoslovju. Slednje je v sodelovanju s skupino mlajših jezikoslovcev razširil iz oblikoslovja na naravno skladnjo ter s svojo izvirno teorijo uspel izpeljati enake cilje pri napovedovanju razmer v jezikovnem gradivu, kakršne je doslej lahko dosegala generativna slovnica. Novo teorijo je prenesel tudi v opisno slovnico, v kateri je upošteval slovenščino in angleščino, deloma pa tudi romanske in neindoevropske jezike.

Ob koncu se seveda pridružujemo ugotovitvam, da akad. prof. Orešnik s svojim sistematičnim in izvirnim znanstvenim delom odlično nadaljuje in širi ugled slovenskega jezikoslovja v svetu ter pomembno prispeva k uveljavljanju in razvoju slovenskega jezikoslovja, s čimer je slovensko Ministrstvo za znanost sklenilo svojo obrazložitev. Ostane nam le še, da profesorju Orešniku iskreno čestitamo za najvišje državno priznanje v znanosti in mu pri nadaljnjem ustvarjalnem delu tudi v prihodnje želimo še veliko uspeha.

Spletni viri

Obrazložitev Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo ob podelitvi Zoisovih nagrad in priznanj v letu 2007. Dostopno na http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/znanost_in_visoko_solstvo/znanost/dejavnost/zoisove_nagrade_in_priznanja/2007/

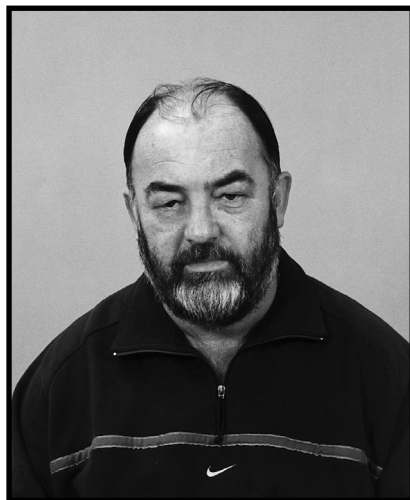
Predstavitev prof. Janeza Orešnika na spletni strani Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Dostopno na <http://spj.ff.uni-lj.si/tiki-index.php?page=Janez+Orešnik>

Objava Urada predsednika Republike Slovenije – Predsednik republike podelil petnajst odlikovanj. Dostopno na <http://www2.gov.si/up-rs/2002-2007/jd.nsf/dokumentiweb/5AFD06C2787B8A7BC1256F930033050F?OpenDocument>

In memoriam Tone Omerza (1945–2008)

Nekrolog Tonetu Omerzi, dejavnemu članu DZTPS, ki je vrsto let urejal *Mostove* in organiziral seminarje za prevajalce.

Obituary to Tone Omerza, an active member of the Association who was editing *Mostovi* and organised translator training seminars for many years.

To almost all of those who knew him, Anton Omerza was known affectionately as Tone. That is how many members of the DZTPS will always remember him. So too shall I.

After working for many years as secretary of DZTPS and editor of Mostovi, Tone took the courageous decision to set up his own freelance organisation – OST – running translator training courses, and later producing valuable seminar materials, glossaries and dictionaries. This was demanding work, to which he gave great energy, time, care and love. He also paid great attention to keeping in regular, personal contact with those who attended his increasingly popular seminars. As a “one-man-band” (his own description) he not only succeeded in overcoming the frequent financial difficulties, but also managed to maintain a consistently high level of quality in all aspects of his work. He was providing a valuable service which was greatly needed and appreciated. Translators knew that Tone cared for them, and they cared for him in return.

In losing Tone, we have lost a man of great warmth, energy, sincerity and humility. A man with a strong presence, a strong will, and a booming voice – which could also be gentle. I recall once being with him at an exhibition of precious stones; while we walked round, he said hardly a word. As we left, I said to him: “You’ve been unusually quiet today.” With a broad smile he said: “Sometimes I don’t need to speak. (Včasih znam tudi molčati.)”

Tone is no longer with us, but his memory will always be dearly cherished. His good work was not in vain, and will long be remembered.

Tiho in skorajda neopazno je odšel, in nič se ni poslovil.

Ali pa morda v naglici vsakdana nismo znali dovolj tenko prisluhniti nežni človeški duši in nismo znali opaziti, da se za trdo lupino Tonetove upornosti in optimizma, ki je seval iz njegove zagnanosti in neusahljivih načrtov, skriva nežna in občutljiva duša, ki je, priznam, kljub dolgoletnemu sodelovanju nisem nikoli prav spoznala. Zato takrat, ko je živahno zaključeval eno od pomembnih obdobij svojega delovanja kot OST (Omerza-Svetuje-Tebi) in nas ob upokojitvi povabil na »zadnjo večerjo«, da se poslovimo od vseh nas, kot je dejal, nisem niti pomislila, da bi to res lahko bilo slovo. Še posebej ne, ko je tako zavzeto pripovedoval, da bo to obdobje svojega dela predstavil kot »kroniko izobraževanja in založništva za prevajalce (1984–2008)«, nato pa užival samo še kot pisatelj in publicist. In potem je pridno in hitro pisal svojo kroniko dolgoletnega sodelovanja s prevajalci in opravljanja poslanstva, v katerega je tako globoko verjel, in ga s knjigo »Vaje v slogu« želel tudi končati. Vendar je konec prišel nepričakovano in veliko prezgodaj. Iz roke mu je iztrgal pero prav takrat, ko je v knjigo vnašal še zadnje popravke.

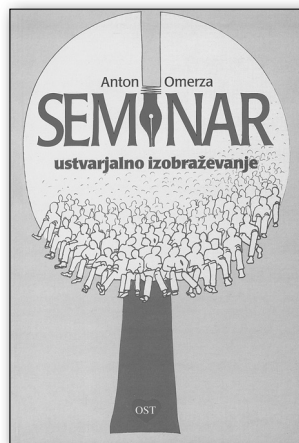
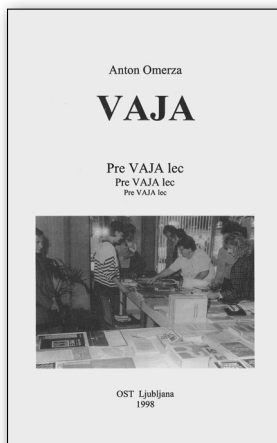
Ko zdaj ponovno prebiram njegov rokopis te knjige, me zaboli ob misli, da se je prav z njo verjetno že tiho poslavljaj, pa tega nismo zaznali, saj smo bili vajeni, da je vedno glasno in jasno zagovarjal svoje ideje, tako trdno prepričan vanje, da mu je bilo težko ugovarjati. Zdaj pa se je iz tega umikal. Poslavljaj se je od nas prevajalcev, ki nam je posvetil velik del svojega življenja in dela. In morda se je ob tem njemu samemu zazdela praznina ob slovesu prehuda in vrzel pregloboka, da je ni zmogel več premostiti. – Nikoli ne bomo zvedeli. Vsekakor pa tudi vsem nam ob njegovem odhodu ostaja velika vrzel in boleča praznina.

Toneta se bomo vsekakor spominjali kot neutrudnega sodelavca strokovnih prevajalcev, ki je svoje delo več kot 35 let tesno povezoval z našim društvom.

Če se zdaj v mislih vračam nazaj in poskušam strniti najino dolgoletno poznanstvo, sodelovanje in prijateljevanje v teh nekaj vrstic, ki mu jih pišem v spomin in slovo, naj naštejemo vsaj nekatere mejnike iz njegovega dela s prevajalci in za prevajalce.

Delovanje v DZTPS in njegovih različnih organih. Tone je bil dejaven član društva že od leta 1974. Sodelovala sva v upravnih odborih in nadzornem svetu. Pri njegovem delu v društvu se še posebej z veseljem spominjam dveh pomembnih mednarodnih posvetovanj v Portorožu, ki jih je pomagal organizirati: leta 1987 posvetovanje jugoslovanskih prevajalcev o prevajanju in zunanji trgovini v sodelovanju s hrvaškim društvom prevajalcev in leta 1992, takrat že samostojno v naši novi državi, posvetovanje prevajalcev s področja Alpe-Jadran. V letih 1988–1992 je bil v DZTPS tudi redno zaposlen kot poslovni tajnik.

Dolgoletno sodelovanje v uredniškem odboru *Mostov*, ki jih je Tone dolga leta tudi uspešno urejal kot odgovorni urednik.

Strokovni seminarji za prevajalce v DZTPS, ki jih je začel organizirati že davnega leta 1984, so bili vse do leta 1992 poleg urejanja *Mostov* ena njegovih najljubših in najuspešnejših dejavnosti v društvu. In prav temu delu, razširjenem še na poslovno svetovanje prevajalcem, se je potem posvetil tudi kot samostojni podjetnik (OST). V svetovanju prevajalcem in seminarjih zanje je videl svoj izziv in našel svoje poslanstvo. Mislim, da ga danes prevajalci poznajo in se ga bodo tudi še dolgo s hvaležnostjo spominjali prav zaradi te njegove dejavnosti. Kot je zapisala ena od udeleženk seminarjev v uvodu k nedokončani Tonetovi knjigi: »Ostovi seminarji so bili vedno dobro zastavljeni, teme jasne in pripravljene tako, da udeleženci nismo nikoli odhajali domov praznih rok. Vedno so bili razgibani, uporabni in kakovostni. Dolgčas? Zapravljen čas? Tega pri Ostu, predvsem po Tonetovi zaslugi, ni bilo.«

Na izobraževanje in usposabljanje prevajalcev se je navezovala tudi Tonetova dejavnost založnika in avtorja, od izdajanja seminarskega gradiva in prvega *Poslovne priročnika za prevajalce* do trijezičnega *Slovenskega pravnega leksikona* (za sodne tolmače) in ne nazadnje že leta 1999 iz bogatih izkušenj napisanega priročnika *Seminar – ustvarjalno izobraževanje*. Ob tem pa še številne druge knjige, ki so kazale na njegovo pot naprej, v tretje življenjsko obdobje, ki pa ga žal ni dočakal.

Prav zaradi njegove zavzetosti pri sodelovanju s prevajalci in zaradi njegovih seminarjev, za katere nas je vedno znova znal navdušiti kot predavatelje in udeležence, sem prepričana, da ga bomo mnogi pogrešali in boleče občutili praznino tam, kjer nas je vedno čakal in sprejel kot prijatelj. Zato bo spomin nanj med nami še dolgo živ, pa četudi ne bomo mogli prebrati njegove zadnje knjige spominov. Naj pa iz nje vendarle povzamem eno samo pravilo, ki nam ga ponuja kot nasvet: »Misli z glavo, delaj s srcem!« Tako je delal tudi sam, do zadnjega, dokler mu ni zmanjkalo moči. Takega smo poznali in tak nam bo tudi ostal v spominu.

Ni jih več med nami: Veliki britanski in ameriški leksikografi

■ IZVLEČEK

Prispevek je napisan v spomin na štiri vélike nedavno preminule slovaropisce, na Britanca Johna M. Sinclairja ter na Američane Roberta K. Barnharta, Roberta L. Chapmana in Laurencea Urdanga. Osredotoča se na njihove dosežke na področju slovaristike angleškega jezika. Zaključek za zadnje tri je napisan tudi osebno, saj sem vse tri ameriške leksikografe dobro poznal in si z njimi dopisoval; z Barnhartom in Chapmanom več kot dvajset let, z Urdangom pa desetletje manj.

KLJUČNE BESEDE: *nekrolog, slovaropisci, leksikografija, angleščina, britanski, ameriški, John M. Sinclair, Robert K. Barnhart, Robert L. Chapman, Laurence Urdang*

■ ABSTRACT

Gone But Not Forgotten: The Great British and American Lexicographers

The paper has been written in appreciation of four outstanding lexicographers who died in the early 21st century, i.e. of the Briton John M. Sinclair, and the Americans Robert K. Barnhart, Robert L. Chapman and Laurence Urdang. While it highlights their lexicographical achievements in English, the final parts for the last three are personal, since I knew the three American lexicographers well and corresponded with them regularly, with Barnhart and Chapman for over twenty years, and with Urdang for about a decade less.

KEY WORDS: *obituary, lexicographers, lexicography, English, British, American, John M. Sinclair, Robert K. Barnhart, Robert L. Chapman, Laurence Urdang*

UVOD

V današnjem času so nam raznolike jezikovne informacije običajno zlahka dostopne, največkrat v slovarjih. Navajeni smo, da lahko – predvsem seveda za angleški jezik – preprosto posežemo po najrazličnejših slovarjih, splošnih ali specializiranih, majhnih ali velikih, eno- ali dvojezičnih in včasih celo večjezičnih, saj so angleški slovarji na razpolago v vseh mogočih oblikah in v najrazličnejših možnostih glede obsega, formata, leta izdaje, da sploh ne omenjam izredno raznovrstnih vsebin. Takšna dela so v novejšem času vse bolj na voljo tudi v elektronski obliki, in verjetno

le redko (če sploh kdaj) pomislimo na strokovnjake, ki so jih (so)ustvarili. V tem prispevku bi rad predstavil glavne dosežke štirih izjemnih anglo-ameriških slovaropiscev, ki so veliko pripomogli k današnji kakovosti in raznolikosti široke palete slovarjev angleškega jezika. To so Britanec John M. Sinclair ter Američani Robert K. Barnhart, Robert L. Chapman in Laurence Urdang.

SINCLAIR, John McHardy (1933–2007)

John Sinclair je bil inovativen in vpliven britanski – natančneje škotski – jezikoslovec »z vizijo«. Gotovo nam bo za vedno ostal v spominu predvsem kot eden od začetnikov sistematične uporabe korpusnega jezikoslovja za potrebe (pedagoškega) slovaropisja in besediloslovja. Raziskovalno, pa tudi pedagoško, se je ukvarjal predvsem s frazeologijo, besediloslovjem in ustvarjanjem ter učinkovito rabo korpusov za praktične jezikovne potrebe. Svojo akademsko pot je pričel l. 1958 v Edinburgu, potem pa je vrsto let (1965–2000) deloval kot profesor modernega angleškega jezika na univerzi v Birminghamu. Proti koncu svoje poklicne poti se je upokojil (1995) in se preselil v Italijo, kjer je v Toskani, natančneje med Sieno in Firencami, ustanovil The Tuscan Word Centre. Kot predsednik tega jezikovnega centra za znanstveno preučevanje jezika je skupaj s sodelavci organiziral in izpeljal več zelo kakovostnih (intenzivnih) tečajev, seminarjev ter raznovrstnih izobraževanj s področij korpusnega jezikoslovja in analize besedil za raziskovalne in pedagoške potrebe.

Čeprav je Sinclair že l. 1971 postal svetovalec za leksikografijo pri slovarskem oddelku znane založbe Collins Publishers iz Glasgowa, ga po svetu poznajo zlasti po njegovem delu pri izvirnem projektu »COBUILD«. (Akronim je nastal iz zveze **C**ollins **B**irmingham **U**niversity **I**nternational **L**anguage **D**atabase, ker sta pri projektu sodelovala takó založba Collins Publishers kot tudi univerza v Birminghamu.) Projekt, ki ga je Sinclair zasnoval leta 1981, je imel dva glavna cilja: z uporabo podatkov, pridobljenih iz korpusa, ugotoviti, kako ljudje uporabljajo sodobno angleščino, potem pa izsledke raziskovalnega dela uporabiti v slovarjih, slovnica in drugih jezikovnih priročnikih, predvsem za vse tiste uporabnike, ki se učijo angleščine kot tujega ali drugega jezika.¹

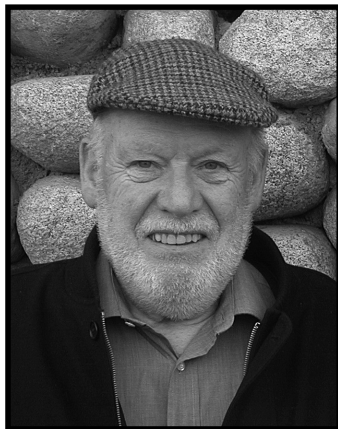

Foto: Primož Jakopin

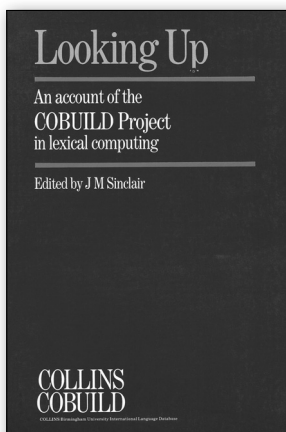
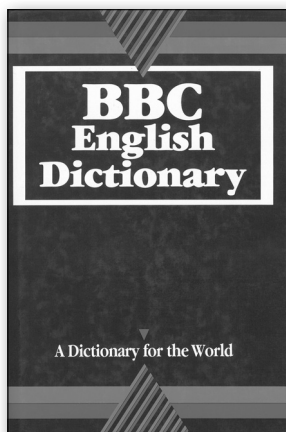
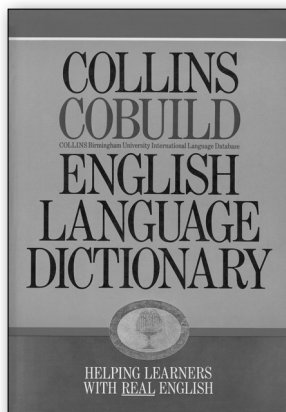
¹ Zato je ob slovarju izšla tudi spremljajoča vadnica, *Learning REAL English with Collins COBUILD English Language Dictionary* (1987).

Glavni rezultat tega projekta je bil odmevni slovar z naslovom *Collins COBUILD English Language Dictionary* (1987) s 70.000 gesli in 90.000 primeri rabe, ki so bili povečini izbrani iz COBUILD-ovega korpusa besedil. Sinclair je bil glavni urednik tega inovativnega korpusnega slovarja za učne potrebe, istega leta pa je tudi uredil in izdal poročilo o samem projektu v zborniku z naslovom *Looking Up*. Kljub spremembi lastništva založbe HarperCollins in s tem drugačni založniški usmeritvi je COBUILD-ov slovar še vedno na knjižnem trgu; zdaj je na voljo v peti izdaji (2006), prav vsaka od njih pa ima nekoliko drugačen naslov. Pred kratkim je izšla tudi ameriška različica COBUILD-a, pripravili in izdali pa so jo pri bostonski založbi Heinle Cengage Learning.²

Po prvi izdaji največje oz. osnovne »advanced« izdaje iz l. 1987 je COBUILD izšel tudi v več spremenjenih oziroma manjših verzijah, predvsem *Collins COBUILD Essential English Dictionary* (1988) in *Collins COBUILD New Student's Dictionary* (2. izdaja 2002). Na osnovi izvirne analize korpusnih podatkov so COBUILD-ovi sodelavci pod Sinclairjevim okriljem v letih 1988–1998 pripravili še več praktičnih jezikovnih pripomočkov, npr. slovarje idiomov, sestavljenih glagolov, slovar jezikovne rabe ter angleško slovnico.

Sinclair je bil tudi glavni urednik slovarja kolokacij na zgoščenki (1995) in urednik zbirke desetih priročnikov »Collins COBUILD English Guides« (1991–1997), torej jezikovnih vodnikov, ki jasno in uporabniško prijazno obravnavajo metaforiko, predloge, člene, enakoglasnice, besedotvorje in drugo. Najpomembnejše Sinclairjevo jezikoslovno delo je sicer objavljeno v dveh njegovih knjigah, in sicer *Corpus, Concordance, Collocation* (1991) ter *Trust the Text* (2004).

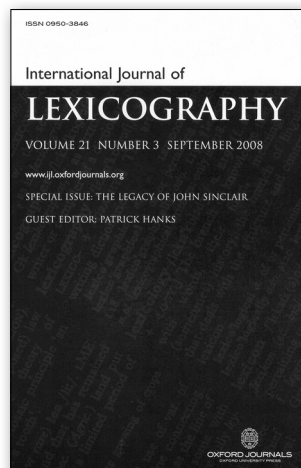
Sinclair je v vlogi glavnega urednika pripravil še dva enojezična slovarja angleškega jezika: *BBC English*

² Prim. »spremljevalno« spletno stran <http://www.myCOBUILD.com>.

Dictionary (1992) je nekakšna skrajšana in enciklopedična različica COBUILD-a, ki je nastala s sodelovanjem COBUILD-ove ekipe in BBC-ja. To delo se osredotoča na govorjeno angleščino in vključuje okoli 1000 enciklopedičnih gesel, zlasti »people and places in the news«. Drugi slovar pa je *Collins Today's English Dictionary* (1995), ki obsega manj kot 1000 strani in je namenjen domačim govorcem angleščine. Stavi predvsem na preprostost: nima prav nobenih opomb, krajšav in celó nikakršnih navodil za uporabo.

Ob Sinclairjevi smrti je izšlo več nekrologov (izbor na spletu objavljenih je naveden tudi v pričujočem zapisu), ki praviloma poudarjajo njegovo veliko vlogo na področjih korpusnega jezikoslovja, frazeologije in slovaropisja, pa tudi njegovo človeško toplino in dostopnost. Nedavno mu je bila posvečena posebna izdaja revije *International Journal of Lexicography* (letnik 21, št. 3, september 2008) z naslovom »The Legacy of John Sinclair«. Slovenci smo imeli priložnost srečati Sinclairja tudi pri nas, saj je leta 1994 predstavil COBUILD-ov projekt na mednarodni konferenci Alpe – Jadran o poučevanju angleškega jezika, ki je bila takrat organizirana na Brdu pri Kranju.

John Sinclair: Nekrologi na spletu – izbor

Hoey, M., »John Sinclair: Brilliant Language Scholar and Deviser of the 'Idiom Principle'.« *The Guardian*, 3. maj 2007. Dostopno tudi na <http://www.guardian.co.uk/news/2007/may/03/guardianobituaries.obituaries>

»John Sinclair«. *The Scotsman*, 9. maj 2007. Dostopno tudi na <http://news.scotsman.com/obituaries/John-Sinclair.3284277.jp>

Lavid, J., »To the Memory of John Sinclair, Professor of Modern English Language.« *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense* 15 (2007): 9-12. Dostopno tudi na <http://www.ucm.es/BUCEM/revistas/fil/11330392/articulos/EIUC0707110009A.PDF>

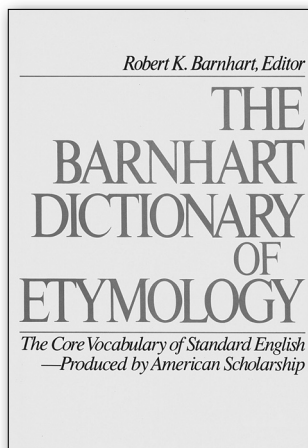
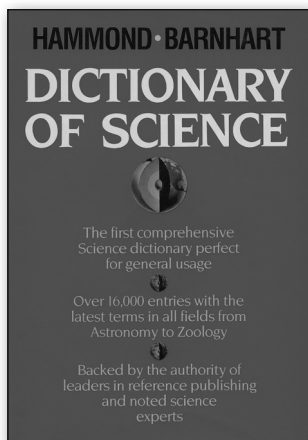
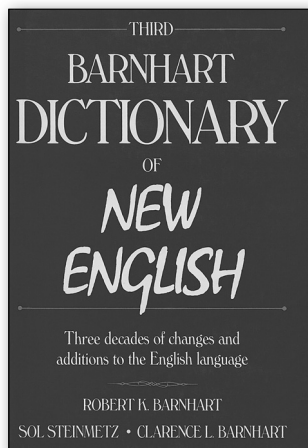
Römer, U., »Obituary: John Sinclair (1933 – 2007).« *Linguist List* 18.835, 19. marec 2007. Dostopno na <http://www.linguistlist.org/issues/18/18-835.html>

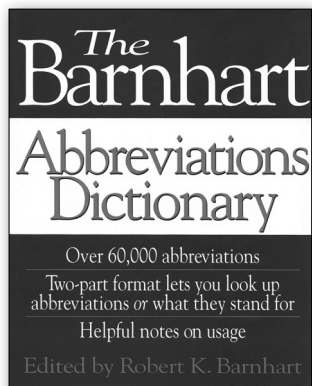
BARNHART, Robert Knox (1933–2007)

Ameriški leksikograf Robert K. Barnhart je bil sin najbolj znanega ameriškega leksikografa 20. stoletja Clarencea L. Barnharta (1900–1993). Po študiju je skoraj celotno poklicno pot preživel blizu New Yorka, kjer je sodeloval v slovarski ekipi očetovega podjetja C.L. Barnhart, Inc., Reference Books. Podjetje je raznim naročnikom nudilo priročniške storitve. Robert je tam pričel s svojim slovarsko-uredniškim delom, najprej kot eden od urednikov priljubljene zbirke šolskih slovarjev angleškega jezika, ki so se po glavnih avtorjih imenovali »slovarji Thorndike-Barnhart«.

Robert K. Barnhart se je skoraj v celoti posvetil slovaropisju angleškega jezika, a na zelo različnih ravneh. Deloval je zlasti na področjih splošnega slovaropisja, neologistike in etimologije. Bil je sourednik (skupaj z očetom in leksikografom Solom Steinmetzom) treh visoko kakovostnih enciklopedičnih slovarjev »nove angleščine,« torej neologizmov: *The Barnhart Dictionary of New English since 1963* (1973), ki je v Veliki Britaniji izšel pod naslovom *A Dictionary of New English* (prav tako 1973), *The Second Barnhart Dictionary of New English* (1980), in *The Third Barnhart Dictionary of New English* (1990) z okoli 12.000 gesli.

Leta 1968 je Robert, ponovno v sodelovanju z očetom, pričel urejati obsežni (okoli 2500 strani) splošni slovar angleščine v dveh velikih zvezkih, ki so ga poimenovali *World Book Dictionary* (prva izdaja 1963, temeljito revidirana izdaja 1976, nato pa z vsakoletnimi dopolnitvami vse do leta 1996). To je izredno kakovostno, jasno in uporabniško prijazno delo z okoli 264.000 gesli, izčrpnimi enciklopedičnimi definicijami, napisanimi v sorazmerno preprostem jeziku, in s številnimi primeri rabe.

Robert Barnhart je kasneje ob sodelovanju »hishne« ekipe pripravil več izrednih (tudi nagrajenih) jezikovnih priročnikov, večinoma skupaj s Solom Steinmetzom, ki je bil tudi sam dolgoletni član slovarske ekipe Barnhartov. Gre zlasti za tri slovarje, namreč – kronološko – za *Hammond Barnhart Dictionary of Science* (1986), ki je v ponatisu izšel pod naslovom *The American Heritage Dictionary of Science* (1988), in je enciklopedični slovar znanstvenih terminov s 16.000 gesli; za obsežni (1200 strani) ameriški etimološki slovar *Barnhart Dictionary of*

Etymology (1988) z okoli 30.000 gesli, ki je izšel tudi v priročni izdaji z naslovom *Barnhart Concise Dictionary of Etymology* (1995); ter za *The Barnhart Abbreviations Dictionary* (1995), enozvezkovni slovar v dveh delih, ki obsega okoli 60.000 gesel (krajšav). Omenjeni etimološki slovar, ki je bil ponatisnjen tudi v Veliki Britaniji kot *Chambers Dictionary of Etymology* (2000), je odlična ilustracija Barnhartovega pristopa: v nasprotju s skoraj vsemi drugimi etimološkimi slovarji angleškega jezika je prijazen tudi do splošnega uporabnika, saj se izogiba (pre)številnim kraticam ter tehničnim jezikoslovnim terminom. Prav zato ga je dejansko mogoče »brati« in že na prvi pogled je vidno, da gesla nimajo znanstvene »strogosti«, ki je tako značilna za številne etimološke slovarje.

Robert je objavil tudi več leksikografskih študij v znanstveno-strokovni periodiki, predvsem ameriški. Pisal je zlasti o problemih neologistike, etimologije in predelav sodobnih slovarjev.

Barnharti so (bili) resnično prava leksikografska družina. Robertov brat David K. Barnhart je leksikograf že več kot 40 let; je tudi lastnik založniške hiše Lexik House Publishers ter urednik revije *The Barnhart Dictionary Companion*, četrtletnika za neologistiko, ki ga je l. 1982 zasnoval Clarence Barnhart. V ilustracijo naj še navedem, da so pri nastanku etimološkega slovarja sodelovali štirje Barnharti; v slovarju znanstvenih terminov najdemo sedem Barnhartov; pri tretjem slovarju neologizmov pa je sodelovalo kar devet Barnhartov.

Robert je bil po človeški plati izredno prijeten, dostopen človek in pravi humanist v najboljšem pomenu besede. Topel, prijazen in preprost človek z ogromno znanja, ki ga je pridobival dolga leta – znanja, ki ni bilo odvisno od pritiska na tipko. Rad je delil svoje misli z drugimi. Vesel sem, da sem bil med njimi tudi sam. Spoznati takšne ljudi pomaga razumeti veličino, in to tisto pravo, v kateri preprosto ni prostora za domišljavost, agresivnost, zavist, laž in zlobo. Ob misli na Roberta pogosto pomislim na plemenitost – lastnost, ki (ali se res motim?) vse bolj izginja iz našega življenja.

CHAPMAN, Robert Lundquist (1920-2002)

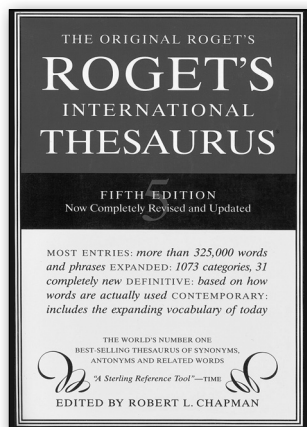
Robert L. Chapman je bil akademski jezikoslovec, dolgoletni profesor na univerzi Drew v Madisonu, v zvezni državi New Jersey na vzhodu ZDA, ob tem pa tudi slovaropisec. V letih 1960–66 je prekinil prvi del svoje akademske kariere in postal glavni urednik za priročnike pri znanih newyorških založbah Funk & Wagnalls Co. in Holt, Rinehart & Winston Co.. V tem obdobju je bil glavni urednik dveh priročnikov, namreč znanega slovarja *Funk & Wagnalls Standard College Dictionary* (1963) ter manjšega *The Holt Intermediate Dictionary of American English* (1966).

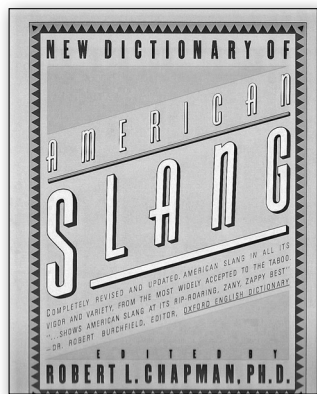
Foto: Mojca M. Hočevar, iz arhiva Tamara Mikolič Južnič

Študentje anglistike **prof. Dušana Gabrovška** na obisku pri **prof. Robertu L. Chapmanu** septembra 1996. Pred vhodom v kampus Univerze Drew v Madisonu, New Jersey, ZDA, od leve proti desni stojijo: **Vanja Živković Sedej, Rok Žaucer, prof. Robert L. Chapman, Tamara Mikolič Južnič, Polonca (Štern) Kocjančič, Stanka (Jugovic) Bradač in Nataša (Hrovat) Jerlah;** v vrsti pred njimi sta **Simona Nager-nik in Jasna Černe.**

Kljub svojima zgodnjima dosežkoma se je Chapman v slovaropisju trajno zapisal predvsem v zrelem obdobju svojega življenja, zahvaljujoč predvsem svojima dvema kasnejšima dosežkoma na tem področju, namreč kot dolgoletni urednik dveh izdaj ameriške različice – pravzaprav gre za »uradnega ameriškega potomca« – Rogetovega tezavra, mednarodno znanega pojmovno urejenega priročnika, v ZDA imenovanega *Roget's International Thesaurus* (4. ameriška izdaja 1977; 5. ameriška izdaja 1992), ter kot avtor/urednik dela *New Dictionary of American Slang* (1986), obsežnega (17.000 gesel na 500 straneh) slovarja ameriškega slenga, na katerem je intenzivno delal sedem let (1979–86). To je bila močno predelana in posodobljena izdaja znanega

dela *Dictionary of American Slang* avtorjev Harolda Wentwortha in Stuarta B. Flexnerja iz leta 1960 (zadnja – Flexnerjeva – verzija je izšla z letnico 1975). Chapmanovo delo je bilo v obeh primerih večplastno: takó je npr. naredil slovar manj esejističen, vnesel je veliko novih etimoloških dejstev ter približno datiral številna gesla, nenazadnje pa je uporabil tudi svoj sistem kvalifikatorjev in simbolov. Pri nekaterih geslih je dodal tudi izgovarjavo in uredniške opombe.³

Chapman je pisal tudi članke o leksikografiji, objavljal ocene slovarjev in tezavrov ter v letih 1963–65 pripravljал stalno rubriko »New Words and Meanings« v vsakoletnem almanahu oz. dodatnem zvezku Britanske enciklopedije (*Encyclopaedia Britannica*), imenovanem *Britannica Book of the Year*.

»Chap«, kot smo ga klicali prijatelji in znanci, je bil človek, ki je gradil na neposrednosti in toplini človeške bližine. Vedno je bil poln široke intelektualne radovednosti in želje po stiku s sorodnimi dušami. Bil je živahen in izjemno zabaven lingvist; v vsakem pismu, ki mi ga je napisal, je načenjal vrsto tem, nikakor ne le jezikoslovnih. Pogosto je pisal o potovanjih, glasbi, tenisu – skoraj nikoli pa ni pozabil poudariti, kako strastno rad raziskuje jezik. Izredno rad je jadral na svoji jadnici, ki jo je poimenoval kar *Thesaurus*. V znani publikaciji *Contemporary Authors* je zapisal: »I want to discover as much as I can about how the mind works with language and how language responds to the desires of the mind.«⁴ Je tu res treba še kaj dodati?

³ Danes takó tezaver kot slovar slenga ureja Chapmanova naslednica, ameriška leksikografinja Barbara Ann Kipfer, ki je, mimogrede, v duhu časa v svoji 4. revidirani izdaji (2007) slovarja *Dictionary of American Slang* prispevala poseben dodatek s krajšavami, ki so v rabi pri kratkih besedilnih sporočilih, kot npr. *BTDT* (=been there done that) in *TLK2UL&R* (=talk to you later).

⁴ *DSNA Newsletter* 26, št. 1 (Spring 2002): 5.

URDANG, Laurence (1927–2008)

V tem prispevku bi rad predstavil tudi glavne slovarske dosežke izjemno plovitega ameriškega slovaropisca Laurencea Urdanga, ki je v svoji več kot 40-letni karieri napisal, sestavil oz. uredil kar okoli 150 splošnih in specializiranih slovarjev angleškega jezika. Čeprav ljudje njegovega kova le redko govorijo o svojem deloholištvu in strokovnjaštvu, je njihov prispevek k intelektualni zgodovini naroda oz. jezika preprosto neprecenljiv.

Laurence Urdang je diplomiral l. 1954 na znani univerzi Columbia v New Yorku; v letih 1954–60 je tudi predaval na New York University. Podiplomskega študija jezikov, ki ga je sicer pričel, ni končal z disertacijo (Weber 2008), ker je že kmalu po l. 1955 pričel intenzivno delati na slovarjih. Takó je najprej pri založbi Funk & Wagnalls sodeloval pri nastanku znanega slovarja *Funk and Wagnalls Standard Dictionary, International Edition* (1958), pri katerem je bil urednik za izgovarjavo ter avtor definicij za področji jezikoslovja in matematike. Nato je (1958) postal direktor oddelka za priročnike pri znani newyorški založbi Random House, kjer je ostal vse do l. 1969, ko se je odločil iti »na svoje«: Tedaj je namreč ustanovil lastno družbo, Laurence Urdang, Inc., in sicer za izdajanje slovarjev in drugih priročnikov. Vodil je tudi njeno britansko podružnico, Laurence Urdang Associates Ltd., ki je začela delovati l. 1970. V tem obdobju je ustvaril in vrsto let urejal (1974–1991) jezik(slo) vno revijo *Verbatim: The Language Quarterly*, v kateri je objavil vrsto leksikografskih člankov in ocen slovarjev. Njegovo zadnje delo je bilo *The Last Word – The English Language: Opinions and Prejudices* (2007), predstavlja pa njegov osebni pogled na stanje angleškega jezika v začetku 21. stoletja.

Urdangov leksikografski opus je res izjemen, takó po kakovosti kot tudi po obsegu. Z ogromno vloženega dela je pripravil *Random House Dictionary – Unabridged Edition* (1966), enega največjih, uspešnih in spoštovanih slovarjev angleškega jezika tistega časa, saj je sam sestavil in vodil slovarsko ekipo z okoli 150 uredniki, začrtal uredniško politiko in v različnih fazah izdelave slovarja kar ŠESTKRAT prebral čisto vsako besedo v njem. To ni mačji kašelj: slovar namreč obsega skoraj 2100 strani velikega formata in ima 260.000 gesel. Nastajal je sedem let, stroški zanj pa so znašali okoli tri milijone ameriških dolarjev.

Urdang je izdelal tudi enega najzgodnejših (1959) sistemov za vnašanje posameznih delov gesel v posebno računalniško bazo podatkov (prim. Urdang 1984). Pri založniški hiši Random House je bil med drugim glavni urednik skrajšane, t.i. »college« izdaje z naslovom *Random House College Dictionary* (1968).

Po odhodu z založbe Random House se je v Veliki Britaniji zlasti za potrebe britanske publike lotil projekta popolnoma novega enozvezkovnika, ki je izšel pod

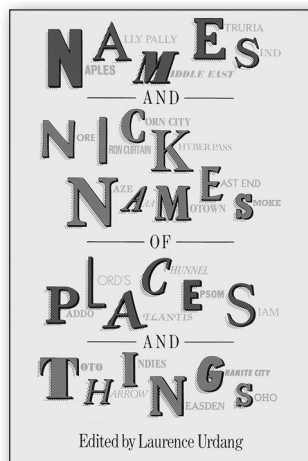
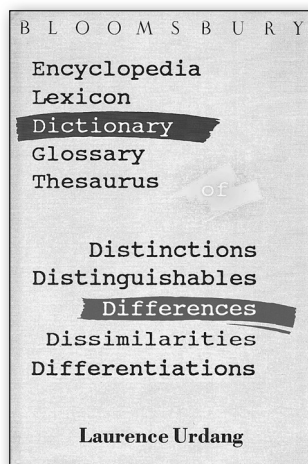
naslovom *Collins Dictionary of the English Language* (1979). To delo je prineslo na britanski slovarski trg enciklopedično komponento, ki so jo do tedaj običajno vključevali le standardni ameriški enozvezkovniki, njihovi britanski tekmeci pa ne. Poteza z enciklopediko se je izkazala za pravilno, saj je *Collins* še dandanes eden vodilnih slovarjev na izredno konkurenčnem britanskem slovarskem tržišču.

Kot rečeno, je Urdang kot raziskovalec-jezikoslovec, avtor in urednik pripravil okoli 150 slovarjev in priročnikov, takó v ZDA kot tudi v VB. Že izbrani naslovi nakazujejo izredno raznolike vsebine: *Basic Book of Synonyms and Antonyms* (1978/1985), *The Oxford Thesaurus* (1991/1997), *Dictionary of Advertising Terms* (1977/1979), *The Facts on File Dictionary of Numerical Allusions* (1986), *Loanwords Dictionary* (1987), *Dictionary of Differences* (1988), *A Fine Kettle of Fish and Other Figurative Phrases* (1991), *Bloomsbury Dictionary of Difficult Words* (1993), da ne omenjam njegovih slovarjev idiomatskih izrazov, sloganov, predpon, pripon, nadimkov ...

Kot človek z veliko posluha za zahtevno slovarsko delo je Urdang l. 1995 ustanovil in vse do leta 2008 tudi sam financiral posebno letno »nagrado« (v ZDA med \$500 in \$2500, drugje po svetu pa med £250 in £1500) za spodbujanje in pomoč pri slovarskih projektih. Tudi leta 2009 jo bodo podelili, a tokrat v njegov spomin.

Urdang se je nekaterim akademskim jezikoslovcem znal včasih nekoliko zameriti, ker je brez dlake na jeziku povedal, kaj si misli o kakšnem bolj »megljenem« teoretiziranju in o vnašanju nepotrebne učene terminologije v slovaropisje in slovaroslovje. Skoraj alergičen je bil na avtorje, ki so njegovo ime pogosto zapisali napačno, namreč *Lawrence*. Bil pa je izredno pošten, premočrten in vztrajen leksikograf, z izrednim občutkom za praktične jezikovne probleme v angleščini, ki jih dobri slovarji lahko pomagajo ljudem reševati. Prav v tem je tudi njegova veličina.

Kot zanimivost ter ponazoritev njegovega neposrednega sloga pisanja navajam še del prispevka, v katerem je Urdang opisal, kako so se lotili problema vključevanja »nespodobnih« besed v *Random House Dictionary* (1966):

Every editor associated with the book wanted those words in. Jess Stein and I attended the meetings at which these sensitive matters were discussed and were invited to put our case, though we were fully aware that the ultimate decision rested with (particularly) the sales department. The sales director at the time (1965) was Lew Miller, as wise and experienced a marketing man as one could find in publishing; Bob Bernstein was president; Bennett Cerf was chairman of the board, and the other important directors were Donald Klopfer and Tony Wimpfheimer. After Jess and I presented our case, Lew Miller said he needed a week or so to think about the matter. Bennett was going out of town on one of his many lecture tours, while the final stages of reading proof proceeded in the reference department, of which I was director. Whichever way it was to go, we were ready to abide by Lew's decision. About ten days later, Bennett returned and, encountering Bob in the corridor, asked him about the "four-letter decision." "*Shit and piss* are in," replied Bob, "*fuck and cunt* are out." Lew Miller's decision had been a practical one: he felt it foolish to sacrifice the sales of many thousands of copies of the dictionary in the Bible Belt and other puritanical bastions of conservatism like Texas and California merely for the sake of a "couple of four-letter words." (Those who think of California as a paragon of avant-garde thought may need reminding that the school-marms there succeeded in banning the sale of the *Dictionary of American Slang*, by Wentworth and Flexner, in the 1970s [sic], by which time one might have thought that their moral fiber would have caught up with their professional modernity.) (Urdang 1991)

Navedenke

Urdang, L. 1984. »A Lexicographer's Adventures in Computing.« *Datamation*, marec, str. 185-88, 190, 194. Ponatis v *Dictionaries* št. 6 (1984): 150-65.

Urdang, L. 1991. Ocena knjige Bill Bryson, *Mother Tongue: The English Language* (1990). *Verbatim* 17, št. 3 (Winter): 19.

Weber, B. 2008. »Laurence Urdang, Language Expert Who Edited Dictionaries, Dies At 81.« *The New York Times*, 26 August. Dostopno tudi na <http://www.nytimes.com/2008/08/26/books/26urdang.html>

Besedilni korpus *Nova beseda*

■ IZVLEČEK

V prispevku je predstavljen besedilni korpus *Nova beseda* od začetkov leta 1998 do danes. Za uporabnika korpusa je nujno poznavanje strukture korpusa, saj pomembno vpliva na interpretacijo rezultatov. Prikazani so tudi nekateri primeri iskanj po korpusu (konkordančno in besedno iskanje) ter možnosti uporabe. Kot dopolnitev korpusa je na kratko predstavljen še *Spletni seznam besed slovenskega jezika*.

KLJUČNE BESEDE: *slovenščina, besedilni korpusi, iskalniki, spletni sezname besed*

■ ABSTRACT

The *Nova beseda* Text Corpus

In the paper the Slovenian text corpus *Nova beseda* (New word) is presented. From its beginning in 1998 it has grown to the current size of 202 million running words of text, serving the lexicographic work at the home institution (Fran Ramovš Institute of Slovenian Language ZRC SAZU) as well as the research and educational community at large. Several search examples are given which demonstrate the use of the corpus. At the end, a brief introduction to the *Web List of Slovenian Words*, a supplement to the corpus, is also given.

KEYWORDS: *Slovenian, text corpora, search engines, web lists of words*

1. UVOD

Nova beseda je zbirka elektronskih besedil, zbranih predvsem iz časopisnih, leposlovnih in formalnogovornih virov. Nastaja v Laboratoriju za korpus slovenskega jezika, ki je del Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Opremljena je s spletnim vmesnikom, na naslovu <http://bos.zrc-sazu.si>, ki vključuje konkordančni iskalnik in iskalnik po frekvenčnem seznamu besednih oblik. Sredi leta 2007 je obsegala 202 milijona besed. Čeprav je namenjena predvsem slovaropisnim potrebam Inštituta, je dostop prost, brez predhodne registracije. Dnevno je na nje spletni strani približno 500 dostopov. *Novo besedo* dopolnjuje še *Spletni seznam besed slovenskega jezika*, ki je imel sredi leta 2007 356.000 gesel, besed z osnovnimi slovničnimi podatki, informacijo o viru in povezavah.

2. MEJNIKI V RAZVOJU

Vse skupaj se je začelo leta 1998 z izdelavo avtorjeve doktorske disertacije iz entropije slovenskih leposlovnih besedil na Fakulteti za elektrotehniko (FE) Univerze v Ljubljani; dostopna je prek spletne strani <http://www.ff.uni-lj.si/hp/pj/disertacija/naloga.html>. Kot gradivo za nalogo je bilo v elektronski obliki zbranih 112 leposlovnih del v obsegu 3 milijonov besed, nekaj iz spletne *Zbirke slovenskih leposlovnih besedil* Mirana Hladnika (<http://www.ijs.si/lit/leposl.html>), nekaj skeniranih, nekaj, predvsem redkejših tiskov iz zbirke NUK, pa pretipkanih, tudi s pomočjo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. V gradivo je bil vključen tudi celotni opus Cirila Kosmača. Avtor članka je bil takrat zaposlen s polnim delovnim časom na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani kot asistent in sodelavec Računalniškega centra, na Inštitutu pa je bil v dopolnilnem delovnem razmerju. Besedila so bila očiščena pri skeniranju, stavljenju in raznih prenosih nastalih napak ter pripravljena v enotnem formatu.

Ena od zahtev pri disertacijah na FE je, da ne smejo presegati 200 strani, in avtorju je bilo zato predlagano, naj obsežnejše priloge objavi na spletu. Poleg prilog je pripravil še konkordančni iskalnik po zbranih leposlovnih delih in ga jeseni 1999 objavil na spletnem naslovu <http://www.ff.uni-lj.si/cortes>. Beseda *cortes* je bila mišljena kot akronim iz angleškega naziva *CORpus of TExtS in Slovenian*. Ob istem času je avtor iz elektronske različice časopisa *Delo*, pošiljane vsak večer kot tekstovne datoteke posameznih strani predvsem na naslove slepih, ki so časopis tako lahko brali s pomočjo posebej prirejene tipkovnice z braillovo vrstico na spodnjem robu, pripravil tudi indeksni konkordančni iskalnik in iskalnik po besednih oblikah. Obseg *cortesa* je s tem narasel najprej na 28 milijonov besed, konec pomladi 2000 pa na 48 milijonov besed prečiščenega in na enoten način pripravljenega besedila. Kot zanimivost velja omeniti, da so bila, zaradi lažje predstavitve korpusa mednarodni javnosti (Jakopin 2001, str. 229–241), vanj vključena tudi zbrana dela treh angleško pišočih avtorjev: Walterja Scotta, Oscarja Wilda in Marka Twaina.

Nastal je korpus, ki se ga je že dalo resneje uporabiti tudi v jezikoslovne namene in je bil zaradi prostega dostopa zato kmalu deležen znatnega obiska in pozornosti. Na željo vodstva Inštituta je po prvem maju 2000 avtor korpus prestavil s strežnika Filozofske fakultete na strežnik ZRC SAZU. Dogodki, ki so sledili takoj zatem, so botrovali spremembi imena osnovnega leposlovnega dela korpusa v *Beseda*, celotnega korpusa v *Nova beseda* (oba sta dostopna prek spletne strani <http://bos.zrc-sazu.si>), spremembi barvnega tona spletnih strani, pa tudi zaustavitvi rasti korpusa za več kot dve leti. Avtorja je žal (vsaka palica ima dva konca) veliko bolj veselilo razvijanje korpusa in z njim povezane programske opreme kot pa organizacijski premisleki.

Konec leta 2001 je bil na Inštitutu ustanovljen Laboratorij za korpus slovenskega jezika in s sodelavkama dr. Heleno Dobrovoljc in dr. Aleksandro Bizjak je delo pri korpusu dobilo nov zagon. Septembra 2002 je bil povečan na 76 milijonov besed, aprila 2003 na 93 milijonov besed, avgusta 2003 pa na 100 milijonov besed. Izboljšana je bila tudi zvrstnost besedil, dodano je bilo še polleposlovje, predvsem eseji, nekaj znanstvenih monografij ter besedila računalniškega mesečnika *Monitor* in revije za zdravo življenje *Viva*. Napravljena je bila tudi kratka študija o možnosti nastanka Slovenskega nacionalnega korpusa, ki bi, od nekega datuma naprej, vseboval elektronske različice vseh besedil, objavljenih v slovenskem jeziku. Dostopna je prek spletne strani <http://bos.zrc-sazu.si/bibliografija/lrec2002jakopin.html>. Rast korpusa se je nadaljevala tudi po letu 2003 – nadaljnji mejniki so april 2004 (121 mil. besed), september 2004 (148 mil. besed), maj 2005 (162 mil. besed) in januar 2007 (202 mil. besed).

3. BESEDILA

V prvi polovici leta 2007 je *Nova beseda* obsegala 4.906 besedilnih enot, razporejenih v 7 skupin: A leposlovje (12 mil. besed), B polleposlovje (2 mil. besed), C znanstvene in tehnične publikacije (2 mil. besed), D dnevnik *Delo* (150 mil. besed), G zapisi sej Državnega zbora RS (27 mil. besed), P revije *Monitor*, *Viva* in *National Geographic* (8 mil. besed) ter S *Zakoni Republike Slovenije* (1 mil. besed). Leposlovje obsega 780 enot (od tega 22 prevodov), polleposlovje 251 (1 prevod), monografij pa je 26 (od tega 6 prevodov). V leposlovju in polleposlovju so tudi zbrana dela Draga Jančarja, Ivana Cankarja in Cirila Kosmača. Od časopisa *Delo* je vključenih 2818 izvodov, od januarja 1998 do decembra 2006. Dobesednih zapisov sej Državnega zbora RS, ki predstavljajo govorni del korpusa, je 865 (550 zasedanj rednih sej in 315 zasedanj izrednih sej), zajemajo pa obdobje od 28. 11. 1996 do 3. 11. 2006. Kot je razvidno iz kasnejših primerov uporabe korpusa, se govorni del znatno razlikuje od pisanih virov in marsikje nudi čisto drugačno podobo jezika. Izvodov revialnega tiska je 105, za obdobje od leta 1999 do 2006, besedil zakonov pa je 75 in segajo v čas od 1997 do 2005 (17) in v leto 2006 (58). Leposlovno zbirko je bilo mogoče znatno povečati po dogovoru z žal medtem preminulim rojakom Frankom Luinom, ki je v Stockholmu pripravil doslej največjo zbirko slovenskih elektronskih knjig, skoraj 300 naslovov, tudi imenovano *BESeDA*. V prvi polovici leta 2007 je še bila dostopna je na spletnem naslovu <http://www.omnibus.se/beseda>.

Pri zbiranju, prenosu besedil v elektronsko obliko in njihovem čiščenju je poleg delavcev Laboratorija (tudi dr. Birte Lönneker) sodelovalo še nekaj drugih delavcev

Inštituta, predvsem Lučka Uršič, ter večje število zunanjih sodelavcev študentov. Med njimi so največ dela opravile Cvetka Bajec, Andreja Musar in avtorica prispevka. Med tipične napake, nastale pri skeniranju, sodi npr. napačna prepoznavna male črke *l* za veliko črko *I*, npr. zapis *Ijudje* namesto *ljudje*. Pa tudi sicer pogosto uporabljane besede potegnejo za seboj cele grozde napačnih »sorodnikov« – primeri so *zadooljen*, *zadovljen* in *zadovojen* namesto *zadovoljen* ali *tud*, *tudij*, *tudk*, *tui* in *tuid* namesto *tudi*.

4. KONKORDANČNI ISKALNIK (V nadaljevanju prikazani iskalni izidi so iz srede l. 2007.)

Osnovna dejavnost spletnih besedilnih korpusov je, da omogočajo opazovanje izbranih jezikovnih pojavov v večji zbirki pisanih in govornih besedil danega jezika. Pri tem uporabniki najpogosteje posežejo po tako imenovanem konkordančnem izpisu, pri katerem neko besedo ali besedno zvezo opazujemo v sobesedilu.

Vzemimo za primer, da bi se radi s pomočjo korpusa prepričali, kakšna je raba zveze *na licu mesta*. V iskalno okence spletne strani http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html vnesemo izraz *na licu mesta* in dobimo naslednji izid:

<i>nova beseda</i> iz Slovenije			
na licu mesta (139)			
o tem se bomo odločali	na licu mesta.	Bil je zadovoljen s seboj	A I_PR_DJ_ULC 86
pametni. Ampak, če je človek	na licu mesta,	tovariš Kostrin, to je	A I_PR_DJ_ZAC 890
razumel. - Pravi človek	na licu mesta,	na dužnosti, razumeš?-	A I_PR_DJ_ZAC 892
policije, da smo lepo	na licu mesta	napisali in podpisali zapisnik	A I_PR_FLA_PZ 1090
prihajala med nas, je	na licu mesta	zbrano ženstvo poslalo	A I_PR_FM_DRO 368
čisto neopaženi pojavili	na licu mesta	dve novi osebnosti, ena	A I_PR_FM_GM 1668
kakor vedno o pravem času	na licu mesta	vrli ognjegasci in so neutrudno	A I_PR_FM_PHP 3859
niti ni bilo treba biti	na licu mesta,	kjer je nešteti zmrznili	A I_PR_FM_PHP 3974
obotavljal in že bi bil	na licu mesta	z mikrofonom. Pa bi lahko	A I_PR_FM_PHP 3985

nekatero broje razkazal	na licu mesta.	In se mi zdi, da sva bila	A I PR FM_RNL 2227
prihrumeli gledat, kaj je.	na licu mesta	se je dostojanstveno pojavil	A I PR FM_SPE 856
tega me zelo mika, da bi	na licu mesta	proučil svetovno znano	A I PR_GS_BD 5129
(leva okolica	beseda(e)	desna okolica	kratice avtorjev kratice naslovov št. povedi)
Nova poizvedba Pripombe Na vrh strani			
Strežnik Inštituta za slov. jezik Fr. Ramovša ZRC SAZU			Iskalnik: NEVA

Slika 1: Rezultati iskanja besedne zveze na licu mesta

Zveza na licu mesta ima v celotnem korpusu 139 pojavitev (tu je prikazanih le prvih 12). V levem stolpcu so sobesedila na levi strani teh zvez, v srednjem zveza sama, v prvem desnem stolpcu sobesedila na desni strani zvez, v skrajnem desnem pa kratice naslovov del in številke povedi, v katerih se je na licu mesta pojavila. Prva črka kratic vedno pove, v katero skupino spada besedilo (glej razdelek 3) – drugi zadetek npr. *pametni. Ampak, če je človek na licu mesta, tovariš Kostrin, to je se je pojavil v 890.* povedi dela z oznako A I PR DJ ZAC. Malo bolj poučeni takoj uganemo, da gre za leposlovno delo (A), izvirno (I) prozo (PR), da ga je napisal Drago Jančar (DJ) in da je naslov dela *Zalezovanje človeka* (ZAC). Klik na kratico takoj odkrije, da je zvezo Drago Jančar položil na jezik enemu izmed junakov zgodbe:

Drago Jančar: Zalezovanje človeka, poved 890 v sobesedilu:

– Zdaj imajo mikrofone in računalnike, je nadaljeval, ko je izpil viski, zdaj so neverjetno pametni. *Ampak, če je človek na licu mesta, tovariš Kostrin, to je še zmeraj najboljša metoda, razumeš?* Kostrin ni razumel.

Slika 2: Ožji citat, ki ga dobimo s klikom na kratico

Po kliku smo dobili nekaj več sobesedila, tako imenovani ožji citat – poved z opazovano zvezo, poved pred njo in poved za njo, poleg tega pa še avtorja in naslov dela. Kadar je delo v celoti dostopno na spletu (*Zalezovanje človeka* npr. ni), ga je mogoče s klikom na naslov tudi priklicati. Če preštejemo pojavitve zveze na licu mesta po posameznih besedilnih skupinah, vidimo, da se je v leposlovju pojavila 23-krat, v polleposlovju in pri monografijah po dvakrat, v časopisu Delo 38-krat, v mesečnih strokovnih revijah petkrat, v zapisnikih sej Državnega zbora pa kar 69-krat,

praktično v polovici primerov. Oglejmo si še pojavitve zveze *na kraju samem*, ki je, tako domnevamo, v sobesedilu primerljiva z besedno zvezo *na licu mesta*:

na kraju samem (568)			
zvelkla iz avtomobila in ga	na kraju samem	silovito pretepla... B	A I PR_DJ_NNA 775
prizorišče človeške smrti in	na kraju samem	preverjale deloma nasprotujoče	A I PR_DJ_SSI 4241
stave izplačevali kar	na kraju samem...	Gledal je groteskno padanje	A I PR_DS_NN 3630
ni bilo o dotičnem času	na kraju samem.	Prišel je sodnijski ogled	A I PR_FD_SIS 1084
razstavne prostore se je začel	na kraju samem,	pri pregledni sliki, razpotegnjeni	A I PR_FLI_SP 79
zavihke ali pa ga kar	na kraju samem	odmetavali med odpadke	A I PR_FLI_SP 267
lestev in jim razkazal	na kraju samem	vso onemoglost ujetih ptičkov	A I PR_FLI_ZDT 440
kamor koli, pritiskal je	na kraju samem,	tako rekoč sam vase in	A I PR_FLI_ZDT 777
skratka, pokaže naj jim	na kraju samem,	kako se praska, da se prepričajo	A I PR_FLI_ZDT 827
mu v svarilen zgled kar	na kraju samem	pribije uho na drevo. Zlasti	A I PR_FM_TOS 745
trujenejši. Lovrek mu je moral	na kraju samem	natančno poročati o svojem	A I PR_GS_BD 4177
in sodniški navod je bil	na kraju samem.	A. je moral velike stroške	A I PR_JME_MHT 695

Slika 3: Rezultati iskanja besedne zveze *na kraju samem*

Tokrat je zadetkov štirikrat več, 568, od tega 15 v leposlovju, 2 v polleposlovju, 3 v monografijah, 505 v časopisu Delo, 17 v strokovnih revijah, 8 v zakonih in le 18 v zapisnikih sej Državnega zbora. Iz navedenih primerov lahko zaključimo, da je raba besedne zveze *na licu mesta* zelo specifična.

S konkordančnim iskalnikom *Nove besede* se nam, kot že rečeno, izpišejo vse pojavitve iskane besedne oblike oziroma besedne zveze. Ker se v korpusu vse besede ne pojavljajo vedno tudi v osnovni obliki, je uporaben način za iskanje v konkordančnem iskalniku iskanje z zvezdico (*), saj omogoča npr. iskanje samostalnikov (in/ali pridevnikov) v različnih sklonih. Takšen je npr. spodnji primer pridevnika *alanfordovski*, ki se v osnovni obliki v besedilnem korpusu *Nova beseda* ne pojavi.

alanfordovsk* (4)			
kakšna zatakn. No,	alanfordovska	- kot jo je poimenoval	D 01317 3061
je še bolj slikovito v	alanfordovskem	stilu izjasil Dnevnikov	D 01317 3034
stripovsko knjižnico z	alanfordovskim	imenom Cvečarnica. Naprodaj	D 06Z19 599
primerjali z onim slavnim	alanfordovskim	ministrstvom za raziskovanje	P M_MO_024 5034

Slika 4: Konkordančno iskanje z zvezdico (*)

Pomemben dejavnik pri analizi besedil iz korpusa, kakršen koli že je namen te analize, zagotovo predstavlja sobesedilo, v katerem se besedna oblika oziroma besedna zveza pojavlja. Nekaj sobesedila je vidnega že z rezultati konkordančnega iskanja, kjer pogosto lahko razberemo, za kakšno besedno obliko gre. Posebno pozornost je treba nameniti besedilni homografiji (Gorjanc 2005, str. 65). Na spodnjem primeru npr. lahko zasledimo besedno obliko *šminka* (iskanje brez zvezdice (*)), ki je v nekaterih primerih samostalnik (*šminka*) in spet v drugih glagol (*šminkati se*). Kot je razvidno že iz slike, so nekateri primeri izpuščeni.

šminka (63)			
prostoru. Kapetan se naglo	šminka.	REFERENTKA: Vrni mi	A I_DR_DJ_VBV 444
pripomniti - še zmeraj se	šminka.	Morda bi ga prestavili	A I_DR_DJ_VBV 798
skupaj zagnusilo. Ampak	šminka	se mi ne bo zagnusila	A I_PR_DJ_ZOP 708
prosim vas no? Puder pa	šminka	napravita te ljudi.In	A I_PR_FLA_PZ 2528
za odtenek preveč rdeča	šminka	na Dianinem pogrebu sta	D 04924 2875
primer visoke pete, rdeča	šminka	in sla po uspehu."Zanemarja	D 06X03 490
obraza moje vile izginja	šminka,	pokažejo se gubice in	D 98Z31 1762
sama (intelektualna)	šminka,	pa še ta predvsem tretjerazredna	D 99416 526
pričeske se povesejo,	šminka	ostane na jagodah in robovih	D 99522 5080
nova beograjska moda.	Šminka,	"je pred spomenikom Vuka	D 99X23 3439
rekla, nek okrasek, "neka	šminka"	, zato da pokrije odgovornost	G DZ_4R1906714 6262
ljubkovalno ime "rdeča	šminka"	– je spravljen eden najmanjših	P M_MO_002 6252
8210.doc:25088 Rdeča	šminka	Mali rdeči telefon na	P M_MO_002 6590
ljubkovalno ime "rdeča	šminka"	– je spravljen eden najmanjših	P M_MO_002 6594
SilverScreen je izvrstna "	šminka"	, ki pa premore tudi kar	P M_MO_023 1646
ali presvetla. Presvetla	šminka	ne bi bila v ravnesju	P M_VI_051 493
rdečilo za ličnice in	šminka,	lahko pa tudi puder naj	P M_VI_051 494

Slika 5: Konkordančno iskanje brez zvezdice (*)

Že na podlagi zgoraj predstavljene poizvedbe lahko razberemo tudi, kje (v kakšnem besedilu) se pojavitev besedne oblike nahaja, lahko pa za analizo besedil v korpusu že prej tudi izberemo zgolj eno (ali več) zbirk, npr. zapise sej državnega zbora RS za analizo transkribiranih govorenih besedil, lahko izberemo posameznega avtorja ali zgolj eno izmed njegovih del ipd.

Pri analizi korpusa moramo biti tudi pozorni na to, s katerimi drugimi besedami se pojavlja iskana besedna oblika ali besedna zveza. V zgornjem primeru npr. lahko petkrat

zasledimo poleg besedne oblike samostalnika *šminka* pridevnik *rdeča*, zanimivo pa je tudi dejstvo, da se ti dve besedni obliki kar trikrat skupaj pojavljata v reviji Monitor.

Revija Monitor, februar 2000, poved 6594 v sobesedilu:

Uradno so ga prvič predstavili na modni reviji priznanega modnega oblikovalca oblačil Kenza (http://www.nokia.com/phones/lifestyle/kenzo_a.html).

V privlačno, lepo oblikovano in živo rdeče ohišje – telefončka se je prijelo ljubkovalno ime »rdeča šminka« – je spravljen eden najmanjših telefonov na svetu, najmanjša Nokia, kljub svojemu šmin-kastemu videzu pa zmore toliko kolikor večji tekmeci. Dolg je le 10 centimetrov in omogoča telefoniranje in sporočanje ter prenos podatkov, saj ima vgrajen vmesnik IrDA in modem s hitrostjo 9600 b/s.

Slika 6: Ožji citat iskanega izraza

Nekoliko širše sobesedilo, tako imenovani ožji citat (navadno v obsegu treh povedi), ki ga dobimo s klikom na kratico, pa nam lahko razkrije še druge pomene iskane besedne oblike, kot lahko vidimo v zgornjem primeru, kjer pojavitev besedne oblike *šminka* predstavlja zgolj del ljubkovalnega poimenovanja za telefon (*rdeča šminka*).

Če smo npr. v dilemi, ali zapisati *leasing* ali *lizing* (V Slovenskem pravopisu 2001 sta zabeleženi obe varianti (zapisani z malo začetnico), priporoča se drugo (oznaka *gl.*)), si sicer lahko pomagamo s konkordančnim iskalnikom, vendar bodo rezultati na prvi pogled nekoliko zavajajoči. Pri iskanju brez zvezdice (*) bomo dobili število pojavitev, ki bo nakazovalo, da v korpusu prevladuje prvi zapis (in sicer kar v razmerju 713 : 305). Če pa v iskalniku korpusa *Nova beseda* označimo Besedno iskanje s prikazom začetnice, lahko ugotovimo, da se zapis *leasing* pojavlja predvsem z veliko začetnico. Če si te pojavitve v besedilih podrobneje ogledamo, lahko vidimo, da gre večinoma za dele imen podjetij, tudi športnih klubov (npr. *Mip Gorica Leasing*). *Leasing*, ki ima sicer več pojavitev kot *lizing*, je kar 572-krat zapisan z veliko začetnico (od tega je desetkrat zapis celotnega imena z velikimi tiskanimi črkami), medtem ko je *lizing* zgolj 15-krat zapisan z veliko začetnico (tudi v teh primerih velika začetnica največkrat označuje začetek povedi in ne imena podjetja ali športnega kluba). Če torej primerjamo zgolj zapise pojavitev z malo začetnico, je razmerje zapisa *leasing* : *lizing* 141 : 290, vendar so tudi ti rezultati za podrobnejše jezikoslovne analize potrebni dodatnih raziskav, predvsem v smislu obravnave širšega sobesedila in upoštevanja dejstva, da gre v večini za lektorirana besedila, kar bi tudi lahko bil vzrok za večje število pojavitev zapisa *lizing*, saj lektorji pri svojem delu pogosto uporabljajo Pravopis. Kako bomo besedo zapisali, je torej odvisno tudi od sobesedila, v katerem želimo besedo uporabiti.

5. BESEDNA ISKANJA

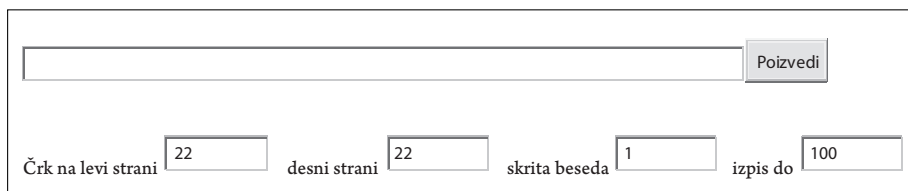
Različna besedna iskanja so lahko zanimiva predvsem za besedotvorne analize besedja v korpusu. Besedno iskanje je postopek, ki poišče vse besedne oblike, ki vsebujejo iskani niz. Če vzamemo za primer niz *računalnik*, nam postopek vrne 113 rezultatov, saj so prikazane vse besedne oblike pojavitev. Če preštejemo različnice, dobimo 20 rezultatov: *ekoračunalnik*, *hiperračunalnik*, *mikroračunalnik*, *miniračunalnik*, *minisuperračunalnik*, *mobiračunalnik*, *multiračunalnik*, *neračunalnikar*, *polračunalnik*, *praračunalnik*, *računalnikar*, *računalnikarjev*, *računalnikarski*, *računalnikov*, *superračunalnik*, *superračunalnikar*, *ultraračunalnik*, *večračunalnik*, *veleračunalnik*, *veleračunalnikar*. Podobni iskanji sta na voljo npr. z ukazoma *be=besed** in *be=*etnik* (v obeh primerih iskanj mora biti hkratno vključen tudi postopek besedno iskanje), kjer prvi ukaz išče vse besedne oblike, ki se začenjajo na iskani niz, drugi pa vse, ki se končujejo na iskani niz.

V sklopu postopka besednega iskanja je tudi možnost iskanja besednih oblik z določeno frekvenco, iskanje je mogoče z matematičnimi znaki > (*je večje*), < (*je manjše*) in = (*je enako*). Podobno lahko iščemo tudi glede na dolžino besedne oblike, in sicer z ukazom npr. *do>7*, ki bo v korpusu poiskal besedne oblike, daljše od sedmih črk. Na tem mestu je treba ponovno opozoriti na besedilno homografijo. Uporabnik besedilnega korpusa ji mora posvetiti posebno pozornost.

Besedno iskanje	
fr>2000000 (9)	
1. <u>da</u>	2,942.326
2. <u>in</u>	5,227.779
3. <u>je</u>	6,947.342
4. <u>ki</u>	2,200.301
5. <u>na</u>	3,197.509
6. <u>se</u>	2,797.607
7. <u>so</u>	2,172.765
8. <u>v</u>	5,512.020
9. <u>za</u>	2,853.199
(št. besedna oblika pogostost)	

Slika 7: Najpogostejše besedne oblike (s frekvenco nad 2,000.000) v korpusu Nova beseda

Konkordančnik *Nove besede* lahko uporabimo tudi v izobraževalne namene. Če v okencu *skrita beseda* ničlo spremenimo v enico, se iskani izraz na strani z rezultati ne pojavi, le število pojavitev in samo trije stolpci tabele, namesto izraza pa so v vsaki vrstici tri pike.

Slika 8: Iskanje skrite besede

V spodnjem primeru lahko bralec sam ugame, naloga ni prav težka, za katero besedo oz. besedno zvezo gre:

... (612)			
logi, travniki naprej,	...	kak gromeli!,	A I_PO_FP_POE 299
Sonce gori.	...	do lun so zminirani.	A I_PO_JSTU_CUJ 249
odnašali so bregove,	...	so ječali in se lomili	A I_PR_DJ_KPJ 4198
vse mirno, še reka pod	...	spi v svojem lenem gibanju	A I_PR_DJ_NNA 171
prerezane čez pol. Ljudje in	...	in hrib, cerkveni zvonik	A I_PR_DJ_SSI 3174
grad s tremi dvžnimi	...	in sedmimi visokimi stolpi	A I_PR_FLA_MIS 628
blagoslov so za deželo	...	in dobre ceste, kako se	A I_PR_FMP_GF 2615
vsem svetu se gradijo	...	železnice in se urejuje	A I_PR_FMP_GF 11270
slika mesta na vodi. Pod	...	in ob zideh pod balkoni	A I_PR_IP_PJ 1838
strahovit šum pod obokanimi	...	Povodenj je nesla protje	A I_PR_IP_SG 2612
obiskat kakega znanca;	...	in brodovi so mi preveč	A I_PR_JT_KJC 2541
drevje, strehe, hodniki in	...	živela, živela svoboda	A I_PR_MPUG_BVR 4669
pojavalji kot zračni	...	tja h kraju, kamor si	A P_PR_PH_PO 319
so enosmerne ulice in	...	tja prišel v manj kot	A P_PR_VO_LJ 5796
kavarna v urbanem okolju,	...	čez reko, park, baročno	B I_E_DJ_BR 327
in reko pod njegovimi	...	ki ima v svojih sipinah	B I_E_DJ_PVD 42

Slika 9: Primer iskanja skrite besede

6. SPLETNI SEZNAM BESED

Nova besedo in njeno iskanje po seznamu besednih oblik dopolnjuje še *Spletni seznam besed slovenskega jezika*, ki je dostopen na naslovu <http://bos.zrc-sazu.si/besede.html> in ki je na polovici leta 2007 obsegal približno 357.000 enot. Nastal je v okviru istoimenskega raziskovalnega projekta, iz gesel *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (S), *Besedišča slovenskega jezika* (B), *Nove besede* (N) in indeksa spletnega iskalnika *NAJDI.SI* (I). V njem so pri vsakem geslu vsaj osnovni slovnični podatki, pri nekaterih geslih pa še kaj več. Oglejmo si primer rezultata, dobljenega pri iskanju niza *prevajal*:

izraz: prevajal zadetki: 29	
prevajáľčev	-a -o; prid., vir: B; povezave: nova beseda najdi.si.
prevajáľec	kdor se {poklicno} ukvarja s prevajanjem;; m, vir: S; povezave: sskj, najdi.si wiki
prevajáľen	nanašajoč se na prevajanje;; prid., vir: S; povezave: sskj, najdi.si
prevajáľka	ženska, ki se {poklicno} ukvarja s prevajanjem;; ž, vir: S; povezave: sskj, najdi.si
prevajáľkin	-a -o; prid., vir: B; povezave: nova beseda najdi.si.
prevajáľnik	elektr. računalniški program, s katerim se uporabnikov program priredi za računalniško obdelavo; m, vir: S; povezave: sskj, najdi.si wiki islovar
prevajalniški	prid., vir: N; povezave: nova beseda
prevajalnozanstven	prid., vir: I; povezave: najdi.si
prevajáľski	nanašajoč se na prevajalce ali prevajanje;; prid., vir: S; povezave: sskj, najdi.si
prevajáľstvo	dejavnost prevajalcev;; s, vir: S; povezave: sskj, najdi.si
jezikovnoprevajalski	prid., vir: I; povezave: najdi.si
paraprevajalski	prid., vir: I; povezave: najdi.si
predprevajalnik	m, vir: N; povezave: nova beseda
računalniškoprevajalski	prid., vir: I; povezave: najdi.si
sóprevajáľec	-lca; m, vir: B; povezave: nova beseda najdi.si.
strojnoprevajalski	prid., vir: I; povezave: najdi.si
strokovnoprevajalski	prid., vir: N; povezave: nova beseda
altavistin	prid., vir: I; povezave: najdi.si Primer: Za prevod sva uporabila altavistin prevajalnik.
antologist	m, vir: I; povezave: najdi.si Primer: To je osma pesniška zbirka pesnika, urednika (Lambda, Aleph), antologista in prevajalca Arhura Rimbauda, Jeana Geneta, Michaela Foucaulta itd.

Slika 10: Primer uporabe *Spletnega seznama besed slovenskega jezika*

Program je poiskal vsa gesla, v katerih se pojavi niz *prevajal*, in jih razvrstil glede na to, kje se je niz pojavil. V prejšnji tabeli je navedenih prvih 19 gesel, ki se pojavijo na zaslону, ostalih 10, ki so bila zaradi varčevanja s prostorom izpuščena, so

pa: *asemantičen, besedilnooblikovalen, davkoterjevalec, drágoman, dvajsetstranski, poslovenítelj, prelagátelj, prestavljàvec, prevajátelj in slovenítelj*. Na začetku izpisa so gesla, ki se začnejo na *prevajal*, sledijo gesla, v katerih se pojavi ta niz, na koncu pa so gesla, kjer se je niz pojavil v opisu. Gesla iz SSKJ so tiskana mastno in pri njih je najprej naveden začetek razlage. Pri vseh geslih nato sledita podatka o besedni vrsti in o viru. Zatem so navedene povezave, kjer s klikom pridemo do celotne razlage (SSKJ), konkordančnega izpisa (*Nova beseda*) oz. iskalnega rezultata (NAJDI.SI). Pri nekaterih geslih s spletnim virom je naveden še primer uporabe gesla. Pri redkih geslih (npr. na *arheo*) je dodana tudi angleška ustreznica v povezavi na iskalnik Google.

7. ZAKLJUČEK

V prispevku smo želeli predstaviti zgolj nekatere izmed možnosti, ki jih trenutno nudi uporaba besedilnega korpusa *Nova beseda* ter *Spletnega seznama besed slovenskega jezika*, v prihodnje pa ju nameravamo še nadgraditi. Besedilni korpus *Nova beseda*, ki je vsekakor uporaben tudi za prevajalce, je nekoliko drugačen jezikoslovni pripomoček, katerega uporabnik se mora zavedati, da je treba dobljene rezultate šele interpretirati. V korpusni analizi besedil nikakor ni priporočljivo upoštevanje zgolj faktografskih podatkov, vedno moramo upoštevati tudi sobesedila in omejitve, tiste, ki si jih postavimo sami z izbiro besedil, ali tiste, ki označujejo meje korpusa.

Prevajanje je zanimiva, ustvarjalna in pestra dejavnost, življenje v prevajalski koži pa vseeno vse prej kot lahko. Če je internetna povezava pri roki in če ne šteje telefonskih impulzov, je *Nova beseda* eno izmed orodij, ki nič ne stanejo, se jih da pa s pridom uporabiti in obenem še kaj lepega izvedeti.

Viri in literatura

Besedilni korpus *Nova beseda*, http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html, junij 2007.

Gorjanc, V. 2005. *Uvod v korpusno jezikoslovje*. Domžale: Izolit.

Jakopin, P. 2001. *Beseda: a Slovenian text corpus*. V: Fraser, M. (ur.), Williamson, N. (ur.), Deegan, M. (ur.). *Digital Evidence: selected papers from DRH2000, Digital Resources for the Humanities Conference, University of Sheffield, September 2000*, (Office for Humanities Communication publication, 14). London: Office for Humanities Communication. Str. 229-241.

Slovenski pravopis, 2001. Ljubljana: Založba ZRC.

Spletni seznam besed slovenskega jezika,
<http://bos.zrc-sazu.si/besede.html>, junij 2007.

Oxford Learner's Thesaurus: Just Another Thesaurus?

ABSTRACT

The review of the *Oxford Learner's Thesaurus* focuses mostly, but not exclusively, on its electronic edition on CD-ROM, presenting the strong points as well as weaknesses of its user interface. As it is intended for encoding purposes, the review attempts to assess its usefulness from a Slovene professional translator's point of view.

KEYWORDS: *EFL lexicography, thesaurus, encoding*

IZVLEČEK

Ali je *Oxford Learner's Thesaurus* čisto navaden tezaver?

Ocena tezavra za uporabnike angleščine kot tujega jezika (EFL) založbe Oxford University Press se osredotoča predvsem, vendar ne izključno na računalniško verzijo na CD-ROMu. Publikacija je namenjena za enkodiranje, torej prevajanje v angleščino. Predstavi prednosti in slabosti uporabniškega vmesnika, pri tem pa tehta koristnost in uporabnost tezavra skozi prizmo konkretnega prevajalskega dela.

KLJUČNE BESEDE: *EFL leksikografija, tezaver, enkodiranje*

Lea, D., ed. 2008. *Oxford Learner's Thesaurus*. First Edition with CD-ROM. Oxford: Oxford University Press.

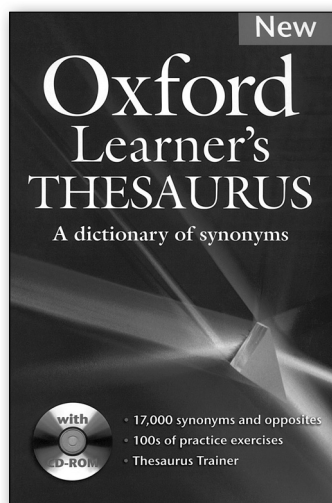
17.000 references

Size: 1008 pp., 23 x16 cm

ISBN 9780194752008

Price: 33,00 EUR

This article will draw on the presentation of non-alphabetical wordbooks by Dušan Gabrovšek, published in *Mostovi*, vol. 40 (2006), more specifically, it can be seen as an attempt at updating the extensively conceived presentation with new

information. While his work was aimed at presenting both the underlying principles of thematically organized vocabulary and their codification in the most relevant reference sources, our scope will be narrower: we will look at the features of the new *Oxford Learner's Thesaurus* (Lea ed. 2008) or *OLT* for short.

Just as the needs of native speakers and learners/users of a foreign language differ when it comes to dictionaries, the situation is very similar in the realm of thesauruses. A native speaker is likely to use the thesaurus either as a word-finder (e.g. when one knows what ideas s/he would like to express, but is short of words) or as a memory jogger, i.e. when they know a word, but just cannot think of it at the time (McArthur 1992, 871). Invented by Peter Mark Roget in the middle of the 19th century (Roget 1852), the thesaurus was a new type of vocabulary reference book that did not see its heyday until crossword puzzles became immensely popular in the middle of the 20th century, for this is precisely what you often need to fill the gaps in a crossword: lots of words that more or less mean the same.

A learner, on the other hand, sees the L_2 in an entirely different light and is constantly faced with largely different problems. Rather than being told there is a host of other words that are capable of expressing a certain meaning (which many learners may even find distracting), the advanced learner needs to be able to discriminate between the nuances of meaning or usage of several alternative wordings, be it in L_2 text formation or in translating from L_1 to L_2 . What is called for here can be seen as the best of both worlds: a thesaurus-like treatment of lexical items with the same / similar meanings grouped together, and a dictionary-like explanation of their respective meanings. In all truthfulness, such a work has been in existence since 1981 – the excellent *Longman Lexicon of Contemporary English* (McArthur 1981) that has received only scant appreciation in the EFL classroom. Although not expressly intended for learners of English, it is one of the few works that really make the core of the English vocabulary wide open to EFL users. However, the Longman Lexicon differs from the *OLT* in many important aspects, two of which particularly stand out: first, the Lexicon is organized thematically, not alphabetically (it does however, feature an A-Z index), and second and more importantly, it is available only in book form. While this was perfectly normal back in 1981, when the first edition was brought out, it was far from it in 1991 or even 2001, when it was reprinted. So, let us start with the newcomer, the *Oxford Learner's Thesaurus*.

OLT: Facts and Figures

The *OLT* is a hefty publication with over a thousand pages, however, this presentation will pay more (but not all) attention to its electronic edition on CD-ROM, sold

together with the paper edition. The CD-ROM version (running both under Windows and Apple's Mac OSX) is more likely to be used in either a learner's or translator's environment, especially if one compares the efficiency of switching between various features of its user interface to the time-consuming browsing in the print edition.

Currently priced at 33 Euros in Slovene bookstores, it is not the cheapest reference book on the market – a quick check on the UK-based internet bookstores reveals you can save some money: there you will have to pay about 19 EUR, shipping to Slovenia included. The cover boasts 17,000 synonyms and opposites, while the subtitle shows what the *OLT* really is: a dictionary of synonyms. The *OLT* targets the upper-intermediate and advanced EFL users who produce texts in English, both original and translations. In most cases this means high school and university students of English and translation, as well as professional translators who translate into English, and people using English for academic purposes. The target market is huge by all standards, which in turn means the competition is fierce. So it is all the more surprising that the first fully-fledged learner-oriented thesaurus hit the shelves as late as 2008, given that EFL lexicography and „learner's dictionaries“ have been around for about seven decades. What was available, however, were the already mentioned McArthur (1981), the *Oxford Wordfinder* (Trappes-Lomax 1997), the *Longman Language Activator* (Summers ed. 1993/2002), its intermediate-level successor *Essential Activator* (Summers and Gadsby eds. 1997), and the *Smart Thesaurus* that was/is part of the *Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (Gillard 2003 / Walter ed. 2005), but has never been published as an independent publication. The latter has a thematical arrangement of lexemes, but is not a real competitor to the *OLT* as the strings of similar words are too long. For example, the adjective *upbeat* lists as many as 52 words and phrases related to hoping and hopefulness, ranging from *chimera* to *wishful thinking*, with *la-la land* and *pipe dream* somewhere in between.

The headwords in the *OLT* are organized alphabetically, which makes it fall into the category of so-called hybrid thesauruses (Gabrovšek 2006, 150). As in most thesauruses, the printed version features an alphabetical index of all headwords in the back of the book. However, the *OLT*'s index is more than just a listing of all headwords: the way it handles polysemic lexical items separates it from its competitors (e.g. McArthur 1981). Let us take a look at the verb *drain*, which is presented thus:

drain verb

- **DRAIN** (leave the dishes to drain)
- **CLEAR** (drain and rinse the pasta)
- **DRINK** (drain your drink)
- **PUMP** (drain a tank)
- **USE 2** (I felt drained of energy)

Here the user is immediately offered a quick list of synonyms of all major senses of the keyword, each accompanied with a short explanatory phrase included in brackets. Whether in search for an appropriate word, or in doubt, the user can decide at a glimpse to either look the word up or try with another set of candidates.

The Good Side of the CD

We have come to appreciate the plethora of possibilities that present-day personal computers bring to our fingertips. Browsing, searching, typing, pasting, etc. have become more or less a commonplace in the applications that we daily use in our work. In EFL lexicography in particular we have witnessed a breakthrough as software developers suddenly seemed to have started to listen to the users' needs. A cleverly designed user interface of a modern EFL dictionary thus typically manages to merge a host of features under one hood: a dictionary, basic phraseology (collocations, phrases, phrasal verbs), corpus-style examples of use, usage notes and sometimes even a thesaurus as a sub-application (e.g. Walter 2005). The *OLT* is no exception in this respect since the CD offers several extras in comparison to the book. It is basically divided into three parts: Synonyms A-Z, Topics and My Topics, which are accessible by clicking on the corresponding tab, as seen in Illustration 1. Let us take a closer look at them in turns.

Synonyms A-Z: Basics

The basic window of the *OLT* is featured in Illustration 1. The entered word was *upbeat*, which is listed as one of the synonyms of the headword *optimistic*.

Each of the words in the topmost string of synonyms is clickable (clicking on one of them would take the user straight to the sub-entry of that word) and just below the string you get a brief description of the meaning component that all synonyms have in common. The *OLT* is strictly corpus-based and the editors of the *OLT* have selected frequency of occurrence as the general criterion for putting synonyms in order, so in our case *optimistic* is the most frequent choice and *expectant* the least. In general, the number of synonyms offered in the main menu ranges from three (e.g. *failure, collapse, breakdown*) to ten (e.g. *customer, client, consumer, buyer, purchaser, shopper, patron, punter, regular, end-user*), with only a few cases of only two (e.g. *point, show*), up to a maximum of thirteen synonyms (e.g. *piece, lump, block, slice, loaf, slab, bar, chunk, length, cube, wedge, hunk, rasher*). The average number of synonyms is thus a very comfortable six per entry.

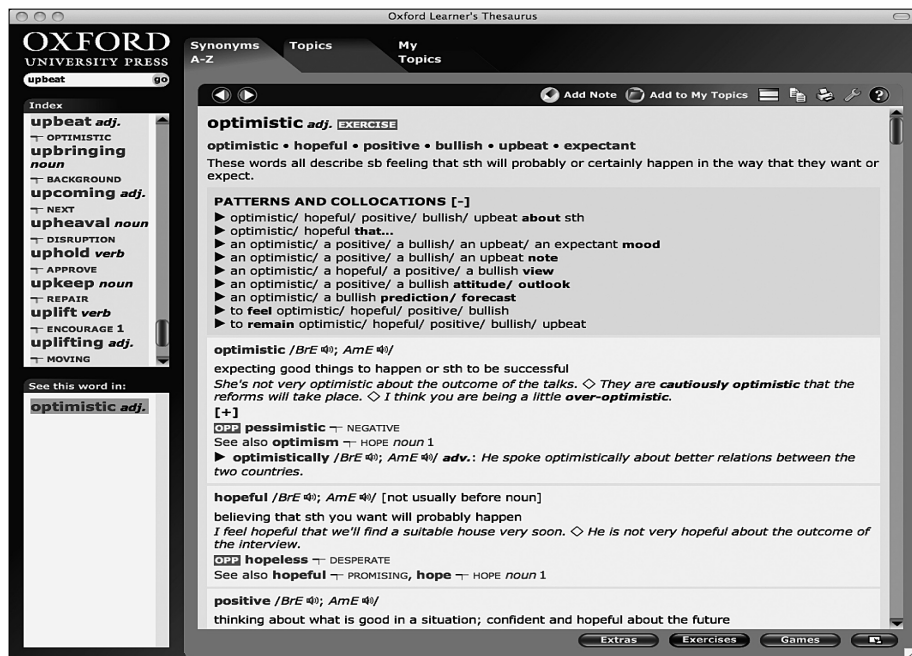

Illustration 1: OLT basic window

Just below the main menu of synonyms, the user may choose to look up the word combinations featured in the remarkable “Patterns and Collocations” section (cf. paragraph *Patterns and Collocations*).

In each of the sub-entries for individual synonyms the user is offered a selection of lexicographical information: British and American pronunciations, rudimentary grammatical information (mainly on countability of nouns, transitivity of verbs and positioning of adjectives), a short definition, example sentences, antonyms and, where deemed necessary, an additional note on usage of a synonym or a pair of synonyms. The latter feature, i.e. notes on differences between two or more close synonyms, is described in more detail below (cf. paragraph *Notes*).

Sometimes the synonyms expressing the same idea are graded in terms of their relative strength. In the OLT this feature is expressed by a so-called *synonym scale* (see Illustration 2).

The intensity of ‘*having a mind that does not work normally*’ is gradually increasing from left to right, so in our example above *batty* is the weakest, and the phrase *out of your mind* the strongest. This particular feature will be appreciated among translators and students of translation alike, as erring on the side of intensity is a frequent source of translation errors (e.g. Slovene *velik* translated into English as

mad *adj.***mad • crazy • nuts • batty • out of your mind • (not) in your right mind**

These are all informal words that describe sb who has a mind that does not work normally.

batty →	mad	→	out of your mind
	crazy		
	nuts		
	not in your right mind		

Illustration 2: Synonym scale for “mad”

*huge [student error], or English *shit!* into Slovene **hudimana!* [witnessed daily in film subtitles]).

Whenever the synonym string has more than three or four items, not all of them will fit on the screen: this could mean tedious scrolling back and forth should the user want to compare two non-adjacent synonyms. It is with this tiny problem in mind that the developers have included the helpful *split screen* option. The user can activate it by clicking the toggle placed on the top bar, which simply splits the screen with the entry in half. The user can then scroll independently in both halves of the screen to the desired entries and compare them directly, one on top of the other.

Patterns and Collocations

Immediately following the main menu of synonyms and the shared meaning description is the part of the *OLT* that is particularly useful in English text production and translation: a list of the most frequent word combinations, loosely termed “patterns and collocations”. In most cases these are verb+noun, noun+adjective, verb+adverb and verb+preposition, etc. combinations, as in our example above (Illustration 1). The user can choose to open or close the list, depending on whether s/he is looking for a synonym or a phrase. In my opinion this feature is one of the true gems in the bundle. If you enter *speech*, for example, and open the “patterns and collocations” menu, you will find out that *to give*, *deliver* and *make* is what you can do with speeches, while you cannot **have* them, which is what the unsuspecting Slovene learner might assume (*imeti govor*). This of course means fewer collocation-triggered translation errors and more native-like fluency in learners’ texts.

From a translator’s point of view, where time is so often at a premium, this in turn means that s/he can save some time, since many English collocations will be found here and frequently there will be no need to look for them in separate publications or applications. Naturally, the amount of information on collocations in the *OLT* is only a fraction of what the specialized *Oxford Collocations Dictionary for*

Students of English (Lea ed. 2002) or its electronic version included in the *Oxford Phrasebuilder Genie* has to offer; however, the most frequent word combinations are there. In a nutshell, for your basic needs (i.e. some ten to fifteen collocations per entry) the *OLT* will do nicely; for more than that you will have to dig deeper.

Notes

Any learner and/or user of a foreign language has found her-/himself in a tight spot when a word in L_1 had two or more L_2 equivalents that on first sight appeared synonymous and only became distinguishable upon closer analysis of their respective meanings, usages, collocability restrictions, registers or other linguistic parameters. Translators of Slovene texts into English frequently have to deal with cases where a Slovene lexical item has several senses that are in English lexicalized each in its own word as it were. In fact, any language pair is bound to produce thousands of cases of this phenomenon called divergent polysemy. Just think of Slovene-English cases like *klet* vs. *cellar/basement* or *živ* vs. *alive/live/living*, where the suitable choice is characteristically context-dependent (examples from Gabrovšek 2005, 120-24). In situations as above the *OLT* offers the cure in the form of so-called “Notes”. Whenever the user might be confused due to similar definitions of synonyms, “Notes” are placed within the entry which needs to be additionally contrasted with another one or two, and consist of a short text briefly pointing out the differences that exist either in terms of usage, collocation, range or geographical markedness. For example, the Slovene lexeme *darilo* is in most cases translatable into English either as *gift* or *present*. However, if one stops to think when to use the one or the other, it becomes clear that we mostly use the words without clear-cut guidelines, relying on our *Sprachgefühl* rather than some verifiable differences between the words in question. Here’s what the *OLT* has to say on the subject:

present /BrE ˈpɪznt; AmE ˈpɪznt/ [C]

a thing that you give to sb, especially on a special occasion or to say thank you

What can I get him for a birthday present?

[+]

[–] **NOTE GIFT OR PRESENT?** *Gift* is more formal than *present* and is used especially in business contexts: a store will advertise its *Christmas gift ideas*; the people who buy them will talk about the *Christmas presents* they have bought for family and friends. A *present* is usually given by and to an individual; a *gift* may be given by a company (a corporate gift) and/or to an organization. A *present* is usually an object, but a *gift* may be a sum of money, or sth such as the *gift of love/life: funded by a present of £50 000* ♡ *She gave me the present of love*. Especially in American English, however, *gift* is not always so formal and is sometimes used in personal contexts instead of *present*: *The watch was a gift/present from my mother*.

Illustration 3: Note on the “gift / present” difference

It is in instances like these that the *OLT* really shines. One could, of course, also look the words up in a number of other dictionaries, but if you consider the time consumption involved in analyzing the results, the *OLT* is sure to get the job done much more quickly and efficiently. So, once again, in this respect the *OLT Notes* are a

real time-saver, presenting easy-to-understand information about often very intricate differences between synonyms in a clear manner. The print version makes very good use of graphics to represent *Notes*: printed in blue-tinted boxes, they immediately stand out of the rest of the text, making it very easy for the user to quickly jump straight to that section if s/he does not require other information.

All features described above (*Synonyms A-Z*, *Patterns and Collocations*, *Notes*) are fully functional in both versions of the *OLT*, the print and CD-ROM one. This one, however, is only available on CD-ROM: the *Add note* button in the top bar (Illustration 1) lets you add your own text to any entry. Clicking the button opens a new window, where you can add a new note or remove an existing one.

CD-ROM-only extras: *Topics* and *My Topics*

A thesaurus would not be a thesaurus if it did not have its contents arranged thematically – in the *OLT* this part is called *Topics*. Clicking on the tab on top of the basic *OLT* window gives you full access to all entries divided into 30 broad topics like *the arts*, *conflict*, *fame and fashion*, *politics*, *money* and *weather*, to name only a few (see Illustration 4).

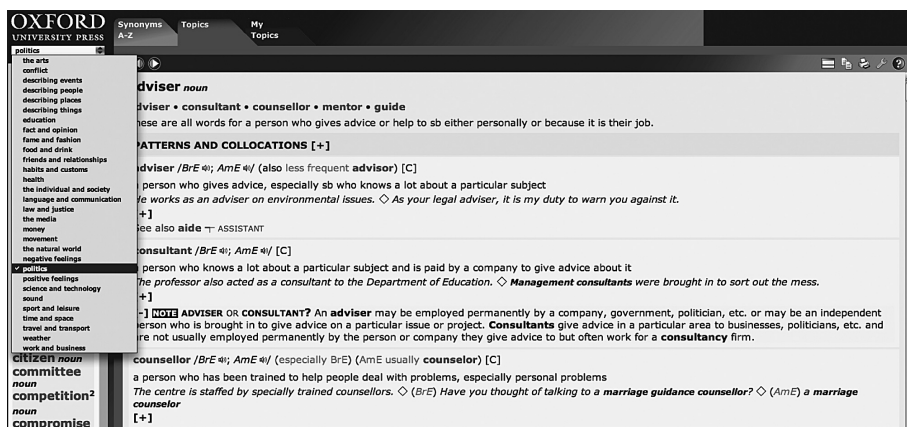

Illustration 4: *Topics* tab

The list of topics appears in the top left corner of the window and clicking on a topic will open the list of all its main entries, i.e. the most frequent item in a given string of synonyms. If we do a little maths here: 17,000 entries divided into 30 topics gives you an average of about 570 words per topic, so with an average of six synonyms per string (see above) this means about 100 main entries per topic. Once inside a topic, there is no internal hierarchical structure that would lead the user to

gradually more refined concepts. It seems unlikely for any user of the *OLT* to start looking for a word with only an idea of what s/he wishes to express: to do so, you would need the willingness (and time!) to browse a list of more than a hundred entries. The lack of another feature seems to confirm this: in the *Topics* window there is no search command, so you cannot, for example, enter a word and see to which topic it belongs thematically. Also, if you start in the basic *Synonyms A-Z* window and enter a word there, you will not be able to find the topic that the word belongs to. This means the *OLT* lets the user access its 17,000 headwords in either one or the other way, i.e. through the alphabet or topics, but not both at the same time. This seems a pity, for this feature would enable the user to search the entries in a more efficient way. Nevertheless, it would be unfair to say that this lack of flexibility seriously hampers the user in any practical way. It should rather be seen as something we can perhaps look forward to when the *OLT* 2.0 comes out.

My topics is the last of the three top tabs: this is where the users can make a thesaurus of their own. They can do this with any entry in the *Synonyms A-Z* window by clicking on the *Add to My Topics* button, which opens up a new small window (see Illustration 5).

Illustration 5: *Add to my topics sub-window*

Here you can create and name your own topic and then add as many entries to it as you like. The left column contains all user-created topics (in Illustration 5 there is only one topic named “Printing Press Books”), and the right column lists all entries that were added to the topic (in Illustration 5 “book, leaflet, magazine, media, newspaper”). Once you have created your topic, clicking on *My Topics* tab opens the same interface featured in the *Topics* tab with the expandable list of your topics in the top left corner.

The list of electronic extras does not stop here: there are also exercises and games. The exercises are vocabulary-oriented (blank tests, antonymy, register and

usage), and available at two levels of difficulty. Teachers of advanced EFL students are sure to find the exercises helpful in their classes. Games, too, are classroom-suitable with a choice of four kinds of word-games: group crossword, topic crossword, matching pairs and wordsearch. All games and exercises are designed to be solved with the help of the *OLT* (with clear hints as to where one has to look), and most of them target advanced EFL users.

CONCLUSION

So, to answer my question from the title: the *OLT* is definitely not just another thesaurus. It is a clearly-written and well-structured EFL dictionary of synonyms, full of easily and quickly accessible information, so many users are sure to find it very useful. Given its limitations of size and scope, it is a tightly-knit presentation of the core vocabulary of contemporary English. While it does not (and cannot) cover less frequent or specialized words, it is safe to assume that for translators into English it will become one of the most often consulted works on their desks or computers.

References and Bibliography

- Gabrovšek, D. 2005. *Words Galore. Aspects of General and Slovenian-English Contrastive Lexicology*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Gabrovšek, D. 2006. In a Phrase, the Non-Alphabetical Wordbooks. *Mostovi*, vol. 40, nos. 1-2: 144-167. Ljubljana: Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije.
- Gillard, P., ed. 2003. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lea, D., ed. 2002. *Oxford Dictionary of Collocations for Students of English*. Oxford: Oxford University Press.
- Lea, D., ed. 2008. *Oxford Learner's Thesaurus*. Oxford: Oxford University Press.
- McArthur, T. 1981. *Longman Lexicon of Contemporary English*. Essex: Longman Group.
- McArthur, T., ed. 1992. *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Oxford Phrasebuilder Genie* [contains Wehmeier 2000 and Lea 2002]
- Roget, P.M. 1852. *Roget's Thesaurus of English Words and Phrases*. London.
- Summers, D. ed. 1993/2002. *Longman Language Activator™: The World's First Production Dictionary*. Harlow, Essex: Longman Group. [2nd rev. edn. 2002]
- Summers, D., ed. 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. 4th edn. Harlow, Essex: Pearson Education / Longman.
- Summers, D., and Gadsby, A. eds. 1997. *Longman Essential Activator^(R): Put Your Ideas into Words*. Harlow, Essex, Addison Wesley Longman.
- Trappes-Lomax, H. 1997. *Oxford Learner's Wordfinder Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.
- Walter, E., ed. 2005. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wehmeier, S., ed. 2000. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. By A.S. Hornby. 6th edn. Oxford: Oxford University Press.
- Wehmeier, S., ed. 2005. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. By A.S. Hornby. 7th edn. Oxford: Oxford University Press.

Oxford Business English Dictionary for Learners of English: moderni slovar za učenje poslovne angleščine

■ IZVLEČEK

V članku je predstavljen slovar poslovne angleščine *Oxford Business English Dictionary for Learners of English*. Gre za slovar, ki temelji na korpusu, v njem je razloženih 30.000 besed, zvez in pomenov, dodani pa so tudi zgledi rabe, ki pomagajo uporabniku pravilno uporabiti iztočnico. Je nepogrešljiv pripomoček za vse, ki pri študiju ali delu uporabljajo poslovno angleščino.

KLJUČNE BESEDE: *poslovna angleščina, terminološki slovar, tujejezični uporabnik*

■ ABSTRACT

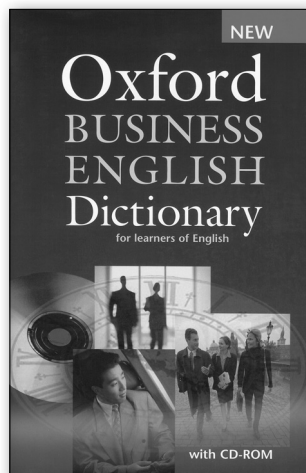
Oxford Business English Dictionary for Learners of English: a Modern Dictionary for Learning Business English

In the article, the *Oxford Business English Dictionary for Learners of English* is presented. The corpus-based dictionary explains more than 30,000 words, phrases and meanings and provides examples so that users can see how to use the words correctly. It is indispensable for everyone who needs business English in their study or work.

KEY WORDS: *business English, terminological dictionary, foreign user*

Parkinson, Dilys (ur.) 2005. Prva izdaja. Oxford: Oxford University Press. + CD-ROM
Več kot 30.000 besed, zvez in pomenov
Obseg: 616 str. formata 14 cm x 21,5 cm
ISBN: 0-19-431617-3
Cena: 24,00 €

Slovar poslovne angleščine založbe Oxford University Press je namenjen študentom ekonomskih in poslovnih ved, poslovnem, ki pri svojem delu berejo, pišejo in govorijo v angleščini, kot tudi učiteljem poslovne angleščine. Sestavljalci slovarja so si pomagali z novim, 50-milijonskim korpusom poslovne

angleščine, ki vključuje pisna besedila v britanski in ameriški angleščini (npr. poslovne strani časopisov, poslovne revije, učbeniki) ter govorjena besedila (npr. intervjuji s poslovnimi). Na ta način so v slovar zajeli besede s številnih področij poslovne angleščine (ki so navedena na zadnji platnici slovarja pod "Subject labels used in the dictionary") in izraze, ki se uporabljajo v splošni rabi, hkrati pa tudi pri poslovni komunikaciji.

Gre za slovar, namenjen tujejezičnim govorcem angleščine, čemur ustreza tudi sestava geselskega članka, kar je razvidno iz naslednjih značilnosti:

- Iztočnici vedno sledi izgovarjava (poleg britanske tudi ameriška, če med obema obstajajo razlike), oznaka za besedno vrsto oz. besedne vrste, nato pa podatki o pravilni slovnični rabi iztočnice, kadar so ti potrebni. Slovnični podatki, ki so za tujejezičnega uporabnika še kako koristni, če želi iztočnico pravilno uporabiti, so vključeni na preprosto način v oblik kod oz. krajšav (npr. C = countable noun, with sing./pl. verb = a noun that can have a singular or plural verb), opisno (npr. usually before noun, only before noun), včasih pa so dodani še dodatni slovnični podatki (npr. used especially in the continuous tenses, used with an adverb or a preposition).
- V geslovniku je tisoč besed označenih z zvezdico (*), kar pomeni, da gre za besede, ki so še posebej pomembne in pogosto rabljene v poslovni angleščini.
- Kot je značilno za angleške enojezične slovarje za tujejezične govorce, so tudi tu pri definiranju uporabljali t.i. Oxford 3000™. To je seznam, ki vključuje 3000 besed, ki se jih uporablja pri sestavljanju definicij, sem pa sodijo poleg zelo pogosto rabljenih besed tudi besede, ki so koristne pri učenju angleščine, oz. besede, ki jih sestavljenci slovarja potrebujejo za pisanje definicij. Seznam teh besed je natisnjen v *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, 7th edition, na str. R100–113, dostopen pa je tudi na spletni strani <http://www.oup.com/elt/oald>.
- Za definicijo sledijo zgledi rabe, ki uporabniku pomagajo pri pravilni rabi iztočnice, kajti izbrani so tako, da je iz njih razvidno, kako se iztočnica uporablja v tipičnih sobesedilih.
- Za črnim krogom z belim plusom so navedene kolokacije, tako da uporabnik lahko hitro poišče npr. ustrezni pridevnik, glagol ali predlog, ki se uporablja z iztočnico, ki je samostalni. Tako pri samostalniku *risk* na koncu 1. pomena najdemo naslednje kolokacije:
a **big/great/high/low/small risk** • a **growing/real/serious risk** (of sth) • **economic/financial/health/personal/security risks** • to **avoid/face/increase/reduce risk** • the risks **associated with/involved in/posed by** sth
na koncu 2. pomena
to **carry/take on risk** • **high/low risk**
na koncu 3. pomena pa
to **cover (for)/insure against/protect against** (a) risk

Kot je razvidno iz zgornjega primera, je v *Oxford Business English Dictionary* vključeno toliko kolokacij, da deloma prevzema vlogo specializiranega slovarja kolokacij, kot je npr. *Oxford Collocations Dictionary for Students of English*.

- Uporabniku so v pomoč tudi dodatni slovnični podatki o pravilni rabi iztočnice, ki jih najde pod HELP, npr. pri sestavljenem glagolu *make up sth* (A noun comes after **up**, but a pronoun comes between the verb and **up**.), ali pod GRAMMAR POINT (npr. pri samostalniku **staff**, kjer uporabnik izve, da se ta samostalnik v britanski angleščini uporablja v ednini ali v množini, v ameriški angleščini samo v množini, množinska oblika **staffs** pa je redkejša in je rabljena tako v britanski kot tudi v ameriški angleščini), ali pa dodatni podatki o iztočnici, ki jih najde pod NOTE, npr. pri samostalniku *open-door policy* (**Open-door** refers to the idea that the manager's door is always open, not closed, so people can go in at any time.). Prav tako je koristen tudi razdelek WHICH WORD?, v katerem so pojasnjene razlike med besedami, ki jih tujejezični govorniki zamenjujejo (npr. na koncu geselskega članka pridevnika **economic** je razložena razlika med **economic** in **economical**). Koristna je tudi rubrika z naslovom SEE ALSO, v kateri so navedene zveze, ki vključujejo iztočnico, vendar jih v slovarju najdemo na mestu, kamor sodijo po abecednem vrstnem redu (npr. v geselskem članku za samostalnik **deficit** najdemo v tej rubriki **structural deficit**, **trade deficit**). Tu lahko omenimo še razdelek VOCABULARY BUILDING, s pomočjo katerega lahko uporabnik razširi svoje besedišče (npr. pri glagolu **employ** so v tem razdelku navedeni še glagoli **recruit**, **hire**, **take on**, **appoint** in **headhunt**, vsakemu glagolu pa sledi še zgled rabe).
- Omeniti moramo še str. S1–S16, ki jih najdemo približno na polovici slovarja. Na teh straneh se uporabnik seznani z idiomatiko v poslovni angleščini, eno poglavje je namenjeno računalnikom, internetu in elektronski pošti, vključen je seznam mednarodnih trgovskih izrazov Incoterms, sledijo primeri različnih dopisov (npr. formalno pismo, faks, formalno in neformalno napisana elektronska sporočila), navodila za pisanje prošenj za službo in za pisanje življenjepisa, opisovanje grafov.

Oxford Business English Dictionary je vsekakor koristen pripomoček za vse, ki pri svojem delu ali študiju uporabljajo poslovno angleščino. Njegova prednost je predvsem v tem, da je to sicer specializirani slovar, vendar pa hkrati tudi slovar, namenjen tujejezičnim govornikom angleščine, kar pomeni, da je obravnava iztočnice na mikrostrukturni ravni prilagojena potrebam te ciljne skupine uporabnikov.

Literatura:

- Crowther, J., S. Dignen in D. Lea** (ur.) (2002). *Oxford Collocations Dictionary for Students of English*. Oxford: Oxford University Press.
- Wehmeier, S.** (ur.) (2005). *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. (Sedma izdaja.) Oxford: Oxford University Press.

Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar in slovensko vojaško izrazoslovje

■ IZVLEČEK

Prispevek je namenjen predstavitvi *Angleško-slovenskega vojaškega terminološkega slovarja*, ob tem pa predstavlja nekatere širše probleme in projekte, povezane s slovenskim vojaškim izrazoslovjem. Priznava nujnost sprejemanja standardov, ki jih prinaša povezovanje v mednarodna vojaška združenja tudi na jezikovnem oz. terminološkem področju, obenem pa poudarja tako potrebo po ohranjanju bogastva in pravil slovenskega jezika kot po povezovanju in enotnosti pri prevajanju in uveljavljanju vojaške terminologije.

KLJUČNE BESEDE: *Nato, poenotenje, Slovenska vojska, standard, Šola za tuje jezike, terminologija, vojaški slovar*

■ ABSTRACT

English-Slovene Military Terminology Dictionary and Slovene Military Terminology

The article deals with the *English-Slovene Military Terminology Dictionary* and at the same time addresses some broader issues and projects concerning Slovene military terminology. The author recognizes the need for the introduction of standards that have been adopted through integration into international military establishments also in the area of language and terminology, and places particular emphasis on the preservation of diversity and the rules of Slovene, as well as on cooperation and harmonization in translation and recognition of military terminology.

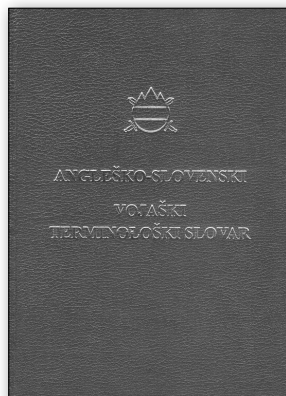
KEY WORDS: *NATO, harmonization, Slovenian Armed Forces, standard, School of Foreign Languages, terminology, military dictionary*

Brinc, Darija, in Tamara Derman Zadravec, Branimir Furlan, Tadeja Hafner. 2006. *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

3349 gesel

Obseg: 291 str. formata 22 cm x 15 cm

ISBN: 961-6600-01-X

1. UVOD

Konec leta 2006 je Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje pri Generalštabu Slovenske vojske izdalo *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar*, katerega avtorji so Darija Brinc, Tamara Derman Zadavec, Branimir Furlan in Tadeja Hafner, kot lektor in terminolog pa je pri njegovem nastajanju sodeloval tudi Janko Berlogar. V predgovoru k slovarju je zapisano, da je namenjen pripadnikom Slovenske vojske, delavcem Ministrstva za obrambo in vsem, ki uporabljajo literaturo in standarde Nata, sodelujejo na zavezniških vajah in usposabljanjih, opravljajo dolžnosti v zavezniških poveljstvih, agencijah in delovnih telesih, sodelujejo v skupnih vojaških operacijah, ter vsem, ki redno ali občasno komunicirajo s pripadniki članic zavezništva. Posebej naj bi bil namenjen tistim, ki skrbijo za uveljavljanje zavezniških doktrin, standardov, metod ter postopkov in na njihovi podlagi izdelujejo vojaško-strokovno literaturo. Slovar uveljavlja Natov standard STANAG 3680 (*Glossary of Terms and Definitions*, AAP-6) v Slovensko vojsko in je njegova slovenska različica, za zagotovitev celovitejšega vpogleda v angleško vojaško izrazoslovje pa so uporabljeni tudi drugi viri.

Navedeno napeljuje na misel, da je slovar namenjen predvsem vojaškim krogom, vendar po skoraj letu od njegovega izida lahko rečemo, da po njem povprašuje in ga uporablja mnogo širši krog uporabnikov, tudi prevajalcev, katerih delo ni neposredno in zgolj vezano na Slovensko vojsko. Zato se nam zdi prav, da ga predstavimo nekoliko širše, ob tem pa opozorimo tudi na nekatere probleme v zvezi s slovenskim vojaškim izrazoslovjem, z njegovim nastajanjem na osnovi tujejezične terminologije in predlog, s prevajanjem vojaške strokovne literature in projekti, ki se izvajajo ali pripravljajo v zvezi s tem v Slovenski vojski.

2. POGLED V PRETEKLOST

Vsekakor je zmotno misliti, da se slovensko strokovno vojaško izrazoslovje začneja s predstavljanjem slovarjem. Kot je na njegovi predstavitvi poudaril uvodničar, in ta širši kontekst je ne glede na naslov tega članka potrebno opisati, se je ustvarjanje slovenskega vojaškega izrazoslovja začelo že v drugi polovici 18. stoletja. Z upravno-politično in vojaško terminologijo se je obširneje ukvarjal Valentin Vodnik v *Lublanskih novicah*, iz njegovih prevajalskih poskusov pa se je začelo razvijati slovensko vojaško izrazje in se do konca prve polovice 19. stoletja uveljavilo predvsem v Bleiweisovih *Novicah* in Levstik-Vilharjevem časniku *Naprej*. V drugi polovici 19. stoletja je major Andrej Komel pl. Sočebčan v devetnajstih knjigah ustvaril skoraj popolno vojaško

izrazje za pehoto. Takšna prizadevanja so pozneje skoraj zamrla do leta 1977, ko smo dobili prvi slovenski vojaški slovar v redakciji skupine avtorjev, na čelu z dr. Tomom Korošcem, vendar se je slovenščina kot vsakdanji sporazumevalni jezik v vojaških enotah uveljavila šele z osamosvojitvijo. Tako je leta 2002 skupina avtorjev pod vodstvom dr. Korošca izdala dopolnjen *Vojaški slovar*.

Kot je dejstvo, da danes slovensko vojaško izrazoslovje obstaja, je dejstvo tudi to, da je bilo to ves čas v veliki meri obsojeno na prevajanje - nekdanj iz nemškega, potem srbsko-hrvaškega in danes iz angleškega jezika. To pa samo povečuje pomen skrbne in usklajene rabe tujih virov in njihovega prevajanja na način, ki ne bo samo jezikovno pravilen, ampak bo ohranil vso specifičnost in bogastvo slovenskega jezika ob sicer navidezni togosti njegove vojaške »zvrsti«. Po osamosvojitvi Slovenije in vstopu v Nato se je okrepilo sodelovanje Slovenske vojske z drugimi državami in povečala se je tudi potreba po dvojezičnih in celo večjezičnih vojaških slovarjih. Tako je brigadir Branimir Furlan ob pomoči prevajalske službe Vlade RS in podpolkovnika Marjana Mahniča že leta 1993 izdal prvi priročni angleško-slovenski vojaški slovar, pozneje pa tudi slovensko-angleškega. Žal glede uporabe najbrž omejena na ozek vojaškostrokovni krog (dostopna tudi na internetni strani ministrstva za obrambo) sta omenjena slovarja še danes lahko koristen pripomoček tudi za vse druge prevajalce, ki se morda samo občasno srečujejo z vojaško terminologijo. Kot je dejal avtor, sta slovarja nastala iz »egoizma«, pri čemer je mislil na lastne potrebe, a je temu kmalu sledilo zavedanje, da je tovrstno znanje potrebno vsem pripadnikom Slovenske vojske in širše. Iz tega zavedanja je nastal tudi Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar.

3. ANGLEŠKO-SLOVENSKI VOJAŠKI TERMINOLOŠKI SLOVAR

Začetki njegovega nastajanja segajo v leto 1998. Ob pobudi in prizadevanjih brigadirja Furlana so k njegovi izdaji vsekakor največ prispevali v Šoli za tuje jezike (Oddelek za prevajanje, tolmačenje in lektoriranje) pri Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Tu je nastal prvi prevod Natovega standarda. Temu so v letih 2003 in 2005 sledili še dodatni osnutki slovarja, ki je vseboval tudi druge vire. Kljub zavedanju, da je slovar nikoli dokončano in dokončno delo, je vseskozi obstajala želja, da zbrano preseže okvir delovnega gradiva in se izda v knjižni obliki. Takšen, kot je danes, tako slovar obsega okrog 4000 gesel oziroma definicij. Poleg knjižne je na voljo tudi elektronska različica, želja pa je, da bi bil na voljo tudi na internetnih straneh ministrstva, skupaj z možnostjo sprotnega evidentiranja vseh dopolnitev in strokovne razprave o njem.

Slovar vsekakor ni nekaj revolucionarnega, saj vsebuje le angleško geslo in njegov prevod v slovenščino z navedbo vira in prevod angleške definicije (ne uvaja na primer novih kategorij, nima podlage v lastnem korpusu besedil in je narejen na podlagi tujejezičnih virov). Primera, kot sta

emergency anchorage /AAP6/ – zasilno sidrišče

Sidrišče za morska plovila, premične podporne enote, pomožne ali trgovske ladje z omejeno obrambno organiziranostjo. Glej tudi *advanced fleet anchorage*; *assembly anchorage*; *holding anchorage*; *working anchorage*

ali

second strike capability /AAP6/ – sposobnost protinapada

Sposobnost preživeti prvi napad z dovolj veliko količino virov, ki omogočajo izvedbo učinkovitega protiudarca (običajno povezano z jedrskim orožjem),

zato ne potrebujeta posebne razlage. Da bi razumeli njegov pravi pomen, je morda najprej treba poznati način in postopke sprejemanja standardiziranih terminov v sami zvezi Nato. V okviru njenega Vojaškega odbora namreč kot stalno telo obstaja Terminološka konferenca (v njej sodeluje tudi Šola za tuje jezike), ki se dvakrat letno sestane in obravnava ter odloča o sprejemanju vseh terminov in njihovih definicij. Ti so po sprejetju kot standard (kasneje v Natovem glosarju izrazov in definicij AAP6) obvezni za uporabo v vseh članicah Nata. Na videz včasih utrujajoče razprave o vsebini posameznih definicij postanejo razumljive in opravičljive, če se zavedamo, kako pomembno je, da na primer izraz 'contain' (AAP6) v vseh članicah Nata in v njihovi vojaški stroki ter ustreznem kontekstu razumejo kot 'zaustaviti, zadržati ali obkoliti sovražnikove sile ...' in nič drugače. Z našim slovarjem torej prevzemamo in sprejemamo standard, ki nam omogoča sodelovanje in komunikacijo z drugimi članicami Nata.

Kar je še pomembneje – z njim ne samo prevzemamo, ampak skrbimo tudi za ustrezno in lastno slovensko izrazoslovje. Ni namreč vseeno, ali nekaj samo prevedemo, morda celo pustimo angleški izraz ali pa ob upoštevanju standarda uveljavljamo lastno razumevanje vojaških postopkov, konceptov in terminov ter s tem bogatimo slovenski jezik. Dejstvo je, da smo članica Nata in nam ta zato preko sprejetih publikacij narekuje tudi izrazoslovje, ki smo ga dolžni sprejeti. Vendar nas to ne sme odvrniti od tega, da bi ne bili ponosni, da bi ne skrbeli za slovenski jezik ter morda dali tudi povratni prispevek k nastajanju standardov, kjer se nam to zdi pomembno in potrebno. Navsezadnje tudi nastajanje slovarja kljub »nerevolucionarnosti« in zgolj prevajanju ni bilo tako enostavno. Velikokrat je bilo treba na novo ubesediti

v slovenskem jeziku nekaj, kar je v angleškem jeziku že ustaljeno in to je zahtevalo kar nekaj razprav med jezikoslovci in vojaškimi strokovnjaki. Uskladitev strokovne samoumevnosti in jezikovne korektnosti namreč ni vedno lahka.

4. DRUGI IZZIVI IN PROJEKTI

Če je enotnost pomembna za Nato, ni razloga, da ne bi bila pomembna tudi za nas. Predstavljamo si in upamo, da bo *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar* postal 'zakon' za stroko in ne gre dvomiti v to, da ga bomo dopolnjevali in kdaj kasneje izdali v dopolnjeni ali spremenjeni obliki. Vendar se s tem naša naloga ne končuje. V Slovenski vojski nastaja množica strokovnih besedil, tako izvirnih kot prevodov ali priredb tuje vojaške literature. V tem članku navedeni slovarji žal še ne zagotavljajo enotnosti v uporabljenem izrazju, saj slednje daleč presega tisto, kar obsegajo slovarji. Niti Šola za tuje jezike niti kako drugo jezikovno telo tako ne more v celoti skrbeti za jezikovno korektnost izvirnih in prevedenih besedil in besedja – glede tega je treba v največji meri zaupati strokovnosti avtorjev in v praksi se je izkazalo, da jim tudi lahko zaupamo. Vendar pri avtorjih in v različnih organih ter telesih v Ministrstvu za obrambo in zunaj njega velikokrat nastajajo 'korektni', a različni prevodi za isto besedo ali besedno zvezo. Tisto, kar je zaradi tega nujno, je imeti strokovno telo, ki bo skrbelo za poenotenje in standardizacijo vsega besedja, ki se pojavlja v strokovni rabi.

V ta namen je minister za obrambo imenoval komisijo za standardizacijo terminologije pri Ministrstvu za obrambo, ki vključuje tako jezikoslovce kot vojaške strokovnjake znotraj ministrstva. Gre za odgovorni organ ministrstva za področje standardizacije terminologije in nosilca izdelave programa zanjo. Poleg tega sodeluje z Natovimi standardizacijskimi organi za terminologijo, pripravlja nacionalno usklajena gradiva za nacionalne predstavnike v ustreznih Natovih organih, sodeluje s prevajalsko službo Vlade RS in drugimi zunanjimi sodelavci ter ustanovami in razvija glosarje standardizirane terminologije. Vodja komisije je Tamara Derman Zadravec iz Šole za tuje jezike, kar med drugim zagotavlja ustrezno 'uravnoteženost' jezikovnih in vojaškostrokovnih znanj pri nastajanju terminologije. Predstavljamo si in prepričani smo, da bo komisija odprta tudi za vprašanja in predloge vseh drugih prevajalcev in piscev, ki se pri svojem delu srečujejo z vojaško terminologijo. Slovenija je enostavno premajhna in preveč vključena v mednarodno ustvarjanje izrazoslovja, da bi si lahko dovolila »vrtičkarstvo« na tem področju.

Z vstopom v Nato kot jezik sporazumevanja in prevajanja vanj in iz njega vsekakor prevladuje angleščina. Vseeno pa je treba omeniti še en velik projekt – *Slovensko-nemški vojaški slovar*. Že leta 1996 je nastala pobuda za nemško-slovenski in slovensko-nemški

vojaški slovar in takrat se je načrtovalo, da bo vsak od njiju imel približno dva tisoč iztočnic. Načrtovano je že zdaj preseženo v prvih dveh zvezkih *Slovensko-nemškega vojaškega slovarja*, saj je v njih kar 17.000 besednih zvez. Skladno s trenutnimi načrti naj bi izšlo kar deset zvezkov, ki bodo obravnavali najpomembnejša področja delovanja Slovenske vojske. Za zdaj sta, kot rečeno, izšla dva, in sicer leta 2003 za področji vojaškega prava in notranje službe ter lani za pehoto. Slovar je plod sodelovanja med Deželno obrambno akademijo z Dunaja oziroma Jezikovnim inštitutom avstrijske zvezne vojske in Šola za tuje jezike pri Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje Slovenske vojske.. Tudi ta je na voljo v elektronski različici. Za razliko od angleško-slovenskega vojaškega terminološkega slovarja gre tu za klasični dvojezični slovar, izdelan na podlagi slovenskega korpusa besedil. Slovar so sooblikovali dr. Johann Pečnik in Alexander Černut iz Avstrije ter Tamara Derman Zadavec, Darija Brinc, Tadeja Hafner, Tatjana Gašparič, Nataša Simonovič Bakoš (vsi iz Šole za tuje jezike) in štabni vodnik Štefan Tomanovič iz Slovenije. Kot rečeno gre za velik in obsežen projekt, ki je že na začetku pokazal na vse prevajalske in slovaropisne probleme, s katerimi se je moč srečati pri oblikovanju vojaške terminologije v jeziku, ki je bil nekdanj pravzaprav podlaga za slovenski vojaški jezik.

5. ZAKLJUČEK

Ta članek nima namena odpirati strokovne razprave o vojaškem slovaropisju ali prevajanju vojaških strokovnih besedil. Vseeno se nam zdi, da je njegova vsebina lahko zanimiva tudi za tiste, ki se z omenjenim srečujejo vsaj občasno ali pa bi o tej problematiki želeli izvedeti kaj več, pa ne vedo, kam se obrniti. Članek namreč vsebuje vsaj dve pomembni sporočili. Prvo je to, da Slovenska vojska poleg svojega čisto strokovnega vojaškega dela namenja skrb tudi vojaškemu izrazoslovju, ki je iz različnih vzrokov v veliki meri povezano s prevajanjem. Drugič, na tem področju se v zadnjem času vendarle upošteva potreba po združevanju moči in poenotenju vojaške terminologije, k čemur veliko lahko prispevamo prav jezikoslovci (prevajalci in drugi). Tako se je Šola za tuje jezike že pred časom povezala s prevajalsko službo Vlade RS, vpeljala prevajalski program Trados, ki je namenjen prav standardizaciji in sodelovanju s to službo, ter navezala stike z vsemi drugimi institucijami, ki sooblikujejo vojaško terminologijo. Slednje ni več omejeno na Ministrstvo za obrambo oziroma Slovensko vojsko. Navsezadnje pri ZRC SAZU nastaja vojaški razlagalni slovar, na FDV končujejo štirijezični vojaški slovar, pa še kje najbrž pripravljajo kaj s tega področja. Opisano v tem članku je samo del vsega in je pravzaprav povabilo vsem, ki jih to zadeva ali zanima, da se oglasijo.

Preverjanje jezikovnega znanja glede na Skupni evropski referenčni jezikovni okvir

■ IZVLEČEK

V prispevku je predstavljen Skupni evropski referenčni jezikovni okvir, dokument, ki na področju tujih jezikov spodbuja preglednost in mobilnost v Evropi. V Sloveniji še ni dosegel vseh potencialnih uporabnikov, kljub temu, da ponuja priložnosti učiteljem, študentom, prevajalcem in drugim, da uporabijo delitev jezikovnih stopenj po splošni evropski lestvici na svojih strokovnih področjih. Kritično so predstavljeni načini preverjanja jezikovnega znanja v slovenskem prostoru, ponujen pa je tudi predlog za preverjanje jezikovnega znanja novih prevajalcev s pomočjo evropskih jezikovnih stopenj.

KLJUČNE BESEDE: *Skupni evropski jezikovni okvir, jeziki, jezikovne stopnje, jezikovno preverjanje*

■ ABSTRACT

English Language Assessment Considering the "Common European Framework of Reference for Languages"

The paper gives a short presentation of the Common European Framework of Reference for Languages as a document which encourages transparency and mobility throughout Europe. It has not yet reached all potential users in Slovenia, although it does offer numerous opportunities to teachers, students, translators and others to apply the division of language levels according to the Common European Framework (CEF). A critical overview of current language testing at the national level is included and a proposal is offered on how to organize language testing for new translators according to the levels of CEF.

KEY WORDS: *Common European Framework, languages, language levels, language testing*

UVOD

Namen tega prispevka je seznaniti prevajalce s skupnim evropskim referenčnim jezikovnim okvirom (Common European Framework of Reference for Languages, CEF), z njegovim pomenom in s priložnostmi, ki jih ponuja prevajalcem in drugim, ki se strokovno ukvarjajo s področjem tujih jezikov.

Vsebina izhaja iz pedagoške delavnice, ki jo je Slovensko društvo za učitelje tujih strokovnih jezikov (SDUTSJ) organiziralo za visokošolske učitelje v aprilu 2007. Članek, v katerem je bila predstavitev vsebine delavnice prilagojena potrebam prevajalcev, je bil s podatki do oktobra 2007 predložen za objavo v strokovni reviji

Mostovi. Prispevek se osredinja predvsem na preverjanje jezikovnega znanja glede na evropske jezikovne stopnje.

SKUPNI EVROPSKI REFERENČNI JEZIKOVNI OKVIR

Skupni evropski referenčni jezikovni okvir¹ je dokument Sveta Evrope iz leta 2001 in predstavlja smernice za učenje, poučevanje in preverjanje znanja tujega jezika. Ponuja enotne standarde, zato se uporablja kot instrument za preglednost in primerljivost med državami na področju tujih jezikov, s ciljem spodbujati medsebojno komunikacijo in mobilnost. Tuji jezik opredeljuje kot skupek splošnih in specifičnih sporazumevalnih zmožnosti, ki so razporejene v jezikovne stopnje.

Osnovne stopnje za opis jezikovnih znanj so tri (A, B, C), vsaka osnovna se deli še na dve, (A1, A2); (B1, B2); (C1, C2). CEF ima skupno šest jezikovnih stopenj:

A – Osnovna raba jezika (A1- Breakthrough, A2 – Waystage),

B – Samostojna raba jezika (B1 – Threshold, B2 – Vantage),

C – Usposobljena raba jezika (C1 - Effective Operational Proficiency - C2 - Mastery).

Skupni evropski okvir opisuje stopnje jezikovnega znanja glede na tri sporazumevalne dejavnosti:

- razumevanje (slušno in bralno),
- govorjenje (sporazumevanje in sporočanje),
- pisanje.

Lestvica splošnega jezikovnega znanja prikazuje standarde za vsako od šestih stopenj od A1 do C2 (Priloga 1). Imena jezikovnih stopenj so nerodna tako v angleškem kot v slovenskem jeziku, zato se vse pogosteje uporablja poimenovanje s črkami in številkami. Tako je mogoče slišati slovenske učitelje, da je znanje angleškega jezika pri gimnazijskih maturantih »na B1«, študentov v visokošolskih programih »na A2« itd.

Svet Evrope je za spodbujanje mobilnosti v evropskem prostoru spodbudil pripravo več dokumentov, od katerih v tem prispevku omenjamo zgolj Evropsko jezikovno izkaznico.² Poleg izkaznice namreč vključuje tudi samoocenjevalno jezikovno

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (2001). Na žalost še nimamo prevoda v slovenski jezik, čeprav v okviru Urada za šolstvo nastaja že nekaj let. Zaradi enostavnejšega branja uporabljam besedno zvezo «skupni evropski (jezikovni) okvir». V razpravah v strokovnih krogih se uveljavlja kratica CEF.

² Europass Language Passport. Slovenski predstavniki, ki so bili vključeni v ta projekt, so zgledno pazili na sprotne prevode v slovenski jezik.

lestvico, s pomočjo katere naj bi vsak posameznik lahko izpolnil jezikovno izkaznico. Samoocenjevalna lestvica sledi delitvi CEF na šest stopenj (Priloga 2).

Skupni evropski jezikovni okvir sicer ni nov dokument, pa vendar je v slovenskem prostoru čutiti kar precej obotavljanja, kaj z njim početi in kako ga uporabiti. Po eni strani k temu prispeva obseg knjige (260 strani), še bolj pa neprijazna organizacija vsebine, skozi katero bralec težko drži rdečo nit, če ga tematika zares ne zanima. Še najbolj bi moral ta dokument zanimati učitelje tujih jezikov na vseh stopnjah izobraževanja. Toda temu ni tako, saj jim evropskega okvira nihče ne vsiljuje, niti jih z njim nihče organizirano seznanja. Ne gre pa takšnega odnosa posplošiti. V že omenjenem primeru delavnice za SDUTSJ smo vsi navzoči ugotovili, da tudi tisti učitelji, ki želijo vpeljati evropske jezikovne stopnje v pedagoško delo, napačno mislijo, da gre za spremembo zgolj na področju preverjanja jezikovnega znanja. Že naslov knjige pove, da gre tako za učenje in poučevanje kot tudi za preverjanje jezikovnega znanja. Zato je najprej potrebno spremeniti načrtovanje jezikovnih programov, v katerih bodo cilji v skladu s stopnjami CEF, temu bo sledil ustrezen način poučevanja, šele nato je na vrsti preverjanje jezikovnega znanja po stopnjah CEF.

MERJENJE JEZIKOVNEGA ZNANJA

V slovenski prostor so preverjanje splošnega jezikovnega znanja prinesle priznane tuje ustanove z uvajanjem različnih izpitov (Cambridge, Oxford, TOEFL). Zanimanje je bilo veliko, saj je vsak, ki je želel študirati v tujini, moral opraviti enega teh izpitov. Toda prijavljali so se tudi kandidati, ki so želeli zgolj ugotoviti, koliko tujega jezika pravzaprav znajo. Šolski sistem je vsem dal končno oceno iz tujega jezika, ostal je kakšen učbenik in bolj ali manj osebni vtisi o učitelju/ici. Po prijavi na enega takšnih izpitov in po opravljenem preverjanju jezikovnega znanja iz štirih jezikovnih zmožnosti pa je kandidat dobil splošno veljavno potrdilo, ki je dokazovalo, da zna tuji jezik, čeprav ga ni študiral. Marsikomu je prišlo takšno potrdilo o funkcionalnem znanju jezika še kako prav.

V okviru Sveta Evrope je bil razvit diagnostični jezikovni test DIALANG³. Stavljeno je za 14 jezikov in je dostopen na spletni strani <http://www.dialang.org/> brezplačno. DIALANG preverja branje, pisanje, poslušanje, slovnico in besedišče. Končna informacija o jezikovnem znanju ustreza stopnjam iz skupnega evropskega jezikovnega okvira.

V Sloveniji je danes edina pooblaščenca ustanova, ki podeljuje javno veljavno listino o znanju tujih jezikov, Državni izpitni center (RIC). Izdaja »potrdilo o uspe-

³ Diagnostic Language Test

šno opravljenem izpitu« iz angleškega, nemškega, francoskega, italijanskega in madžarskega jezika.

Tudi Filozofska fakulteta (FF) s svojimi jezikovnimi oddelki izvaja jezikovno preverjanje in izdaja »spričevalo« o aktivnem znanju tujega jezika. Kot članica avtonomne Univerze v Ljubljani lahko to počne za potrebe univerze. Toda spričevala FF so se uveljavila kot javno veljavna, ker marsikatera državna institucija v razpisih za delovna mesta zahteva ravno to spričevalo. Institucije tako nehoti (ali pa hote) podpirajo dvojnost v preverjanju tujih jezikov v slovenskem prostoru. Kandidati se prijavljajo na FF, ta jih mirne vesti sprejema in jim izdaja spričevala, RIC pa k vsemu skupaj daje tihi pristanek.

Če že nikogar ne moti neetičnost opisane situacije, pa bi morali vsi vpleteni dvigniti glas zaradi strokovnega problema, ki se ob tej dvojnosti pojavlja. Gre za različne rezultate merjenja jezikovnega znanja na obeh ustanovah. Rezultat izpita je na potrdilo RIC izražen z eno od šestih stopenj CEF. Rezultat izpita na spričevalu FF je izražen kot produktivno in receptivno znanje, oboje pa je merjeno z 1-zelo dobro, 2-dobro, 3-zadovoljivo, 4-nezadovoljivo. Rezultati za obvladovanje jezika so »aktivno«, »pasivno« ali »ne obvlada«. Tako sta za znanje tujega jezika v Sloveniji postali veljavni dve listini, ki uporabljata različne kriterije in merita z različnimi ocenami. Medtem ko potrdilo RIC upošteva skupni evropski okvir, spričevalo FF kaže na zastarele pristope k ocenjevanju z dvomljivimi opisi jezikovnih zmožnosti. Za informacijo in širšo sliko je na tem mestu potrebno omeniti 7. člen etičnega kodeksa Mednarodnega združenja testerjev (International Language Testing Association, ILTA), ki govori o prizadevanju za širjenje kakovostnega jezikovnega preverjanja⁴. Isti namen imajo smernice Evropskega združenja testerjev (European Association for Language Testing and Assessment, EALTA), prevedene tudi v slovenski jezik, da bi se dobra praksa jezikovnega preverjanja in ocenjevanja znanja hitreje širila⁵. Res gre v obeh primerih za etični kodeks strokovnih društev, pa vendar bi ob pomanjkanju strokovnih smernic v slovenskem nacionalnem prostoru pričakovali, da bosta FF in RIC prevzela takšne smernice.

Jezikovne šole in ljudske univerze v Sloveniji so se hitro odzvale na potrebe po preverjanju znanja po sistemu CEF. Njihovi učitelji izvajajo jezikovne tečaje po programih za odrasle in se vključujejo v sodelovanje z RIC. Na spletni strani RIC je

⁴ <http://www.iltaonline.com/code.pdf>

Principle 7: Language testers in their societal roles shall strive to improve the quality of language testing, assessment and teaching services, promote the just allocations of those services and contribute to the education of society regarding language learning and language proficiency.

⁵ <http://www.ealta.eu.org/documents/archive/guidelines/Slovene.pdf>

Zatorej si bodo člani društva EALTA prizadevali slediti načelom preglednosti, odgovornosti, razvidnosti in kakovosti jezikovnega preverjanja in ocenjevanja, in sicer tako, da bodo pri tem upoštevali posebnosti okolja in strokovnega področja, na katerem delujejo.

zapisano, da učitelji jezikovnih šol »pripravljajo in ocenjujejo izpite ob upoštevanju priporočil Sveta Evrope«, potem ko jih RIC imenuje za strokovnjake in izda pooblastilo njihovim ustanovam za izvedbo izpitov. RIC koordinira celoten postopek ocenjevanja, ki poteka po enotnih navodilih. Paziti je treba le, da potem, ko RIC enkrat imenuje ocenjevalce ali ustanove, tega ne razumejo kot doživljenjsko pooblastilo niti jezikovne šole in ljudske univerze niti RIC.

Evropska jezikovna izkaznica vključuje rubrike za pregled posameznikovega znanja tujih jezikov od A1 do C2. Tu se pojavi težava, saj so v Sloveniji že pred skupnim evropskim okvirom obstajali izpiti za merjenje splošnega znanja iz tujega jezika (predvsem angleškega). Marsikdo, ki bi rad izpolnil rubrike v Evropski jezikovni izkaznici, želi vedeti, kako pretvoriti že opravljeni jezikovni izpit v stopnjo CEF.

Kadar naletimo na primerjave različnih jezikovnih izpitov, moramo vedeti, da nobena primerjava ni in ne more biti merodajna. Argumentov je veliko, tu jih bomo omenili zgolj nekaj. Prvič, število ravni jezikovnega znanja je lahko različno pri različnih izpiti oz. ustanovah, ki sestavljajo jezikovne teste znanja; drugič, opisi jezikovnih zmožnosti so lahko zelo nedoločni ali pa zelo konkretni (nedoločno: *razume pogosto uporabljena poimenovanja*; konkretno: *razume poimenovanja pri opisih na plakatih, v reklamah*); tretjič, besede, ki niso precizne, vsak ocenjevalec razume drugače (npr. *pogosto uporabljena poimenovanja*; *enostavna poimenovanja*); četrtič, dvakratno opravljanje enakega izpita lahko privede do različnega rezultata (npr. izpit iz bralnega razumevanja je lahko prvič A2 in drugič B1 ali obratno). Razlog je lahko splet zunanjih dejavnikov (npr. utrujen in nekoncentriran kandidat) in notranjih dejavnikov (npr. jezikovni test iz branja vključuje eno od besedil, ki je kandidatu bližje). Če k vsemu temu prištejemo še čas, kot pomemben dejavnik, ker je kandidat opravljal dva različna izpita ob različnem času in zato pokazal tudi različno znanje, lahko ugotovimo, da so primerjave izpitov nestrokovne in nepošteno. Pri primerjavah gre zato lahko zgolj za informativni pregled, nikakor pa se ne smejo uporabiti za ključne odločitve, na primer za odločitev o zaposlitvi ali za imenovanje na določena mesta. Priloga 3 je orientacijski poskus primerjave različnih izpitov iz angleškega jezika, ki ga je potrebno brati z vsemi zgoraj navedenimi dvomi.

Če bodo k evropskim jezikovnim standardom poleg RIC in učiteljev v nekatere jezikovnih šolah želeli slediti tudi drugi slovenski učitelji tujega jezika, bodo morali k obstoječemu pedagoškemu znanju dodati znanje s področja testiranja. To področje se je v študiju tujega jezika pojavilo dokaj pozno in zato veliko generacij učiteljev opravlja svoje delo brez njega. Priprave na maturitetne izpite in njihova izvedba omogočajo zapolniti to luknjo, vendar vsi učitelji niso vključeni v ta proces. Pri preverjanju jezikovnega znanja bo vedno bolj potrebno poznati razliko med različnimi vrstami jezikovnega preverjanja in jo znati upajati v učiteljsko prakso.

Poleg učiteljev pa so tudi vodstva izobraževalnih ustanov tista, ki se morajo seznaniti z evropskimi jezikovnimi stopnjami. Prodekani za študijske zadeve na primer ne morejo pričakovati od predavatelja tujega jezika v visokošolskem strokovnem programu, da študenti po zaključku 60 ur jezikovnega programa dosežejo B2. Rezultati so odvisni od stopnje jezikovnega znanja na začetku študija in to je najprej potrebno ugotoviti. Na žalost danes v slovenskem visokošolskem prostoru vhodne stopnje jezikovnega znanja nihče ne pozna. Predavatelji tujega jezika jo zgolj ugibajo in še to le, če so seznanjeni s skupnim evropskim okvirom in študentovo oceno v spričevalu oz. na maturi.

EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR KOT POMOČ PREVAJALCEM

V Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije so vključeni diplomanti jezikoslovnih in nejezikoslovnih fakultet. Ob upoštevanju zgoraj omenjenih pomanjkljivosti v preverjanju jezikovnega znanja v rednem izobraževalnem sistemu so za društvo zelo pomembna merila, ki določajo, kdo lahko postane kompetenten prevajalec. Strokovno združenje mora vzpostaviti pregleden način pridobivanja prevajalcev, kandidati pa morajo vnaprej poznati merila za jezikovno preverjanje. Še posebej je to pomembno za diplomante nejezikoslovnih fakultet, da se ne bi počutili zapostavljene v konkurenci z diplomanti jezikoslovci.

Skupni evropski jezikovni okvir ponuja primerno osnovo za pregledno preverjanje s standardi za opis jezikovnih znanj na šestih ravneh. V splošni lestvici jezikovnega znanja (Priloga 1) se B2 kaže kot minimalna raven, ki bi jo morali prevajalci in tolmači dosegati, kadar delajo s splošnim jezikom. Ker pa delovno področje vključuje tudi jezik posamezne stroke (Language for Specific Purposes), to hitro lahko zviša jezikovno raven na C1, še posebej če ima prevajalec opravka z različnimi strokovnimi področji ali z ožjimi specialističnimi področji znotraj posamezne stroke. S področja jezika stroke je zaenkrat na voljo le podrobnejši opis evropskih jezikovnih stopenj za jezik pravne stroke (International Legal English Certificate, ILEC). Tudi ta predvideva B2 in C1 kot tisti stopnji, ki sta potrebni za delo z jezikom pravne stroke (Handbook for teachers ILEC).

Prevajalci morajo na preizkusu pokazati znanje tistih jezikovnih parov, ki jih prevajajo. V tem prispevku se bomo omejili na pisno in ustno prevajanje⁶ na ravneh od B2 do C2. C2 navajam kot najvišjo raven po CEF in kot izziv za vse, ki so na stopnji C1.

⁶ Ustnega prevajanja ne enačim s strokovnim tolmačenjem. Tu gre za ustno prevajanje, ko se prevajalci ali celo učitelji znajdejo v situacijah, da prevajajo priložnostne nagovore, dobrodošlice, zahvale itd.

Pri pisnem in ustnem prevajanju gre za dve funkcijski vlogi:

- razumevanje besedila v tujem jeziku in prevajanje v prvi/materni jezik;
- razumevanje besedila v prvem/maternem jeziku in prevajanje v tuji jezik.

Dokument skupnega evropskega okvira ponuja podrobnejše opise v obliki lestvic za slušno razumevanje (str. 66–68) in bralno razumevanje (str. 69–71), toda omenili bomo le nekaj splošnih.

OVERALL LISTENING COMPREHENSION

C2	Has no difficulty in understanding any kind of spoken language, whether live or broadcast, delivered at fast native speed.
C1	Can understand enough to follow extended speech on abstract and complex topics beyond his/her own field, though he/she may need to confirm occasional details, especially if the accent is unfamiliar.
Can recognise a wide range of idiomatic expressions and colloquialisms, appreciating register shifts.
Can follow extended speech even when it is not clearly structured and when relationships are only implied and not signalled explicitly.
B2	Can understand standard spoken language, live or broadcast, on both familiar and unfamiliar topics normally encountered in personal, social, academic or vocational life. Only extreme background noise, inadequate discourse structure and/or idiomatic usage influences the ability to understand.
Can understand the main ideas of propositionally and linguistically complex speech on both concrete and abstract topics delivered in a standard dialect, including technical discussions in his/her field of specialisation.
Can follow extended speech and complex lines of argument provided the topic is reasonably familiar, and the direction of the talk is sign-posted by explicit markers.

OVERALL READING COMPREHENSION

C2	Can understand and interpret critically virtually all forms of the written language including abstract, structurally complex, or highly colloquial literary and non-literary writings.
Can understand a wide range of long and complex texts, appreciating subtle distinctions of style and implicit as well as explicit meaning.
C1	Can understand in detail lengthy, complex texts, whether or not they relate to his/her own area of speciality provided he/she can reread difficult sections.
B2	Can read with a large degree of independence, adapting style and speed of reading to different texts and purposes, and using appropriate reference sources selectively.
Has a broad active reading vocabulary, but may experience some difficulty with low frequency idioms.

Za preverjanje jezikovnih zmožnosti iz slušnega in bralnega razumevanja so potrebni jezikovni testi znanja (proficiency tests). Sestavljanje takšnih testov zahteva strokovno delo s področja testiranja, ki pa je časovno zamudno, če hoče upoštevati vse principe dobrega testa. Ni realno, da bi se društvo samo lotilo takšnega posla. Postopek jezikovnega preverjanja je mogoče poenostaviti na dva načina. Prvi vključuje zahtevo kandidatom, da pridobijo javno listino Državnega izpitnega centra za stopnjo B2 ali C1; listina ne bi smela biti starejša od enega leta. Drugi vključuje preverjanje po diagnostičnem jezikovnem testu DIALANG. Ker to preverjanje poteka individualno za računalnikom, je pred izvedbo potrebno načrtovati čas in prostor za ustrezno kontrolo kandidata.

Po slušnem in bralnem razumevanju je potrebno preveriti tudi govorjenje (sporazumevanje in sporočanje) in pisanje. Obe jezikovni zmožnosti sta v dokumentu Skupnega evropskega okvira podrobneje opredeljeni, za govorjenje na str. 74-82 in za pisanje na str. 83-84. Sledijo le najsplošnejše.

OVERALL SPOKEN INTERACTION

C2	Has a good command of idiomatic expressions and colloquialisms with awareness of connotative levels of meaning. Can convey finer shades of meaning precisely by using, with reasonable accuracy, a wide range of modification devices. Can backtrack and restructure around a difficulty so smoothly the interlocutor is hardly aware of it.
C1	Can express him/herself fluently and spontaneously, almost effortlessly. Has a good command of a broad lexical repertoire allowing gaps to be readily overcome with circumlocutions. There is little obvious searching for expressions or avoidance strategies; only a conceptually difficult subject can hinder a natural smooth flow of language.
B2	Can use the language fluently, accurately and effectively on a wide range of general, academic, vocational or leisure topics, marking clearly the relationships between ideas. Can communicate spontaneously with good grammatical control without much sign of having to restrict what he/she wants to say, adopting a level of formality appropriate to the circumstances.
Can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction, and sustained relationships with native speakers quite possible without imposing strain on either party. Can highlight the personal significance of events and experiences, accounts for and sustain views clearly by providing relevant explanations and arguments.

OVERALL WRITTEN INTERACTION

C2	As C1
C1	Can express him/herself with clarity and precision, relating to the addressee flexibly and effectively.
B2	Can express news and views effectively in writing, and relate to those of others.

Oba, Državni izpitni center in DIALANG, preverjata pisanje, toda DIALANG ne vključuje govornega sporočanja. To pomeni, da je pri preverjanju kandidatov z DIALANG potrebno posvetiti največ pozornosti govornemu delu in ga tudi skrbno načrtovati. Lahko pa ima informacija o jezikovnem znanju po DIALANG zgolj informativni značaj in se nadaljnje preverjanje za prevajalce osredotoči na tiste jezikovne zmožnosti, ki jih DIALANG, po mnenju strokovnjakov iz prevajalskih krogov, ne preverja dovolj dobro.

ZAKLJUČEK

Namen prispevka je bil seznaniti prevajalsko strokovno javnost s skupnim evropskim jezikovnim okvirom. Še zdaleč ne gre evropski okvir razumeti kot idealno osnovo za preverjanje jezikovnega znanja, toda v slovenskem prostoru je to edini dokument te vrste. Urad za šolstvo mora poskrbeti, da bo končno preveden v slovenski jezik, saj bo s tem približal vsebino večjemu številu možnih uporabnikov in hkrati prispeval k bogatenju slovenskega jezika.

Priloženosti, ki jih dokument ponuja, je veliko, obotavljanja zgrabiti jih pa še več. Nekaj opravičila lahko najdemo v pomanjkljivem seznanjanju z evropskimi smernicami zaradi neorganiziranega in neusklajenega uvajanja v slovenski prostor. Namesto da čakamo na nekakšen zakon, ki bo vse prisilil k uporabi skupnega jezikovnega okvira, je bolj učinkovito, da že sedaj prepoznamo potrebe na posameznih področjih in v dokumentu poiščemo možne odgovore in rešitve.

Viri

- Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. (2001), Modern Language Division, Strasbourg, Council of Europe.
Handbook for teachers ILEC. (2006), University of Cambridge, ESOL Examinations, Cambridge University Press.
Rating Language Examinations to the CEF, Manual, Preliminary Pilot Version. (2003), Language Policy Division, Strasbourg, Council of Europe.

Spletne strani

- DIALANG - <http://www.dialang.org/>
 EALTA – <http://www.ealta.eu.org>, <http://www.ealta.eu.org/documents/archive/guidelines/Slovene.pdf>
 Europass – <http://www.europass.si>
 ILTA – International Language Testing Association, <http://www.iltaonline.com>,
<http://www.iltaonline.com/code.pdf>
 RIC – <http://www.ric.si>

PRILOGA 1:

COMMON REFERENCE LEVELS: GLOBAL SCALE (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge University Press, 2001, p. 24)

Table 1: Common Reference Levels: global scale

PROFICIENT USER	C2	Can understand with ease virtually everything heard or read. Can summarise information from different spoken and written sources, reconstructing arguments and accounts in a coherent presentation. Can express him/herself spontaneously, very fluently and precisely, differentiating finer shades of meaning even in more complex situations.
	C1	Can understand a wide range of demanding, longer texts, and recognise implicit meaning. Can express him/herself fluently and spontaneously without much obvious searching for expressions. Can use language flexibly and effectively for social, academic and professional purposes. Can produce clear, well-structured, detailed text on complex subjects, showing controlled use of organisational patterns, connectors and cohesive devices.
INDEPENDENT USER	B2	Can understand the main ideas of complex text on both concrete and abstract topics, including technical discussions in his/her field of specialisation. Can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction with native speakers quite possible without strain for either party. Can produce clear, detailed text on a wide range of subjects and explain a viewpoint on a topical issue giving the advantages and disadvantages of various options.
	B1	Can understand the main points of clear standard input on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. Can deal with most situations likely to arise whilst travelling in an area where the language is spoken. Can produce simple connected text on topics which are familiar or of personal interest. Can describe experiences and events, dreams, hopes & ambitions and briefly give reasons and explanations for opinions and plans.
BASIC USER	A2	Can understand sentences and frequently used expressions related to areas of most immediate relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local geography, employment). Can communicate in simple and routine tasks requiring a simple and direct exchange of information on familiar and routine matters. Can describe in simple terms aspects of his/her background, immediate environment and matters in areas of immediate need.
	A1	Can understand and use familiar everyday expressions and very basic phrases aimed at the satisfaction of needs of a concrete type. Can introduce him/herself and others and can ask and answer questions about personal details such as where he/she lives, people he/she knows and things he/she has. Can interact in a simple way provided the other person talks slowly and clearly and is prepared to help.

PRILOGA 2:

EVROPSKE JEZIKOVNE STOPNJE – SAMOOCENJEVALNA LESTVICA

	A1	A2	B1
Razumevanje	SLUŠNO RAZUMEVANJE Pri počasnem in razločnem govoru razumem posamezne pogosto rabljene besede in najosnovnejše besedne zveze, ki se nanašajo name, na mojo družino in neposredno življenjsko okolje.	Razumem besedne zveze in pogosto besedišče, ki se nanaša na najbolj temeljne reči (npr. najosnovnejši osebni in družinski podatki, nakupovanje, neposredno življenjsko okolje, zaposlitev). Sposoben/sposobna sem ujeti glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil in obvestil.	Pri razločnem govorjenju v standardnem jeziku razumem glavne točke, kadar gre za znane reči, s katerimi se redno srečujem na delu, v šoli, prostem času itd. Če je govor razmeroma počasen in razločen, razumem tudi glavne misli mnogih radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo s sodobnimi problemi in temami, ki me osebno ali poklicno zanimajo.
	BRAČNO RAZUMEVANJE Razumem posamezna pogosto rabljena poimenovanja, besede in preproste povedi, npr. na obvestilih, plakatih in v katalogih.	Sposoben/sposobna sem brati zelo kratka, preprosta, vsakdanja besedila, kot so reklame, prospekti, jedilniki in urniki. V njih znam poiskati natančno določen, predvidljiv podatek. Razumem kratka in preprosta osebna pisma.	Razumem besedila, katerih jezik je pretežno vsakdanji ali povezan z mojim delom. Razumem opise dogodkov, občutij in želja (tudi v osebnih pismih).
Govorjenje	GOVORNO SPORAZUMEVANJE Znam se preprosto pogovarjati, če je sogovornik pripravljen svoje izjave ponoviti počasneje ali jih pojasniti in če mi je pripravljen pomagati pri izražanju misli. Znam postavljati in odgovarjati na preprosta vprašanja, ki se nanašajo na trenutne potrebe ali splošne teme.	Sposoben/sposobna sem se sporazumevati v preprostih situacijah, kadar gre za neposredno izmenjavo informacij o splošnih vsakodnevnih stvareh. Najdem se v krajših družabnih pogovorih, čeprav ponavadi ne razumem dovolj, da bi se lahko samostojno pogovarjal/a.	Znajdem se v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po deželi, kjer se ta jezik govori. Sposoben/sposobna sem se tudi nepripravljen-a vključiti v pogovor, povezan s splošnimi temami, temami, ki me osebno zanimajo, ali takimi, ki se tičejo vsakdanjega življenja (npr. družine, hobijev, dela, potovanj in aktualnih dogodkov).
	GOVORNO SPOROČANJE Uporabljati znam preproste besedne zveze in povedi, s katerimi lahko opišem, kje živim, in ljudi, ki jih poznam.	Uporabiti znam vrsto besednih zvez in povedi, s katerimi lahko na preprost način opišem svojo družino in druge ljudi, življenjske razmere ali svojo izobrazbo in predstavim svojo trenutno ali prejšnjo zaposlitev.	Tvoriti znam preproste povedi iz besednih zvez, s katerimi lahko opišem svoje izkušnje in dogodke, sanje, želje in ambicije. Na kratko znam razložiti svoje poglede in načrte. Sposoben/sposobna sem pripovedovati zgodbo ali obnoviti vsebino knjige oziroma filma in opisati svoje odzive.
Pisano sporočanje	PISNO SPOROČANJE Pisati znam kratka, preprosta sporočila na razglednice, npr. s počitniškimi pozdravi. Izpolnjevati znam obrazce, ki zahtevajo osebne podatke, npr. vnesti ime, državljanstvo in naslov na hotelski obrazec.	Sestavljati znam kratka, preprosta obvestila in sporočila, ki se nanašajo na trenutne potrebe. Pisati znam zelo preprosta osebna pisma, npr. se komu za kaj zahvaliti.	Pisati znam preprosta, povezana besedila v zvezi s splošnimi temami ali temami s področja osebnega zanimanja. Pisati znam osebna pisma in v njih opisati izkušnje in vtise.

B2	C1	C2
Razumem daljše govorjenje in predavanja in sem sposoben/sposobna slediti celo bolj zahtevnim pogovorom, pod pogojem, da je tema dovolj splošna. Razumem večino televizijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah. Razumem večino filmov v standardnem jeziku.	Razumem daljše govorjenje, četudi ni natančno razčlenjeno in razmerja niso izražena jasno, temveč so samo nakazana. Brez posebnega napora razumem televizijske oddaje in filme.	Nimam težav pri razumevanju jezika, govorjenega v živo ali posredovanega preko medijev, četudi je tempo govorjenja hiter. Potrebujem zgolj nekaj časa, da se navadim na narečje.
Berem in razumem članke in poročila, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razumem sodobno literarno prozo.	Razumem dolga zahtevna besedila z veliko podatki, pa tudi literarna besedila ter zaznam slogovno različnost. Razumem strokovne članke in daljša tehnična navodila, četudi se ne nanašajo na moje strokovno področje.	Z lahkoto berem vse vrste zapisanih besedil, tudi ko gre za abstraktna, po jeziku in zgradbi zahtevna besedila, npr. priročnike, strokovne članke in literarna dela.
Sposoben/sposobna sem se precej tekoče in spontano izražati, tako da se brez večjih težav sporazumevam z rojenimi govorniki. Lahko se vključim v razprave o splošnih temah in z utemeljitvami zagovarjam svoje stališče.	Sposoben/sposobna sem se tekoče in naravno izražati, ne da bi pri tem preveč očitno iskal-a primerne izraze. Jezik znam uporabljati učinkovito in prilagodljivo, tako v družabne kot tudi poklicne ali učne namene. Znam natančno izražati svoje misli in poglede ter svoj prispevek spretno povezovati s prispevki drugih.	Z lahkoto sodelujem v vsakem pogovoru in razpravi. Dobro poznam pogovorni jezik in besedne zveze. Govorim tekoče in znam natančno izraziti tudi majhne pomenske odtenke. Če pri sporazumevanju naletim na kakšno težavo, jo znam spretno zaobiti in preoblikovati težavno mesto tako, da sogovorniki to malo verjetno opazijo.
Jasno in natančno znam opisati mnogo stvari s področij, ki me zanimajo. Razložiti znam svoj pogled na določen problem in podati prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.	Sposoben/sposobna sem jasno in natančno opisati zahtevne vsebine, pri tem smiselno povezati tematske točke, razviti in poudariti posamezne vidike ter napraviti ustrezen zaključek.	Sposoben/sposobna sem jasno in tekoče podajati tudi daljše opise ali razlage. Govoru znam dati logično obliko, ki poslušalca opozarja na pomembna mesta. Slog govorjenja znam prilagoditi situaciji in poslušalcem.
Pisati znam jasna in natančna besedila v zvezi s številnimi temami in vprašanji, ki me zanimajo. Pisati znam eseje ali poročila, v katerih moram podati informacije ali zagovarjati oziroma zavračati posamezna stališča. Pisati znam pisma, v katerih moram poudariti pomen posameznih dogodkov in izkušenj.	Sposoben/sposobna sem tvoriti jasna, slogovno dobra besedila in obširneje izraziti svoja stališča. V pismih, esejih ali poročilih znam natančno razložiti zahtevne vsebine in pri tem primerno poudariti tista dejstva, ki se mi zdijo najpomembnejša. Oblikovati znam različne vrste besedil v prepričljivem in osebnem slogu, primernem za bralca, ki mu je tako besedilo namenjeno.	Tvoriti znam jasna, tekoča, slogovno primerna besedila. Sestaviti znam zahtevna pisma, poročila in članke v zvezi z zahtevnimi vsebinami, ki morajo imeti logično zgradbo in bralca voditi tako, da dojamemo pomembne točke. Pisati znam povzetke in kritike strokovnih in literarnih del.

PRILOGA 3:

IZPITI IN MEDNARODNI STANDARDI ZA PREVERJANJE JEZIKOVNIH ZMOŽNOSTI*

	STANAG standardi	STANAG izpiti	CEF standardi	Državni izpitni center	Cambridge ESOL exams – general English	Cambridge ESOL exams – business English
1		1010	A1			
2		1110 zadovoljivo	A1			
3	Level 1 Survival	1111 dobro, odlično	A2	Izpit na osnovni ravni	KET	
4		2221 dobro	B1		PET	BEC Preliminary
5	Level 2 Operational	2222 dobro	B1			
6		3232				
7		3332 dobro	B2	Izpit na višji ravni		
8	Level 3 Professional	3333	B2, C1		FCE	BEC Vantage
9	Level 4 Advanced Professional	4444	C2		CAE	BEC Higher
10			C2		CPE	
11	Level 5 Educated Native	5555				

Legenda:

STANAG – Standard NATO Agreement

CEF – Common European Framework

ESOL – English for Speakers of Other Languages

KET – Key English Test

PET – Preliminary English Test

BEC – Business English Certificate

FCE – First Certificate in English

CAE – Certificate in Advanced English

CPE – Certificate of Proficiency in English

* Primerjava je bila izdelana v Šoli za tuje jezike pri Ministrstvu za obrambo v letu 2006 kot informacija in poskus za primerljivosti različnih izpitov iz angleškega jezika v slovenskem prostoru.

Položaj angleščine na nejezikovnih univerzitetnih študijskih programih v Sloveniji

IZVLEČEK

V prispevku avtorica primerja položaj angleščine na nejezikovnih univerzitetnih študijskih programih v preteklosti in v novih bolonjskih programih. Omenja mnoge listine, ki na evropski ravni govorijo o priporočilih glede izvajanja jezikovne politike v posameznih članicah EU.

KLJUČNE BESEDE: *bolonjski študijski programi, angleščina za posebne namene, jezikovna politika*

ABSTRACT

English for Specific Purposes in University Study Programmes in Slovenia

The article explores the position of ESP (English for specific purposes) in different university study programmes in the past and in the new Bologna study programmes. Many documents are mentioned that, at the European level, give recommendations concerning the language policy among EU members.

KEY WORDS: *Bologna study programmes, English for specific purposes, language policy*

1. UVOD

Čeprav se osrednja tema prispevka nanaša tudi na poučevanje ostalih tujih jezikov, se bomo na tem mestu osredotočili na angleški jezik kot najpogostejši tuji jezik v slovenskih nejezikovnih dodiplomskih študijskih programih, ki ga običajno poznamo pod imenom angleščina za posebne namene (ang. English for specific purposes – ESP). Za lažje razumevanje termina, katerega nastanek sega že v 60. leta prejšnjega stoletja, je na samem začetku potrebno povedati, da ga strokovna literatura (glej npr. Hutchinson in Waters 1987, Dudley-Evans in St John 1998) opredeljuje v dveh smereh, in sicer kot angleščino za akademske namene (ang. English for Academic Purposes – EAP), ki je namenjena predvsem tujim študentom, ki študirajo na univerzah, kjer je jezik poučevanja angleščina, in kot angleščino za poklicne oz. strokovne namene (ang. English for Occupational Purposes – EOP), ki se navezuje na specifične poklicne in/ali strokovne situacije. Slednja smer je tudi najpogostejša v Sloveniji. Danes najbolj razširjena definicija ESP je povzeta po Dudley-Evans in St John (1998), ki pravi, da se ESP loči od poučevanja splošne angleščine po tem,

da skuša zadostiti učenčevim posebnim poklicnim/strokovnim potrebam, da je v načinu poučevanja tesno povezana z določeno stroko/poklicem ter da se osredotoča predvsem na poučevanje tistih jezikovnih zmožnosti in spretnosti, ki se uporabljajo za aktivnosti določene stroke/poklica.

2. KRATKA ZGODOVINA IN TRENUTNO STANJE

ESP so v mnoge slovenske dodiplomske študijske programe uvedli v začetku 80-ih let prejšnjega stoletja, to je v času, ko se je izredno povečala potreba po znanju tujih jezikov. Za njeno uvedbo ni obstajala posebna zakonska podlaga, temveč le priporočilo o obsegu 45 ur (glej Djurić 1996). Vodstva fakultet so se zanj odločala v obsegu, ki jim ga je ob ostalih temeljnih predmetih dovoljeval študijski program in razpoložljivi učitelji – lektorji za tuji jezik. Tako se nekatere fakultete zanj sploh niso odločile (npr. Medicinska fakulteta UL, AGRFT), spet druge so število ur še povečale (npr. Fakulteta za strojništvo UL, Fakulteta za družbene vede UL, Ekonomska fakulteta UL). Melita Djurić je v svojem pregledu poučevanja angleščine na nejezikovnih oddelkih v okviru svoje magistrske naloge leta 1993 prišla do ugotovitev, da se po obsegu ur posamezni oddelki/programi, ki imajo tuji jezik, celo na istih fakultetah zelo ločijo med seboj, in sicer imajo v programih od 45 do 240 ur.

Novejši podatki o poučevanju angleščine izhajajo iz leta 2003/04, ko sta študentki germanistike v okviru diplomskih nalog raziskali obseg poučevanja tujih jezikov na dodiplomskih nejezikovnih programih (glej Grmek in Rejec 2005). Stanje je bilo sledeče: na Ljubljanski univerzi, ki nudi 100 različnih visokošolskih programov, se angleščina ne poučuje na 40 programih, 51 programov pa nudi en obvezni tuji jezik. Na treh programih so ponujali dva tuja jezika, na treh so študenti lahko izbirali med tremi ali več tujimi jeziki. Na Univerzi v Mariboru je od 13 fakultet 9 ponujalo tuji jezik, na najmlajši slovenski univerzi Univerzi na Primorskem pa je bil jezik del dodiplomskih študijskih programov na vseh 5 fakultetah.

3. BOLONJSKI ŠTUDIJSKI PROGRAMI

Večina slovenskih visokošolskih ustanov je trenutno v procesu sprejemanja novih bolonjskih študijskih programov. Nekatere v skladu z njimi že poučujejo, kot na primer Ekonomska fakulteta UL, Fakulteta za družbene vede UL, Fakulteta za upravo UL in nekatere druge, večina pa bo morala to storiti v kratkem, do leta 2010. Glavni cilji uvedbe bolonjskih programov so: (Bolonjska deklaracija, 1999)

- Primerljivost diplom
- Akademska mobilnost (med 33 državami z več kot 20 različnimi jeziki)
- Zaposljivost diplomantov

Ob tem se nam zastavlja retorično vprašanje ,ali si lahko predstavljamo izpolnitev kateregakoli izmed navedenih ciljev brez znanja tujega jezika (ali še boljje jezikov).

Filozofska fakulteta UL, kjer že vrsto let poučujem angleščino na dveh nejezikovnih dodiplomskih študijskih programih (tj. geografija in bibliotekarstvo), je sredi sprejemanja bolonjskih programov. Na Oddelku za bibliotekarstvo novi bolonjski program izvajamo že tretje leto, prav tako na Oddelku za prevajanje, večina oddelkov pa se nanje šele pospešeno pripravlja. V procesu načrtovanja novih programov se je izkazalo, da se je na Oddelku za bibliotekarstvu število ur angleškega jezika prepolovilo. Po starem programu se je angleški jezik poučeval v 1. in 2. letniku 2 uri tedensko in je imel status obveznega predmeta. V novem programu ima le status izbirnega predmeta s polovico manj ur.

V skrbi za položaj angleščine, ki so ji tudi študenti v vsakoletnih internih anketah pripisovali velik pomen, sem se odločila izpeljati manjšo anketo med ostalimi lektorji angleščine na vseh treh slovenskih univerzah. Na razposlan krajši vprašalnik sem dobila 10 odgovorov, kar sicer predstavlja povsem nereprezentativen vzorec, ki pa je pokazal značilen trend. Na vseh programih (razen enem), za katere sem prejela odgovor, so v povprečju zmanjšali število ur angleščine za 30 %, ponekod tudi za 50 %. Prav tako je angleščina pogosto postala izbirni predmet. Seveda je v tem nekaj matematične logike, saj se je število ur zaradi prehoda iz štiriletnega (stari programi) v triletni (novi bolonjski programi) zmanjšalo, vendar angleščine niso nikjer uvedli na drugostopenjskem bolonjskem študiju. Zanimivo pa je, da vse fakultete za vpis na podiplomski študij in za prvo habilitacijo zahtevajo potrdilo o aktivnem znanju enega ali dveh tujih jezikov. Lektorji, ki sem jim poslala vprašalnike, se bili večinoma tudi zelo nezadovoljni s samim potekom sprejemanja programov. Večina ur je bila dodeljena glavnim predmetom, preostanek ur pa so nato porazdelili med pomožne predmete, kamor se prišteva tudi angleščina. Pri oblikovanju novih programov so se vsi profesorji strinjali, da je znanje tujih jezikov pomembno, vendar so pri razporejanju števila ur na to večinoma pozabili. Nekaterim se je zdelo, da bi morali študenti prinesiti dovolj jezikovnega znanja že iz srednje šole, spet drugi so predlagali, naj se študenti izpopolnjujejo na jezikovnih šolah. Kot lektorica s 15-letnimi izkušnjami v poučevanju lahko zatrdim, da se splošni nivo znanja angleščine v Sloveniji sicer res dviguje, a po drugi strani je vpis na fakultete vse številčnejši, s čimer se povečuje tudi število tistih študentov, katerih jezikovno znanje je precej pomanjkljivo.

V izvedeni anketi je izstopala le ena visokošolska ustanova, kjer je število ur tujega jezika (ponujajo jih celo več) ostalo isto, in sicer na Fakulteti za družbene vede UL. Vzrok za to leži v izvedbi ankete, ki jo je v času oblikovanja novih bolonjskih programov izpeljala Fakulteta za družbene vede UL. Že zaposlene diplomante svoje fakultete so prosili, da ocenijo uporabnost dodiplomskih študijskih predmetov pri svojem poklicnem delu. Ni potrebno posebej poudariti, da je bilo znanje tujega jezika ocenjeno kot zelo pomembno in potrebno, kar je predstavljalo pomemben argument za ohranitev istega števila ur.

4. POLOŽAJ LEKTORJEV

Mnogo anketirancev je bilo tudi zelo nezadovoljnih s svojim statusom v primerjavi s statusom učiteljev temeljnih strokovnih predmetov. V voljenih vodstvenih organih fakultet večinoma zaradi svojega statusa niso zastopani. To pomeni, da imajo omejene možnosti odločanja, kar se je pokazalo tudi pri sprejemanju bolonjskih programov.

Lektorji tujih jezikov so danes diplomanti splošnih jezikovnih smeri, ki so si po svoji iznajdljivosti pridobili tudi poglobljeno znanje o stroki, katere jezik poučujejo. Vsakih pet let morajo opraviti tudi postopek habilitacije. Šele zadnji dve leti na Oddelku za anglistiko FF UL v okviru pedagoškega dodiplomskega izobraževanja ponujajo študentom izbirni predmet Poučevanje angleškega jezika stroke in na Oddelku za germanistiko FF UL predmet Strokovni jezik.

Še posebej velik problem so učna gradiva in materiali. Z izjemo poslovnih angleščine učbenikov tako rekoč ni. Gradiva moramo učitelji pripravljati sami, kar je izjemno zahtevno in tudi zamudno, še posebej pri strokah, kjer je razvoj zelo hiter, kamor sodita obe moji področji: bibliotekarstvo in geografija. Pri prvem so se v zadnjih desetih letih z informacijsko tehnologijo potrebe knjižničarjev povsem spremenile, pri geografiji pa se podatki izjemno hitro spreminjajo in zastarajo, kar pomeni za učitelje nenehen korak s časom in novimi viri.

Dolgo časa je bil problem tudi izoliranost lektorjev, ki so vsak delovali na svoji fakulteti in večinoma niso imeli stikov. Pred desetimi leti je bilo tako ustanovljeno Slovensko društvo učiteljev tujega strokovnega jezika (SDUTSJ), ki je danes zelo aktivno, saj organizira seminarje, srečanja, izdaja svojo elektronsko publikacijo in predvsem omogoča izmenjavo izkušenj med lektoriciami in lektorji. Poučevanje angleškega jezika stroke v Sloveniji in z njim povezane težave učiteljev je še posebno podrobno raziskala Zavašnikova (2006) v svoj doktorski disertaciji.

5. EU DOKUMENTI

Zavedajoč se pomembnosti znanja tujih jezikov Svet Evrope neprestano poziva, naj visokošolske ustanove omogočijo kontinuiteto poučevanja tujih jezikov na svojih študijskih programih. Med najpomembnejšimi tovrstnimi dokumenti je Promoviranje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti (Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006), v katerem najdemo trditev, da »ima znanje jezikov najpomembnejšo vlogo pri zagotavljanju socialne, kulturne in ekonomske integracije v Evropi in da naj vsaka univerza zagotovi koherentno jezikovno politiko«. V svojem Berlinskem poročilu (Berlin Communique, 2003) pa predlaga, da študenti pridobijo jezikovno znanje tudi kot del rednih študijskih programov.

Evropski Svet za jezike je leta 2004 skupaj z visokošolskimi in drugimi ustanovami ustanovil Evropsko mrežo za promocijo jezikovnega učenja med vsemi dodiplomskimi študenti (European Network for the Promotion of Language Learning Among All Undergraduates – ENLU), ki danes združuje 62 ustanov v 25 državah. Glavni namen ustanovitve je bil ustvariti mrežo povezav med evropskimi visokošolskimi in sorodnimi ustanovami, ki bi skozi razvojne projekte izmenjevale izkušnje s področja jezikovne politike. Mreža se imenuje HELP (Higher Education Language Policy). Raziskave so namreč pokazale, da mnoge tovrstne ustanove delujejo v osami, čeprav imajo zelo podobne cilje.

ENLU-jeva raziskava iz leta 2004 je pokazala, da je število študentov, ki se v dodiplomskih študijskih programih učijo tujih jezikov, med državami EU zelo različno. Veliko jih je na Češkem, Finskem, v Franciji in na Poljskem, manj pa v Nemčiji. Poročilo Slovenije sicer ne omenja, a po lastni oceni menim, da smo nekje na sredini. Pri tem je treba poudariti, da so izrednega pomena tudi pogoji, v kakršnih se tuji jezik poučuje, in da ni vseeno ali imamo skupine po 15 ali 50 študentov, kot je pri nas velikokrat primer.

ENLU v svoji Deklaraciji iz Nancyja (Nancy Declaration) iz leta 2006 ugotavlja, da je veliko univerz v bolonjskem procesu zaradi prehoda s 4-letnih na 3-letne študijske programe število ur zmanjšalo tako, da je ukinilo poučevanje tujih jezikov. Mnogi tvorci bolonjskih programov namreč niso doumeli, da gre pri bolonjski reformi za vsebinsko preoblikovanje programov v luči novih akademskih in profesionalnih potreb, in ne le za trpanje starih vsebin v nove okvire. Deklaracija v enem od svojih členov govori tudi o ustanovitvi magistrskega študija, ki bo izobraževal učitelje tujih jezikov na visokošolskih ustanovah.

6. SKLEP IN JEZIKOVNA POLITIKA

Tudor v svojem članku »Izziv bolonjskega procesa za poučevanje tujih jezikov na visokošolski ravni v Evropi« (The Challenge of the Bologna Process for Higher Education Language Teaching) ugotavlja, da mnoge evropske visokošolske ustanove organizirajo poučevanje tujih jezikov v različnih oblikah:

1. jezikovnih centrih, ki jih ustanovijo posamezne fakultete in organizirajo poučevanje za različne oddelke (19 primerov). Pri nas ima tak center Univerza na Primorskem.
2. jezikovni oddelki na fakultetah organizirajo poučevanje jezika stroke (29 primerov). Podobno je organiziran pouk tujih jezikov na FF UL.
3. nejezikovne fakultete same organizirajo poučevanje tujih jezikov (16 primerov). V Sloveniji na primer Ekonomska fakulteta UL in Fakulteta za družbene vede UL..

Vendar Tudor poudarja, da sama organizacija ni dovolj. Ustanove morajo imeti tudi jasno načrtane cilje, izpeljati morajo analize potreb in na osnovi le teh sestaviti učne načrte.

Na nivoju EU obstaja pravzaprav veliko dokumentov, ki pozivajo države članice, da sprejmejo in izvajajo jezikovno politiko bodisi na državni ravni ali na ravni visokošolskih ustanovah. Vse kaže, da v Sloveniji te politike preprosto ni. Predvsem pa ni organa, ki bi bdel nad izvajanjem take politike. Včasih je bil to Svet za tuje jezike pri nekdanjem Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, ki pa ne obstaja več. V poslovniku Sveta zelo nazorno piše, da Svet obravnava vsa vprašanja povezana z učenjem tujih jezikov in spremlja ter ocenjuje stanje in oblikuje smernice za razvoj jezikovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Prav tako tudi Strategija UL 2006 – 2009 tujih jezikov ne omenja nikjer. Medtem ko Ministrstvo za šolstvo in šport RS preko svojih organov nadzira izvajanje pouka tujih jezikov na osnovnih in srednjih šolah, je bila z ustanovitvijo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo RS ta kontinuiteta pretrgana. Danes so univerze popolnoma avtonomne in same odločajo o svojih študijskih programih in tudi o poučevanju ali nepoučevanju tujih jezikov. Uvajanje bolonjskega študija je bila morda lepa priložnost, da se to dandanes precej kaotično stanje uredi in da se sprejmejo stališča v odnosu do tujih jezikov, a žal se to ni zgodilo.

Viri

- Djurić, M. 1999. Kako lahko preoblikujemo tradicijo ESP/EAP v Sloveniji. Ljubljana: Društvo za tuje jezike in književnosti.
- Dudley-Evans, T, in St John, M. 1998. Developments in ESP. A multi-disciplinary approach. Cambridge: CUP

- Grmek, A. in Rejec, S. 2005. Nemščina v slovenskem visokošolskem prostoru. Ljubljana: Vestnik
- Higher education language policy in Europe: A snapshot of action and trends: http://userpage.fu-berlin.de/~enlu/downloads/HELP_Snapshot.rtf Hutchinson, T. in Waters, A. 1987. English for specific purposes. A learning-centered approach. Cambridge: CUP
- Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/policy/index_en.html
- Realising the European Higher Education Area« Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003: http://www.bolognaberlin2003.de/en/main_documents/index.htm
- Tudor, Ian The Challenge of the Bologna Process for Higher Education Language Teaching in Europe: http://userpage.fu-berlin.de/~enlu/downloads/Bologna_ENLU_OK.rtf
- Zavašnik, Mihaela (2006). Analiza potreb učiteljev angleškega strokovnega jezika z vidika njihovih specifičnih sposobnosti v okviru usposabljanja in izpopolnjevanja. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Posvet ob 10-letnici SDUTSJ: Jezik stroke in vloga učiteljev tujega jezika stroke v Sloveniji

Ljubljana, 23. 11. 2007

IZVLEČEK

Prispevek je kratko poročilo o posvetu, s katerim je Slovensko društvo učiteljev tujega strokovnega jezika (SDUTSJ) obeležilo 10-letnico svojega delovanja. Na posvetu z naslovom »Jezik stroke in vloga učitelja tujega jezika stroke v slovenskem izobraževalnem prostoru« so učitelji tujih strokovnih jezikov z vseh ravni izobraževanja obravnavali podobne teme, ki se dotikajo jezika stroke in učiteljev tujega jezika stroke v Sloveniji.

KLJUČNE BESEDE: *Slovensko društvo učiteljev tujega strokovnega jezika, posvet, poročilo, jezik stroke*

ABSTRACT

Conference on the 10th Anniversary of the Slovene Association of LSP Teachers: Language for Specific Purposes and the Role of LSP Teachers in Slovenia

This contribution is a short report from the conference organized by the Slovene Association of LSP Teachers to celebrate the 10th anniversary of its activities. At the conference entitled "Language for Specific Purposes and the Role of LSP Teachers in the Slovene Education Area", LSP teachers from all levels of education discussed contemporary topics related to LSP teaching and teachers in Slovenia.

KEY WORDS: *Slovene Association of LSP Teachers, conference, report, language for specific purposes*

Slovensko društvo učiteljev tujega strokovnega jezika (SDUTSJ; <http://www.sdutsj.edus.si/>) je bilo ustanovljeno leta 1997 z namenom spodbujanja kakovosti poučevanja tujega jezika stroke in strokovne rasti učiteljev. Društvo danes šteje okoli 60 članov, ki so učitelji tujega jezika stroke v visokem šolstvu, na višjih in srednjih šolah ter zasebnih jezikovnih šolah. Med največje dosežke društva do danes lahko nedvomno štejemo organizacijo in izvedbo mednarodne delavnice *Problem-based Learning in ESP* v Poljčah leta 2003, izdajo publikacije *Guide to Problem-based Learning* leta 2005, organizacijo in izvedbo računalniške delavnice leta 2006, strokovno spletno revijo *Scripta*

manent (http://www.sdutsj.edus.si/ScriptaManent/index_si.html) in pa posvet, o katerem lahko beremo v tem poročilu.

Posvet z naslovom »Jezik stroke in vloga učitelja tujega jezika stroke v slovenskem izobraževalnem prostoru«, ki je potekal 23.11.2007 v prostorih Fakultete za družbene vede v Ljubljani, je zasledoval naslednje temeljne cilje: ponuditi prerez stanja na področju poučevanja jezika stroke, ponuditi strokovno vsebino in priložnost za izmenjavo izkušenj in ugotovitev ter načrtati poti nadaljnega razvoja SDUTSJ in jezika stroke v Sloveniji.

Posvet, ki je potekal v izredno sproščenem in ustvarjalnem vzdušju, je bil razdeljen v tri sklope. V prvem delu so vabljeni gostje za okroglo mizo razpravljali o jeziku stroke v slovenskem prostoru, v drugem delu so udeleženci posveta predstavili vrsto zanimivih prispevkov, ki so se dotikali različnih tem s področja jezika stroke, posvet pa smo zaključili z okroglo mizo, na kateri smo člani društva načrtali smernice nadaljnega razvoja društva.

Iz diskusije ob uvodni okrogli mizi, kjer so vabljeni gostje dr. Monika Kalin Golob s Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, dr. Janez Skela s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zdravka Godunc z Urada za razvoj šolstva na Ministrstvu za šolstvo in šport RS, mag. Nives Kreuh z Zavoda RS za šolstvo in mag. Melita Djurić iz Šole za tuje jezike Ministrstva za obrambo RS razpravljali o jeziku stroke v slovenskem prostoru, lahko izpostavimo naslednje misli:

- EU daje prednost večjezičnosti in ne poučevanju tujega jezika stroke. Vendar pa se pomena tujega jezika stroke v slovenskem visokošolskem prostoru zavedamo na vseh ravneh poučevanja. Tako je na primer v zadnjih petih letih v novih programih poklicnega in srednješolskega izobraževanja potreba po tujih jezikih dosti večja, saj se poleg prvega pojavlja tudi drugi tuji jezik.
- Četudi EU opozarja Univerzo v Ljubljani na zdajšnjo neracionalno organiziranost, poučevanja tujega jezika stroke ne bi bilo smiselno premakniti s članic univerz na univerzitetne jezikovne centre, po vzorcu nekaterih evropskih institucij. Poučevanje jezika stroke pomeni tudi razvoj terminologije v tujem in maternem jeziku, terja specializacijo in pomeni pripravo gradiv ter pisanje učbenikov, kar je izvedljivo, le če je tuji jezik stroke v tesnem stiku s povezanim študijskim področjem in torej lociran na vsaki članici.
- Poudariti moramo potrebo po vertikalnem sodelovanju med učitelji tujega jezika stroke na vseh ravneh izobraževanja znotraj iste stroke, pa tudi horizontalno sodelovanje med učitelji tujega jezika stroke na različnih institucijah na isti ravni izobraževanja.
- Dober primer za jezik stroke najdemo na Šoli za tuje jezike Ministrstva za obrambo RS, kjer potrebe udeležencev dejansko narekujejo vsebino jezikovnih

programov, čas za odziv in dolžino tečajev. Vprašanje, ki se ob tem zastavlja, pa je, kako in kje naj se učitelj izobrazi za pripravo, organizacijo in izvedbo takih programov. Učitelji tujega jezika stroke se za svoje delo specializirajo večinoma takrat, ko se zaposlijo na tem področju, saj osnovni študij (za učitelja) tujega jezika ne more pripraviti diplomanta za poučevanje tujega jezika stroke. Filozofska fakulteta v Ljubljani sicer izvaja predmet o tujem jeziku stroke v okviru magistrskega programa didaktike angleškega jezika, na dodiplomski stopnji pa lahko študentje izberejo predmet Poučevanje tujega jezika stroke.

Osrednji del srečanja je sestavljalo 24 prispevkov na naslovno temo posveta, torej jezik stroke in vloga učitelja tujega jezika stroke v slovenskem izobraževalnem prostoru. Vsi ustrezni in pozitivno ocenjeni prispevki bodo objavljeni v zborniku prispevkov *Inter alia*, zato v naslednjem odstavku le povzemam vsebino posameznih sklopov.

Predstavljene prispevke lahko razdelimo v šest vsebinskih sklopov. Prvi sklop se je osredotočil na učitelja tujega jezika stroke: njegov status, vloge v luči sodobnih metod poučevanja in znanja ter kompetence, ki jih mora imeti za učinkovito delo. Prispevki, ki jih lahko uvrstimo v drugi sklop, so govorili o programih tujega jezika stroke z vidika analize potreb in posebnih zmožnosti, ki naj bi jih usvojili študentje (na primer uspešno javno nastopanje). V tretjem sklopu najdemo prispevke na temo pristopov in metod pri poučevanju tujega jezika stroke, na primer leksikalni pristop, delo z avtentičnim besedilom, timski pristop s pomočjo spletnih platform in simulacije kot metoda poučevanja. Enega izmed sklopov so sestavljale predstavitve različnih programov tujega jezika stroke: nemški jezik stroke v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju in njegova promocija, strokovna angleščina v zdravstveni negi ter poučevanje angleškega letalskega jezika in radiotelefonije. V sklopu o tujem jeziku stroke in terminologiji smo poslušali prispevke o dvojezičnih strokovnih glosarjih, vsebinskih in jezikovnih značilnostih izvlečkov, korpusih usvajanja jezika, značilnostih različnih jezikov v poslovni komunikaciji ter prevajanju kot sestavni medkulturnih komunikacijskih kompetenc. Prispevke na temo priprave in uporabe gradiv za poučevanje pa lahko uvrstimo v šesti sklop.

Posvet se je zaključil z drugo okroglo mizo, na kateri so sodelovali udeleženci posveta. Izhodišče za diskusijo so tvorili sklepi vsakega vsebinskega sklopa prispevkov, okrogla miza pa se je zaključila z določitvijo smernic za delo društva v naslednjih letih. Prihodnje dejavnosti društva bodo tako organizacija delavnic, seminarjev in predavanj na različne teme, ki zanimajo učitelje tujega jezika stroke, predvsem s področij izdelave glosarjev, priprave učnih gradiv in

uporabe sodobnih informacijskih tehnologij pri poučevanju. Med pomembnejše dejavnosti lahko uvrstimo tudi promocijo tujega jezika stroke in prizadevanja, da bi se poučevanje tujega jezika stroke ohranilo na posameznih članicah slovenskih univerz, ker lahko le tako zadovolji potrebe naših diplomantov po znanju jezika, ki ga bodo po diplomi dejansko uporabljali v svojih delovnih okoljih.

Foto: Mihaela Zavašnik (Filozofska fakulteta, UL).

Zadovoljni obrazi ob zaključku posveta. Od leve proti desni stojijo: **Alenka Kocbek** (Fakulteta za management, UP), **Majda Šavle** (Visoka šola za zdravstvo, UP), **Mojca Jarc** (Fakulteta za družbene vede, UL), **Melita Djurić** (Šola za tuje jezike Ministrstva za obrambo RS), **Šarolta Godnič Vičič** (Turistica – Visoka šola za turizem, UP), **Manica Danko** (Fakulteta za upravo, UL), **Mojca M. Hočevar** (Fakulteta za pomorstvo in promet, UL), **Vida Zorko** (Fakulteta za družbene vede, UL), **Violeta Jurković** (Fakulteta za pomorstvo in promet, UL) in **Zorka Jakoš** (Filozofska fakulteta, UL).

Zaključna delavnica mednarodnega projekta eCoLoTrain

Ljubljana, 31. 8. do 1. 9. 2007

IZVLEČEK

Konec poletja 2007 se je v Ljubljani odvijala zaključna delavnica mednarodnega projekta eCoLoTrain. Namen projekta je bil razvoj in testiranje inovativnih vsebin in metodoloških smernic za učitelje prevajanja in jih tako skušali motivirati, da bi v svoj pouk vključili prevajalska orodja. Svoje izkušnje so predstavili tako učitelji, ki so projektne vsebine preizkusili pri pouku, kot tudi tisti, ki se ukvarjajo s poučevanjem prevajalskih tehnologij, vendar pri projektu niso sodelovali.

KLJUČNE BESEDE: *eCoLoTrain, delavnica, projekt, prevajalska orodja, prevajalske tehnologije, učitelji prevajanja*

ABSTRACT

Final Workshop of the International eCoLoTrain Project

In late summer of 2007, the Faculty of Arts hosted the final workshop of the international eCoLoTrain project. The aim of the project was the development and testing of innovative content and didactic guidelines for translation teachers in order to facilitate the integration of translation tools in standard translation courses. Papers dealing with experience in teaching translation tools were presented by the teachers who tested the materials developed within the project, as well as other teachers who have experience in teaching translation tools but did not take part in the project.

KEY WORDS: *eCoLoTrain, project, workshop, translation tools, translation technologies, translation teachers*

Konec poletja 2007 se je v Ljubljani odvijala zaključna delavnica mednarodnega dvoletnega projekta eCoLoTrain, ki ga je v okviru programa Leonardo da Vinci financirala Evropska Unija. Projekt je nadaljeval poslanstvo predhodnega projekta eCoLoRe, ki si je prizadeval za razvoj gradiv za poučevanje prevajalskih orodij in se je zaključil leta 2005. Namen projekta eCoLoTrain pa je bil razvoj in testiranje inovativnih vsebin za učitelje in študente prevajalstva, ki naj bi presegel razkorak med tradicionalnim poukom prevajanja in specializiranimi predmeti za poučevanje prevajalskih tehnologij. V okviru projekta smo tako razvili spletne vsebine in

metodološke smernice za učitelje prevajanja in jih tako skušali motivirati, da bi v svoj pouk vključili prevajalska orodja.

Pri projektu smo sodelovali partnerji z akademskih institucij, profesionalnih prevajalskih združenj in industrije: Saarlandska Univerza, Univerza v Leedsu, Univerza v Ljubljani, Univerza v Iasu in Univerza v Talinu, angleško in nemško združenje prevajalcev in tolmačev (ITI in BDÜ) ter podjetji PASSOLO in ATRIL. Rezultat projekta je spletna stran (<http://ecolotrain.uni-saarland.de/>) s prosto dostopnimi spletnimi tečaji, ki so posebej prilagojeni potrebam prevajalcev in pokrivajo naslednja področja: osnove računalništva in informatike za računalniško pismenost, vzdrževanje terminologije, računalniško podprto prevajanje, vodenje projektov in lokalizacijo programske opreme. Vse materiale je mogoče uporabljati pri samostojnem učenju ali jih integrirati v pouk. Vse sodelavce projekta še posebej veseli, da je spletna stran med uporabniki zelo priljubljena. Samo v mesecu oktobru jo je obiskalo 8.860 različnih uporabnikov.

Zaključne delavnice, na kateri smo projektni partnerji javnosti predstavili rezultate projekta, se je udeležilo 50 udeležencev iz različnih držav. Delavnico je otvoril Anthony Pym z Univerze v Tarragoni z izjemno zanimivim vabljenim predavanjem na temo prevajalskih tehnologij in izobraževanja za medkulturni dialog. Sledila je predstavitev projekta, ki sta jo Yamile Ramírez in Alina Secara (Univerza v Saarbrücknu/Univerza v Leedsu) naslovili Korak k bolj realnemu pouku prevajanja.

Po kosilu smo slišali izkušnje učiteljev prevajanja, tistih, ki so projektne vsebine preizkusili pri pouku, pa tudi tistih, ki pri projektu niso sodelovali. Gary Massey (Univerza uporabnih znanosti v Zürichu) je predstavil uspehe in težave pri poučevanju prevajalskih vsebin na daljavo. Samia Homsani Pertegaz (Univerza Jaume I) je spregovorila o projektu digitalizacije in vzporejanja besedil. O pouku računalništva za potrebe lokalizacije spletnih vsebin je predavala Michaela Brut (Univerza v Iasu), Christoph Rösener (Univerza v Saarbrücknu) pa je predstavil svojo vizijo o izobraževanju prevajalcev in tolmačev na daljavo. Uporabo pomnilnikov prevodov za izdelavo učnih korpusov nam je približal Uwe Reinke (Univerza uporabnih znanosti v Kölnu). Sanja Seljan in Nataša Pavlović (Univerza v Zagrebu) sta predstavili projekt uvajanja informacijskih tehnologij, računalniško podprtega prevajanja in učenja jezikov na daljavo v prenovljen študij prevajalstva, Vassilis Korkas (Univerza v Surrey) pa je z nami delil svoje izkušnje pri kombinaciji tradicionalnega poučevanja prevajalskih spretnosti in prevajalskih tehnologij.

Drugi dan delavnice se je nadaljeval v podobnem vzdušju. Uus Knops (Erasmus Hogeschool v Bruslju) je predavala o problemih zagotavljanja potrebne programske opreme za učinkovit prevajalski pouk. Špela Vintar (Univerza v Ljubljani) je spregovorila o pozitivnih in negativnih izkušnjah pri izpeljanih študentskih lokalizacijskih

projektih, Darja Fišer (Univerza v Ljubljani) pa je predstavila vključevanje projektnega gradiva za poučevanje osnovne računalniške pismenosti v pouk prevajalskih tehnologij.

Popoldne so sledile še predstavitve razvoja večjezične spletne strani (Daniel Zielinski, Univerza v Saarbrücknu) in predstavitev rezultatov projekta (Karl-Heinz Freigang, Univerza v Saarbrücknu), delavnico pa je zaključila vabljená predavateljica Pascaline Merten (ISTI Bruselj) s smernicami za poučevanje multimedijskega prevajanja, kar bo tudi glavna tema nadaljevalnega projekta, eCoLoMedia, ki bo potekal med letoma 2008 in 2010.

Poleg zanimivih predavanj in plodovitih razprav so udeleženci uživali v prijetnem ozračju poznopoletne Ljubljane, večina pa je tudi izkoristila priložnost in se udeležila organiziranih izletov na Bled in Bohinj ter na Kras, kjer so v sproščenem vzdušju navezovali stike in spoznavali slovenske naravne lepote in kulinarične posebnosti.

Čas za inventuro

IZVLEČEK

Čas inventure je čas za osebno analizo, ki zajema pregled večinoma nematerialne programske opreme posameznika, shranjene v njegovih možganih in srcu. Ob novem letu se pametni ljudje zazrejo nazaj in poskusijo ugotoviti, kaj so in česa niso uresničili v minulih dvanajstih mesecih. Ključna pridobitev te analize, ki poteka v več zaporednih stopnjah, so številnejše možnosti za uspeh ter izogibanje pastem in napakam iz preteklosti, tako v novem letu kakor tudi v prihodnosti.

KLJUČNE BESEDE: *inventura, pregled, analiza, posameznik, uspeh*

ABSTRACT

Time for Stocktaking

Revision time is a moment for personal analysis that includes mostly the nonmaterial software of each individual, stored in the brain and in the heart. At the turn of the year, smart people tend to look back and try to find out what they did and what they did not accomplish in the past twelve months. The key benefit of this analysis in sequential levels is in multiplying the chances for success and in avoiding the past traps or mistakes in the New Year as well as in the future.

KEY WORDS: *stocktaking, revision, analysis, individual, success*

Prišel je čas za inventuro. Ob novem letu se vsakdo rad ozre nazaj, na minulih ducat mesecev, in skuša preveriti, kaj je v tem času dosegel in česa ne, za kaj si je prizadeval, kaj mu je uspelo in kaj mu je spodletelo, kam je bil namenjen in kam je dejansko prišel. December in januar sta meseca za inventuro. Predstavljajte si, da ste se v zadnjem mesecu starega ali v prvih mesecih novega leta odločili za inventuro. Pa ne za tisto običajno, rutinsko, ki se je s kančkom odpora, nervoze, prisile in nejevolje lotevate v naglici iz leta v leto, ko pripravljate davčno napoved ali izpolnjujete obrazce za dohodnino in ko mrzlično, če ne celo naveličano in zlovoljno, pregledujete stanje na bančnih računih, hranilnih knjižicah, v sefu, denarnici, blagajni in morda celo v skrivnih predalih, zavozlanih nogavicah, pozabljenih skrivališčih ali plesnivih žimnicah.

Za spremembo se tokrat radovedno poigrajte s svojimi možgani. Z nepogrešljivo in nenadomestljivo zakladnico znanja, izkušenj, spominov, občutkov, čustev in mišljenja. S trezorjem, v katerem je vsebina pri običajnih, uravnovešenih, psihično urejenih, razgledanih, treznih in sistematskih ljudeh – praviloma so le ti lahko dolgoročno uspešni in perspektivni –, skrbno določena, preverjena, urejena, spravljena,

sortirana, razdeljena, prirejena in razporejena po predalčkih. Odprite predal z napisom Znanje, Izkušnje, Ambicije, Načrti, Cilji, Darovi, Zmožnosti, Sposobnosti, Predispozicije, Nagnjenja idr., ki se pri uspešnejših nahaja v neposredni bližini predala z napisom Materialna sredstva, Denar, Finance, Premoženje, Bogastvo ali Blagostanje, in pobrsajte po njem. Radovednemu očesu natančnega raziskovalca se bo bržčas odprla prava Indija Koromandija.

V tem predalu boste najbrž odkrili marsikaj, za kar ste doslej mislili in verjeli, da nima nikakršne zveze z znanjem, izkušnjami, ambicijami, idejami, predlogi, koncepti, načrti in cilji, obenem pa ni v ničemer povezano s financami, bogastvom, razcvetom in blagostanjem. Poleg številčk, črk, likov, podob in drugih simbolov ter tudi podatkov, informacij, formul, enačb, definicij in aksiomov boste v njem verjetno odkrili še marsikaj, za kar se boste potem še dolgo spraševali, zakaj je tam, od kod izvira, kdo je to tja usmeril, čemu služi, koliko časa že bremeni eno izmed najžlahtnejših postavk osrednjega računalniškega sistema v vaših možganih, kdo vam je to podtaknil in kako je sploh lahko zašlo v tako pomemben in ekskluziven predal, med tako izbrano, žlahtno in nenadkriljivo vsebino.

Večina izmed nas v tem prestižnem predalčku skriva tudi povsem neuporabno filozofijo, zastarelo znanje, neprijetne izkušnje, preživelo prepričanje o škodljivosti in neuglednosti velikih pričakovanj in ambicij, nepreverjene informacije, netočne podatke, neuresničljive zamisli, številne predsodke, zavore, zgrešene vzgojne principe, okostenele navade, neprimerne pristope, izkrivljene modrosti, opuščene principe, neprijetne izkušnje, neutemeljena predvidevanja, nerealna pričakovanja, neuresničene želje, zgrešene investicije, propadle načrte, nemogoče napovedi, neposrečene kombinacije, neperspektivne mentalne transakcije, neregistrirane izzive, zamujene priložnosti, neizkoriščene možnosti, neutemeljene frustracije, namišljene strahove, raznovrstne zavore ali celo fobije, ambicije, želje, načrte, perspektive, cilje, namene, ideje, vizije, utopije in sanje, povezane z znanjem, izkušnjami, darovi in sposobnostmi.

Ko se boste bolj ali manj uspešno prebijali skozi vsebino predala, boste bržčas ugotavljali, da je odločno preobremenjen in prenatrpan – da je v njem preveč nepotrebne, marsikdaj celo moteče in nevarne krame, ki jo je škoda, če ne celo greh hraniti v tako žlahtnem skladišču, saj jemlje prostor pomembnejši vsebini, obenem pa zmanjšuje vrednost, ugled in pomen ostalim primernim – plemenitim in perspektivnim sestavinam trezorja. Predal je treba razbremeniti in pospraviti, vsebino preveriti, revidirati, zreducirati, prečistiti, preoblikovati in ponovno sortirati, hkrati pa jo obogatiti z novimi elementi, ki ga bodo popestrili, oplemenitili in posodobili.

Možganskega trezorja, namenjenega znanju in izkušnjam, se je treba lotiti radikalno in sistematsko, s kančkom nepogrešljive predvidljivosti in modre preračunljivosti, hkrati pa brez nepotrebne strahu in obotavljanja, sentimentalnosti in

blagohotnosti. Od njegove vsebine je namreč v veliki meri odvisna tako strokovna in poslovna kot tudi finančna in splošna življenjska perspektiva posameznika.

Proces, ki sledi tovrstni inventuri, mora biti odločen, temeljit, neusmiljen in širokogruden obenem, sicer obstaja nevarnost, da človek vrsto svojih frustracij, zavor, pomislekov in predsodkov, ki so mu dotlej onemogočali lahkoten, sproščen in brezkompromisen odnos do znanja in izkušenj, nadomesti z novimi zavornimi mehanizmi, ki ga bodo dokončno zamorili in odvrnili od radostnega občutka, povezanega z mentalnim bogastvom in intelektualnim blagostanjem, kar človeka plemeniti, razvaja, spodbuja in osvobaja hkrati.

Genialni Albert Einstein je bil prepričan, da sta znanje in domišljija tista, ki lahko rešita in osrečita človeštvo, razvpiti milijarder Paul Getty pa je trdil, da človek nujno potrebuje tudi denar in da je najbolj srečen takrat, ko ga ima malce več kot ga potrebuje – toliko, kolikor ga še lahko obvladuje. Staro modrost, ki prisega na ugotovitev, da denar zaudarja, pa je novopečeni ameriški milijarder komentiral z besedami: Če bi denar smrdel, bi bogataši hodili naokrog s ščipalkami na nosu ...

Znanje in izkušnje so za človeka nujno potrebne – nepogrešljive, koristne, prijetne, prijazne in sila dobrodošle, podobno pa velja tudi za denar. Na oboje se moramo navaditi in ju vzljubiti. Navaditi se moramo na njegov otip, vonj, obliko, žvenket, barvo, vrednost, zunanjo podobo in vsebino. Pa njegovo energijo moramo obvladovati in usmerjati njegov potencial v plemenite, človeškemu dostojanstvu primerne in prijazne cilje.

Za vse to seveda potrebujemo določeno znanje in izkušnje; izobrazbo, ki bi nam jo morali v primerni, dovolj poljudni in strokovni obliki hkrati posredovati ustrezni strokovnjaki prestižnih ustanov, ki so dejansko vredne vsega poslovnega zaupanja in spoštovanja. Dandanes ljudi učimo marsičesa – od skrbi za obleko, obutev, priresko in postavo – privlačen zunanji videz, dobro zdravje in počutje – do ravnanja s hišnimi ljubljenci, gospodinjskimi aparati in domačimi pripomočki, jeklenimi konjički in športnimi rekviziti, s sobnimi in vrtnimi rastlinami, odpadki in odplakami ter še z marsičim, pri tem pa pogosto pozabljamo, da ljudje večinoma sploh nimajo na voljo niti osnovnih informacij niti dostopa do prepotrebne znanja o učenju in študiju, izobraževanju, izpopolnjevanju in usposabljanju, manjka pa jim tudi podatkov, informacij in spretnosti, kako ravnati z znanjem in izkušnjami, ki so jih že usvojili. Seveda si znanje in izkušnje vsi težko pridobimo in prislužimo, še bolj naporno pa jih je nato ponuditi na trgu in unovčiti. Kljub temu pa mnogi intelektualno bogastvo zanemarijajo in banalizirajo ter prav zato tudi zlahka zapravijo, ne da bi to sploh opazili in se svojega početja pravočasno zavedli.

O pričujočem dejstvu pogosto razmišljam, ko razočarana stojim v vrstah pred okenci in opazujem posameznike, ki bi na vsak način radi kaj uredili in izvedeli, pa

v resnici sploh ne vedo, kaj v resnici želijo in kako nameravajo kaj urediti. Navadno potem pričakujejo od uslužbenca na drugi strani okenca nemogoče – da jim bo v karseda na kratko (v nekaj besedah ali kvečjemu stavkih) pojasnil vso modrost dobrega upravljanja s podatki in informacijami, ki so jim na voljo. Pričakujejo torej, da jim bo nekdo drug že kar ob prvem srečanju kot na dlani ponudil optimalno rešitev za njihov problem, ki ga sami praviloma ne poznajo dovolj dobro, da bi ga lahko izbranemu svetovalcu razumljivo razložili in pojasnili.

Temu seveda nato sledi nervoza – ki zajame ne le njih same, ampak tudi druge čakajoče, ki se nakopičijo v vrsti za njihovim hrbtom. Slednji izgubljajo živce, nergajo, zabavljajo in kritizirajo uslužbenca ter vodstvo ustanove in grozijo, da si bodo poiskali drugega ponudnika – pri čemer v navalu negodovanja verjetno sploh ne pomislijo, da bodo tam prej ali slej spet doživeli enako zgodbo. Organizacijska shema sodobnih podjetij in ustanov naj bi bila oblikovana v skladu z optimalnimi načeli sodobnega poslovanja s strankami, ki seveda od obeh partnerjev – ponudnikov in uporabnikov intelektualnih storitev – terja dejavno sodelovanje, hkrati pa zahteva zvrhano mero znanja, izkušenj, domiselnosti, prožnosti in potrpežljivosti.

Zato poskusite v letošnjo inventuro vsekakor vključiti tudi preverjanje svojega znanja in izkušenj, splošnega in tistega, povezanega s financami. Če se vam zdi, da ste na tem področju šibki – večini izmed nas se, vsaj občasno dogajajo podobne – se čimprej oborožite s potrebnim osnovnim znanjem, uporabnimi podatki in koristnimi informacijami. Tako da boste vsakokrat, ko z resnimi ambicijami začenjate razmišljati o novih, dodatnih izzivih in načrtovati nove podvige, vedeli ali vsaj slutili, kakšen je namen in cilj vaših prizadevanj in kakšnih dosežkov se lahko nadejate. Da vam zahvaljujoč svojemu znanju in izkušnjam, pa tudi sredstvom, ki jih imate na voljo, ne bo treba stopiti v prazno.

O avtorjih prispevkov

Janko Berlogar je profesor slovenskega in angleškega jezika, komunikolog ter doktor socioloških znanosti. Kot lektor – terminolog je zaposlen v Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje pri generalštabu Slovenske vojske. Sodeloval je pri nastajanju obeh predstavljenih slovarjih, je udeleženec zasedanj Natove Terminološke konference in se vključuje v delo različnih slovenskih institucij, ki se ukvarjajo z vojaškim izrazoslovjem.

E: janko.berlogar@mors.si

Robert Čampa je diplomiral iz nemškega in angleškega jezika ter magistriral iz nemško-slovenskega kontrastivnega besediloslovja. Je lektor za nemški jezik na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani, prevajalec in sodni tolmač.

E: robert.campa@ff.uni-lj.si

Melita Djurić je profesorica angleškega in ruskega jezika ter magistrica didaktike angleškega jezika. Od 1976 je poučevala angleški jezik v šolah Ministrstva za notranje zadeve (Kadetska šola, Visoka policijsko-varnostna šola), kjer je napisala tri učbenike za jezik policijske stroke, enega za srednješolsko in dva za visokošolsko stopnjo. Od leta 2001 je zaposlena v Šoli za tuje jezike v Ministrstvu za obrambo. Pogosto se s prispevki udeležuje strokovnih srečanj in konferenc v Sloveniji in tujini.

E: melita.djuric@guest.arnes.si

Helena Dobrila je bila terminologinja in jezikoslovka pri mednarodnem projektu LexALP – Legal Language Harmonisation System within the Multilingual Alps. Odgovorna je bila za slovenski del 4-jezičnega spletnega glosarja pravne terminologije v štirih uradnih jezikih Alpske konvencije. Kot članica mednarodne Usklajevalne skupine je sodelovala pri usklajevanju slovenske terminologije s področja varstva okolja.

E: helenadobrila@yahoo.com

Darja Fišer je zaključila študij na Oddelku za prevajalstvo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani z diplomom o uvajanju prevajalskih orodij v delovno okolje prevajalske agencije, za kar je leta 2004 prejela fakultetno Prešernovo nagrado. Na istem oddelku se kot mlada raziskovalka posveča jezikovnim tehnologijam tudi pri poučevanju prevajalskih orodij in pri doktorskem študiju na področju računalniške leksikalne semantike. Za raziskavo o avtomatski izdelavi slovenskega wordneta je na 3. mednarodni konferenci Language and Technology Conference v Poznanu na Poljskem leta 2007 prejela nagrado za najboljši študentski prispevek.

E: darja.fiser@guest.arnes.si

Dušan Gabrovšek je doktoriral iz tezavrov angleškega jezika na Univerzi v Zagrebu in je redni profesor za področje angleškega jezika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V knjigi *Sidewalks*

and Pavements (2003) je opisal razlike med britansko in ameriško angleščino, njegova najnovejša knjiga *Words Galore* (2005) pa je uvod v leksikologijo in leksikografijo. Pri *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford-DZS* je bil glavni svetovalec za leksikografijo.

E: dgabrovsek@email.si

Florence Gacoin - Marks se je rodila v Parizu, kjer je študirala francoščino in slovenščino. Leta 2005 je na Sorboni doktorirala iz primerjalne književnosti, od leta 2002 pa je zaposlena na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer vodi vaje iz pisnega izražanja in iz literarnega prevajanja v francoski jezik ter predava francosko književnost. Ukvarja se predvsem z literarno zgodovino in s prevodoslovjem.

E: florence.gacoin-marks@guest.arnes.si

Urša Geršak je končala študij španskega jezika in književnosti ter primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ukvarja se s pisanjem, poučevanjem, prevajanjem in tolmačenjem iz španščine v slovenščino.

E: mirko.gersak@guest.arnes.si

Mojca M. Hočevar je diplomirala iz angleščine in primerjalne književnosti ter magistrirala iz dvojezičnega slovaropisja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na Fakulteti za pomorstvo in promet v Portorožu (Univerza v Ljubljani) poučuje strokovno angleščino v prometnih panogah. Ob prevajanju sestavlja in ureja slovarje ter druge jezikovne priročnike. Od leta 2002 je glavna urednica revije *Mostovi DZTPS*.

E: mojca-m.hocevar@guest.arnes.si

Primož Jakopin je bil rojen leta 1949 v jezikoslovni družini, ima diplomo iz tehnične matematike, magisterij iz informacijskih znanosti ter doktorat iz teorije informacij. V disertaciji »Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku« je pokazal, da je vrednost pri slovenskem jeziku (2.2 bita/znak) za desetino višja kot pri angleščini (2.0 bita/znak). Od leta 2001 vodi Laboratorij za korpus slovenskega jezika pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je obenem docent za področje jezikovnih tehnologij.

E: primoz.jakopin@guest.arnes.si

Zorka Jakoš je diplomirala iz angleščine in nemščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Kot Fulbrightova štipendistka je magistrirala iz poučevanja angleščine kot tujega jezika na City University of New York. Zaposlena je kot lektorica za angleški jezik na Filozofski fakulteti UL, na oddelkih za bibliotekarstvo in geografijo. Občasno se ukvarja tudi s prevajalstvom.

E: zorka.jakos@guest.arnes.si

Primož Jurko je doktoriral na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz angleškega jezikoslovja. Na Oddelku za prevajalstvo FF poučuje leksikologijo, semantiko in prevajanje v angleščino. Ožje se pri svojem delu posveča predvsem problematiki kolokacij skozi optiko prevajanja v tuji jezik.

E: primoz.jurko@guest.arnes.si

Violeta Jurković je višja predavateljica in magistrica za angleški jezik na Fakulteti za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani. Med njene raziskovalne interese spadajo predvsem učne strategije in nove metode na področju poučevanja tujega jezika stroke. Je tudi uveljavljena prevajalka predvsem na področju humanistike in družbenih ved. Od leta 2000 je aktivna članica Slovenskega društva učiteljev tujega strokovnega jezika. Leta 2005–2006 je bila predsednica omenjenega društva.

E: violeta.jurkovic@guest.arnes.si

Špela Kutin je diplomirala iz angleškega in francoskega jezika s književnostjo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in je zapriseženi sodni tolmač za francoski jezik. Ima dolgoletne izkušnje prevajalca/tolmača, od leta 1992 do 2005 pa je bila tudi vodja vladne prevajalsko-lektorske službe. V času predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 je bila nacionalna koordinatorica konferenčnega tolmačenja pri dogodkih v Sloveniji.

E: spela.kutin@gov.si

Rada Lečić je diplomirala iz slovenskega in italijanskega jezika ter magistrirala iz sodobne slovenske književnosti. Od l. 1985 poučuje, bila je tudi lektorica slovenskega jezika na univerzi v Rimu. Uči na Visoki šoli za prevajalce in tolmače v Trstu. Na tečajih je poučevala potomce Slovencev v Braziliji, Urugvaju in ZDA, pa tudi prevajalce v Luksemburgu.

E: rada.lecic@telemach.net

Alan McConnell - Duff je član britanskega jezikoslovnega inštituta The Chartered Institute of Linguists in društva pisateljev The Society of Authors. Prevaja v angleščino, piše in lektorira. Objavlja več del o prevajanju in za knjigo *Translation* prejel nagrado Duke of Edinburgh Award. Je avtor pomembnega priročnika za prevajalce v angleščino *Into English*. Njegove kratke zgodbe so prevedene v slovenščino in druge jezike. Njegova najnovejša knjiga *Literature* je izšla pri založbi Oxford University Press.

N: Breg 6, 1000 Ljubljana

Mija Michelizza je rojena leta 1981, živi med Ljubljano in Tolminom (in, če je le mogoče, tujino). V študijskem letu 2004/05 se je izpopolnjevala na izmenjavi Erasmus v Španiji (Universidad Autónoma de Madrid). Leta 2006 je diplomirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani z delom o jeziku SMS-jev v slovenščini in španščini ter se vpisala na podiplomski študij slovenistike (FF, Ljubljana). Danes se kot mlada raziskovalka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU ukvarja predvsem s spletnimi besedili, novostmi v jeziku ter besedilnimi korpusi.

E: MMija@zrc-sazu.si

Marjan Pikelj je diplomiral iz angleškega in francoskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani. S španščino se je pričel ukvarjati že kot bruc, ko v Ljubljani še ni bilo katedre za španski jezik, pozneje pa je ta jezik tudi študiral. Dolgo je bil zaposlen kot prevajalec v takratni Jugobanki (današnji Abanki Vip) in nekaj časa je bil na usposabljanju pri Svetovni banki v Washingtonu. Delal je tudi kot kreditni referent v agenciji omenjene banke v New Yorku. Pri svojem delu v ZDA je ob angleščini uporabljal tudi špansko finančno izrazje. Zdaj dela v prevajalskem oddelku Generalnega sekretariata Vlade RS.

E: m.pikelj@siol.net

Nada Porenta je članica DZTPS že več kot dve desetletji. Prevaja predvsem strokovna besedila, še zlasti ko gre za angleščino, nemščino in italijanščino, pa tudi francoščino in španščino. Ob prevajanju in raziskovanju se ukvarja tudi s pisanjem o različnih sodobnih temah.

Lidija Šega je profesorica angleščine in nemščine ter predvsem prevajalka, od leta 1969 tudi stalna sodna tolmačka. Ima naziv prevajalke specialiste. Je avtorica *Velikega modernega angleško-slovenskega poslovnega slovarja* in različnega seminarskega gradiva za prevajalce. Kot lektorica sodeluje na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani.

E: lidija.sega@siol.net

Andrej Veble je rojen leta 1975 v Mariboru. Leta 1999 je diplomiral na Pravni fakulteti v Mariboru in pozneje pridobil magisterij znanosti. Od leta 2001 je sodni tolmač za nemški jezik. Zaposlen je v notarski pisarni notarke Dušice Kalinger iz Maribora, kjer od leta 2003 dela kot notarski pomočnik.

E: notarka.kalinger.andrej@amis.net

Špela Vintar je docentka na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer poučuje računalniške predmete. V tujini se je izpopolnjevala iz računalniškega jezikoslovja, raziskuje pa na področjih računalniške terminologije in semantike. V doktorski disertaciji se je posvetila luščenju izrazja iz slovensko-angleških besedil, zdaj pa se raziskovalno ukvarja z večjezikovnimi tehnologijami.

E: spela.vintar@guest.arnes.si

Alenka Vrbinc je docentka za angleški jezik na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je magistrirala in doktorirala iz dvojezičnega slovaropisja, s katerim se ukvarja praktično in teoretično. Poleg tega prevaja strokovna besedila s področja medicine, farmacije, športa, umetnostne zgodovine.

E: alenka.vrbinc@ef.uni-lj.si

Marjeta Vrbinc je docentka za angleški jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Magistrirala je s področja dvojezičnega slovaropisja, doktorirala pa iz angleške frazeologije in slovaropisja. Ob slovaristiki se ukvarja tudi s prevajanjem strokovnih besedil.

E: marjeta.vrbinc@ff.uni-lj.si

Notes on Contributors

Janko Berlogar is a professor of Slovene and English language, a communicology expert and has a PhD in sociology. He works as a lecturer and terminologist in the Doctrine, Development, Education and Training Command of the General Staff of the Slovenian Armed Forces. He took part in the development of both dictionaries presented in the article, and participates in NATO terminology conferences and is involved with various Slovene institutions which deal with military terminology.

E: janko.berlogar@mors.si

Robert Čampa holds a Bachelor's degree in German and English Language and a Master's degree in German/Slovene contrastive discourse analysis. He is a lector for the German language at the Department of Translation of the Faculty of Arts, a translator, and a court interpreter.

E: robert.campa@ff.uni-lj.si

Melita Djurić, B.A. in English and Russian Language, M.A. in Language Teaching. She started teaching English in 1976 at the Ministry of the Interior (Police Cadet School, Police College) and wrote three English textbooks for police purposes. Since 2001 she has been employed at the Ministry of Defence in the School of Foreign Languages. She actively participates in professional language events and conferences in Slovenia and abroad.

E: melita.djuric@guest.arnes.si

Helena Dobrila was a terminologist and linguist on the international LexALP Project – Legal Language Harmonisation System within the Multilingual Alps. She was responsible for the Slovene part of the 4-language web glossary of legal terminology in four official languages of the Alpine Convention. As a member of the international Harmonising Group she cooperated in the harmonisation of Slovene legal terminology in the field of environmental protection.

E: helenadobrila@yahoo.com

Darja Fišer graduated in 2004 from the Department of Translation Studies at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, with a thesis on the introduction of Trados into the workflow of a translation agency, for which she received the faculty award for best thesis. As a lecturer at the same department she now teaches courses on translation tools and is working towards her PhD in computational lexical semantics. In 2007 her paper on automatic construction of the Slovene wordnet received best paper award at the 3rd International Language and Technology Conference in Poznan, Poland.

E: darja.fiser@guest.arnes.si

Dušan Gabrovšek gained his doctorate in English Language Thesauruses from the University of Zagreb, Croatia, and is full Professor in the field of English language at the Faculty of Arts, Ljubljana University. In the book *Sidewalks and Pavements* (2003) he described the differences between British and American English, while his latest book *Words Galore* (2005) provides an introduction to lexicology and lexicography. He was also chief adviser on lexicography for the publication of the *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford-DZS* (The Oxford-DZS Comprehensive English-Slovenian Dictionary).

E: dgabrovsek@email.si

Florence Gacoin - Marks was born in Paris, where she studied French and Slovene. In 2005 she obtained a PhD in Comparative Literature from the Sorbonne University. Now she is an assistant professor at the Faculty of Arts (University of Ljubljana), where she teaches writing in French, literary translation and French literature. Her main research interests include history of literature and translatology.

E: florence.gacoin-marks@guest.arnes.si

Urša Geršak graduated in Spanish language and literature and comparative literature at the Faculty of Arts, University of Ljubljana. She is currently engaged in writing, teaching, translating and interpreting from Spanish into Slovene.

E: mirko.gersak@guest.arnes.si

Mojca M. Hočevar graduated in English and comparative literature, and received her MA in bilingual dictionary studies from the Faculty of Arts, Ljubljana University. She teaches professional English in the fields of transport at the Faculty of Maritime Studies and Transport in Portorož, University of Ljubljana. Besides translating she also edits dictionaries and language handbooks. Since 2002 she has been editor of the journal *Mostovi DZTPS*.

E: mojca-m.hocevar@guest.arnes.si

Primož Jakopin was born in 1949 to linguistic parents. He has a degree in mathematics, master's degree in information sciences and a doctorate in information theory. In the thesis *Upper Bound of Entropy in Slovenian Literary Texts* he showed that the value for the Slovenian (2.2 bits per character) is slightly higher than for the English (2.0 b/c). Since 2001 he has been directing the Corpus Laboratory at the Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language ZRC SAZU (Scientific research centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts). He is also involved in teaching language technology at the Faculty of Arts in Ljubljana.

E: primoz.jakopin@guest.arnes.si

Zorka Jakoš holds a Bachelor's degree in English and German from the University of Ljubljana, Faculty of Arts. As a Fulbright scholar she earned her Master's degree in Teaching English as a Second Language from the City University of New York. She is an ESP teacher at the Faculty of Arts, UL, covering areas like geography and library science. Occasionally she is also engaged as a translator.

E: zorka.jakos@guest.arnes.si

Primož Jurko received his PhD in English linguistics from the Faculty of Arts of the University of Ljubljana. He teaches lexicology, semantics and translation into English at the Department of Translation of the Faculty of Arts, Ljubljana. His focus in research lies in the treatment of collocations in encoding.

E: primoz.jurko@guest.arnes.si

Violeta Jurković, MSc, is a senior lecturer in English at the Faculty of Maritime Studies and Transport, University of Ljubljana. Her research interests include learning strategies and innovative teaching methods within the field of LSP. She is a translator, in particular in the fields of humanistic and social sciences. Since 2000 she has been an active member of the Slovene Association of LSP Teachers and was its chair in 2005-2006.

E: violeta.jurkovic@guest.arnes.si

Špela Kutin graduated in English and French language and literature at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, and is a sworn court interpreter/translator for the French language. She has long-standing experience in translation/interpretation, and from 1992 till 2005 she was head of the Government Translation and Language Editing Service. During Slovenia's EU Council Presidency, she was appointed national conference interpreting coordinator for the events taking place in Slovenia.

E: spela.kutin@gov.si

Rada Lečić graduated in Slovene and Italian language and gained her Master's degree in contemporary Slovene literature. Since 1985 she has been teaching, and was also lecturer in Slovene language at the University of Rome. She currently teaches at the High School for Translators and Interpreters of Trieste University, Italy. At various courses she has taught people of Slovene descent in Brazil, Uruguay and in the USA, and also translators in Luxembourg.

E: rada.lecic@telemach.net

Alan McConnell – Duff is a member of the Chartered Institute of Linguists and the Society of Authors, UK. He is a freelance writer, translator and editor. For his book *Translation* he received the Duke of Edinburgh Award. He has also written a useful handbook for translators – *Into English*. His short stories have been translated into Slovene and several other languages. His latest book *Literature* was published by OUP.

A: Breg 6, SI-1000, Ljubljana, Slovenia.

Mija Michelizza was born in 1981 and spends her time between Ljubljana and Tolmin (and, whenever possible, abroad). In 2004/05 she participated in the Erasmus student exchange program, at the Universidad Autónoma de Madrid. In 2006 she completed her degree at the Faculty of Arts in Ljubljana on the topic of short mobile messages (SMS) in Slovenian and Spanish. Currently she is a postgraduate student of Slovenian, working at the Institute of the Slovenian Language as a young researcher with web texts, contemporary Slovenian and text corpora being her main field of interest.

E: MMija@zrc-sazu.si

Marjan Pikelj gained his B.A. in *English and French at the Faculty of Arts in Ljubljana*. He became interested in Spanish in his freshman year, when there was still no Spanish department at Ljubljana University, and later also went on to study Spanish. He worked as a translator at the former Jugobanka (now Abanka Vipava) for a long time and during his employment he underwent training at the World Bank in Washington, D.C. He also worked as a loan officer trainee at the bank's New York Agency. In the USA he was able to broaden his knowledge and usage of financial terminology in English as well as in Spanish. Currently he works at the Translation Unit of the Secretariat-General of the Government of the Republic of Slovenia.

E: m.pikelj@siol.net

Nada Porenta, M Sc, a long time member of DZTPS and scientific-technical translator, is mostly active in the field of English, German and Italian language, although her curriculum includes French and Spanish as well. Her translation and research work is completed by writings on different contemporary topics.

Lidija Šega, teacher of English and German, is above all a translator: since 1969 she has also been a permanent court interpreter. She holds the title of specialist translator. Furthermore, she is the author of *Veliki moderni angleško-slovenski poslovní slovar* (A Comprehensive Modern Business Dictionary: English-Slovene), Cankarjeva založba Publishing, and also of numerous seminar materials for translators. She also lectures at the Translation Department of the Faculty of Arts, Ljubljana University.

E: lidija.sega@siol.net

Andrej Veble was born in Maribor in 1975. In the 1999 he received his diploma in law at the Law Faculty in Maribor. Later he received also his Master of Science degree. He is official translator for German language since 2001. He works as notary assistant in the notary office of Dušica Kalinger in Maribor since 2003 and also continues his scientific work.

E: notarka.kalinger.andrej@amis.net

Špela Vintar is Assistant Professor at the Department of Translation, University of Ljubljana, where she lectures on computer technologies for translators. She has worked in various fields of Computational Linguistics, researching computational terminology and semantics. Within her PhD research she has developed a system for automatic term extraction from parallel corpora. At present she is involved in several projects involving multilingual technologies.

E: spela.vintar@guest.arnes.si

Alenka Vrbinc is lecturer in English language at the Faculty of Economics in Ljubljana. She obtained her MA at the Faculty of Arts in Ljubljana, and also gained her doctorate in lexicography, a field in which she is both practically and theoretically involved. In addition, she translates professional texts from the fields of medicine, pharmacy, sport, and art history.

E: alenka.vrbinc@ef.uni-lj.si

Marjeta Vrbinc is lecturer in English language at the Faculty of Arts, University of Ljubljana. She obtained her MA in the field of bilingual lexicography, and her doctorate in English phraseology and lexicography. She is also active as a translator of professional texts.

E: marjeta.vrbinc@ff.uni-lj.si

Navodila avtorjem prispevkov

Preden se odločite za pisanje članka, se posvetujte s člani uredniškega odbora o ustreznosti vsebine in prispevka. V *Mostovih DZTPS* objavljeni članki morajo biti izvirni in ne smejo biti ponovno natisnjeni v drugih publikacijah ali medijih brez dovoljenja uredniškega odbora glasila.

Avtorji so dolžni predložiti lektorirano in redigirano besedilo, za katerega opravijo avtorsko korekturo in odobrijo objavo. Člani uredniškega odbora prispevke preberejo ter njihovo objavo bodisi odobrijo ali zavrnejo, odvisno od rezultatov recenzijskega postopka. Vsak znanstveni in strokovni članek recenzirata po dva anonimna recenzenta v obliki dvojne slepe recenzije. Uredništvo je odgovorno, da so prispevki objavljeni v skladu z navodili. Plagiatorstvo preganjamo kot hujši akademski prekršek.

SPLOŠNI NAPOTKI

Uredništvo sprejema besedila, napisana v urejevalniku Microsoft Word for Windows, in sicer v pisavi Times New Roman velikosti 12. Če je le mogoče, naj se velikost pisave v besedilu ne spreminja. Besedilo naj bo levo poravnano ter brez slogov in oblikovanja za grafično postavitev in prelom. Strani naj bodo oštevilčene.

Naslovi avtorskih prispevkov naj bodo navedeni v slovenskem in ustreznem tujem jeziku. Zapisani naj bodo z malimi črkami, razen v primerih, ko pravopis zaradi rabe velike začetnice ali kratic zahteva drugače.

Za naslovom mora biti naveden **tip članka**, npr. znanstveni članek, strokovni članek itd.

Na začetku znanstvenih in strokovnih člankov mora biti **izvleček** v jeziku prispevka (**do največ 500 znakov brez presledkov**) in angleščini oziroma v drugem ustreznem tujem jeziku, ki naj bo primerljivega obsega kot izvleček v jeziku članka. Če je prispevek napisan v angleščini oziroma drugih tujih jezikih, mora biti angleški/tuji izvleček preveden v slovenščino. Na koncu vsakega izvlečka naj bodo navedene **ključne besede**.

Avtorji morajo skupaj s člankom oddati tudi kratko **osebno predstavitev** (**od 300 do največ 500 znakov brez presledkov**) za rubriko O avtorjih prispevkov. Na koncu predstavitve naj bo pripisano avtorjevo ime z nazivom/nazivi in e-naslovom. Če avtor svojega naslova ne želi objaviti, naj to sporoči na e-naslov uredništva.

Dodatno slikovno gradivo naj bo skenirano z ločljivostjo 300 točk na palec.

Obseg prispevkov

- znanstveni članek: do največ **25 strani** (37.500 znakov brez presledkov)
- strokovni članek: do največ **20 strani** (30.000 znakov brez presledkov)
- recenzija, predstavitev ali ocena strokovnih ali znanstvenih del: do največ **15 strani** (22.500 znakov brez presledkov)

- intervju s članom društva: do največ **10 strani** (15.000 znakov brez presledkov)
- poročilo ipd.: do največ **5 strani** (7.500 znakov brez presledkov)

Roki za oddajo prispevkov

Roki za oddajo prispevkov so objavljeni na spletni strani revije *Mostovi DZTPS*: **www.mostovi.dztps.si**.

Prispevke pošljite v datotekah MS Word na e-naslov člana uredniškega odbora, s katerim ste v dogovoru, ali na e-naslov uredništva, objavljenega na spletni strani **www.mostovi.dztps.si**. V glavi e-sporočila pod Zadeva vpišite MOSTOVI.

NAPOTKI ZA ZAPIS BESEDILA

Poudarjeni deli besedila (strokovni izrazi, citati ipd.) naj bodo zapisani v ležeči pisavi; le najbolj izpostavljeni delčki naj bodo zapisani polkrepko.

Opombe naj bodo vnesene z ukazom Vstavi Sklic —> Sprotno opombe.

Naslovi knjig in revij naj bodo tako v besedilu članka kot tudi v opombah in bibliografiji navedeni v ležeči pisavi.

Naslovi člankov iz revij in zbornikov naj bodo zapisani navadno (pokončno) v narekovajih.

Navajanje virov

Navedbe virov naj bodo zapisane v skladu z napotki iz priročnika:

The Chicago Manual of Style.

15. izd. Chicago: University of Chicago Press, 2003.

<http://library.duke.edu/research/citing/>

Posebna znamenja v besedilu

Kadar so v besedilu uporabljena posebna znamenja, pošljite prispevek v dogovorjenem roku tudi v natisnjeni obliki na naslov:

Mostovi DZTPS

Petkovškovo nabrežje 57

SI-1000 Ljubljana

Oddanih prispevkov ne vračamo.

Predlogi, pobude in odmevi

Predloge za članke v prihodnjih številkah ter mnenja o prispevkih, objavljenih v prejšnjih številkah, zbiramo na e-naslovu uredništva, objavljenega na spletni strani **www.mostovi.dztps.si**.

Instructions for Contributors

Before deciding to write an article, you are advised to consult members of the Editorial Board on the suitability of the contents and chosen approach. Articles published in *Mostovi DZTPS* must be original, and may not be reproduced in other publications or via other media without the prior consent of the Editorial Board.

Authors are required to submit texts which are proof-read, edited and approved for publication. Articles submitted are then read by the Editorial Board, and their publication is either approved or rejected, dependent on the results of the peer review process. Each scientific and professional article is peer reviewed in double-blind form by two anonymous peer reviewers. However, The Editorial Board is responsible for publishing articles which comply with the journal's instructions. Plagiarism is prosecuted as a serious academic offence.

GENERAL GUIDELINES

Editors accept texts presented in the form of Microsoft Word document, using the Times New Roman script of size 12. If possible, the script size should not be altered in the articles themselves. The text should be adjusted to the left, without harmonization and design for the graphic arrangement and type-setting. Each page should be numbered.

The titles of the articles should be given both in Slovene and in the appropriate foreign language. They should be printed in lower case, unless otherwise indicated by the customary orthographic usage of capital letters, abbreviations, etc.

The title of the article should be followed by the specified **type** of the article, e.g. scientific article, professional article etc.

Scientific and professional articles must begin with an **abstract** in the language of the paper (**up to 500 characters with no spaces**) and also in English or other appropriate language of translation, comparable in length to the abstract in the language of the article. If the body text is written in English or in other languages, the abstract in English/foreign language should be provided in Slovene translation. At the end of each abstract **key words** should be provided.

Authors should also submit, together with their contribution, a brief **personal presentation** (**from 300 up to 500 characters with no spaces**) for the column Notes on Contributors. They are requested to add an e-mail address, or else email a statement to the Editor that they do not wish it to be published.

Supplementary pictures should be scanned at resolution of 300 dots per inch.

Length of Contributions

- scientific article: maximum **25 pages** (37,500 characters with no spaces)
- professional article: maximum **20 pages** (30,000 characters with no spaces)

- review, presentation or assessment of professional and scientific publications: maximum **15 pages** (22,500 characters with no spaces)
- interview with a member of the Association: maximum **10 pages** (15,000 characters with no spaces)
- report, etc.: maximum **5 pages** (7,500 characters with no spaces)

Submission Deadlines

Submission deadlines are announced on *Mostovi DZTPS* website: **www.mostovi.dztps.si**.

Contributions in MS Word documents should be submitted to the e-mail address of the member of the Editorial Board with whom the author has been in contact, or to the Editor's e-mail address provided on the website **www.mostovi.dztps.si**. In the heading to the message, under Subject, inscribe MOSTOVI.

GUIDELINES FOR PRESENTING TEXTS

Accentuated parts of the text (e.g. professional expressions, citations, etc.) should be presented in italics; only the most emphasized bits of text can be printed in bold typeface.

Notes and comments should be entered with the command: Insert References —> Footnote.

In the body text of the article, and also in the notes and bibliographic references, all titles of books and journals must be printed in italics.

Titles of articles from journals and proceedings should be printed in regular (vertical) type, within inverted commas.

CITING GUIDELINES

References should comply with the guidelines from:

The Chicago Manual of Style.

15th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2003.

<http://library.duke.edu/research/citing/>

Special Characters in the Text

Whenever special characters in the text occur, authors are requested to send also the printed version of the article to the address:

MOSTOVI DZTPS

Petkovškovo nabrežje 57

SI-1000 Ljubljana

Slovenia

Contributions cannot be returned.

Proposals, Suggestions and Feedback

Please send proposals for articles in forthcoming editions as well as opinions on contributions published in earlier issues of the journal to the Editor's e-mail address provided on the website **www.mostovi.dztps.si**.

